

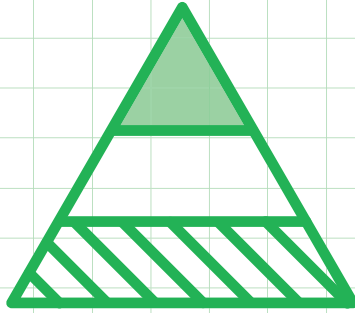
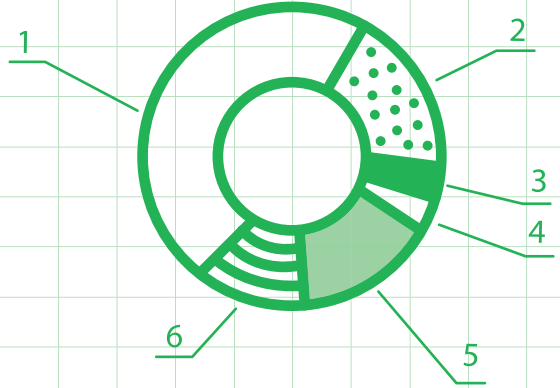
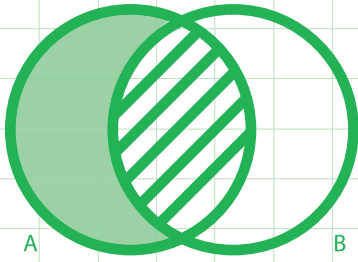

EKOİİQ

HAZİRAN 2015 SAYI:52

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

CLIMATE
VOLUNTEERS
İKLİM GÖNÜLLÜLERİ
Karbon Nötr Yayın

Sürdürülebilirlik Parametrelerinde
**Türkiye Gerçekte
Dünyanın Neresinde?**

Yaşam için teknoloji,
gelecek için enerji
verimliliği...

5 Haziran Dünya Çevre Günü
Kutlu Olsun.

Bosch Termoteknik

BOSCH
Yaşam için teknoloji

... ve Sabancı'nın Oscar'ı Akçansa'nın Oldu...

Sabancı Altın Yaka Ödüllerinde Değer Yaratanlar
Büyük Ödülü'nü almaya hak kazandık!

Ödüllere doymadık!

- Dijitalleşme Kategorisi'nde Birincilik
- Pazar Odaklılık Bireysel Alt Kategoride Birincilik
- İş'te Eşitlik Kategorisi'nde Üçüncülük
- Sinerji Kategorisi'nde Mansiyon Ödülü

Bizi bu başarıyla gururlandıran değerli
Akçansa Ailesi'ne teşekkür ediyoruz.

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Doğduğun Gezegende Yaşamamak

Evet belirli bir yaşın üzerindeki-ler doğduğu gezegende yaşamıyor artık; ben de bunu sık sık hissediyorum ve yeri geldiğinde de ifade ediyorum. Dünya üzerinde ne kadar kişi bunun farkında, ülkemizde bunu idrak eden kaç zihin var gerçekten merak ediyorum ama bu bilgiyi içselleştirmeden, insanlık ve gezegen lehine bir şeyler yapmak bana neredeyse imkansız görünüyor. Bunun basit bir sebebi var: Bir canlının tüm yaşamsal faaliyetleri, reaksiyonları, duyar-gaları ve davranış kalıpları, içinde hayat bulduğu ekosistemin sabitlerine göre şekillenir. Evet, kuşlar uçabiliyor ama Dünya'nın kütleçekimini (buna dünya gezegeni için yerçekimi diyoruz ama herhalde bunun Ay'daki ismi "ayçekimi"dir) kaale almadıklarından değil, milyonlarca yıl içinde geliştirdikleri kas ve iskelet yapısıyla onu yenmeyi öğrendikleri için... İnsanlar da, diğer türler gibi tüm biyolojik yapılarını genel olarak doğdukları gezegenin (mesela yerçekimi), özel olarak da buldukları ekosistem

nişinin içinde geliştirdiler. Ve zihinsel ve psikolojik yapıları ile davranış kalıpları da bu bilgi ve deneyim dağarcığı tarafından şekillendirildi. Ancak binlerce yıl içinde oluşan tüm bu sabitler bugün değişiyor; hem de biyolojik zamanda bir göz açıp kapamaya eşit olan bir insan ömrü içerisinde...

Eğer bana inanmıyorsanız aşağıdaki tabloya bakın. Doğduğum yıl dünya atmosferindeki karbondioksit oranı milyonda 320 parçacık (ppm) civarındaymış. O döneme dair bu bilgilere ancak yıllık bazda ulaşabiliyoruz ama daha önce dediğim gibi bugün başka bir gezegende yaşıyoruz ve dolayısıyla **Keeling Eğrisi** ismi verilen bu kayıtlara artık günlük olarak internet üzerinden ulaşabiliyoruz. İşte benim yazıyı yazdığım tarihteki atmosferdeki karbondioksit oranı: **403 ppm** (<https://scripps.ucsd.edu/programs/keelingcurve/>).

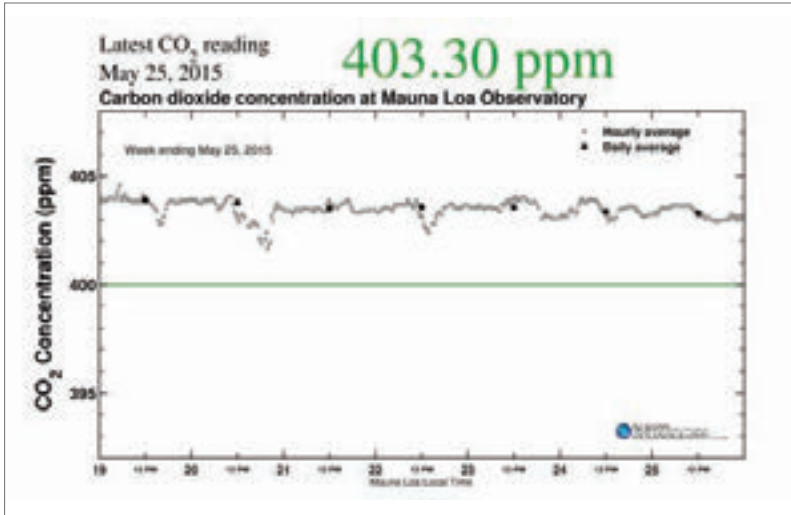
İşin atmosferdeki CO₂ oranlarıyla sınırlı olmadığını söylememe herhalde gerek yok. Ama artık bu büyük değişiklikleri izleyebilecek, anlayabilecek ve dünyanın bambaş-

ka köşesindeki dostlarımızla paylaşabilecek teknolojik olanaklara da sahibiz. Hem benim, hem de babamın doğduğu evde telefon yoktu ama oğlum mobil haberleşmenin yeni normal olduğu bir gezegene doğdu... Dolayısıyla benimle oğlumun biyolojik, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel evren farkı, babamla benim aramdaki farkın belki bin katına eşit.

Çevre ve edebiyat deyince akla ilk gelen isimlerden **Margaret Atwood** kısa bir süre önce verdiği bir mülakatta şöyle diyordu: "**Ben bu duruma iklim değişikliği demiyorum. Bunun sınırlayıcı olacağını düşünüyorum ve 'Herşeyin Değişikliği' demeyi tercih ediyorum**". Eğer bu gezegende yaşamaya devam etmeyi düşünüyorsak, bu değişikliği kabul etmekten işe başlamak gerekiyor. Her şeyin değiştiği bir dünyada, eskiden değiştiremeyeceğimizi düşündüğümüz bazı şeyleri de değiştirmenin artık çok daha mümkün olduğunu görmek ve anlamak önemli. Bunun için de bulunduğumuz noktadan dalga dalga, ufaktan ufağa, yakından uzağa ilerleyen hayali bir yay hayal etmekle başlayabiliriz...

***

İki ufak başlangıç noktası: Doğduğunuz tarihteki atmosferdeki karbondioksit oranını bulun ve panonuza asın (her odaya giren soracaktır). İkinci olarak da **WhatsApp**'ı açın (androidler için geçerli sanırım) ve "iklim değişikliği" yazın, bakın bakalım uygulama otomatik olarak bir sonraki kelime için size neyi öneriyor!! İşe bunu bana nasıl değiştirebileceğimizi anlatmakla başlayabilir mi biri?

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
adına sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoik.com

Yayın Koordinatörü
Fusun Akay fusun@ekoik.com

Art Direktör
Özlem Sarar D. ozlem@ekoik.com

Editör
Berkan Özyer berkan@ekoik.com

Dış Haberler Editörü
Zeynep Heyzen Ateş zeynep@ekoik.com

Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay

Sürdürülebilirlik Projeleri Koordinatörü
Gökçe Vahapoğlu Şahin vahapoglu@fas.harvard.edu

Sosyal Medya Editörü Yağmur Çoban yagmur@ekoik.com

Fotoğraf Editörü Özgür Güvenç

Redaksiyon Şöhret Baltas

Katkıda Bulunanlar
Emrah Kurum, Özgür Öztürk, Serra Titz, Caner Demir,
Hulusi Barlas, Fatma Gül Altındağ, Tunca Uçer

Kapak illustrasyon Burak Tıgılı

Abonelik dergi@ekoik.com
Tel: (90) 216 349 40 97-98 Faks: (90) 216 348 34 77

Yayın ve Yönetim Adresi:
EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Caferağa Mahallesi, Sakız Sokak, Berkel Apt. No: 6/9
Kadıköy, İstanbul
Tel: (90) 216 349 40 97-98 Faks: (90) 216 348 34 77

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Akçaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Ayda bir yayınlanır. Yaygın Süreli Yayın ISSN 1309-441-6

Danışma Kurulu
Aynur Acar, Gönüllü Çevre Danışmanı
Prof. Dr. Melsa Ararat, CDP Türkiye Direktörü
Prof. Dr. Nuri Azbar, Ege Üni., Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
Dr. Erhan Baş, Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü
Dr. Barış Gencer Baykan, Yeditepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü
Konca Çalkıvık, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Genel Sekreteri
F. Fatma Çelenk, Soyak Holding Kurumsal İletişim Koordinatörü
Prof. Dr. Nüzhet Dalfes, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Ebru Şenel Erim, Unilever Türkiye Kurumsal İletişim Müdürü
Aykan Gülten, Coca-Cola Kurumsal İlişkiler Müdürü
Ebru İlhan, Eczacıbaşı Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilir Kalkınma Uzmanı
Prof. Dr. Selahattin İncecik, İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi,
Meteoroloji Mühendisliği Bölümü
Bahar Keskin, 3P Sustainability Consulting
Cihan Koral Malak, İMSAD Sürdürülebilirlik Komitesi
Prof. Dr. M. Pinar Mengüç, Özyeğin Üni., Enerji, Çevre ve Ekonomi Merkezi Direktörü
Dr. Uygur Özemesi, change.org Türkiye Direktörü
Aysun Sayın, Boyner Holding Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sürdürülebilirlik Müdürü
Rifat Ünal Sayman, REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye Direktörü
Neylan Süer, Bosch Ev Aletleri Pazarlama Müdürü
Ergem Şenyuva, Climate Project Türkiye Temsilcisi, Yeşilist.com kurucusu
Ateş Uğurel, Solarbaba Platformu kurucusu
Cavit Vardarlılar, MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji, Çevre Projesi Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

20 İklim Savaşçısı Hapiste Çürümesin

2008'de Maldivler'de gerçekleşen ilk demokratik seçimleri kazanan Muhammed Naşid, dünyanın ilk sualtı bakanlar kurulu toplantısını yaparak iklim değişikliğinin etkilerine dikkat çekmişti. 2012'de "silah zoruyla" istifa eden ve 13 yıl hapis cezasına çarptırılan Naşid için mücadele çağrısı var.

24 Hilal Elver: "Sorun Kıtık Değil, Kaynaklara Erişim"

Çevre Bakanlığı'nın kuruluşunda hukuk müşaviri olarak görev alan hukuk profesörü Hilal Elver, geçen sene BM Gıda Hakkı Özel Raportörü seçildi. Prof. Elver ile gıda kaynaklarını, endüstriyel tarımı ve insan haklarını konuştuk.

30 "Yedi Milyar Hayal. Tek Gezegen"

1972 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda 5 Haziran tarihi "çevre günü" ilan edilmişti. Bu anlamlı günün bu seneki durağı İtalya'nın Milano kenti, tema ise "7 Milyar Hayal. Tek Gezegen"; dolayısıyla "Bilinçli Tüketin!"

32 Securitas'tan "Yeşil Güvenlik"

Güvenlik deyince aklımıza elinde telsizli korumalar gelmesin. Bu güvenlik başka güvenlik: Çevre kirliliği, enerji tasarrufu ve atıkları merkezine alan yeşil güvenliği, firma yetkilisi Hasan Ali Yalçın'la konuştuk.

36 "Dünyayı Çikolatayla Değiştirebiliriz"

Yağmur ormanlarında üretilen bir çikolata markası, gerçekten de dünyayı değiştirebileceğini iddia ediyor. Markanın kurucusu Philipp Kauffmann, "duygusal bir bağla üretilen" Original Beans markasının farkını anlatıyor.

40 Değer Yaratınlar İstanbul'daydı

Dünyanın en geniş sosyal girişimcilik ağı Ashoka'nın genç girişimcilere yönelik ChangemakerXchange programının son zirvesi 20 ülkeden 25 girişimcinin katılımıyla İstanbul'da yapıldı.

44 İngiltere Seçimlerinin Yeşil Vaatleri

Türkiye'den tam bir ay önce 7 Mayıs'ta İngiltere'de genel seçimler yapıldı. Peki seçim öncesi ortamda partilerin vaatleri, seçim beyannameleri havada uçururken Yeşil Ekonomi ve İklim Değişikliğine ne kadar vurgu yapılmıştı?

90

49 Dosya: Sürdürülebilirlik Parametrelerinde Türkiye Gerçekte Dünyanın Neresinde?

EKOIQ, 16 farklı başlıkta uluslararası endeksleri karşılaştırdı, uzmanlardan görüş aldı ve Türkiye'nin gerçek sürdürülebilir kalkınma parametrelerinde dünyanın neresinde olduğunu anlamaya ve aktarmaya çalıştı...

88 Kadıköy'ün "Esencanları" Hem Öğretiyor Hem Eğlendiriyor

Kadıköy Belediyesi'nin organik atıklar konusunda çocukları bilinçlendirmek amacıyla başlattığı "Muhteşem Dönüşüm, Solucanlarla Kompost" Projesi tüm hızıyla devam ediyor.

90 Ağacın Hikayesinde "Ben" ve "Doğa" Ayrımı Yok

Eserlerinde ağaç yontu işlerine yoğunlaşan ressam ve heykeltıraş Ayhan Tomak, doğa ile insan birbirinden bu kadar ayrı düşünülmemeli diyor...

94 Üniversiteler "Yeşil Mağaza" İçin Yarışıyor

Unilever Türkiye ile WWF-Türkiye'nin üniversite öğrencilerine yönelik hayata geçirdiği "Yeşil Mağaza Proje Yarışması" gençlerin sürdürülebilir iş yapış biçimlerini, satış teşkilatını ve bütçe yönetimini deneyimlemelerini amaçlıyor.

98 Küçük Çiftçilerin Geleceği Ekorasyonalist Yaklaşımında

Türkiye'de sürdürülebilir tarımsal kalkınma çalışmalarının hem pratik hem de teorik düzeyde önemli isimlerinden Cem Birder, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün geçen ay Moldova'da gerçekleşen toplantısından izlenimlerini paylaşıyor.

110 Tarihsel ve Çevresel Sürdürülebilirlik Bir Arada

Avrupa Mimari, Sanat Tasarımı ve Kent Çalışmaları Merkezi ile Chicago Kütüphanesi tarafından verilen En İyi Yeşil Tasarım ödülünün sahibi Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesini, müze müdürü İzzet Esen'e sorduk.

HER SAYIDA

6 Haberler Güneş Panelleri Tüm Pekin'e Yetiyor; Fıstığımız Bol Olsun Projesi'nde İkinci Aşama, Bisiklet Karşısında Engelleri Kaldıralım; Bozankaya'nın E-Bus'u, Avrupa'da; Dünyaya Bir Bayrak Gerek; Bırakın Çocukları Sokağa!

36 Veriler Gökçe Vahapoğlu Şahin: Açlığı ve Yoksulluğu Tamamen Bitirmek Mümkün; Gelişmiş Ülkelerden "Etki Yatırımı" Atağı; Tarımın Enerjisi Jeotermal'den; Birleşik Arap Emirlikleri Enerji Devriminin Merkezi mi?

48 İş Dünyasından Konca Çalkıvık: Sürdürülebilir Kalkınma "Uzun Vadeli" Düşündükçe "Yakınlaşacak"

86 Sosyal Medyadan Özgür Öztürk; Arka Bahçeniz Kuşlar İçin Bir Nimet Olabilir; Paris 2015'e Doğru 36 Ülkeden BM'ye Taahhüt; Biyoçeşitliliğin ve İklim Değişikliğinin Koruyucusu Ormanlar

96 Change.org'dan Betonda Boğulmak; Kadıköy'de Sahilime Dokunma!

104 Bilim Dünyası Fatma Gül Altındağ; Avrupa Komisyonu'nun "Çevre İçin Bilim Politikası" Bülteninden Üç Ayrı Makale

108 Sürdürülebilirlik Akademisi'nden Sustainable Brands İstanbul 2015, Geleceğin Yenilikçi Markalarını Bir Araya Getirdi

114 Yaşanabilir Kentler Sibel Bülay; Semerkant'tan Eminönü'ne Aynı Hikaye...

116 Gözümüzden Kaçmayanlar 3. Havalimanı ve 3. Köprü güzergahında 11 farklı yeni kuş türü görüldü; Hollanda'nın kuzey kıyısında tuzlu suda tarım faaliyetlerinde başarı sağlandı; Astronot gıdasının hammaddesi olarak tanınan kinoa, Çanakkale'nin ardından Kırıkkale'de de ekildi.

120 Kitap Açıklamalı Tohumculuk Terimleri Sözlüğü; Çıplak Ekonomi; Büyük Dönüşüm Mümkün

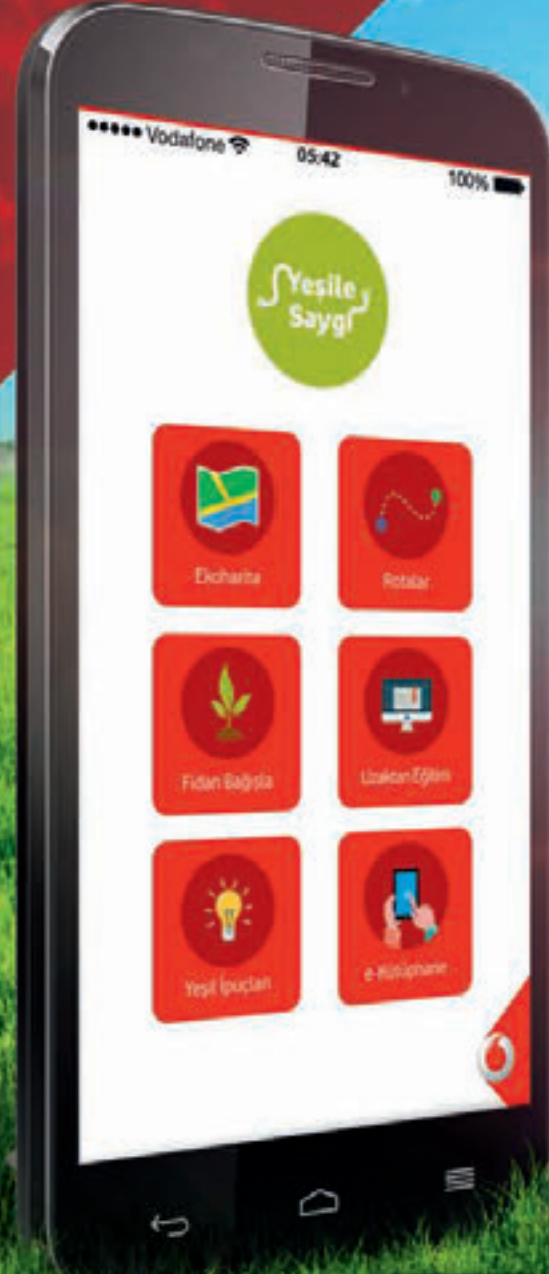
Çevreci bir dünya için Yeşile Saygı uygulaması

Yeşil alanlar, organik ürün merkezleri ve doğa koruma önerileri Vodafone Yeşile Saygı uygulamasında. Siz de uygulamayı indirin, dünyayı korumaya yardım edin.

vodafone.com.tr/yesilesaygi

Vodafone

Google play App Store

Yeşile Saygı uygulamasındaki tüm operatör aboneleri ücretsiz olarak yararlanabilir. Uygulamanın indirilmesi sırasında bağlantı işlemi gereği veri ücreti uygulanabilir. Uygulamanın kullanımı sırasında gerçekleştirilen aramalar ve gönderilen mesajlar abonelin bulunduğu operatördeki kendi tarafına üzerinden ücretlendirilir. Uygulamanın kullanım için konum verisinin paylaşılmasına onay verilmesi gerekmektedir. Uygulama kapsamındaki bilgiler çeşitli kaynaklardan derlenmiştir, lütfen Vodafone'a sorumlu değildir. Kullanıcıların bilgileri değerlendirilerek, güncellenme ihtimaline karşı diğer bilgi kaynaklarından da faydalanılmaları önerilir.

Daha yeşil bir dünya için

← Madde: 1 →

Ulaşımında mümkün olduğunca toplu taşımayı tercih edin.

← Madde: 2 →

Kâğıt fatura yerine elektronik fatura kullanın.

← Madde: 3 →

Atıklarınızı ayrıştırıp geri dönüşüm noktalarına bırakın.

← Madde: 4 →

Cep telefonunuzu ve diğer elektrikli aletleri gereksiz yere prize takılı tutmayın.

← Madde: 5 →

Kullandığınız ürünlerin sürdürülebilir biçimde üretilmiş olmasına dikkat edin.

← Madde: 6 →

Hayatın temeli olan suyu tasarruflu kullanın.

← Madde: 7 →

Kullanmadığınız cep telefonlarınızı ihtiyacı olanlara verip, kullanılmayacak durumda olan cep telefonu ve bataryalarınızı ise geri dönüşüm noktalarına bırakın.

← Madde: 8 →

Evinizde enerji verimli aydınlatma ve ev aletleri kullanmaya dikkat edin.

← Madde: 9 →

Toplantılarınızı telefon ve telekonferansla yaparak iş seyahatlerinizi olabildiğince azaltın.

← Madde: 10 →

Doğada bıraktığınız ayak izini dengelemek için ormanlarımıza ve doğal kaynaklarımıza katkıda bulunun.

STFA Sürdürülebilirlik Raporuna Üç Ödül!

Merkezi ABD'de bulunan iletişim platformu LACP LLC (League of American Communications Professionals) Amerikan İletişim Profesyonelleri Ligi tarafından düzenlenen 2014 İlaham Veren Kurumsal Yayınlar yarışmasında (2014 Inspire Awards Corporate Publishing Competition), STFA Yatırım Holding'in ilk sürdürülebilirlik raporu üç ayrı iletişim ödülüne layık görüldü. Hybrid Media (Combination of Print, Web/Multimedia and/or Video) kategorisinde değerlendirilen rapor Asya, Avrupa ve Amerika'dan gelen binlerce başvuru arasından öne çıktı. Yaratıcılık, sanatsal yaklaşım, okunabilirlik, mesajların netliği, takip kolaylığı, unsur çeşitliliği, hedef kitleye odaklılık, içerik uygunluğu ve ilk izlenim gibi dokuz farklı kriterde yapılan değerlendirmede rapor jüriden 100 üzerinden 100 puan toplayarak; "En İyi Hikaye/Anlatım", "Platin" ve tüm kategorilerde "En İyi Altıncı Kurumsal İletişim Malzemesi" ödüllerini almaya hak kazandı.

Sokak Toplayıcıları Konusunda Uluslararası Seminer

Ambalaj atıklarının insan sağlığı ön planda tutularak, kayıt altında ve yasal düzenlemelere uygun toplanması gerektiğini savunan ÇEVKO, 22 Mayıs'ta İstanbul Point-Hotel'de uluslararası bir seminer düzenledi. Balkan ülkelerinde ve yasal düzenlemelerinde sokak toplayıcılarına yer veren Brezilya'daki uygulamaların ele alındığı seminerde, ülke sunumlarının ardından çözüm önerileri tartışıldı. Toplantıda konuşan **ÇEVKO Genel Sekreteri Mete İmer**, gerekli düzenlemeler çerçevesinde, sokak toplayıcılarının çalışmalarında sağlıklı koşulların oluşturulması için ÇEVKO'nun yardımcı olmaya ve bilgi paylaşımına hazır olduğunu ifade etti.

Güneş Panelleri Tüm Pekin'e Yetiyor

Merkezi Çin'de bulunan ve dünyanın en büyük güneş paneli üreticilerinden biri olan **Yingli Solar**, yılın ilk çeyreği itibarıyla dünya genelinde bugüne kadar yaptığı toplam panel satışınının 13 GW'ı geçtiğini açıkladı. Dünyada 30 bölgesel ülke ofisine sahip, kurulduğu tarihten bugüne kadar 90'dan fazla ülkeye 50 milyonun üstünde panel satışı gerçekleştiren Yingli Solar'ın her yıl dağıtımını gerçekleştirdiği güneş panelleri yaklaşık 16 milyar kilovat/saat (kWh) gücünde elektrik üretme kapasitesine sahip. Bu sayı, 2014'te Çin'in dev başkenti Pekin'de tüketilen konutsal enerjiyi karşılamaya yetiyor.

Şirket, şimdiye kadar imal ettiği güneş panelleriyle üretilen enerjinin, 9 milyon tonluk karbon salımlarını önlemeye yettiğini duyurdu.

Gezeğenin Geleceği İçin Genç Fikirler Aranıyor

Barilla Gıda ve Beslenme Merkezi (BCFN), genç beyinleri, gıda ve beslenme alanlarında yenilikçi ve devrimci projeler üretmeleri konusunda harekete geçirmek amacıyla düzenlediği BCFN YES! yarışmalarına bir yenisini daha ekledi. BCFN Yes! Young Earth Solutions Proje Yarışması; '**açlık ve obezite ile mücadele**', '**sürdürülebilir tarım**' ve '**gıda israfını önleme**' konuları olmak üzere, BCFN'nin öncülük ettiği **Milano Protokolü** paralelinde dünyada bu üç temel sorunun çözümlenebilmesi için yaratıcı ve sıra dışı fikirler arıyor. Yarışma, 35 yaş altı tüm öğrenci ve akademisyenlerin katılımına açık. Katılım için: www.bcfnyes.com

Fıstığımız Bol Olsun Projesi'nde İkinci Aşama

Dünyanın ilk antepfıstıklı çikolata markası **Nestlé DAMAK** ile **TEMA Vakfı**'nın 2011 yılında başlattığı, antepfıstığı üretiminde kalite ve verimlilikte büyük fark yaratan Fıstığımız Bol Olsun projesinde 5 yıl sürecek ikinci aşamaya geçildi. Projenin 2014-2018 yılını kapsayan ikinci aşamasında, bölgedeki üreticilere sürdürülebilir fıstık üretimi uygulamalarıyla sağlanan verim artışının üreticiye kazanç olarak yansması, fıstığın verim ve kalitesini etkileyen sorunlara çözüm üretmek ve anısal değeri olan ağaçların koruma altına alınması yönünde çalışmalar yürütülecek. Ağaç başına verimlilikte %49, çıtlama oranında %24 artış sağlanan, komşu bahçelere göre verim artışı dekar başına ortalama %123 olarak gerçekleşen projenin ikinci etabında ise daha fazla sayıda çiftçiye ulaşılması amaçlanıyor.

Cildinizin güneşi sevmesine yardımcı olan kimya yaratıyoruz.

Çok güneşli günlerde bile cildinizi koruyabilmeniz ve onun sağlıklı kalmasını sağlayabilmeniz için doğru UV filtresi kombinasyonuna ihtiyacınız var. Tinosorb®, Uvinul® ve Z-COTE® ürünlerimizi içeren UV filtreli güneş kremleri ve gündelik bakım ürünleri hem UVA hem de UVB spektrumuna yayılan bir koruma sağlar. Zararlı UV ışınlarını emerek zararsız bir ısıya dönüştürür. Güneşli günlerin keyfini yaz boyunca sürebilirsiniz. Çünkü BASF'de biz kimya yaratıyoruz.

www.wecreatechemistry.com

150.yıl

 BASF

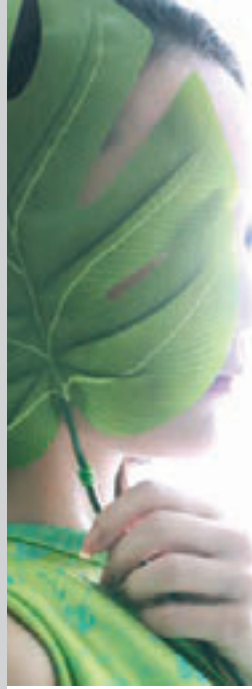
We create chemistry

Hollanda'da Monsanto Artık Yasak

Avrupa Birliği içerisinde birçok ülkede ürünleri tartışılmakta olan **Monsanto**'nun en önemli ürünlerinden biri ve dünyada en çok kullanılan herbisit olan aktif maddesi olan **glifosatın** Hollanda'da kullanımı yasaklandı. Çok uzun süren davalar sonucunda Hollanda Parlamentosu'nun ısrarcı olması GDO'suz bir tarım üretimi yolunda bu büyük zaferi getirdi. Bu bileşen ile piyasaya sürdüğü **Roundup** ürününün birçok bitki türünün tohumu üzerinde etkileri olduğu uzun zamandır biliniyordu. Bunun üzerine çiftçiler mahsullerine zarar veren otlara karşı kullandıkları bu ürüne karşı da daha güçlü duran ve gene Monsanto tarafından üretilen tohumları kullanmak zorunda kalmışlardı. Bu durum birçok ülkenin tarım politikasını etkilemiş ve tepki çekmişti. Fransa, Avusturya ve Macaristan gibi ülkelerde bu ürünler üzerine tartışmalar sürerken Hollanda ürünlerin kullanımını yasaklayarak önemli bir adım attı.

Yeşil Olmayan Bir Kentte Binalar Yeşil Olabilir mi?

Mimarlık ve yapı sektörünün profesyonelleri, 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde sürdürülebilir mimari ve kentsel tasarımı konuşmak üzere "**Yeşil Binalar ve Ötesi Konferansı**"nda bir araya geliyor. Ekoyapı Dergisi tarafından İstanbul Lazzoni Hotel'de düzenlenecek etkinliğe, Studio Libeskind Başkanı Mimar **Yama Karim**, sürdürülebilirlik merkezli mimarlık pratiğiyle RIBA Ödülü başta olmak üzere çok sayıda ödüle layık görülen Behnisch Architekten kurucusu Mimar **Stefan Behnisch** ile ekolojik yaşam alanı oluşturma alanında 30 yıllık bir deneyime sahip olan ünlü ekolojist **Gary Grant** gibi dünya çapında isimler katılacak.

"Güzelliği Herkesle Paylaşacağız"

Yüzyılı aşkın bir süredir güzellik alanında çalışmalar yapan **L'Oréal**, sürdürülebilirlik alanında da önemli adımlar atmaya başladı. Sürdürülebilir Yenilik, Sürdürülebilir Üretim, Sürdürülebilir Gelişim ve Sürdürülebilir Yaşam başlıklarından oluşan "2020 Güzelliği Herkesle Paylaşmak" başlıklı taahhütlerini açıklayan L'Oréal, 2020 yılında çevresel ayak izini %60 oranında azaltacağını duyurdu. 2005 yılından bu yana yaptığı çalışmalarla karbon emisyonunu %50,2 oranında azalttığını açıklayan firma, 2014'ü %23,1 oranında atık azaltımı ile tamamladığını da duyurdu. Ürün başına su kullanımını %36 oranında azaltan L'Oréal 2020'ye kadar bir yandan bu oranı %60 daha düşürmeyi diğer yandan ürünlerinin %100'ünü çevresel ve sosyal açıdan fayda sağlayacak şekilde üretmeyi hedefliyor.

Bozankaya'nın E-Bus'ı, Avrupa'da

Raylı sistem ve toplu taşıma araçlarında yatırımlarıyla bilinen Bozankaya'nın elektrikli mobilite çözümleri geliştirme konusundaki çalışmaları bir sır değil. Son haber ise, Bozankaya'nın, ürettiği elektrikli otobüsünü uluslararası platformda tanıtmaya başlaması. Toplu taşımacılık sektöründe dünyadaki en büyük sivil toplum kuruluşu **UITP**'nin (Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği) üyeleri arasında yer alan Bozankaya, yeni elektrikli otobüsü E-Bus'ı, UITP Dünya Kongresi & Fuarı'nda sergileyerek uluslararası arenada tanıtmaya hazırlanıyor. Bu yıl 61'incisi organize edilen ve 8-10 Haziran tarihleri arasında Milano'da düzenlenecek UITP Fuarı'nda Bozankaya, toplu taşımacılığın yeni çözümlerinden elektrikli otobüsü E-Bus ile dikkatleri Türkiye'ye çekeceğini iddia ediyor. Sonuçları merakla bekliyoruz...

Bisikletin Karşısından Engelleri Kaldıralım

İlk kez 2014'te Glasgow, Melbourne ve Beyrut'ta eşgüdümlü olarak başlayan Cyclehack, bu sene 30'un üstünde şehirle birlikte İstanbul'da da düzenleniyor. Cyclehack, bir insanın bisikletine atlamasına mani olan tüm engelleri kaldırmayı hedefleyen üç günlük bir etkinlik. Kişisel tercihlerden, kadınların ya da engellilerin bisiklete binmesini engelleyen faktörlere kadar birçok farklı konuyu çözümlenin amaçlandığı etkinlikte; bir el çantası ile ya da etekle bisiklete binmenin zorluklarını aşmak gibi mikro sorunlara da çözüm aranıyor; kentteki altyapı sorunları üzerine de düşünülüyor; makro ölçekte insanları bisiklet ile ulaşımaya yönelik stratejiler de geliştiriliyor. Uyku tulumu ile konaklama imkanı da sağlanacak etkinlik 19-21 Haziran 2015'te Tasarım Atölyesi Kadıköy'de diğer kentlerle de iletişim halinde düzenlenecek. Daha fazla bilgi için <https://twitter.com/cyclehackist> hesabını takip edebilirsiniz.

Tüm yiyecekler ve vitaminleri için yeterince yer açtık.

Her ayrıntıda Bosch: Yeni Serie 6
buzdolaplarının iç hacimleri
54 litre daha genişledi.

Yeni Serie 6 Bosch buzdolaplarının, iç hacimleri artık 559 litre. Bu onu, kendi sınıfındaki en geniş hacme sahip buzdolabı yapıyor. Artık daha fazla yiyecek ve vitaminleri, daha uzun süre tazeliğini koruyarak saklanacak. Sağlıklı beslenme hiç bu kadar kolay olmamıştı. www.bosch-home.com/tr

BOSCH

Yaşam için teknoloji

“Türkiye Temiz Üretim Teknolojilerine Hız Vermeli”

Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGIAD) Ankara Şubesi Başkanı Türker Naslı, sanayileşme, nüfus artışı, hızlı kentleşme, çevresel bozulma, birçok endüstriyel girdide dışa bağımlılık gibi nedenlerle yüksek verime sahip temiz üretim teknoloji ve yöntemlerinin Türkiye için son derece önemli hale geldiğini bildirdi. Temiz üretim teknolojileri alanında ABD’de yürütülen etkin çalışmalarını örnek veren Naslı, özellikle San Francisco’nun kalkınma stratejisinde temiz teknolojiye geçişi esas aldığını belirten Naslı, yaklaşık 100 adet temiz teknoloji firması kurulan şehirde, silikon vadisi bölgesinin ABD’deki en büyük temiz teknoloji kümesi olduğunu ve bölgenin yatırım çekmesine büyük katkı yaptığını anlattı.

Betonik Fikirler Ödülü Grup Buy Beton’un

Sürdürülebilirlik alanında uzun süredir çalışmalarını yakından takip ettiğimiz Akçansa’nın bu yıl altıncısı düzenlenen Betonik Fikirler Proje Tasarım Yarışması’nın ödül töreni, 12 Mayıs’ta İstanbul’daki Sabancı Center’da gerçekleştirildi. “Değişim Senin Fikrinle Başlasın” temasıyla düzenlenen yarışmaya 40’i aşkın üniversiteden toplam 316 öğrenci katılırken, yarışmanın birincisi Grup Buy Beton oldu. Üniversite öğrencileri bu yıllık ana tema çerçevesinde, yaşadıkları şehirleri kendi sürdürülebilir fikirleriyle dönüştürmeye yönelik projeler geliştirdiler. Yarışmanın birincisi olan Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencilerinin birlikte oluşturduğu Grup Buy Beton üyeleri, hem birer iPad hem de Akçansa’da staj imkanı kazandı. Yarışmanın ödül töreninde ayrıca geçen senenin birincisi olan, ‘adamları enerjiye dönüştüren’ Piezoelektrik Projesi’nin de tanıtımı gerçekleştirildi.

Dünyaya Bir Bayrak Gerek

Dünyayı aşip da başka gezegenlerle karşılaştığımızda hangi bayrağı kullanacağız? Herhangi bir devletin, devletler topluluğunun bir adım ötesinde bir temsiliyete ihtiyacımız olduğu aşikar. NASA ağırlıklı çalışmalar sebebi ile genelde ABD bayrağının önde olduğu kurgulara alışık olsak da Stockholm’den tasarımcı **Oskar Pernefeldt** daha kapsayıcı bir çalışma yapmış ve daha önce ayak basılmamış topraklara ulaşacak insanoğlu için bir bayrak tasarlamış. Yaşamın ve gezegenin ana kaynağı olan sudan yola çıkarak bayrağı mavi olarak tasarlamış Pernefeldt. Birbirine geçmiş

yedi halkadan oluşan bayrağın ana motifi hanedan armalarından esinlenilmiş, ancak aslında yaşamın kaynağını simgeleyen bir çiçekten yola çıkılmış. Halkalar yaşamda her şeyin birbirlerine bağlı oluşunu simgeleyen bir döngüyü gösteriyor. Amaç gelecekte organize edilebilecek gezegenler arası müsabakalarda ya da diplomatik ilişkilerde bu bayrağın kullanılması. Bayrağa gelen en büyük eleştiri ise çiziminin çok zor olması; zira özellikle çocuklara bayrağın nasıl çizildiğini öğretmek hayli uğraştırabilir. Bayrağın nasıl tasarlandığını izlemek isterseniz: <https://goo.gl/UZICFH>

Bosch’tan 17 yılda %80 Tasarruf

Günümüzde, evlerde kullanılan elektriğin yaklaşık %65’ini ev aletlerinin harcadığını biliyoruz. İklim değişikliklerinin dünya üzerinde yarattığı tahribatı önlemek için daha az enerji ve daha az su tüketimine odaklanmak bu anlamda hiç de küçümsenmemeli. Bu temel mantık üzerinden hareket

eden küçük ev aletleri firmalarından Bosch’un hesabı da bunun için önemli: Firma, bugün müşterilerine, 17 yıl önceye kıyasla, elektrik tüketiminde %80, su tüketiminde %60’a varan tasarruflu ürünler sunduklarını hesaplamış. Bir basın bülteniyle 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nde tüm Türkiye’yi, doğal kaynakları verimli kullanmaya çağıran Bosch’la ilgili küçük bir veri daha: Kurumun patent kayıtlarının %40’ı ve Ar-Ge bütçesinin %45’i, doğal kaynakların verimli kullanımını ve çevrenin korunmasını hedefleyen teknolojilerden oluşuyormuş. Bu perspektifle insan 17 yıl sonra hangi oranlara ulaşacağımızı düşünmeden edemiyor.

ORMANLARIMIZ BÜYÜYOR, AYAK İZİMİZ KÜÇÜLÜYOR.

Zorlu Enerji Grubu olarak 2010 yılından bu yana Sıfır Karbon Ayak İzi Ormanları projesiyle çevresel etkilerimizi azaltıyoruz.

Tesislerimizin çevresini ağaçlandırmamızın yanı sıra, yıl boyunca katıldığımız etkinlikler nedeniyle yarattığımız emisyonu telafi edebilmek amacıyla yeni ormanlar kurmayı sürdürüyoruz. Stantlarımızı ziyaret eden misafirlerimizin karbon ayak izini hesaplıyor ve oluşan toplam karbon ayak izine denk gelecek sayıda fidan dikerek ağaçlandırma ve doğa koruma çalışmalarımızı geliştiriyoruz.

Zaman ayırıp stantlarımıza uğrayan tüm ziyaretçilerimize Sıfır Karbon Ayak İzi Ormanları'na verdikleri destekten dolayı teşekkür ederiz.

TSKB'den Sürdürülebilirlik Atölyesi

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından her yıl organize edilen Verimlilik Haftası kapsamında **Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)**, öğrencilerle bir Sürdürülebilirlik Atölyesi düzenledi. 27 Nisan- 3 Mayıs 2015 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen Verimlilik Haftası'nda düzenlenen Sürdürülebilirlik Atölyesi'ne ODTÜ ve TOBB üniversitelerinin endüstri mühendisliği bölümü öğrencileri katıldı. TSKB, atölye kapsamında öğrencilerle sanayide enerji verimliliği üzerine bilgiler paylaştı. Atölyede konuşma yapan TSKB Mühendislik Müdürü Hülya Kurt, şunları söyledi: "TSKB olarak enerji verimliliği yatırımlarına 2009 yılında başladık. Bugüne kadar 33 firmanın farklı 58 projesine toplam 389 milyon dolar kredi desteği sağladık. Bu tesislerde sağlanan enerji tasarrufu yaklaşık 850.000 kişilik bir şehrin yıllık ısınmasına denk geliyor."

Tek Projede En Yüksek GES Santrali Malatya'da

Türkiye'nin tek projede yapılan en yüksek kapasiteli güneş enerjisi santralının açılışı Mayıs ayında gerçekleştirildi. Anel Grup'un başarıyla tamamladığı **Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'ndeki güneş enerjisi santrali**, Tıp Merkezi'nin elektrik ihtiyacının %33'ünü karşılayacak. 5,3 MWp'lık güneş enerjisi santralıyla, yıllık 8,5 GWh elektrik üretimi sonucunda, yılda 4 bin ton karbon salınımının önüne geçileceği ve yaklaşık 2,25 milyon metreküp doğal gaz tüketiminin önleneyeceği açıklandı.

Bırakın Çocukları Sokağa!

7 Mayıs Dünya Astım Günü'nde açıklamalarda bulunan biorezonans uzmanı **Dr. Sinan Akkurt**, sokakta oynamayan, mikroplarla tanışmayan, düşüp kalkmasına izin verilmeyen çocukların yeterince doğal bağışıklık kazanamadığına dikkat çekti. Kapalı alanda kalan çocukların sanılanın aksine daha fazla hasta olduklarını söyleyen ve bu hastalıklardan birinin de astım olduğunu kaydeden Akkurt, ailelere bir yaşından itibaren her gün çocuğun fiziksel aktivite ve oyun ihtiyaçlarını açık

havada karşılaşmalarını önerdi. Son 50 yılın en fazla artan hastalıkları arasında yer alan astımın başlıca sebepleri arasında, doğal olmayan beslenme alışkanlıkları, kirli hava, sigara, stres ve bağışıklık sistemini güçsüz düşüren hareketsiz yaşam sayılıyor. Her tercihin doğaldan yana kullanılmasını tavsiye eden Akkurt, ailelerin "Havuz yerine deniz, bilgisayar oyunu yerine sokak oyunu, nektar yerine taze sıkma meyve suyu, işlenmiş gıda yerine taze meyve-sebzeyi tercih etmelerini" öneriyor.

Tesla Powerwall Dünyayı Değiştirecek mi?

Elektrikli otomobil üreticisi Tesla merakla beklenen ve 'araba olmayan' ürününü açıkladı: Tesla Powerwall. Tesla Energy programı içerisinde tanıtılan Powerwall, akıllı evlerin bir parçası olarak evinizin elektriğini düzenli hale getirmeyi, paneller ile elde ettiğiniz enerjiyi depolamayı, gece gündüz güneş enerjisinden yararlandırmayı ve aynı zamanda jeneratör görevi görmeyi vaat ediyor. Tesla'nın CEO'su **Elon Musk**, dünyada enerjinin büyük kısmının fosil yakıtlardan sağlandığını ve Powerwall'un bunu değiştirmeyi amaçladığını belirtiyor. Çeşitli renklerde hazırlanacak olan, ev içi ve ev dışı olarak monte edilebilen

Powerwall ile herhangi bir şebekeye bağlı kalmaksızın elektrik kullanmak mümkün olacak. Musk'ın hedefi ABD'yi 160 milyon, dünyayı ise 2 milyar Powerwall ile tamamen sürdürülebilir enerjiye geçirmek. Bu fikir bir yana, Powerwall'ın vizyonunu gerçekçi bulmayanlar da var. Küçük enerji üretim ünitelerinin ve pillerin kapasitelerinin günlük hayatın devamı için yeterli olmayacağı öne sürülüyor. Diğer yandan

3000 dolar fiyatla önsatışa çıkan ürüne şimdiden gelen talep, Tesla'nın üretim tesislerinin katbekat üstünde. Firmanın bu iki ana sorunu nasıl aşacağı ise merakla bekleniyor. Powerwall'ı takip etmeye devam...

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

Bebeğinizin anne
sütünden sonra
alacağı İlk Süt
HiPP COMBIOTIC® olsun

- ✓ Probiyotik® ve Prebiyotik® ilaveli
- ✓ Değerli Omega-3 ilaveli

İlk ve tek **ORGANİK** devam sütü

HiPP, bir bebek maması üreticisi olarak fazlasıyla ağır bir sorumluluk taşımaktadır. HiPP Premium kalitede üretim yapar. Bu üretimi mümkün olan tüm yönleriyle doğayla uyumlu bir şekilde yüksek HiPP standartlarını hedefleyerek gerçekleştirir. Uzun HiPP kalite kontrol süreci daha hammadde aşamasında henüz üretime geçmeden başlar. Bu yöntemle HiPP ürünlerindeki hammaddelerin en iyileri olduğundan emin oluruz.

Bunu şahsen garanti ederim.

Claus Hipp

www.hipp.com.tr

Güneşimizi Paylaşabiliriz

Birden fazla güneş enerjisi kaynağı sahibini bir araya getirip enerjilerini aralarında ya da başka kullanıcılarla paylaşmalarını sağlayan bir model ABD’de giderek yaygınlaşıyor. Hedef şebekedeki çevre dostu enerji oranını artırmak ve güneş/rüzgar sistemleri ile kendi enerjilerini üretemeyen işletmelere ve konutlara bu enerjiyi ulaştırmak. Örneğin **Yeloha** isimli bir girişim çatınıza kurduğunuz panellerden gelen enerjiyi paylaşmanızı sağlıyor. Amaç ise nerede yaşadığınızdan ya da ekonomik durumunuzdan bağımsız olarak güneş enerjisinden faydalanabilmeniz. Panel kurabileceğiniz bir çatınız olmasa dahi mevcut panellerden gelen enerjiyi kullanmanız mümkün olacak. Eğer panel kurabilecek bir alanınız varsa Yeloha sistemi sizin için kuruyor ve %100’e kadar elektrik faturanızdan tasarruf etmenizi sağlıyor, üretilen fazla enerji de çevrede talepte bulunanlara dağıtılıyor. Tüm süreçlerde yerel ortakların kullanılması hedefleniyor, böylece çevrenin korunmasının yanı sıra yerel ekonomi de desteklenmiş oluyor. Şimdilik sadece **ABD, Boston’da davetiye usulüyle** işleyen sistem ve benzerlerinin güneş enerjisinin verimli olarak kullanılabileceği diğer ülkelere de yayılması bekleniyor.

“Ellerini Yıka: Hayat Kurtar”

Sealed Air’in iş birimi Diversey Care, el hijyeninin enfeksiyonları önleyip toplum sağlığını nasıl koruduğuyla ilgili farkındalığı artırmak üzere Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) yılda bir defa gerçekleşen Dünya El Hijyeni Günü “**Ellerini Yıka: Hayat Kurtar**” kampanyasını destekledi. Diversey Care Başkanı İlham Kadri, “WHO sağlık çalışanlarına hasta ile temastan önce, tıbbi müdahaleden önce, hastaların vücut sıvısına maruz kalma riskinden sonra, hastaya dokunduktan sonra, hastanın ortamıyla temastan sonra ellerin

yıkınmasını öneriyor. Biz de bu farkındalığı artırmak için, özel ürünlerimizin yanı sıra çeşitli sosyal medya kampanyalarıyla bilinçlendirme faaliyeti yürütüyoruz” şeklinde konuştu. Diversey Care’in, Dünya Sağlık Örgütü’nün Beş Adımda El Hijyeni de dahil olmak üzere hazırladığı içeriğin yanı sıra bir dizi belge, rehber, poster ve ilgili içeriklerine internet sitesinden ücretsiz olarak erişebilirsiniz: <http://www.diverseycare.com/cleanerandhealthier/cleanyourhands/tr/com>

Günebakan İlkokulu’nun Ekoloji Timi İşbaşında

İstanbul, Kağıthane’deki Günebakan İlkokulu’nda öğrencilerden oluşan “Ekoloji Timi” hummalı çalışmalar yürütüyor. Her sınıfta öğrenciler tarafından seçilen iki kişilik tim, okul genelinde büyük bir ekoloji timini oluşturuyor. Tim, okulda ekolojik duyarlılık anlamında neler yapılabileceği üzerinde kafa yoruyor ve rehber öğretmenlerin yardımlarıyla çalışmalar yürütüyor. Özellikle tasarruf, geri dönüşüm ve çevre temizliği üzerinde duran timin, sınıflardan seçtikleri yardımcıları da var. Onlar da çevre nöbeti tutarak uygulamaları takip ediyorlar. Ayda bir okul müdürünün başkanlığında toplanan tim, tasarruf tedbirlerini sunuyor ve okulun genel durumunu raporluyor. Ayrıca geri dönüşüm kampanyası başlatıyor ve takipçisi oluyorlar. Aslında her şey, 12. Sabancı Üniversitesi Eğitimde İyi Örnekler konferansıyla başladı. **Günebakan İlkokulu**’ndan öğretmenler; **Remziye Uludağ Kırçıl, Büşra Gürel ve Miray Oğuzgıray Yıldız**’ın hazırladığı “Ekoloji Timi İş Başında” projesi konferansta kabul

edildi ve öğretmenler binlerce başvuru arasından seçilen proje için çalışmalara start verdiler. Önce sınıf öğrencileri, timleri belirledi. Tim için hazırlanan yaka kartları, okul müdürü tarafından kendilerine takdim edildi. Öğrenci timleri, okul müdürü ve proje koordinatörü olan öğretmen ile bir tanışma toplantısı yaptı. Timlerin yapabilecekleri konuşuldu. Her öğrenciye bir hafta boyunca okulu gözlemlemeleri için zaman tanındı. Bir hafta sonraki toplantı sonunda okulda

ekolojik duyarlılık anlamında neler yapılacağı; timdeki öğrenciler tarafından şu başlıklar ile belirlendi: “Su tasarrufu, elektrik tasarrufu, geridönüşüm, çevre temizliği”.

Ekoloji timi, yoğun bir şekilde çalışıyor. Yaptıklarını okuldaki öğrenci ve öğretmenlerle paylaşıyorlar. Çevre panosunu sürekli güncelliyorlar. Sırada tüm okul için bilgilendirme toplantıları, sunumlar ve tiyatrolar var. Bu tim hiç durmayacak gibi. Kendilerine selamlarımızı yolluyoruz...

Cevreyle dost

Dünyaya yeşil bir gelecek çiziyoruz

Yıllardır doğayı korumak için çalışıyor, su ve enerji verimliliğinde dünya rekortmeni ürünler üretiyoruz. Siz de çevreyle dost ürünler kullanın, çocuklarınıza güzel bir dünya bırakın.

Dünya Çevre Gününüz ve Çevre Koruma Haftanız Kutlu Olsun.

Koç

arçelik.com.tr
facebook.com/arçelik

arçelik
Geleceği aşkla tasarlar

SEKTÖRÜNDE İLK KEZ
e-404 (AEE) Yönetimi Başarı ile
2014 Yılı e-404 Kalınarak
Ödüllü

SEKTÖRÜNDE İLK KEZ
Üstün Enerji
Verimliliği kapsamında
"Platin ve Altın Sertifikalı"

Avrupa Birliği Çevre Değerleri - 2010
İstikrarlı Program "Yüksek" ve "Üstün"
Kategoriye 1. ve 2. sıralı ve Avrupa Programı
"Yüksek" Kategorisine İnanıldı

150 Bilyon Özkali Kuruluş
İnovatif Çevre Dostu Ürün
2013 İnovatif Ödülü

İklim değişikliğine
mücadele
ederek yolumuzu

Enerji verimliliği ürünlerin
pazarı dönüştürme projesi
başarılı

CDP 2014 Karbon Performans Liderliğinde
A Performans ile "Global A Listesi"ne
çalışılan ve Türkiye'den kendi sektöründe
bu başarıyı gösteren ilk şirket

Yapısal Çevreye Sağlıklı Çözümler

Türkiye’de az bilinen çalışma alanlarından biri olmakla birlikte, Yapı Biyolojisi, yapısal çevrenin insan sağlığına olan etkilerini inceleyen son derece önemli bir bilim dalı. Ve müjde: Artık bu alanda çalışmalar sürdüren bir kurumumuz var: **Yapı Biyolojisi ve Ekolojisi Enstitüsü (YBE)**. Alanının küresel ölçekte en önemli kurumlarından biri olan Alman Yapı Biyolojisi Enstitüsü’nün (IBN) resmi partneri olarak Ocak ayından itibaren hizmet vermeye başlayan YBE’nin ilgilendiği alanlar ise sürdürülebilir mimarlıktan inovatif yapı malzemelerine, tıp, sosyoloji ve biyoteknolojilere kadar geniş bir alanı kapsıyor. Bilimsel ve tarafsız bilgi paylaşımı, uzmanlaşma ve uygulamaların artmasına yönelik farkındalık faaliyetleri; eğitim, seminer, konferans ile danışmanlık ve analiz faaliyetlerini yürüten YBE, 27 Haziran - 4 Temmuz tarihleri arasında “**Yerine Ait Mimari Tasarım Atölyesi**” düzenleyeceğini de duyurdu. Atölye haftasında, ekolojik yerleşim olgusu, insan sağlığı odaklı mimarlık, topoğrafyaya tümevarım ya da tımdengelim ile bakış gibi konular ele alınacak. Enstitü, 5-12 Temmuz tarihleri arasında ise “**2. Ekolojik Yapı Uygulama Atölyesi**” düzenleyecek. Ada-Art ile birlikte gerçekleştirilecek bu atölyede, toprak, ahşap, mermer ve geridönüşüm gibi üst başlıklar mercek altına konacak.

Atık Yağ Toplama Kampanyasında Çaylar Şirketten

Unilever Food Solutions, marka portföyünün güçlü markası Lipton ile Akdeniz bölgesinde her şey dahil otelleri pilot alan bir atık yağ toplama kampanyası başlattı. Gıda Atığı Önleyelim başlıklı kampanya kapsamında, atık yağlarını biodizele çevirmek üzere Deha Biodizel firmasına veren otellere sürdürülebilir tarım ile üretilen Lipton çaylar hediye ediliyor. **Unilever Food Solutions Pazarlama Direktörü Aşlı Erdoğan Canbaz**, “Atık yönetimi gündemli gerçekleştirdiğimiz araştırma

Tarladan Toplayıp Ofiste Paylaşacaklar

Ticari gayrimenkul alanında yatırım yönetimi danışmanlığı yapan **JLL Türkiye**, çalışanlarının şirkete bağlılığını artıracak yeni bir proje geliştirdi. Antalya, Komşuköy’de özel bir alanın kiralandığı proje kapsamında, çalışanlar tarlada yetiştirdikleri organik ürünleri ofiste açacakları stantta paylaşacaklar. Çalışanların takım halinde çitlerini yaptığı alanda, çeşitli aktivitelerin yanı sıra açık hava film gösterimi de gerçekleştireceklerini söyleyen İK Direktörü **Rabia Coşkun**, “Tarlamızı gerek bilgisayarlarımızdan, gerekse ofisimizin kafe bölümünde bulunan ekrandan canlı olarak izleyebiliyoruz. Tarladaki ilk dikimimizi de JLL Türkiye olarak hep birlikte yapacağız. Çit yapma, yoga ve organik tarım gibi faaliyetlerimiz de devam edecek” diyor.

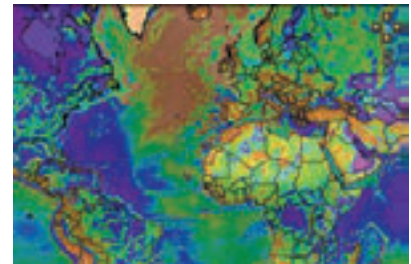
sonuçlarına göre, her şey dahil bir otelin sezonluk atığının 130 ton, bu nedenle çöpe atılan paranın ise 280.000 TL olduğunu gördük. Bu israfın önüne geçmek için 2015 yılı içinde 44 otelde atık yönetimi kampanyasını hayata geçireceğiz. Mutfaklarda bitkisel atık yağların da geridönüşüme kazandırılması gerektiğine inanıyoruz. 1 litre bitkisel atık yağ, 1 milyon litre suyu kirletmeye yetiyor” diyor.

Valla Biz Uydunun Yalancısıyız

Jeotermal, yenilenebilir bir enerji kaynağı ancak güneş ve rüzgâr kadar konuşulmuyor. Bunun başlıca nedeni, genellikle yeraltında ve ücra noktalarda bulunan jeotermal tespit edip ölçmenin çok zor ve pahalı olması. Ancak artık bilim insanı ve mühendislerin elinde güçlü bir araç var: Uydu görüntüleri...

Avrupa Uzay Ajansı (ESA) ve **Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı’nın (IRENA)** çalışmalarıyla dünyanın jeotermal enerji alanlarının uydu görüntülerine ulaşıldı. IRENA yöneticisi Henning Wuester’e göre, “uzun ve masraflı keşif çalışmaları artık kısalcak ve ucuzlayacak. Güvenilir ve temiz bir enerji kaynağı daha dünya enerji sistemine dahil olacak.”

Dünyada 10 gigavatlık jeotermal enerji kaynağı bulunuyor ve uydu görüntüleri sayesinde okyanus akıntıları, deniz seviyesi ve buzullardaki hareketlilik de takip edilerek iklim değişikliğine yönelik çalışmalar hızlanacak.

2014 Yılı
Cephe Malzemesi Ödülü

Yüksek Işık Geçirgenliği

Temperlenebilme Özelliği

Etkin Isı Kontrolü

Şeffaf Görünüm

ISICAMSINERJİ® T

Trakya Cam'ın temperlenebilir Low-E ısı kontrol kaplamalı camı kullanılarak üretilen yalıtım camı ünitesinin markasıdır,

- Isı kayıplarını azaltarak ısıtma giderlerinden tasarruf sağlarken, çevreyi korumada aktif rol oynar.
- Rezidans, ticari binalar (otel, ofis, alışveriş merkezi gibi), okul, hastane ve kiş bahçelerinde kullanıma uygundur.
- Yaşanılan mekanlarda temperlenebilme özelliği sayesinde emniyet ihtiyacınızı karşılar.

Isıcam Sinerji T	Gün Işığı (EN 410)			Güneş Enerjisi (EN 410)				Isı Geçirgenlik Katsayısı U Değeri W/m ² K (EN 673)		
	Geçirgenlik (%)	Dışa Yansıtma (%)	İçe Yansıtma (%)	Direkt Geçirgenlik (%)	Dışa Yansıtma (%)	Soğurma (%)	Toplam Geçirgenlik (%)	Gölgeleme Katsayısı	Kuru Hava	Argon
6mm Temperlenebilir Low-E 71/53 +10mm AB+ 6mm TRC Hello Clear	71	18	16	46	25	29	53	0,61	1,3	1,1

Liseli Bilim İnsanları MEF'te Yarıştı

MEF Eğitim Kurumları tarafından 1992'den bu yana gerçekleştirilen "Uluslararası Araştırma Projeleri Yarışması" Mayıs ayı içinde tamamlandı. Türkiye ve diğer ülkelerdeki liseli bilim meraklıların araştırmalarını desteklemek amacıyla gerçekleştirilen yarışmanın ilk aşamasında toplam 1434 öğrenci ve 771 proje arasında bir ön eleme gerçekleştirildi. Türkiye genelinden 66, yurt dışından ise 25 projenin finale kaldığı yarışmaya mimik kontrollü protez koldan, maden ocağı havalandırma sistemi tasarımına, patlayıcı maddelere karşı güçlendirilmiş beton panellerden yeni nesil yakıt piline kadar farklı konularda farklı sektörlerin sorunlarına çözüm üreten birçok proje katıldı.

"Kömürün Miadı Doldu"

Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen ve 301 madencinin yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan maden faciasının yıldönümü nedeniyle kömür yatırımları yeniden gündeme geldi. **Uluslararası Enerji Ekonomisi Birliği** (IAEE) tarafından Türkiye'nin yanı sıra Pakistan ve Nijerya'da da yapılan öğrencilere yönelik enerji araştırmalarında da kömür yatırımları kabul görmedi. Birliğin Başkanı, Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Gürkan Kumbaroğlu**, çeşitli konferanslarda bir araya geldiği üniversite öğrencilerinin doldurduğu ankete göre, öğrencilerin kömür yatırımlarına kesinlikle karşı çıktığını, alternatif olarak ise yenilenebilir enerji kaynaklarını gösterdiklerini bildirdi: "Kömürün miadı artık doldu. Yaptığımız anket bize birbirinden oldukça farklı olan üç ülkenin yenilenebilir enerjide birleştiğini gösterdi."

Sürücüsüz Araçlar Bu Yaz Trafikte

Google'ın sürücüsüz araç testleri hızla devam ediyor; hedef bu yaz Kaliforniya'da trafikte olmak. Projenin başındaki Chris Urmson'un Google blogunda paylaştığı yazıda, araçların sürücüsüz bir şekilde trafikte testlerine başlanacağı fakat güvenlik için testlere bir sürücünün denetiminde devam edileceği belirtiliyor. Google'ın sürücüsüz araç için hazırladığı prototipler karışık kazalarla gündeme gelmişlerdi fakat Urmson yaptıkları araştırmalarda kazaların %94'ünün insan hatasından kaynaklandığını tespit ettiklerini söylüyor. Ortalama 40 km hızla gidebilecek araçlar 1,6 milyon kilometrelik sürüş yapan **Lexus RX450h SUV** aracı ile aynı yazılıma sahip olacak ve daha önceki deneyimlerden de yararlanacak. Haftada 16.000 km sürücüsüz olarak test edilen bu araçlarda sensör ve yazılım aynı kalacak fakat geliştirmeler devam edecek. Google, bir filoyu trafikte test etmiş ve testlerden

çıkın sonuçlarla yazılımı geliştirmeyi sürdürmüştü. Bundan sonraki hedef ise güvenlik açığı varsa tespit etmek ve araçları son kullanıcılara test ettirip, onların kullanım alışkanlıklarına göre yeniden düzenlemek. Aracın test videolarını izlemek için: <http://goo.gl/Up7Iyu>

Felaket Sonrası Yenilenebilir Enerji Çözümleri

BM'ye göre Katmandu ve çevresindeki yerleşimlerin %90'ının sağlık tesislerine, okullara ve sağlıklı konutlara erişimi yok. Sağlık, kurtarma takımları, gıda, su tedariki gibi hayati konuların merkezinde ise düzenli bir iletişim kanalının sürekli çalışması yer alıyor.

Sadece aydınlatma, telefonların şarj edilmesi, sevdiğinizle iletişim kurmanın yanında yaşamın ve kurtarma çalışmalarının koordinasyonu da bu iletişime bağlı. İnsanlarımızın evlerini kaybettiği, elektrik şebekesinin tamamen zarar gördüğü bir ülkede hem de enerji hayati bir öneme sahipken nasıl arz oluşturursunuz? **Greenlight Planet** şirketi **World Vision** ile bir araya geldi ve Nepal'de binlerce insana enerji ve ışık götürecek bir proje geliştirdiler: Herhangi bir altyapıya ihtiyaç duymadan telefonları şarj etmenizi ve temel aydınlatma ihtiyacını sağlayacak **güneş panelli bir batarya kiti**. Oluşturulan fondan toplanan tüm para bu kitlerin alınması ve dağıtılması için kullanılıyor. Nepal'de şu anda ücretsiz internet dağıtan hizmet sağlayıcıları sayesinde dünyaya ve diğerlerine erişimi kolaylaştıran bölge sakinleri için bu kitler hayati bir önem taşıyor.

Üstümüze vazife

ÇEVKO
Yeşil Nokta Teşvik
Ödülü

ISO Çevre ve
Enerji Ödülü

European
Business Awards
for the
Environment

Yeşil Bina Zirvesi
Sürdürülebilirlik
Ödülü

Kocaeli
Sanayi Odası
Şahabettin
Bilgisu
Çevre Ödülü

Avrupa Birliği
Çevre Ödülü
Türkiye
Programı
Finalist

Sürdürülebilirlikte altı ödül birden...

İnsana, topluma, doğaya saygıyı işimizin ayrılmaz parçası; bugünkü ve gelecek kuşaklara karşı vazgeçilmez sorumluluğumuz olarak görüyoruz. Bu doğrultuda üretim, tasarım ve yönetim anlayışımız Blue Life ile sürdürülebilirliği süreçlerimizin her aşamasında titizlikle hayata geçiriyoruz.

Başarıda da sürdürülebilirlik için çok çalışmaya devam ediyoruz. VitrA ve Artema olarak ulaştığımız düzey uluslararası ve ulusal kuruluşlar tarafından değerlendirildi ve 6 sürdürülebilirlik ödülüne birden layık görüldü.

Çünkü mavi gezegenimizin geleceği, üstümüze vazife.

Blue Life

Mavi gezegenimiz için...

İklim Savaşçısı Hapiste Çürümesin!

Yaklaşık yüz gösterici Nisan'ın ikinci haftasında dalış tüpleriyle ve Naşid'in serbest bırakılmasını talep eden pankartlarla mercan kayalıklarına dalış yaptı.

Muhammed Naşid, Maldivler'de gerçekleşen ilk demokratik seçimleri kazanmış ve Mamun Abdül Gayyum'un 30 yıllık iktidarına son vererek devlet başkanı seçilmişti. Sıkı bir çevre aktivisti olan Naşid'i, iklim değişikliği ve ülkesinin su altında kalma tehlikesine dikkat çekmek için 2009'da Bakanlar Kurulu toplantısını denizaltında düzenlemesiyle tanımıştık. Ancak ülkedeki siyasi kriz sonucu Naşid 2012'de istifa etmiş, sonraki günlerde "silah zoruyla ve darbe sonucu istifa ettiğini" açıklamıştı. Son olarak Mart ayında Naşid, terör suçuyla yargılandı ve 13 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Kararın ardından 100 dalgıç, denizaltında Naşid'e destek eylemi düzenledi. 350.org kurucularından Bill McKibben, herkesi bu iklim savaşçısının özgürlüğü için mücadeleye çağırıyor.

 Bill McKIBBEN **Filiz İNCEOĞLU**

Eski devlet başkanı Muhammed Naşid için Maldivler'de yapılan sualtı protestosunun fotoğrafları, sarsıcı anıları akla getirdi.

350.org'un henüz yeni kurulduğu ve henüz bugünkü gibi dünyanın halk destekli en büyük iklim kampanyası olmadığı 2009 yılında, küresel eylem günlerimizin ilki için bir çağrıda bulunmuştuk.

Antartika'nın en yüksek dağının zirvesinden Times Meydanı'nın tam ortasına kadar dünyanın her yerinden insanlar sembolik mekanlarda toplandı. CNN tarafından "Gezegen tarihindeki en yaygın siyasi eylem günü" olarak tanımlanan o tarihte, toplam 5200 gösteri gerçekleşti. En unutulmazı ise Maldivler'deydi. Ya da daha doğrusu, Maldivler'in altın-

Sualtından S.O.S.

Naşid'in sualtında düzenlediği bakanlar kurulu toplantısında imzaladığı belgede şöyle yazıyor: "Cepheden SOS: İklim değişikliği gerçekten yaşanıyor ve dünyadaki herkesin haklarını ve güvenliğini tehdit ediyor. Bir dereceden bile az küresel ısınmayla, buzullar eriyor, buz tabakaları çöküyor, düşük rakımlı bölgeler sualtında kalma tehlikesi yaşıyor. Atmosferdeki karbondioksit miktarının milyonda 350 parçacık seviyesinin altında tutarak ısınma artışı durdurmak için küresel bir çabayla birleşmeliyiz."

Maldivler Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından 17 Ekim 2009 günü imzalanmıştır.

daydı. Bakanlar Kurulu üyelerine tüplü dalışı öğreten dönemin yeni seçilen devlet başkanı Muhammed Naşid, kurulun ilk toplantısını, ülkenin tehdit altındaki mercan kayalıklarının tam dibinde, yani denizin altında gerçekleştirmişti. Burada atmosferdeki karbondioksit seviyesinin düşürülmesi talebiyle BM'ye hitaben bir bildiri imzalanmıştı.

Bu fotoğraf, küresel ısınmayla ilgili yeni ortaya çıkan bir gerçeğin anlaşılmasına yardımcı oldu. Buna göre, Maldivler gibi düşük rakımlı tüm ülkeler bir varoluş tehdidiyle karşı karşıyaydı. Fotoğraf aynı zamanda Naşid'i iklim mücadelesinde en aktif rol oynayan devlet başkanı yaptı.

Ama Naşid'in tüm temsil ettikleri bununla sınırlı değildi. O, aynı zamanda Hint Okyanusu'nun uzun yıllar süren pasif direnişle ülkesini tiranlıktan kurtaran ve ilk demokratik seçimi kazanan Mandelası'ydı.

Dört Tarafı Demir Parmaklıklarla Kaplı

Seçimden hemen sonra Maldivler'deki katil devlet, gölgelere çekildi ama birkaç yıl sonra askeri darbeyle Naşid'i devirdi. Ve şimdi duruşma hakimlerinin sanığa karşı şahitlik yapması gibi tuhaflıkların yaşandığı, **Kafka'yı** da zevkten dört köşe yapacak bir yargılamanın sonunda bu devlet,

Devlet Başkanı Naşid, bakanlar kurulunu mercan kayalıklarının tam dibinde, yani denizin altında toplamıştı. O gün çekilen fotoğraflar, küresel ısınmayla ilgili yeni ortaya çıkan bir gerçeğin anlaşılmasına yardımcı oldu. Buna göre, Maldivler gibi düşük rakımlı tüm ülkeler bir varoluş tehdidiyle karşı karşıyaydı. Sualtı eylemi, Naşid'i iklim mücadelesinde en aktif rol oynayan devlet başkanı yaptı. O aynı zamanda Hint Okyanusu'nun Mandelası'ydı.

Naşid, gözaltına alınmasının ardından 24 Şubat günü mahkemeye götürüldü. Açıklama yapmaya çalışan Naşid'e izin vermeyen polisler, eski devlet başkanını sürükleyerek duruşma salonuna soktu.

Naşid'i absürt terör suçlamalarıyla 13 yıl hapis cezasına çarptırdı.

Uzun yıllar zulme uğramış Maldivler halkı, yine de barışçıl bir şekilde Male sokaklarında her gece geniş gösterilerle direniş sergiliyor. Nisan'ın ikinci haftasında da yaklaşık yüz gösterici, dalış tüpleriyle ve Naşid'in serbest bırakılmasını talep eden pankartlarla mercan kayalıklarına dalış yaptı. Naşid'in, güç durumdaki takımada ülkesini bütün dünyanın fark etmesini sağladığı dalışın mesaj dolu yankısını vurgulayan bu yeni fotoğraf, gezegeni bir kez daha harekete geçirmeli.

Uluslararası desteğin ortaya çıkmaya başladığını gösteren kimi işaretler de yok değil. Belki de en önemli işaret, meşhur insan hakları avukatı **Amal Clooney**'nin (evet, o Clooney) Naşid'in savunma ekibine katılmış olmasıydı. Ünlü avukat, savunmaya hem önemli katkılar sağladı hem de dikkatleri davanın üzerine çekmeyi başardı. Ama çok daha fazlasına ihtiyaç var.

Her ne kadar Naşid ve arkadaşları bir turizm boykotu çağrısı yapmadıysa da, vicdanlı bir insanın şu anda ülkeyi yöneten diktatörleri desteklemek isteyeceğini düşünmek zor. Ülkenin plajları gerçekten çok güzel. Ama Maldivler demokratik bir yönetime geri döndüğünde, o plajlar daha

da güzel olacak.

Liderlerimizin de harekete geçmesi gerek. Hindistan, Amerika, AB, hepsi Naşid'in güvenliğine dair taleplerinde ısrarcı olmalılar (Naşid, onca yılını geçirdiği hapis-haneye geri dönerken hayatına dair çok ciddi endişeler mevcut).

Maldivler'de Petrol Arayacaklar

Küresel iklim hareketinde yer alan bizler için bu durum, sadece aramızdan biri için mücadele ettiğimiz bir andan ibaret değil. Bu, aynı zamanda, gerçek anlamda bir ilerleme yapacaksak, çalışan, kapsayıcı, demokratik hükümetlere ihtiyacımız olduğunu hatırlatmak için de güzel bir fırsat. Şu an Maldivler'i yöneten diktatörler elbette Naşid hükümetinin ülke için hazırladığı "sıfır karbon" planından vazgeçtiler. Dahası, çevre sularında petrol çıkarmayı bile teklif ettiler. Dünyadaki birçok yerde olduğu gibi, Maldivler'de de zorba yönetim ile fosil yakıtlar arasında sıcak bir ilişki var.

Maldivler, yükselen okyanus suları nedeniyle varoluşsal bir tehlike altında. Ancak, bu felakette tam anlamıyla mücadeleye girişmeden önce, sesini geri kazanmaya ihtiyacı var. Şu anda o ses hapis-hanede çürüyor. Onu çıkarmak için hepimiz çalışmalıyız... ○

50 yıl oldu ama
bizim gözümüz **'sonsuz'**da...

İzocam olarak, 50 yıldır insanların yaşamına kattığımız konfor, ekonomi ve güvenlik sayesinde, **"Türkiye'de yalıtımın adı"** olmayı gururla sürdürüyoruz.

Önümüzdeki diğer 50 yıllar için bize enerji ve motivasyon veren en önemli unsur da yine aynı özelliğimiz...

www.izocam.com.tr

[f /izocam](#)
[t /izocamOfficial](#)
[in /company/izocam](#)
[g /izocamofficial](#)
[p /izocamofficial](#)

IZOCAM

50 Türkiye'de yalıtımın adı
1963

afi

BM Gıda Hakkı Raportörü Hilal Elver: “Sorun Kıtık Değil, Kaynaklara Erişim”

Foto: Cemal TAŞPINAR

Hukuk profesörü Hilal Elver, Çevre Bakanlığı'nda hukuk müşaviri olarak çalıştı, hatta bakanlığın ilk kuruluşunda yasal düzenlemeyi bizzat hazırladı. 1996'dan bu yana çeşitli ABD üniversitelerinde dersler veren, halen Kaliforniya Üniversitesi'nde Küresel Çalışmalar alanında ders veren alan Prof. Elver, ayrıca başörtüsü, Fırat-Dicle suları dahil pek çok konuda araştırmalar yaptı, yayınlar hazırladı. Kendisi, son olarak adaylığına karşı çıkan lobilere rağmen geçen Haziran'da BM Gıda Hakkı Özel Raportörlüğüne seçildi.

Nisan ayında düzenlenen “Özel Koşulların Ötesinde: Türkiye ve Küresel İklim Değişikliği Politikaları Çalıştayı” için İstanbul'a gelen Elver'le, Türkiye basınına verdiği ilk kapsamlı röportajda, dünyadaki gıda kaynakları, endüstriyel tarımın zararları ve gıda politikaları oluşturulurken gözden kaçan “insan hakları”nı konuştuk.

 Berkan ÖZYER

Çalışmalarımızda dünyada gıda kıtlığı yaşanmadığı vurgusunu sıklıkla yapıyorsunuz. Yaygın kanaatin tam tersi bir görüş bu. Bunu biraz açabilir misiniz?

Yaşanan iklim değişikliği, dünya genelindeki büyük nüfus artışı ve ülkelerdeki orta sınıfların daha yüksek gelir düzeylerine ulaşmaları nedeniyle ciddi bir gıda sıkıntısı yaşanacağına dair anaakım bir görüş var. Eğer şu anda yeterli gıdamız olmasaydı hakikaten böyle bir ihtimal söz konusu olurdu. Ama aslında 1950'lerden, 1960'lardan itibaren öyle bir tarım politikası uygulandı ki, biz de gıda kaynakları konusunda yanlış bir kaniya vardık. O dönemden itibaren özellikle **ABD'de oluşan büyük üretim fazlası** dünyaya dağıtıldı. Türkiye dahil birçok gelişmekte olan ülke, kendi tarımını bırakıp bu ucuz tahıllara yöneldi. IMF'nin yapısal uyum programları da buna paralel ilerledi. Serbest piyasa ekonomisinde çiftçilerin devlet tarafından desteklenmesinin bir anlamı kalmadığı, tarım ekonomilerinin GSMH'lere çok fazla etki yapmadığı, istihdamın yavaş yavaş başka sektörlere doğru yönetilmesi gerektiği düşüncesiyle gelişmekte olan ülkelerde tarım yavaş yavaş önemini kaybetti. Bunu aslında ABD ve Avrupa'da da görüyoruz. Oralarda küçük tarım işletmeleri büyük şirketler tarafından satın alındı. **Yeşil Devrim** dediğimiz süreçte bir yandan da Meksika, Filipinler ve Hindistan gibi yerlerde tarımın yapıldığı tarzı değişti, teknoloji ve kimyasal gübre kullanımıyla üretimde bir patlama oldu, fiyatlar düştü. Ancak bir süre sonra bu tarım politikasının çevreye çok zararlı olduğu anlaşıldı. Zaman içinde su ve toprak kirliliği arttı, toprakların verimliliği düştü. Ve sonuçta tarım üretiminin artışıyla verildiği rahatlık da geçti; özellikle çevresel sorunlar nedeniyle, bu tür bir ekonominin sürdürülemeyeceği anlaşıldı. Ama ABD ve Avrupa ül-

Dünyada ciddi bir gıda sıkıntısı yaşanacağına dair anakım bir görüş var. Eğer şu anda yeterli gıdamız olmasaydı hakikaten böyle bir ihtimal söz konusu olurdu. Oysa son 60 yıldır öyle yanlış tarım politikaları uygulandı ki, biz de yanlış bir kaniya vardık.

kelerinde hâlâ üretim fazlası devam ediyor. Ciddi bir kâr söz konusu olduğu için şirketler bunu önemli bir iş haline getirdiler. Özellikle pirinç, tahıl, mısır, soya gibi temel gıda maddelerinde büyük şirketler fazla üretim yapıyor. Bu endüstriyel tarım zaten gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki ticareti körüklüyor. Birinci nokta bu. Diğer yandan, aslında gıda sorunu, gıda eksikliğinden değil insanların ekonomik kuvvetleri olmamasından, ekonomik erişim zorluklarından kaynaklanıyor. Eğer siz, günde iki dolar kazanıyorsanız, iki dolarlık domatesi yiyemiyorsunuz. Bu kadar basit. Ama bunu bu şekilde göstermek yerine, şirketler "biz daha fazla üretim yapalım, fiyatlar düşer, herkes istediği gibi erişebilir" diyorlar. Bu erişim konusunda da, hangi ülkenin ne şekilde erişebileceği noktasında bir eşitsizlik söz konusu, çünkü dünya ticaret sistemine uymak isteyen bir ülkeyi, daha çok tek ürün modeline geçiriyorlar. Bu durumda kendine yeterlilik yerine

tek bir ürüne yönelik tarım geliştiriliyor. Bu da çok olumsuz sonuçlar yaratıyor, çünkü iklimden kaynaklanan veya politik ve sosyal nedenli en ufak bir sorunda, tek ürüne yönelik ülkeler büyük sıkıntı yaşıyor. Mesela Türkiye gibi kendine yeten coğrafya ve iklime sahip ülkelerde çok alternatifli tarım politikalarının gerçekleştirilmesi son derece önemli. Tarımda dışa bağımlılık olmamalı, olduğu takdirde büyük güvenlik sorunları ortaya çıkıyor. Ortadoğu ülkelerinde veya bazı Afrika ülkelerinde şu anda bu durum yaşanıyor.

Türkiye'de mevcut durum bu tehdide açık mı?

Türkiye'de mevcut durumun ne olduğunu çok bilmiyorum. Ama okuduklarıma göre eskisi kadar kendine yeterli değiliz. Soğan, lahan gibi her gün kullanılan sebzeleri ithal ediyoruz. Türkiye gibi toprakları son derece mümbit ve iklimi çok çeşitli bir coğrafyada, böyle bir ithalata girmek yerine çiftçilerimizi daha çok desteklememiz lazım. Biliyorsunuz Türkiye bir tarım ülkesiydi ama artık tarım ülkesi olmaktan yavaş yavaş çıkıyor. Yani sanayileşmeye ve kalkınmaya yönelik bir politika, tarım üzerinde çok büyük etki yapıyor. Bunu dengeli olarak planlamamız lazım. Burada toprak kullanımını çok önemli. Toprakların nerede tarımda, nerede sanayide kullanılacağı konusunda sistemli bir politika olması lazım. Örneğin ABD'de bile böyle bir makro gıda

güvenliği planı yok. Bu makro plan ihtiyacı 2007 krizinde gıda fiyatlarının artmasından sonra gündeme geldi. Bir daha böyle bir krizin yaşanmaması için bir politika değişikliğine ihtiyaç duyulduğu anlaşıldı. Gerçi birtakım önlemler alındı ama işin kökten nedenine kimse dokunmadı. İşin kökeninde, **Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) gıdayla ilgili konuları serbest piyasa ekonomisi aracı olarak kullanması yatıyor.** Sadece yatırımların daha akılcıca yapılması gerektiği konuşuldu, küçük çiftçilere yardımlar önerildi ama ülkelerin dış ticaretleriyle gıda arasındaki bağlantı konuşulmadı, çünkü DTÖ son derece kuvvetli bir örgüt ve tarım ürünleri de önemli bir ticari meta, commodity olarak görülüyor.

BM'deki görevinize gelirken... Gıda Hakkı Raportörlüğü 2000'de oluşturuldu ve siz üçüncü rapor-törsünüz. Netleştirmek üzere, gıda raportörlüğünün iş tanımını yapabilir misiniz?

BM İnsan Hakları Komisyonu'nun çalışma yöntemlerinden biri özel raportörlükler. Şu anda 37 tane özel raportör var ve hepsinin insan hakları alanında farklı sorumlulukları bulunuyor. Mesela biri işkenceye, diğeri çocuk haklarına, diğeri suya odaklanıyor. Bunların hepsi **Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi** ve buna bağlı olarak gerçekleştirilen iki ayrı insan hakları konvansiyonunda (politik haklar ile ekonomik, sosyal ve kültürel haklar) yer alan haklar. Mesela gıda hakkı ile ilgili olan 11. madde. Özel raportörler alanlarında uzman olan kişilerden üçer yıllık iki dönem için İnsan Hakları Konseyi'nin oybirliği ile altı yıllık bir süre için seçiliyorlar. Bu süre boyunca tamamen özgür ve bağımsız hareket ediyoruz. Yani BM Genel Sekreteri bile özel raportörlere "şunu yapma" demeye, ya da görevden alma hakkına sahip

BM özel raportörleri alanlarında uzman olan kişilerden üçer yıllık iki dönem için altı yıllık bir süre için seçiliyorlar. Bu süre boyunca tamamen özgür ve bağımsız hareket ediyoruz. Yani BM Genel Sekreteri bile özel raportörlere "şunu yapma" demeye, ya da görevden alma hakkına sahip değil.

değil. Özel raportörler Birleşmiş Milletler'in maaşlı görevlileri değil. Ne iş yaptığımıza gelince; her yıl iki ülke seçiyoruz ve oralara misyon seyahati yapıyoruz. Bu ülkeleri de bizi davet eden ülkeler arasından belirliyoruz. Mesela benim ilk misyonum Filipinler'di. Oradan yeni geldim ve ikinci ülke olarak Fas'a gideceğim. Oradan sonra da İran. İran 2005 yılından beri ilk defa bir BM raportörü olarak beni davet ettiği için bu misyonun özel bir önemi var. Ülke ziyaretleri dışında, her yıl belli bir tema üzerinde iki ayrı rapor yazıyoruz. Bu raporları Cenevre'de ve New York'taki genel kurulda sunuyoruz. Altı yıl boyunca önceliklerimi belirleyen ilk raporumdan sonra, ikinci raporumu gıda hakkının yasalarla ve yargı yoluyla nasıl korunacağı ve **uluslararası şirketlerin nasıl sorumluluk altına alınabileceği** üzerine yazdım. Şimdiki raporumu ise **iklim değişikliği ve gıda güvenliği** arasındaki ilişki konusunda hazırlıyorum. Daha sonra da **kadınların gıda sistemleri ve ta-**

rimdaki rollerinin güçlendirilmesi konusuna gireceğim. Yani toplamda yılda dört rapor hazırlıyoruz. Ve bu da çok yüklü bir uğraş. Aslında raportörler bu işi part-time olarak yapıyorlar. Çünkü BM'den gelen bir maaş olmadığı için başka göreviniz olması lazım. Ancak tam zamanlı bir işten çok daha yoğun. Bu nedenle ders vermeye ara verdim, çünkü çok yoğun bir seyahat programımız var. Dünyanın her yerinden davet alıyorsunuz, söyledikleriniz Birleşmiş Milletler'in yasal belgesi haline geliyor. Özel raportörler, bağımsız olmasından ötürü büyük bir güvene sahip oluyorlar, kimse karışmadığı için rahatça eleştirilerde, değerlendirmelerde bulunabiliyorsunuz.

14 yılda gıda hakkı raportörleri somut olarak neyi başardı?

Size somut bir örnek vereyim. Misyon ziyaretlerinde yedi veya 10 günün sonunda basın toplantısıyla ülkenin performansını değerlendiriyorsunuz. Filipinler'de gıda hakkıyla ilgili yıllardır mecliste duran bir

yasa tasarısı vardı. Yaptığım ziyaret sırasında bu yasa tasarısının bir an evvel yürürlüğe girmesi konusunda çok baskı yaptım. Benim ziyaretimin arkasından ülke meclisi, tasarımı onayladığına dair haber verdi, raporumuza son gelişmeleri koymamız için. Çünkü hiçbir ülke uluslararası alanda insan hakları konusunda kötü görünmek istemiyor. Yasalara uygun, insan haklarına saygılı ülke olmanın verdiği bir gurur var. O nedenle de bazı şeyleri değiştirme şansımız var. Ayrıca STK'larla çok yakın çalışma imkanınız oluyor. Onlar da çok yararlı, çünkü hem onlardan bilgi alıyorsunuz hem de sizin raporlarınızı her yerde yasal kuvveti olan bir rapor gibi savunuyorlar. Güzel bir alışveriş oluyor.

Raportörlüğün ötesinde, Fırat ve Dicle sularının paylaşımından başörtüsü konusuna kadar pek çok farklı alanda çalışmalar ürettiniz. Genel olarak farklı alanlara hukuk odaklı baktığımız için bu farklılıklara sahipsiniz sanırım.

Evet, aslında bütün çalışmalarım hukuk temelli. Hukukun çok güzel bir yanı var. İstedikiniz yere atlayabiliyorsunuz, çünkü uluslararası hukuk alanında, bu kavramların hepsi bir arada. Mesela insan hakları konusunda çalışırken başörtüsü konusuyla uğraştım. Çünkü o sıralarda, yani 2000'li yıllarda, özellikle 11 Eylül'den sonra yurtdışında

Çevre Bakanlığı'nın ilk hukuk müşaviriydim. Hatta 1991'de bakanlığın yasal kuruluş düzenlemesini hazırlamıştım. Türkiye'de kurumsal devamlılık söz konusu değil. Kişiler sürekli değişiyor ve her yeni gelenin kendi politikası oluyor.

İslam'a karşı bir ilgi başladı. Ben de Türkiye'deyken çok iyi bildiğim bir konu olduğu için ve bu, Türkiye'de uzun zamandır bir insan hakkı sorunu olarak devam ettiği için başörtüsü konusunda bir kitap yazmaya karar verdim. AIHM kararlarına bakarak, Avrupa'daki davaları inceleyerek karşılaştırmalı bir kitap yazdım. Oxford Üniversitesi basımını gerçekleştirdi, ama Türkiye'de bunu Türkçeye çevirip yayınlayacak bir yayınevi maalesef bulamadım. Sanırım "politik nedenlerden" diye düşündüm. Su konusuna gelince, ben çevre hukuku dersi veriyordum ve Çevre Bakanlığı'nın ilk hukuk müşaviriydim. 1990'lı yıllarda su konusunda tartışmalar yaygınlaşmıştı, fakat konunun hukuki yönü ile ilgilenen pek fazla uzman yoktu. Ben de bakanlıktan ayrılıp ABD'ye gittikten sonra o kitabı yazdım. O dönem Fırat ve Dicle konusuna dünyada fazla bir ilgi olmadığı için kitap fazla ilgi uyandırmadı. Aradan 10 yıl geçtikten sonra "burada bir

su meselesi varmış" diye kitap gündeme geldi. Ama bu sürede bölgede jeopolitik olarak her şey değişti. Gözden geçirilip yeniden yazılmalı.

Hukuk müşaviri olarak çalıştığınız yılların ardından, bakanlığın sonraki performansını nasıl değerlendiriyorsunuz?

1989'dan 1993'e kadar Bakanlık'ta çalıştım. Hatta 1991'de Çevre Bakanlığı'nın kuruluşunda yasal düzenlemeyi hazırlamıştım. Öncelikle şunu söylemeliyim, çevre bakanlığıyla şehircilik bakanlığının bir araya gelmesi kadar anlamsız bir şey olamaz. O yanlıştı. Bu kentsel dönüşümlerle çevreyi nasıl bir araya getirebiliyorlar, bilmiyorum.

Bu biraz tuhaf geldi. Bir de Çevre Bakanlığı daha müsteşarlıkken çok ciddi uzmanlara sahipti. O dönem Devlet Planlama Teşkilatı'yla birlikte çalışılıyordu. Ve bu uzmanlar yurt dışında çok aktiftiler. Sonra bunların hepsi gitti. Yeni gelenler de işlerini yapmaya çalışıyorlar. Türkiye'de maalesef böyle bir kurumsal devamlılık söz konusu değil. Kişiler sürekli değişiyor ve her yeni gelenin kendine göre bir politikası, birlikte çalıştığı insanlar oluyor. O açıdan bir sorun görüyorum. Bakanlık değişiminin teknik adamlara kadar gitmemesi gerekir, işini bilen bürokratların korunması gerekir. Yani kurumsal devamlılık ve bilgi birikimi çok önemli.

Seragazlarının azaltılması politikalarından bahsederken sıklıkla insan hakları konusuna dikkat edilmesi gerektiğini vurguluyorsunuz. Bu konu gözden kaçıyor mu?

İnsan haklarını işe katmak, hiç istenmeyen bir şey. Çünkü bu kavramı koyduğunuz takdirde, ciddi dikkatli olmanız gerekiyor. Özellikle gelişmiş ülkeler insan haklarına saygılı görünmek istedikleri için politikalarında bunları dikkate almalı. Örneğin Avrupa Topluluğu'nun "seragazını azaltalım ve temiz teknolojiye geçelim" diye etanol üretimi yapmak için Afrika'daki tarım topraklarına uzanmaktan ya da ABD'nin mısır üretiminin %40'ını biyoyakıt olarak kullanmaktan vazgeçmesi gerekiyor. Çünkü bunlar gıda hakkını etkileyen şeyler. Eğer insan hakları ya da iklim adaleti konuşuluyorsa, hem ülke içinde hem de uluslararası alanda kaynaklara erişimi olmayan insanları ve ülkeleri korumamız, onlara ayrıcalık tanımamız ve bir mekanizma oluşturmamız gerekiyor. Öyle bir sistem kurulmalı ki, seragazı salımına katkısı olmayan kimse iklim değişikliği politikalarından zarar görmesin. Bu da, konunun merkezine insan haklarının vurgusunun alınmasıyla mümkün.

Buna yönelen bir eğilim var mı?

Var. BM İnsan Hakları Konseyi de konuyla ilgili yedi-sekiz karar çıkardı. Konsey olarak bizim bütün derdimiz iklim değişikliği toplantılarına nasıl bir taraf şeklinde katılacağımız. Şimdiye kadar BM altında bunu beceremedik. BM'nin iki kolu, İnsan Hakları Konseyi ve İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi birlikte çalışmıyor, çünkü biri insan hakları, diğeri ise uluslararası bir anlaşma mekanizması olarak çevreyle ilişkili. Halbuki bunun bir elde toplanması lazım. Uluslararası politikalarda uyumluluk sağlanması gerekli. En son 2015 Şubat'ta Cenevre'de iklim

"Filistin Raporu Yüzünden Karşı Lobi Oluşturdu"

UN Watch adlı Cenevre merkezli sivil toplum kuruluşu, sizin insan hakları amacına uygun davranmayacağınıza iddia ederek, adaylığınıza karşı çıkmıştı. Neden böyle bir iddia oluştu?

Bu çok yersiz ve haksız bir saldırıydı. Eşim Richard Falk yüzünden benim seçilmem için çok çalıştılar. Eşim, Filistin'deki insan hakları durumunu araştırmak için 2008'de BM özel raportörü olarak atanmıştı. Ve kendisi de Yahudi olmasının yanında İsrail devletine karşı çok sert eleştirilerde bulunmuştu. Yaşananları sürekli gündemde tuttu. Ben geçmişte sadece su konusu çalışırken İsrail'e değinmiştim. Ve benim eşimle beraber İsrail'e dair hiçbir ortak araştırma yapmamama rağmen adaylığımıza karşı bir lobi oluştu. Ancak Türkiye'nin o dönemki BM Cenevre temsilcisi benim adaylığım için çok çalıştı, diğer ülkelerin temsilcileriyle sık sık görüştü. ABD'nin benim seçilmeme karşı oy kullanması için çalıştılar ama başaramadılar. ABD benim geçmişte yaptıklarımı, araştırmalarımı inceleyince, adaylığımı destekledi.

değişikliği toplantısında olumlu bir adım atıldı. Eski İrlanda Başkanı ve sonrasında BM Yüksek Komiseri olan Mary Robinson'ın çabalarıyla, ki kendisi çok etkili bir insandır, insan hakları ile iklim değişikliği bir araya getirilmeye çalışılıyor. Her yerde toplantılar yapıyoruz. Lima'da yaptık, Paris'te yapacağız.

Bu ay içinde Paris'te yapacağımız toplantıda, gıda hakkı ya da su hakkından girerek açlık ve fakirlikle mücadelenin uyumlu olması gerektiğini vurgulamaya, yani insan haklarını iklim değişikliği politikalarıyla özdeşleştirmeye çalışacağız. Aslında bunları her ülkenin kendi içinde milli politikalarla yapması lazım.

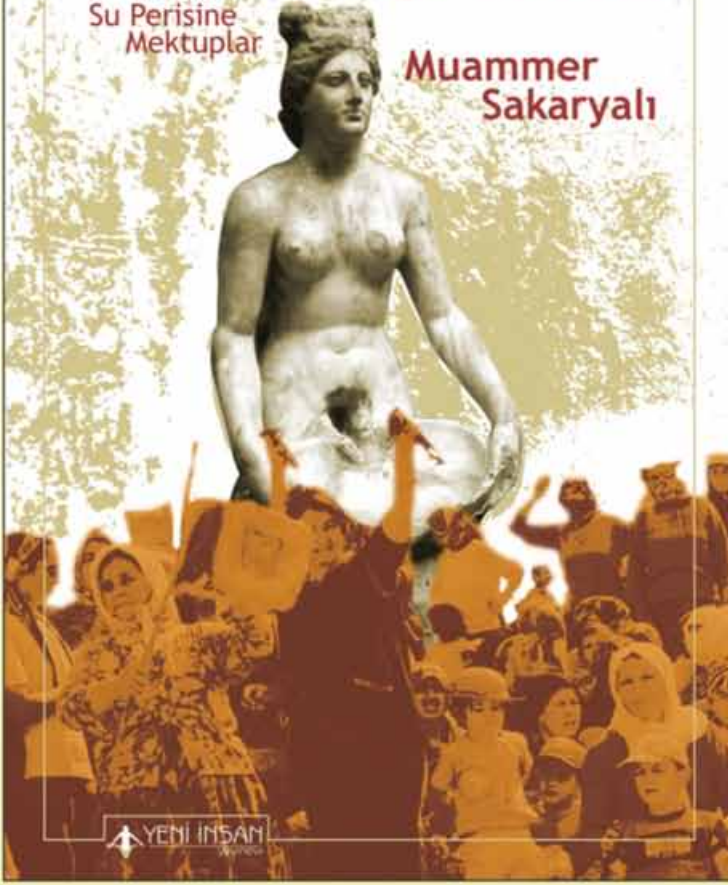
BM maaş vermiyorsa, bütçenizi nasıl oluşturuyorsunuz?

Raportörlerin bütçesi yok; BM'nin de çok dar bir bütçesi var. İnsan haklarına ise genel bütçeden sadece %3 ayırıyorlar. Bu oran New York'taki Birleşmiş Milletler Kütüphanesi bütçesinden bile az. Biz, yani özel raportörler bu %3 içinden çok daha az bir bütçeyle çalışıyoruz. Misyon ziyareti dışındaki etkinliklerde, masrafları davet eden taraflar karşılıyor. Misyon ziyaretlerinde bağımsız olmanız lazım. O nedenle misyon ziyaretlerinde Birleşmiş Milletler bütün masrafları karşılıyor. Cenevre ve New York'taki toplantıları da BM karşılıyor. Bunların dışındaki harcamalara BM katılmıyor. Onun için raportörler kendi ülkelerinden ya da bu konuları destekleyen ülkelere destek alıyorlar. Örneğin benden önceki Belçikalı raportör Olivier De Schutter, kendi ülkesinden ciddi bir kaynak sağlamıştı. Destekçilerden gelen kaynak, internet sitesi hazırlamak, raporları başka dillere tercüme etmek, toplantılar yapmak, bilgili ve etkili insanları bir araya getirmek için kullanılıyor. Dediğim gibi ilk iki raportör de kendi ülkelerinden kaynak elde etti. Eskiden İspanya, Fransa gibi Avrupa ülkeleri de destek sağlıyordu. Şu günlerde Avrupa ülkeleri ciddi bir bütçe sıkıntısı içinde görünüyor. Bana şimdiye kadar finansal bir destek gelmedi ancak Avrupa ülkeleri raporlarımı çok olumlu değerlendirdiler. Türkiye'nin de beni destekleyeceğini düşünüyorum. ○

Kışladağ'dan mektup var...

Su Perişine
Mektuplar

Muammer
Sakaryalı

YENİ İNSAN
yayınevi

Ekolojiye saldırılar sürdükçe, saldırıya karşı direnişler de sürecektir ve biz yazmaya, söylemeye ve yayınlamaya devam edeceğiz.

"İnsanın canı, acıdığı yerdedir" derler. Türkiye'nin de canı acıyor. Ülkenin dört bir yanından feryatlar yükseliyor. Tıpkı bir canlı gibi ülkemizin canı, can damarlarından acıyor: Dağlarından, derelerinden, ormanlarından, ovalarından, tarihi ve kültürel varlıklarından, zeytinliklerinden ve tarım alanlarından acı feryatlar yükseliyor. Bu feryatları duymak ve harekete geçmek için; elimizde duyarlılığımız ve dayanışma ruhumuz var. Duyarlılığımızı kaybedersek, bilinsin ki her şeyimizi kaybederiz.

YENİ İNSAN
yayınevi

www.yeniinsanyayinevi.com
www.facebook.com/yeni-insan-yayinevi

rüzgarın hikayesi

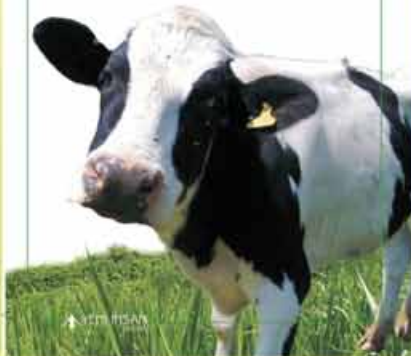
Metin Atamer

YENİ İNSAN

başka bir hayvancılık mümkün

editörler: tayfun özкая-fatih özden

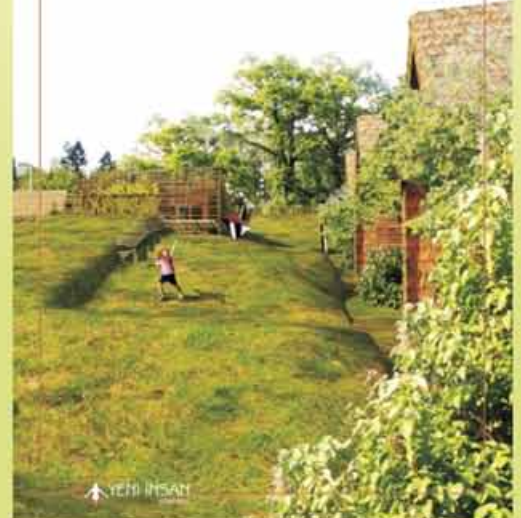

YENİ İNSAN

ekoköyler: yeni rotamız

julian rose

türkçesi: ilknur urkun ketso

YENİ İNSAN

5 Haziran Dünya Çevre Günü

“7 Milyar Hayal. Tek Gezegen”

Dile kolay, tam 42 yıl olmuş Dünya Çevre Günü'nün kutlanmaya başlaması. 1972 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda 5 Haziran'ı çevre günü ilan eden insanlık, o günden bu yana mücadeleye devam ediyor. Her yıl ayrı bir tema etrafında bir kentin evsahipliğinde düzenlenen bu anlamlı günün bu seneki durağı ise, İtalya'nın Milano kenti. Tema ise: “7 Milyar Hayal. Tek Gezegen”; dolayısıyla “Bilinçli Tüketin!”

World Environment Day 2015
**Seven Billion Dreams.
 One Planet.
 Consume with Care.**
 June 5

7 milyar hayal. Tek gezegen. Bilinçli tüketim. 1972'den beri çevre sorunlarına dikkat çekmek için her yıl 5 Haziran'da kutlanan Dünya Çevre Günü'nün bu yılki ana teması sürdürülebilir yaşam tarzları. Dünya çapında 100'den fazla ülkede bir dizi etkinlikle kutlanacak günün bu yılki ev sahibi, aynı zamanda Expo'yu da ağırlayan Milano, İtalya. Çevre Günü ile paralel etkinliklerin yer aldığı Expo 2015'in de sloganı: **Gezegeni Beslemek - Yaşam için Enerji**. İki büyük etkinliğe birden ev sahipliği yapan **İtalya'nın Çevre Bakanı Gian Luca Galletti**, Dünya Çevre Günü'nün bu yıl doğal kaynakların verimli kullanımına ve gezegenin taşıma kapasitesine duyduğu saygıya odaklandığını söyleyip, eğer küresel refahı koruma niyetindeyssek bu konuda atılacak her adımın azami öneme sahip olduğunu belirtiyor. Gezegenin kaynaklarının üretim için verimli bir

Gian Luca Galletti

şekilde kullanılmasının yanında sürdürülebilir bir tüketim politikasının da belirlenmesi hayati önem taşıyor. **Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) Direktörü Achim Steiner**'e göre gezegenin kaynakları endüstrileşmiş ülkelerde daha çok tüketilirken, sürdürülebilir olmayan tüketim davranışları tüm dünyada artıyor. Steiner, 2030'da çoğunluğu gelişmekte olan ülkelere 3 milyar orta sınıfa mensup tüketicinin bu artışa katılacağını altını çiziyor. Bahsi geçen tüketimin en önemli ayağını ise gıda israfı oluş-

turuyor. UNEP verilerine göre her yıl neredeyse 1 milyar insan gıdasız kalırken, 1,3 milyar ton gıdayı israf ediyoruz. UNEP bu konuda ilerleme kaydetmek için Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) ile birlikte gıda israfına karşı **Think.Eat.Save (Düşün.Ye.Koru)** başlıklı bir program başlattı. Hem Expo'da hem de Çevre Günü'nde bu başlığın da üzerine yoğunlaşılması umuluyor. Steiner'a göre gezegenin kendini yenileme kapasitesi içerisinde eğer onun kurallarına uysak hep beraber sürdürülebilir bir toplum yaratabilir ve bu toplum içerisinde mevcut tüketim kültürümüzü yeniden tanımlayarak refah içinde yaşayabiliriz. Bunu başarabilmek için de Dünya Çevre Günü bize, doyamayan iştahımızın gezegenimize yaptıkları, sağlığımız, geleceğimiz ve çocuklarımıza bırakacağımız gelecek üzerine ciddiyetle düşünme fırsatı veriyor.

Hayallerimizi Revize Etsek...

Çevre Günü'nün teması devletlerin ya da toplumların politikalarını hedeflemenin yanında bireylerin gündelik hayat pratiklerine de dokunuyor: Nasıl alışveriş yapıyoruz, nasıl yiyor, nasıl seyahat ediyoruz? BM Çevre Programı daha sürdürülebilir yaşam tarzlarına sahip olmamızın gezegen için can altıcı olduğunu belirtiyor: 2050'de eğer mevcut üretim ve tüketim alışkanlıkları devam eder ve gezegenin nüfusu 9,6 milyara dayanırsa, yaşamımızı sürdürebilmek için 3 gezegene ihtiyaç duyacağız. Sağlıklı bir gelecek için en hayırlı strateji, gezegenin sınırlılığı içinde yaşamı biçimlendirmek. Bu yüzden devletlerin katılımı kadar inisiyatiflerin, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin bu organizasyona katılımı da önemli. Birleşmiş Milletler'in eylem çağrısının odağında 100'den fazla ülkeden çevre için olumlu bir adım atmak isteyen herkes var. Çevre Günü'nün programındaki vurgu "7 Milyar Hayal"de. Gezegenin refahı, çevre, ekonominin sağlıklı işlemesi nihayetinde kaynakların sorumlu bir şekilde kullanılmasına bağlı ise bunu sağlayacak olan da bireyler. Fakat bireyler olarak gezegenin bize sürdürülebilir bir şekilde sunabildiklerinden çok daha fazlasını tüketiyoruz. Ekosistemde bazı kaynaklar alarm veriyor ya da çoktan geri döndürülemez şekilde tükendi. Bu yüzden de programın bilinçli tüketime odaklanması son derece normal. 7 milyar insanın her birinin hayallerini gerçekleştirebilmenin tek yolu kaynakları gezegenin sunabileceğininin sınırlarını bilerek tüketmekten geçiyor, kendimize ve hayallerimize yer bulabileceğimiz sağlıklı bir gezegenin hâlâ var olabilmesi için buna odaklanmamız gerekiyor. Zira bir yandan gezegenin refahını sağlamaya çalışırken bunununun faturasını gene gezegenin kendisine kesmek bu hedefin önündeki en büyük engel.

Li Bingbing

I'd like to see an end to the demand for mega luxury products like a shopping bag, if the world had to spend the equivalent of 1000 times longer and longer. #7BillionDreams

MY PLEDGE:

I will encourage all of my peers, firms and social groups to avoid buying any products that are contributing to the illegal wildlife trade and to pass it on!

Achim Steiner

I want to see a world powered exclusively by renewable energy.

MY PLEDGE:

I pledge to support Africa in its efforts to make renewable energy THE FUTURE SOURCE of access to energy on the continent.

Jack Johnson

I'd like to see a world that continues to support life on this beautiful earth. It's about time we stop using the same old things and start using what we can do. #7BillionDreams #NoPlastic

MY PLEDGE:

I will reduce my use of single-use plastics and will support businesses that are leading innovation in product design to reduce their plastic footprint.

Yaya Touré

I want to see a world where all people, whether living in the cities or rural communities, have access to clean drinking water and that we all start thinking about the way we use the limited resources we have for a healthier planet and happier years.

MY PLEDGE:

I will conserve resources, including water and power, on a daily basis, and will encourage all of my peers, firms and social groups to do the same.

© 2014 UNEP. All rights reserved.

Katılm, Hayalleri Büyütün

Dünya Çevre Günü tüm bu sorumlulukları hatırlamak ve her bir bireyi eyleme geçirecek bilinci oluşturmak için her yıl önemli bir fırsat yaratıyor. Dünyanın sorumluluk sahibi davranış alışkanlıklarına ve bireylerin değişimin aktörleri olarak harekete geçmelerine ihtiyacı var. Şimdiye kadar gerçekleştirilen onlarca etkinlikte Çevre Günü'nde dünyanın her yerinden, her toplumdan ve sektörden yüz binlerce birey tek başlarına ya da bir organizasyon içinde etkinliklere katıldılar ve değişimin parçası oldular. Bu yüzden de UNEP daha sağlıklı bir dünya için herkesi hayallerini paylaşmaya ve bundan kolektif bir bilinç oluşturmaya çağırıyor. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde de bu hayalleri

ve hayallerden doğacak eylemleri neler tükettiğimiz ve harcadığımız üzerine yoğunlaşmamızı istiyor. 2014'te 9700'ün üzerinde etkinlikle geçen iki seneyi üçe katlayarak büyüyen organizasyonun bu sene de aynı büyümeyi göstermesi bekleniyor. Eğer siz de bu konuda sesinizin tüm dünyada duyulmasını istiyorsanız, dünyanın her yanındaki insanlara da ilham olabilecek etkinlikler düzenleyebilir ve diğerleri ile bu site <http://www.unep.org/wed/> üzerinden paylaşabilirsiniz. Belki de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-Moon'un dediği gibi; "Küresel tehdit ya da yönetimler karşısında bireysel kararlar küçük görülseler de milyarlarca insan ortak bir amaç için güçlerini birleştirirse muazzam bir değişim yaratabiliriz." ○

Securitas'tan “Yeşil Güvenlik” Hizmeti

Güvenlik sektörünün önde gelen oyuncularından Securitas Türkiye, geliştirdiği “Smart” isimli yazılım aracılığıyla firmalara “yeşil güvenlik” hizmeti sunuyor. Enerji kontrollerinden çevre kirliliğini önleyen faaliyetlerin denetimine ve raporlanmasına kadar pek çok konuda şirketlere destek olduklarını söyleyen Securitas Proje ve Risk Koordinatörü Hasan Ali Yalçın ile “yeşil güvenlik” kavramını ve sunduğu hizmetleri konuştuk.

 Füsün AKAY

Öncelikle Securitas hakkında genel bir bilgi alabilir miyiz? Ne zamandan bu yana Türkiye’de faaliyet gösteriyorsunuz?

Global bilgi birikimi ve yerel tecrübesiyle güvenlikte bilgi lideri olan ve toplam 52 ülkede, 310 bin çalışanıyla faaliyet gösteren Securitas’ın Türkiye’deki operasyonu 2006 yılında başladı. Securitas Türkiye adı altında kısa sürede Türkiye güvenlik sektörünün lider markası konumuna gelen firmamız, bugün 76 ilde yaklaşık 11 bin çalışanıyla müşterilerinin ihtiyaçlarına özel güvenlik çözümleri sunarak özel güvenlik sektöründe fark yaratıyor. Telekomünikasyondan finansa, havacılıktan madencilığe, enerji sektöründen endüstriyel tesislere kadar **21 segmente özel güvenlik çözümleri** sunuyor. Toplam sekiz bölge ofisi, yedi şube ofisi, bir mobil ofisi ve 220 kişilik idari kadroyla, 2143 hizmet noktasında 556 farklı proje yürütüyor.

Enerji tasarrufu haftasında “Yeşil Güvenlik” kavramına dikkat çekmiştiniz. Bize bu kavramı anlatır mısınız, tam olarak nedir yeşil güvenlik?

Securitas, hizmet verdiği kuruluşlara, enerji kontrollerinden çevre kirliliğini önleyen faaliyetlerin denetimine ve raporlanmasına kadar pek çok konuda destek oluyor. Yeşil güvenlik kapsamında tespit edi-

len konular, Securitas Türkiye tarafından üretilen “Smart” isimli yazılım aracılığıyla eşzamanlı olarak hem hizmet verdiğimiz kurumlara hem de belirlenen diğer Securitas yetkililerine anlık olarak raporlanıyor. Yeşil Güvenlik hizmeti kapsamında destek verilen konuları şöyle sıralayabiliriz:

- Enerji tasarrufu sağlayan görevlerin yapılması, kontrol edilmesi (su, elektrik, ısıtma/soğutma, ek güç kaynakları-jeneratör-açık kapı/pençere vb.),

- Çevre kirliliğini önleyici faaliyetlerin yapılması, kontrol edilmesi (Özellikle endüstriyel tesislerde atık alanlarındaki temizlik görevleri, sızıntılar vb.),

- Hizmet verdiğimiz kuruluşların aldıkları taşıeron hizmetlerin, çevreyi etkileyebilecek faaliyetlerinin denetlenmesi,

- Bu çerçevede yapılacak faaliyetlerin izlenmesi, analiz edilmesi ve raporlanması.

Securitas Bilgi Platformu kapsamında “Sürdürülebilirlik” başlığının altında yer alan Yeşil Güvenlik, Securitas Grubu’nun çevre politikası kapsamında ve TSE Çevre Yönetimi Belgesi uyarınca yürütülen bir uygulama. Yeşil Güvenlik sayesinde iş ortaklarımızda ve Securitas çalışanlarında da farkındalık yaratmayı hedefliyoruz.

Yeşil güvenlik, gerek firmalara gerekse çevre korumaya yönelik ne gibi avantajlar sağlıyor? Konvansiyonel güvenlik şirketlerinin hizmetleriyle karşılaştırıldığında öne çıkan özellikleri nelerdir?

Temelde Yeşil Güvenlik, hizmet verdiğimiz kurumların; üretim veya hizmet süreçlerinde kullandıkları kaynaklara ilişkin tasarruf imkanı sağlıyor. Yeşil Güvenlik kapsamında yapılan tespitler, sağlanan faydalar ve iyileştirmeler Smart üzerinden “Durum Tespit Raporları” ile birlikte

“Securitas Bilgi Platformu kapsamında ‘Sürdürülebilirlik’ başlığının altında yer alan Yeşil Güvenlik, Securitas Grubu’nun çevre politikası kapsamında ve TSE Çevre Yönetimi Belgesi uyarınca yürütülen bir uygulama”

aylık olarak iş ortaklarıyla paylaşıyor. Hizmet çeşitliliği şirketlerin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenebiliyor. Tespit edilen eksiklikler ya da yanlış uygulamalar sayesinde kaynakların verimli kullanımı konusunda kurum ve kuruluşlara veri sağlayabiliyoruz. Dolayısıyla ilgili kuruluşların sürdürülebilirlik politikası ve uygulamalarını da destekleyebiliyoruz.

Peki, gelişmiş ülkelerde nasıl bir yeşil güvenlik sistemi var?

Gelişmiş ülkeler bu faaliyetleri kendi içlerinde rutin olarak yerine getiriyor ve olmazsa olmazlar arasında yer alıyor. Örneğin geridönüşümlü maddelerin toplanması, çevreye duyarlı ürünlerin satın alma süreçlerinde bir kriter haline gelmesi, gelişmiş ülkelerde ekstra bir eylem olarak algılanmıyor, zaten yapılması gereken bir şey olarak hayata geçiriliyor.

Ağırlıklı olarak hangi sektörler yeşil güvenlik hizmetinden faydalanabilir? Securitas’ın hizmetlerini kullanan şirketler hangileri?

Ağırlıklı olarak endüstriyel tesislerin hayata geçirdiği yeşil güvenlik, maden ocakları ve limanlarda da ilgi gören bir uygulama.

Bu hizmeti kullanmaya başlayan firmalar arasında **Cargill, ABB Elektrik, Coca-Cola, Mey İçki, Mercedes, Galataport ve Tüprağ** yer alıyor. Sağlanan faydayı kendi içlerinde ölçümleme teknikleriyle yapıyorlar. ○

Açlık ve Yoksulluğu Tamamen Bitirmek Mümkün

✍ Gökçe VAHAPOĞLU ŞAHİN, vahapoglu@fas.harvard.edu

Dünya Bankası (World Bank), Nisan 2015'te yayımladığı **"2030 İtibarıyla Yoksulluğu ve Açlığı Bitirmek: Küresel Gıda Sistemi için Yol Haritası"** (*Ending Poverty and Hunger by 2030: An Agenda for the Global Food System*) adlı raporu ile yoksulluk ve açlıkla mücadele konusunda yapılması gerekenleri açıkladı.

Her gün 800 milyon kişinin aç olarak yatağa girdiğine dikkat çeken raporda, ülkelerin açlıkla mücadele için kırsal alanlarda tarım verimliliğini artıracak, çocuklar ve hamile kadınlar için geliştirici besinlere yatırım yapacak ve ısınan yeryüzü iklimine uygun akıllı tarımı artıracak daha iyi gıda sistemlerinin kurulması gerektiği belirtiliyor. Bu sayede yoksulluğun önüne geçilmesi ve gelecek nesillerin daha sağlıklı olması da öngörülüyor.

Raporda önerilen yol haritası üç ana alandan oluşuyor ve gerçekleşmesi için odaklı, sektörler arası ve güçlü ortaklıklar gerektiriyor.

İlk alan **"akıllı-iklim tarımı"**. Sıcaklıklar 2 derece yükselirse, dünyanın en yoksul kesimlerinde tarımsal üretimin %15 ila 20 oranında azalması bekleniyor. Bu bölgeler, gıda talebinin de en çok artacağı yerler. Tarım, ormancılık ve diğer toprak kullanım değişiklikleri, seragazlarının yaklaşık %25'inin sebebi ve daha da artması bekleniyor. Yeni gıda sisteminin üç özelliği olması gerekiyor: Daha yüksek tarımsal üretim verimliliği; iklim değişikliğine daha duyarlılık ve daha az karbon salımı. İkinci alan **"besin değerini iyileştirme"**. Daha yüksek gelir, gıda ve yüksek besin değerlerine erişimi artırıyor, fakat dünyada düşük besin değerli beslenmeyi bitirmek için gelir bağımlılığında daha farklı bir çözüm bulunması gerekiyor. Tarımın besin değerinin hassas olarak incelenmesi ve belirli besin değerine yönelik yatırımların artırılması gerekiyor.

Üçüncü alan ise **"gıda zincirlerinde**

değeri güçlendirmek ve pazar erişimini iyileştirmek". Önümüzdeki 15 yılda, gıda talebinin Sahraaltı Afrika'da %60, Güney Asya'da %30 oranında artması bekleniyor. Yoksul çiftçilerin bu büyümeden faydalanması için pazarlara erişimlerinin iyileşmesi gerekiyor. Raporda, bunu sağlamak için gerekli yatırım ve politikalar da ele alınmış.

Kaynak: http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2015/05/05/090224b082df9275/1_0/Rendered/PDF/

Gelişmiş Ülkelerden "Etki Yatırımı" Atağı

Küresel Etki Yatırımı Ağı (Global Impact Investing Network) ve JP Morgan adlı danışmanlık şirketi tarafından Mayıs 2015'te **"Ufuktaki Gözler: Etki Yatırımı Anketi"** (*Eyes on the Horizon: The Impact Investor Survey*) adlı bir çalışma yayınlandı. Beş senedir tekrarlanan ve çoğunluğunu Kuzey Amerika ve Batı Avrupalı yatırımcıların oluşturduğu gruba uygulanan anket çalışmasının 2015 versiyonu olan bu rapor, tüm coğrafyalarda ve tüm sektörlerde büyüyen bir pazarı işaret ediyor.

Küresel Etki Yatırımı Ağı, **"Etki Yatırımı"**nı, şirketlere, kurumlara veya fonlara, finansal geri dönüşün yanı sıra sosyal ve çevresel etki beklentisi ile yapılan yatırım

olarak tanımlıyor. Rapora göre, ankete katılan 146 yatırımcı, bu alanda 2014 yılında 10,6 milyar Amerikan doları seviyesinde yatırım yapmayı ve 2015 yılında bu rakamı %16 artırarak 12,2 milyar Amerikan doları seviyesine taşımayı planladığını belirtiyor. Raporun ortaya koyduğu bir diğer önemli veri ise; %90'ı gelişmiş ülkelerde oluşan bu kaynağın %48'inin gelişmekte olan ülkelerdeki etki yatırımları için kullanılması.

Kaynak: www.thegiin.org/binary-data/RESOURCE/download_file/000/000/662-2.pdf

Tarımın Enerjisi Jeotermal'den

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Kurumu (Food and Agriculture Organization of the United Nations) Nisan 2015'te "Gıda ve Tarım'da Jeotermal Enerji Kullanımı: Gelişmekte Olan Ülkeler için Fırsatlar" (Uses of Geothermal Energy in Food and Agriculture: Opportunities for Developing Countries) adlı bir rapor yayınladı.

Rapora göre, tarım ve tarım endüstrisi, gelişmekte olan ülkelerde yoksullar için en önemli geçim kaynağı olduğu için en kritik sektörlerden. Fakat bu sektörlerin gelişmesi için sürdürülebilir enerji kaynaklarının eksikliği son derece önemli. Bu kaynaklardan biri de jeotermal enerji aslında. Yeryüzünün merkezindeki ısı enerjisinin akışı olan jeotermal enerji, genellikle elektrik üretmek için kullanılıyor. Fakat küçük ölçekli de olsa tarım ve tarım endüstrisi sektörü için de düşük maliyetli kullanım alanları bulunuyor.

Gelişmekte olan ülkelere, tarım üretiminin neredeyse yarısı toplandıktan sonra işleme için yeterli enerji olmadığından kaybediliyor. Bu durum, yiyecekleri kurutmak, sütü pastörize ve ürünleri sterilize etmek için kullanılan ısı enerjisi-

nin, gelişmekte olan ülkelerdeki gıda güvenliği için önemli bir fırsat olduğunu gösteriyor. Özellikle, besin değeri yüksek balık ve sebze gibi tarım ürünlerini yıl boyunca -kuraklık dönemlerinde dahi erişilebilir kılmak için gıda kurutma işlemi önem taşıyor.

Jeotermal enerji aynı zamanda, seraları, toprağı ve balık çiftliklerindeki suyu ısıtmak için de en önemli kaynak. Hem enerji tüketen hem de seragazi salımına sebep olan tarım sektörü, küresel ısınmayı da tetikliyor. Rapor, seraları ısıtmak için jeotermal enerji kullanılmasının mantar zehirlenmelerini ve yakıt maliyetlerini %80 oranında düşürdüğünü ortaya koyuyor.

Dünyada jeotermal enerjiyi doğrudan tarım üretimi için kullanan 38 ülke mevcut. 24 ülke ise jeotermal enerjiyi sadece elektrik üretmek için kullanıyor.

Şu anda, başlangıç maliyetleri, gelişmekte olan ülkelere jeotermal enerjinin yaygın bir şekilde kullanımının önünde önemli bir engel teşkil ediyor. Bu nedenle, hükümetlerin bu alandaki yatırımları teşvik etmesi ve sektörü destekleyici politikalar oluşturması kritik önem taşıyor. Raporda, jeotermal enerjinin yüksek maliyet gerektirmeden tarım üretiminde doğrudan kullanım olanaklarına da örnekler veriliyor.

Kaynak: <http://www.fao.org/3/a-i4233e.pdf>

Birleşik Arap Emirlikleri Enerji Devriminin Merkezi mi?

Climate Group, Nisan 2015'te yayınladığı "Birleşik Arap Emirlikleri (BAE): Bir Sonraki Enerji Devriminin Merkezi mi?" (The UAE: Hub of the Next Energy Revolution?) adlı raporu ile, BAE'nin bölgesinde yeşil ekonomi liderliği konusunda örnek bir model oluşturduğunu ve bu nedenle yeni enerji devriminin merkezi olabileceğini anlatıyor.

Rapora göre, BAE artık düşük karbon liderliği konusunda öne çıkacak. Yeşil büyüme planınının 2030 yılına kadar 160.000 yeni istihdam yaratması ve GSMH'yi %5 oranında artırması öngörülüyor. Bu da temiz enerjinin insanlara sağladığı başka bir faydayı kanıtlıyor.

Artan enerji talebi, öngörülemeden enerji fiyatları ve karbon salımını azaltmak konusunda uluslararası baskı, hükümetlerin ve işletmelerin temiz enerjiye geçmesini hızlandıracak. BAE, aynı zamanda, yenilenebilir enerji talebi konusunda beklenen hızlı artışı faydaya dönüştürecek stratejik bir konumda. Dünyanın, güneş enerjisinden faydalanılabilecek sıcak bir bölgesinde olması, BAE'nin güneş enerjisi konusunda etkileyici bir büyüme sergilemesini sağlayabilir.

Kaynak: http://www.theclimategroup.org/_assets/files/RE100-UAE-brief.pdf

“Dünyayı Çikolatayla Değiştirebiliriz”

Gerçekten enteresan bir iddia ama yağmur ormanlarında üretilen bir çikolata markası, bu işi ciddiye alıyor gibi. Duygusal bir bağla üretilen Original Beans çikolatası, tüketiciyi doğrudan ve duygusal olarak ormanla ilişkilendirmeyi hedefliyor ve her paket çikolata için yağmur ormanlarına bir kakao ağacı diyor. Markanın kurucusu ve eski Birleşmiş Milletler görevlisi Philipp Kauffmann’a bu iddialı sözün arka planını sorduk ve karşımıza büyük büyükbabadan yadigar bir 21. yüzyıl hikayesi çıktı...

 Berkan ÖZYER

Original Beans paketleri bahçelerde gübre olarak kullanabiliyor.

Daha önce Birleşmiş Milletler’de çalıştığınızı biliyoruz. Hangi noktada BM’deki işinizi bırakıp doğa ile ilgili bir şey yapmaya karar verdiniz? Motivasyonunuz neydi?

Esasında BM’deki görevimde zaten doğayı korumaya yönelik bir konuda çalışıyordum. 1990’larda bir internet şirketi geliştirdikten sonra 1998’de doğayı korumayı, kariyerimin temel hedefi yapmaya karar verdim. Ve gönülden bir girişimci olarak BM’deki görevimi, başarılı bir iş modeline dönüştürmek istedim. Bu vizyonun sonucunda ortaya çevrenin korunmasına ve mükemmel tada adanmış bir şirket çıktı: Original Beans çikolatası.

Doğadaki bunca kaynak arasında neden çikolatayı seçtiniz?

Kakao, yağmur ormanlarının sihirli bir ağacı. Doğadaki en lezzetli meyvelerden birini sunuyor. Dolayısıyla tedarik zinciri, dünyanın en önemli ekosistemine uzanıyor. Özellikle hoş lezzetli türler, eğer

başarılı şekilde seçilip işlenirse baş dönürücü aromalar, olağanüstü çikolatalar sunuyor. Original Beans çikolatalarının tadına bakan biri çekirdeklerin kaynağını merak etmeye, hatta belki üretim döngüsünü ve buna dahil olan çiftçileri önemsemeye başlıyor. Yani **tüketiciyi doğrudan ve duygusal olarak ormanla ilişkilendiriyoruz**. Bu yüzden çikolata yapmayı seçtik. Çünkü çikolata doğayı insanların damagında canlandırıyor. Original Beans’te kakaoyu, karşılığında doğaya bir şey vermek istediğimiz muhteşem bir hediye olarak değerlendiriyoruz.

Satılan her bar çikolata için çiftçilerin yeni bir ağaç dikmesini sağlıyoruz. Bunları tarlalarımıza değil, doğrudan ormana ya da kakao koruluklarına diyoruz, çünkü kakao ağacı, en iyi olarak diğer ağaçların gölgesinde büyüyen bir gölge âşığıdır. Bu yönle ormanların azalmasını radikal oranda azaltabiliyoruz. Ve ormanları daha fazla koruyup genişlettikçe, dünyamızın iklimini ve biyolojik çeşitliliğini iyileştiriyoruz.

Çikolata üretiminde kullanılan kakao ağaçlarından bazıları Bolivya'daki Beni Nehri havzasında yer alıyor.

Original Beans'i doğa ve sürdürülebilirlik konusunda özel yapan nedir? Doğa ve yağmur ormanlarına katkınız nedir?

Original Beans'e dair özel olan şey, bizim bütünsel yaklaşımımız ve uygulamalarımız. Ekoloji ve ekonomi arasında tekrar doğru bir denge kurmak için tüketimimizle üretimimiz arasındaki boşluğu kapatan **onarıcı bir tedarik zinciri** oluşturduk. Gezegendeki en önemli yağmur ormanlarında, çok fakir bir nüfusla ve bazen yerlilerle birlikte çalışıyoruz. Milyonlarca ağacı kaynağında koruyup yenilerini dikiyoruz (bir bar çikolata - bir ağaç). Tedarik zincirimizle, saldığından daha fazla karbon emen bir ürün sunuyoruz. Ürünün pake-

Büyük Büyükbabadan Kalan Miras

Benim büyük büyükbabam ormancılıkla ilgilenen bir bilim insanı ve Almanya'daki en büyük doğa koruma kurumlarından birinin kurucusuydu. Hayattayken, Almanya'daki en sevdiğim göllerden biri olan Königssee için erken dönem bir doğa koruma sistemi kurdu. Onun büyük torunu olarak dünyayı büyük torunlarım

bırakacağım şekilde yaşamak istiyorum. Bu bakış açısı yedi nesil öncesinden bir başka atamın şu sözlerinde yer alıyor: Her bilge işletme, ormanları, buralardan sağladığı faydaları gelecek nesillerin de kullanabilmesine imkan verecek şekilde kullanmalı. Original Beans ile bu standarda göre yaşamaya çalışıyoruz.

tinin bahçelerde gübre olarak kullanabilmesinden ötürü atık bırakmıyoruz. Tabii ki, ofislerimiz yeşil binalarda yer alıyor, organik besleniyoruz, IT hizmetini yeşil web servisinde sunuyoruz ve hepimiz -Amsterdam'da- bisiklet kullanıyoruz. Benim bir arabam yok mesela.

"Dünyayı çikolatayla değiştirebiliriz" diyorsunuz. Bunu nasıl yapacağız?

Her birimiz doğayı korumaya ve dünyada daha iyi iklim elde etmeye keyif alarak katkı sunabiliriz. Tek yapmamız gereken doğru satın alma tercihlerinde bulunmak, örneğin çikolata konusunda. Bir çikolata aşığı bir bar Original Beans satın aldığında, o kişi aynı zamanda sürdürülebilir tarım yöntemlerini ve yağmur ormanlarına yeni bir ağacın dikilmesini destekliyor. Ve bu ağaç, paketin arkasındaki kod sayesinde internetten takip edilebilir. Herkesin doğa korumacısı olamayacağını anlıyoruz ama herkes her gün ne tükettiğine dikkat edebilir.

Dünyada milyonlarca çikolata markası var. Reklamcılık anlamında kendinizi diğer şirketlerle nasıl ayırtıyorsunuz? Bu kadar marka arasında insanları satın alma için ikna etmek çok zor olmalı.

Sırrımız şu: Eğer biri bizim sürdürülebi-

ONE BAR * ONE TREE
ORIGINAL BEANS

lirlik önceliklerimizden ikna olmuyorsa, çikolatalarımızın sıra dışı tadıyla ikna olacaktır. Mesela, bizim çikolatalarımızı kullanan **Michelin yıldızlı** pek çok restoranda bu durum var. Bunlardan çok azı bizimle **Sustainable Restaurant Association** ya da **Considerate Hoteliers** ağları üzerinden iletişime geçti.

Bizim ödüllü çikolatalarımız üretildikleri toprakların tadını taşıyorlar. Dahası, saflıklarını korumak için asgari derecede maddeyle, kakao ve ham şeker kamışı ile üretiliyorlar.

Oluşturduğu tedarik zinciri açısından bakıldığında Original Beans sürdürülebilirlik konusunda söyleyecek çok şeye sahip. Deneyimlerinizden hareketle, sizce şirketler sürdürülebilir olmaya nereden başlamalı? İlk adım ne olabilir?

Sürdürülebilirlik yolunda hepimiz öncelikle şu mevcut gidişatı anlamalıyız: Doğayla dengeli biçimde tamamen dönüşen bir toplum ve ekonomi. Zararı azaltmak mükemmel ama yeterli değil. Şirketler ve markalar, topluma katkı sağlayabilecekleri ciddi bir vizyona ihtiyaç duyuyor.

Böyle vizyoner işleri Silikon Vadisi'nden biliyoruz ama örneğin Yeşil Vadi'nin de kurulması gerekiyor. Dolayısıyla önce gidişatı anlamak, sonra uygulama. Uygulama kısmında, ürünün her parçası, tedarik zincirinin her adımı gözden geçirilmeli. Tarımda fosil yakıt olmadan organik gıda üretip ardından fosil yakıtla nasıl paketlenmesi yapılabilir? Sonrasında da nasıl buna sürdürülebilir diyebilirsiniz? Bu yarım kalan bir yaklaşım. Son olarak ortaklarımızın da aynı değerleri paylaştığı bir değer zinciri kurmanız gerekiyor. Böyle bir ortak değer zincirinde, partnerlerinizin girdi ve çıktılarına güvenebilirsiniz.

Son olarak ne zaman ülkemizde çikolatalarınızı yiyebileceğiz?

Umarım en kısa sürede! Önümüzdeki haftalar ve aylarda Türk partnerlerle tanışıp Original Beans ürünlerini ülkenizde de çikolata âşıklarına sunabilmeyi umuyorum. Ve zirvede ekonomiyi ekolojiyle tekrar dengeye getirme mücadelesine Türkiye'nin nasıl baktığını öğrenme şansım olacak. ○

Değer Yaratanlar İstanbul'daydı

Dünyanın en geniş sosyal girişimci ağı Ashoka'nın genç girişimcilere yönelik ChangemakerXchange programının son zirvesi Mayıs'ta İstanbul'da yapıldı. Fas'ta su arıtmadan Filistin'de araba paylaşımına, Almanya'da yenilenebilir enerji projelerine kaynak oluşturmadan Türkiye merkezli sosyal girişimcileri bir araya getirmeye kadar pek çok girişimin kurucuları fikirlerini paylaştı. EKOIQ da oradaydı...

 Berkan ÖZYER Tito SPINOLA

istanbul'da bir sunum. Dünyanın farklı ülkelerinden 18-28 yaş arası gençler art arda salon-dakilerin karşısına çıkıyor. Sadece 90 saniyeleri var ve yıllardır üzerinde çalıştıkları projelerini anlatıyorlar. **Faslı Kaoutar Abbahaddou**, temiz suya erişimi olmayan köyler için ürettikleri su arıtma cihazını, **Filistinli Meryem Utayvi** ülkesi için geliştirdiği ulaşım aracı paylaşma ve taksi çağırma aplikasyonunu

açıklıyor. Paletler ve çöplerden tasarladığı mobilyaları gösteren **Arnavut Pezana Rexha**'nın arkasından Türkiye'den **Göksel Gürsel** sosyal girişimcileri bir araya getiren ve başkanı olduğu **SOGLA**'yla (Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi) yaptıkları faaliyetleri sıralıyor. Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki 20 ülkeden 25 genç girişimcinin İstanbul'daki buluşmasının nedeni, dünyanın en köklü ve geniş

sosyal girişimcilik ağı Ashoka'nın gençlere yönelik özel programıydı. Bildiğiniz gibi, toplumsal fayda yaratan ve finansal açıdan kendini sürdürülebilir girişimlere "sosyal girişimci" deniyor. Ashoka'nın 70 ülkeden yaklaşık 3000 sosyal girişimci üyesi var. 37 ülkede ofisi bulunuyor ve Türkiye Ofisi 2012'de yeni bir projeye başladı. **Robert Bosch Vakfı** tarafından desteklenen **ChangemakerXchange**'le dünyanın

Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki 20 ülkeden 25 genç girişimcinin İstanbul'daki buluşmasının nedeni, dünyanın en köklü ve geniş sosyal girişimcilik ağı Ashoka'nın gençlere yönelik özel programıydı.

dört bir yanından genç girişimcileri yılda iki kez bir araya getiriyorlar. 2012'den bu yana **Marakeş, Berlin ve İstanbul**'da gerçekleştirilen beş zirvede toplam 25 ülkeden 100 katılımcı, girişimlerini paylaştı, yeni projeler geliştirdi.

Bu yılki zirve 13-17 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşti. Katılımcılar sunumlarının ardından Kadıköy, Yeldeğirmeni'ndeki TAK'ta (**Tasarım Atölyesi Kadıköy**) bir araya geldiler. Ardından iki gün Ağva'da deneyimlerini paylaşıp, atölye çalışmalarını yaptılar. Projeler arası işbirliği olanaklarını değerlendirdiler. Katılımcılardan üçüyle projelerini ve geldikleri aşamayı konuştuk. Ağustos 2015'te Berlin'de gerçekleşecek Zirve için başvuruların **changemakerxchange.com** adresinde açık olduğunu hatırlatalım.

Eugene Terehov (Almanya):

“Bettervest’le Kaynak Yaratıyoruz”

Projenin ilham kaynağı nedir?

Bettervest adıyla, Almanya'da şirketlere yönelik enerji verimliliği projeleri için bir crowdfunding (kitle kaynak) platformu oluşturduk. Fukushima'dan sonra Almanya'da enerji kaynaklarının dönüşümüne yönelik bir ilgi oluştu. Araştırmalar Almanların %90'ının bu dönüşümü önemli gördüğünü gösteriyor. Ama ülkede tartışmalar daha çok yenilenebilir enerji konusunda ilerliyor. Enerji verimliliği ise yeterince gündeme gelmiyor. Oysa bu alanda teknolojilere sahip olduğuna biliyoruz. Biz de “şirketler neden bu teknolojileri uygulamıyor” diye araştırırken iki sebep bulduk: İlki nereden başlayacaklarını bilmiyorlar. İkincisi tabii ki para. Bu cihazları kurmak ilk adımda maliyetli. Şirketler bu paraya genelde günlük harcamalar için ihtiyaç duyuyor. Ama biz bu maliyetin karşısına enerjinin de pahalı olduğu ve her geçen gün daha da pahalılaşacağı gerçeğini koyuyoruz. Yapılan tasarruflar %80 oranında yatırımcılara dönüyor. Yani yatırımcılar yatırdıkları parayı faiziyle birlikte geri kazanıyorlar. Paralarıyla iyi bir şey yapıyorlar ve yatırdıkları yerden avantajlar sağlıyorlar. Örneğin yatırım yaptıkları spor salonundan indirimli üyelik kazanıyorlar. Projelerin uygulandığı yerler de bu durumdan memnun, çünkü onlar için büyük reklam oluyor.

Platform dışında hizmet veriyor musunuz?

İçerik üretimi, reklam, muhasebe, video ekibi gibi hizmetler sağlıyoruz. Zaten bu tarz projeler medyanın büyük ilgisini çekiyor, bu da firmaların hoşuna gidiyor. Örneğin en büyük projemiz bir baskı

“Fukushima'dan sonra Almanya'da enerji kaynaklarının dönüşümüne yönelik bir ilgi oluştu. Araştırmalar Almanların %90'ının bu dönüşümü önemli gördüğünü gösteriyor.”

tesisindeydi. Büyük şirketler için baskılar yapıyorlardı, bu da özel ışıklar kullanmalarını gerektiriyor. Birçok medya organı neden bir bankaya gidip kredi almadınız diye sordu, cevap olarak **“hiçbir banka bize medyada bu kadar konuşulma imkânı sağlamazdı”** dediler.

Sistem nasıl çalışıyor?

Bazen şirketler bize geliyor, bazen biz şirketlere projeleri teklif ediyoruz. **“Enerji dedektifi”** programımız dahilinde yatırım fırsatı gören insanlar bize haber veriyor. Başta kabaca bir hesaplama yapıyoruz, bizim mantığımızı uyup uymadığını görüyoruz. Olacağını görürsek bağımsız bir enerji danışmanına gidiyoruz. Her şey yolunda görülürse finansman kısmıyla ilgileniyoruz. Sonunda internete koyuyoruz.

Deepak Ashwani (Hindistan/Danimarka): “Ölümcül Dumana Karşı Dazin”

Özellikle kırsal kesimlerde aşırı duman çıkaran ev ocaklarına yönelik çalışıyorsunuz. Ürününüzü biraz anlatabilir misiniz?

Hindistan’da 2010’a kadar elektronik mühendisi olarak çalışıyordum. Çalışırken ülkeyi çok gezdim. Bu ziyaretlerde işimden çok çevreyle ilgilenmeye başladım. İşimden ayrıldım ve kendime “**hayatta ne yaparsam yapayım çevre için yapacağıma**” söz verdim. Bugün attığım her adımı bunu düşünerek atıyorum. Dazin de bunun parçası. 2013’te kuruldu ve artık Danimarkalı bir partnerimiz var. Dünyada üç milyar insan evin içindeki ocaklarda ateş yakıyor. Bunlar çok büyük duman

oluşturuyor. Bu ölümcül duman dünyada her dakika sekiz kişinin ölümüne neden oluyor. Bu rakam AIDS, sıtma ve verem kaynaklı ölümlerin toplamından daha yüksek. Buna yönelik çalışan kuruluşlar, verimli ocaklar üretiyorlar. Ancak günde iki dolardan az kazanan birine bunları satmak kolay değil. Kırsal alana götürülen bu cihazların bakımları da çok zor. Biz de sorunun temeline gitmek istedik, önemli olan ocak değil yakıtın kendisi. Bu da elektrik ya da doğalgaz olmalı. Böylece bizim yaklaşımımız doğru; köylere gidiyoruz ve biyokütleyle dair her türlü atığı bize vermelerini istiyoruz. Karşılığında ürettiğimiz yakıtları

ve ocakları ücretsiz olarak veriyoruz.

Finansal olarak nasıl sürdürülebilir duruma ulaşıyorsunuz?

Bize verilen biyokütle kaynakların %60-70’ini tasarruf ediyoruz ve bu artık kaynakları fabrikalara doğalgaz maliyetinden %40 daha ucuza gelecek şekilde satıyoruz. Bu gelirle de başa dönüp ürünleri köylülere ücretsiz verebiliyoruz.

Kaoutar Abbahaddou (Fas) “Vernet’le 10 Dolara Su Arıtımı”

Su arıtma cihazı olarak tasarlanan Vernet nasıl üretiliyor?

Dünyada 1 milyar insanın temiz suya erişimi yok, dahası her 19 saniyede suyla alakalı hastalıklar nedeniyle bir çocuk ölüyor. Bunu büyük pazara sahip bir iş için fırsat olarak gördük. Mühendislik becerilerimizi bu sorunu çözmeye adadık. Kimyasal ve fiziksel süreçler sonunda suyu arıtan 10 dolarlık bir filtre ürettik. Gittiğimiz köylerde insanları birkaç hafta içinde cihazın üretimine,

kullanımına ve nasıl tanıtılacağına dair eğitiyoruz. Ve onlar da kendi çevrelerine bu cihazı anlatıyor. Örneğin şu an eğittiğimiz beş kadın Fas’ta kendi çevrelerinde bu filtreleri üretip satıyorlar. Fas’ta laboratuvar testlerinde onaylanan ürün yerel malzemelerden üretiliyor. Biz bazı parçalarını üretip öğrenenlere gönderiyoruz, onlar birleştirip uygulamayı öğreniyor.

Tepkiler nasıl?

Başta “bütün hayatım boyunca nehirden su içtim, hiç zararını görmedim” diyenler oldu. Ama onlara tıbbi analizleri gösterip bazı hastalıklarının sudan kaynaklandığını açıklıyoruz ve kendini önemsemiyorsan çocuklarınızı düşün diyoruz. Ürünün sertifikalı olduğunu gösterince ikna oluyorlar. Bu ürün, suları kaynatarak arıtmaktan çok daha ucuza geliyor.

Fas devletiyle iletişiminiz var mı? Sizi destekliyorlar mı?

Evet, Su Bakanlığı’yla iletişime geçtik ve bizi destekliyorlar, projeyi geliştirmek için yardım etmek istiyorlar. Gelen talepler doğrultusunda şu an ürünün ikinci versiyonunu geliştiriyoruz.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Her operasyonun ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri vardır. Hiç birini göz ardı etmeden ölçerek, şirketinize en uygun sürdürülebilirlik stratejisini oluşturuyor ve iş süreçlerinize entegre etmenizde profesyonel destek sağlıyoruz. Yaptığınız ve yapmayı planladığınız sosyal yatırımların getirisini ölçmenizde, sürdürülebilirlik raporlaması ile uygulamalarınızı ve performansınızı şeffaflıkla paydaşlarınızla paylaşmanız için gerekli profesyonel destek ile hizmetinizdeyiz.

Atlı Danışmanlık

- Sosyal Yatırım Getirisi Ölçümü
- Şirketinize En Uygun Sürdürülebilirlik Stratejisi
- Sürdürülebilirlik Raporlaması

İngiltere Seçimlerinin Yeşil Vaatleri

İngiltere, Türkiye'den tam bir ay önce, 7 Mayıs'ta seçimlere gitti. Anketler koalisyonu gösterirken Muhafazakar Parti tek başına iktidar oldu. Peki seçim öncesi ortamda partilerin vaatleri, seçim beyannameleri havada uçuşurken Yeşil Ekonomi ve İklim Değişikliğine ne kadar vurgu yapılmıştı? İklim değişikliği ve çevre konularında İngiltere seçmenleri sonuçlardan memnun kalmasa da, Türkiye'nin ilham alabileceği bir seçim süreci olduğunu söylemekte sakınca yok.

 Berkan ÖZYER

Siz bu satırları okuduğunuzda seçim atmosferi, art arda yapılan vaatler çok uzaklarda (ya da uzaklaşmakta) olacak. Ekonomi ağırlıklı olarak, karşılıklı ithamlarla, havada uçuşan vaatlerle geçen bir kampanyanın ardından bir konu, görmezden gelinecek belki en son konu eksik kaldı: Yeşil ekonomi ve çevre. Türkiye'deki seçimden tam bir ay önce İngiltere, 7 Mayıs'ta bir genel seçim yaşadı. Tamamen sürpriz olarak kabul edilen sonuçların ardından **Muhafazakar Parti** tek başına iktidar oldu, başarısızlığı kabul eden üç parti lideri 52 dakika içinde art arda istifa etti. Seçim anketlerinde koalisyon öngörüldüğü için, tartışmalar ülkenin en büyük iki partisi Muhafazakar Parti ve

İşçi Partisi ile en yüksek potansiyelli koalisyon ortakları Liberal Demokratlar ve İskoçya Ulusal Partisi'nin (SNP) çevresinde yapıldı. Partilerin birbirinden ayrıntılı seçim beyannamelerinde vaatler sıralandı. İklim değişikliği ve yeşil ekonomi konuları, parti beyannamelerinde seçimleri Türkiye'de takip edenleri imrendirecek kadar yer kapladı...

İngiltere merkezli yeşil teknoloji, yatırım ve politika konularına odaklanan saygın **BusinessGreen** sitesi, partilerin seçim beyannamelerini inceleyerek seçim öncesinde, olası İşçi Partisi iktidarının -vaatlerini gerçekleştirdiği takdirde- ülkenin şimdiye kadarki "**en yeşil hükümeti**" olacağını ilan etmişti. Seçim öncesinin ana muha-

lefet partisi, iktidarlarında iklim değişikliğini dış politikanın tam merkezine yerleştireceklerini, yüzyılın ikinci yarısında “0 karbon emisyonu” amacı doğrultusunda Aralık ayında Paris’te gerçekleşecek iklim değişikliği zirvesinde iddialı hedefler ilan edeceklerini duyurmuştu. Ayrıca evlerde enerji tasarrufu için bir milyon faizsiz kredi sağlanması, enerji sektöründe karbon salımı azaltımı, doğal yaşam ve biyoçeşitliliğe önem verilmesi, İşçi Partisi’nin Manifestosu’nun başlıkları arasındaydı.

Temiz ve Karbonsuz Ekonomi İttifakı

BusinesGreen, seçim sonrası İşçi Partisi liderliğinde bir koalisyon oluşacağını ve Liberal Demokratlar, Yeşiller, SNP gibi yeşile önem veren partilerin koalisyon ortağı olacağını öngörerek “en yeşil hükümet” tahmininde bulunmuştu. Gerçekten de bu partiler iklim değişikliğine ve yeşil ekonomiye ağırlık veren söylemlere sahipler. Seçim öncesi Muhafazakar Parti’nin koalisyon ortağı olan **Liberal Demokratlar**, ülkenin 2050’ye kadar seragazi salımını %80 azaltmasını hedef koyan 2008 İklim Değişikliği Yasası’nı tavis vermeden uygulamaya devam edeceğini; sadece 15 yıl içinde karbonsuz bir enerji üretim sistemi kuracağını; otobüs ve taksilerin elektrik ya da hidrojenle çalışacağını; çöplerin çok büyük oranının geri dönüştürüleceğini vaat etmişti. Ayrıca “0 Karbon Yasası” kabul edilecek 2050’de 0 karbon salımı hedefi doğrultusunda yasal yaptırımlar oluşturulacaktı.

Liberal Demokratlar, İşçi Partisi’nin enerji fiyatlarını dondurma gibi vaatlerine karşı çıksa da temelde iki parti büyük bir dönüşüme uğramış **temiz ekonomi** noktasında birleşiyordu.

Seçim sonuçlandığında büyük sürprizle milletvekili sayısını 6’dan 56’ya çıkaran **İskoçya Ulusal Partisi** (SNP) ise iklim değişikliği politikasını -doğal olarak- daha ziyade İskoçya temelli oluşturmuştu. Parti %100 yenilenebilir enerji vaat etmiş, kayagazi yasağını desteklemişti. **Yeşiller** ise iklim değişikliğine en büyük vurguyu yapan parti olmuştu. Ve bütün bu yeşil vaatlerin karşısında duran AB ve göçmen karşıtı sağcı **Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi**

(UKIP) uygulandığı takdirde dünya ikliminin canına okuyacak vaatlere sahipti.

“Bu Yeşil Saçmalıktan Kurtulmak İstiyorum”

Seçimin en büyük galibi, tek başına iktidar olan **Muhafazakar Parti** ise yeşil ekonomi konusunda pek de güven veremeyen bir geçmişe sahip. 2010 seçimlerini kazandıktan sonra Liberal Demokratlarla koalisyon kurulmuş ve Muhafazakarların lideri **David Cameron** başbakan olmuştu. Cameron koalisyonun “**gelmiş geçmiş en yeşil hükümeti olmasını istediğini**” açıklamıştı. Ancak beş yıllık iktidarında bu iddia uygulanmamış, 2013’te enerji faturalarındaki yeşil vergi için “bu yeşil saçmalıktan kurtulmak istiyorum” dediği iddiası İngiltere’de manşetlere taşınmış ve Cameron’ın ekibi iddiayı yalanlamamıştı. Birkaç yıl içerisinde “En yeşil hükümet” iddiasından “yeşil saçmalık” noktasına gelen Muhafazakar Parti’nin en hayal kırıklığı yaratan vaadi ise **rüzgar türbinlerine** yönelikti ve kıyılarıdaki rüzgar türbinlerine verilen teşviklerin sonlandırılacağını ilan ediyordu. Mevcut yönetmeliklerde, rüzgar türbinlerini ulusal çapta bir altyapı birimi idare ediyor ve bölgede yaşayan insanların onayı gerekmiyordu. Ayrıca enerji sektörü için bir karbon azaltma hedefi konmamıştı. Fakat Cameron’ın partisi bir yandan da, İşçi Partisi ve Liberal Demok-

2010 seçimlerini kazandıktan sonra Liberal Demokratlarla koalisyon kuran Muhafazakarların lideri David Cameron, koalisyonun “gelmiş geçmiş en yeşil hükümeti olmasını istediğini” açıklamıştı. Ancak beş yıllık iktidarı bu iddiayı geçersiz kıldı. İngiliz İşçi Partisi’nin genç lideri Ed Miliband, yeşil ekonomi konusunda hayli umut vaat eden şeyler söyledi ama seçim yenilgisi sonrası istifa etmek zorunda kaldı.

Yeşil Parti lideri Natalie Bennett, iklim değişikliği tartışmalarını seçimin ana gündemi haline getirmek için büyük çaba sarf etti ancak Dünyanın Dostları Derneği'nden (FoEI) Oliver Hayes'e göre, bütün bu çaba, iklim değişikliğini "seçimlerin en gözardı edilen konusu" yapmaktan kurtaramadı. Sanırız insanlık kısa dönemli tehlikelere karşı, uzun dönemli düşünmeyi hâlâ tam olarak beceremiyor. Türkiye'de de, İngiltere'de de...

ratların da politikaları arasında bulunan biyoçeşitlilik ve doğal koruma vaatlerinde bulunmuştu. Bu vaatler yeşil ekonomi yorumcularının yeni iktidar dönemine dair değerlendirmelerinde kararsızlıklara neden oldu. Zira koalisyon döneminde **Yeşil Kalkınma Bankası**'nı kuran da Muhafazakar Parti'ydi. 2010 sonrası en yeşil hükümet arzusunu dile getiren Cameron artık tek başına iktidar ve karar alma süreçleri daha da kolaylaştı. Önümüzdeki beş yıl, yeşil ekonominin Muhafazakarların algısında ne denli yer kapladığını gösterecek.

Partiler Yeterli İlgiyi Göstermedi mi?

Ancak bütün bu vaatler İngiliz seçmeni ve yorumcuları tatmin etmekten uzak kaldı. 75 ülkeden çevre kuruluşlarının federasyonu olan **Dünyanın Dostları Derneği**'nden (FoEI) **Oliver Hayes**, politics.co.uk sitesindeki değerlendirmesinde iklim değişikliği için "seçimlerin en göz ardı edilen konusu" yorumunu yaptı. Muhafazakar politikalarını "aynı tas aynı hamam" olarak

değerlendirirken İşçi Partisi'ni fosil yakıtlara desteklerinden ötürü eleştiren Hayes, Liberal Demokratların iddialı vaatlerini nasıl gerçekleştireceğinin soru işareti olduğunu vurguluyor. İskoçya Ulusal Partisi (SNP) için "**Dr. Jekyll ve Mr. Hyde**" benzetmesini yapıyor ve Yeşiller ile UKIP için "aşırılığın iki ayrı ucu" diyor. İngiltere'deki yenilenebilir enerji firmalarının oluşturduğu Yenilenebilir Enerji Birliği'nin (REA) 136 üyesi arasında yapılan bir ankete göre üyelerin %95'i "partilerin seçim kampanyasında yenilenebilir enerji sektörünün ihtiyaçlarına yeteri kadar ilgi göstermediğini" düşünüyordu.

Seçim öncesi yapılan son anketlere göre zaten seçmenler de iklim değişikliğine dair tartışmaları yetersiz bulmuştu. İnternet temelli araştırma firması YouGov anketine göre, İngiliz seçmenlerin en yetersiz tartışıldığını düşündüğü konu (eğitimle aynı oranda) çevre olmuştu. Seçmenler haksız değil, zira seçim sonrasında dahi hâlâ yeni hükümetin kayagazı ve Kuzey Denizi'nde petrol arama faaliyetleri, karbon hedefleri, temiz enerji projelerine ayrılan bütçe, daha rekabetçi bir yeşil teknoloji ekosisteminin nasıl kurulacağına dair soru işaretleri var.

Partilerin yeşil ekonomiye dair vurgu eksikliğine dair bütün eleştiriler bir yana, mevcut koşullarda bile Türkiye, bu konuda İngiltere'den ilham alabilir. Türkiye olarak, bırakın düşük karbonlu veya yeşil ekonomi odaklı tartışmaları, yenilebilir enerjinin neredeyse adının bile anılmadığı bir seçim kampanyası geçirdik. Ekonomi tartışmalarının içine biraz daha temiz teknolojiler ve sürdürülebilirlik konuları yedirilebilseydi, seçmenler ve yurttaşlar bazı yeni fikirlere en azından biraz daha aşına olabilirdi. Bu şans kaçmış oldu ancak ilerleyen seçimlerde, partiler iklim değişikliğinin mevcut gidişatıyla bu konuları gündeme getirmeye bir şekilde mecbur kalacaklar. Zira önümüzdeki beş yıl, **BusinessGreen editörü James Murray**'nin bir yazısında belirttiği gibi, küresel ekonomik, teknolojik ve siyasi trendler, çoğu ülkede kurulacak iktidarları "en yeşil hükümet" olmaya mecbur bırakacak gibi görünüyor... ○

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER KONFERANSI 2015

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLERİ NASIL KURACAĞIZ?

Kasım 2015, İstanbul - Türkiye

"Sürdürülebilir Şehirler Konferansı", belediyeler, kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve medya uzmanları ile karar vericileri bir araya getiriyor.

Konferans Başlıkları:

- İklim Değişikliği ve Kentler
- Döngüsel Ekonomi ve Kentler
- Katı Atık ve Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetimi ve Kentler
- Ulaşım ve Kentler
- Yönetişim, Yerel Çevresel Planlama ve Kentler
- Çevresel Yatırımların Finansmanı ve Kentler

Etkinlikle ilgili ayrıntılı bilgi için:

www.surdurulebilirsehirler.rec.org.tr ■ E-posta: surdurulebilirsehirler@rec.org.tr

Tel: +90 312 491 95 30 ■ Faks: +90 312 491 95 40

tr.linkedin.com/in/surdurulebilirsehirler

twitter.com/recturkiye

Konca Çalkıvık
İş Dünyası ve Sürdürülebilir
Kalkınma Derneği
Genel Sekreteri

Sürdürülebilir Kalkınma, “Uzun Vadeli” Düşündükçe “Yakınlaşacak”

Dünyanın gündeminde, insan aktivitelerinin çevreye verdiği zararı azaltarak gelecek nesillere yaşanabilir bir gezegen bırakmak var. Bu aşamada hükümetlere, şirketlere, STK'lara, eğitim kurumlarına önemli görevler düşüyor. Özel sektör açısından baktığımızda finans kurumlarının hangi projelere, hangi şartlarda destek vereceği son derece önemli. Finans sektörü ise günümüzde sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ürün ve hizmetleri daha fazla gündemine alıyor.

KPMG'nin 2011'de yaptığı bir ankete göre, sürdürülebilirlikle ilgili gelişmelerin şirketlerin iş stratejileri içindeki önemi %98'e ulaşmış durumda. Sürdürülebilirlikle ilgili raporların finansal raporlar gibi standart hale gelmesi ve sürdürülebilirlikle finansal raporlamaların birleşmesi konuşuluyor artık.

SKD olarak üç yıldır, “sürdürülebilir finans” konusunu Türkiye'nin gündemine taşıyoruz. Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi (UNEP FI) ve **Global Compact Türkiye** işbirliği ile “**Sürdürülebilir Finans Forumu**”nu düzenliyoruz.

2013'teki forumda yeşil ekonomiye geçişi tartışmıştık. Geleneksel, yani çevresel ve sosyal etkileri hesaba katmayan değerlendirme sistemlerinin artık sürdürülebilir olmadığını, yeni nesil finansman araçlarına ihtiyaç olduğunu konuşmuştu.

2014'te ana başlığımız “**Ortak Sorumluluk**”tu. Su, enerji, doğal kaynaklar ve iklim güvenliği konuları tüm şirketlerin operasyonlarını etkiliyor. Bu; yatırımlar için hem risk hem de fırsat anlamına geliyor. Forumda, finans sektörünün bu sü-

reçte hızlandırıcı olması, değişimin daha hızlı ve yaygın olması için özel sektör ve kamunun sürdürülebilir işbirliği içinde hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştı.

III. Sürdürülebilir Finans Forumu'nu ise 5 Mayıs'ta Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirdik. Forumda, Kyoto sonrası iklim stratejileri, suyun güncel durumu, finans piyasasında kurumsal yönetim, sürdürülebilirlik derecelendirmesi gibi konular gündeme geldi. Forumu damgasını vuran başlık ise “**yatırımlarda uzun vadeli bakış**” oldu.

Forumda Neler Konuşuldu?

Her forum sonrasında olduğu gibi SKD olarak bu forumun sonuçlarını da kamuoyu ile paylaşacağız. Öncesinde EKOIQ okurları için hazırladığımız notları paylaşmak istiyorum:

- BİST'in son 25 yıllık verilerine göre yatırımlarında uzun vadeyi gözeten, **ufku beş yıl olan yatırımcı para kaybetmiyor**.

- Kısa vadeli yatırımlarda çevre, toplum ve diğer paydaşlar geri planda kalıyor.

- Sürdürülebilirlik çalışmaları katma değer de yaratan bir **risk yönetim aracı** olarak kabul edilmeli.

“Sürdürülebilir Finans Forumu”nda bu yıl, global rekabette güçlü olmak ve iş hacmini artırmak isteyen şirketler için BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'ne girmenin önemli bir avantaj olduğu ısrarla vurgulandı.

- Sürdürülebilirlik, dünyanın bir sorunu ve bu sorunu çözmek **para da kazandırıyor**.

- Satın alma kararlarında sürdürülebilirlik kriterleri olması **markanın itibarını** koruyor.

- Bankalar kredi verirken sürdürülebilirlik kriterlerini göz önüne alması gerekiyor. Kredi verdikleri kurumların **daha az riskli** olması bankalara avantaj sağlıyor.

- Sürdürülebilirlik kriterlerini uygulayan şirketler **daha kolay finansman** buluyor.

- Global rekabette güçlü olmak ve iş hacmini artırmak isteyen şirketler için **BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'**ne girmek önemli bir avantaj.

- G-20 ülkelerinin iş dünyasından temsilcilerini bir araya getiren **B-20 Platformu**, yönetim ve sürdürülebilirlik alanındaki cesaret verici örnekleri G-20'ye transfer edecek.

- İş dünyası, G-20'den sürdürülebilirlik ve yeşil büyümenin teşvik edilmesini talep ediyor.

- Sürdürülebilir kırsal kalkınmayı sağlamak için işe aile çiftçiliğinden başlamak gerekiyor. Yasal çerçeveler ve politikalar ile **aile çiftçiliği desteklenmeli**.

- Tarımın sürdürülebilir olması için **su kaynaklarının iyi yönetilmesi** gerekiyor. Dağınık ve parçalı araziler sulamanın önünde engel.

Görüldüğü üzere IV. Sürdürülebilir Finans Forumu'na kadar hem iş dünyasının, hem kamu otoritesinin hem de STK'ların yapacağı çok iş var. SKD olarak sürdürülebilir kalkınmanın en önemli unsurlarından biri olan “finans” konusunu gündeme taşımaya devam edeceğiz.

Sürdürülebilirlik Parametrelerinde Türkiye Gerçekte Dünyanın Neresinde?

Türkiye, 2023 yılına kadar dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olabilecek mi? Gelişmeler pek öyle görünmüyor. Ekonomik büyüklüğün temel ölçütlerinden Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) sıralamasında şu anda 18. konuma düşmüş durumdayız. Üstelik GSYİH'den kişi başına düşen miktara baktığımızda, bir anda 66. sıraya gerileyiveriyoruz. Ama bundan daha önemlisi, GSYİH tek başına neyi gösterir ki? Sürdürülebilir kalkınma açısından gerçek bir parametre midir? Hukuktan eğitime, kadınların toplumsal konumundan ekolojik ayakzine, gelir eşitsizliğinden yenilenebilir enerji kuruluşlarına kadar uzanan onlarca alanda gelişme kaydetmeden, yaratılan “zenginliğin” tadını çıkarmak mümkün müdür? Ya da böyle bir büyümenin sonuçları çocuklarımızın, torunlarımızın hayatlarına refah ve mutluluk mu, yoksaklık ve kaos olarak mı yansır? Uluslararası endeksler, raporlar ve araştırmalarda gerçek yerimizi görmeyen, sürdürülebilir bir kalkınma seferberliği için ilk ve temel adım olduğunu düşünüyor ve boyumuzun ölçüsüne bir de buradan bakmaya davet ediyoruz herkesi...

 Berkan ÖZYER

Dosyada Değerlendirilen Parametreler

● Küresel rekabet	● Geridönüşüm
● İnovasyon	● Şeffaflık
● Basın özgürlüğü	● Organik üretim
● Hukukun üstünlüğü	● Çalışan hakları
● Eğitim	● Seragazi salımı
● Sağlık	● Ekonomi
● Kadının toplumsal yeri	● Güneş enerjisi
● Ulaşım	● Hayırseverlik

İllustrasyon: Burak TİĞLİ

2015 yılı itibarıyla dünyanın en büyük 18. ekonomisinde yaşıyoruz. Kişi başına düşen gelir 1980'den 2000'e 2235 dolardan ancak 4149 dolara çıkabilmişken bugün 10.482 dolar. Bu ekonomik verilerin yanına duble yolları, tünelleri, gökdelenleri, altyapı yatırımlarını, çılgın projeleri eklediğinizde karşınıza hızla kalkınma süreci yaşayan bir ülke manzarası çıkıyor. Peki, bu gerçekten sürdürülebilir bir kalkınma mı? Gelecek on yıllarda devam edebilecek mi? Ya da daha temel bir soru, bu büyüme mutluluk ve refah yaratıyor mu? Yoksa insani ve çevresel olarak "cepten mi" yiyoruz? Bu fiziksel ve maddi gelişme, biyolojik kapasitemizden ve insani varlığımızdan mı eksiltiyor?

İlerleyen sayfalarda bulacağımız kapsamlı dosya konusu işte bu sorulara odaklanıyor. Diğer ülkelerle ilişkisi "dört tarafımız düşmanlarla çevrili" algısı temelli bir toplum olarak etrafımızda olan bitenleri kaçırıyor ve dolayısıyla uluslararası alanda kendimize bir konum bulmakta zorlanıyor olabiliriz ancak bunu bizim yerimize yapan ve dünya sıralamasında Türkiye'nin yerini -biraz da üzüntü verici şekilde- vurgulayan pek çok araştırma mevcut. Ve bu araştırmalar aslında ne kadar vasat, kırılğan ve hoyrat bir büyüme modelimiz olduğunu, dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma yolunda onlarca açmaz ve tikanıklıkla çevrelediğimizi, reddedilmesi mümkün olmayan bir netlikle ortaya koyuyor.

Kalkınmadan sağlığa, eğitimden sergaziye salımlarına, organik üretimden cinsiyet eşitsizliğine, patent, Ar-Ge ve inovasyon oranlarından kurumsal hayırseverlik düzeylerine kadar pek çok başlığa odaklanan bu uluslararası araştırma ve endeksler Türkiye'nin gerçek konumunu, yani gerçek sürdürülebilir kalkınma parametrelerindeki yerimizi gösteriyor.

Birleşmiş Milletler Bize Çok Mutlu Olmadığımızı Söylüyor

Peki bütün bu endekslere hızla bir göz attığımızda ne görüyoruz? İlk elden, 2003 sonrası yaşanan ekonomik büyüme değerlendirildiğinde bir ara 15. sıraya kadar ilerlediğimiz ama sonrasında yavaş yavaş gerileyerek 18. sıraya oturduğumuz GSYİH oranlarının ne denli zayıf bir veri olduğunu. Çünkü gerçek sonucu verecek olan kişi başı GSYİH sıralamasına baktığımızda bir anda dünyada 66. sıraya düşüveriyoruz. Dolayısıyla kişi başına düşen gelirin 10 yılda iki katına çıkmasının arka planında bilgi temelli bir iktisadi model değil, mevcut kaynaklara bağlı, katma değersiz, "cepten yemeye" dayalı bir anlayış yatıyor gibi. Geçmişte devletin borcu ve IMF yapılandırılmaları konuşulurken artık kamu yerine özel sektörün borcu ekonomiye yük bindirmeye başladı. Birçok uzman, inşaat ve özelleştirme merkezli ekonomik büyümenin sınıra çoktan dayandığını vurguluyor. Tam da bu nedenle kişi başı milli gelir 10 bin dolar seviyesini aşamıyor ve mevcut ekonomi "Orta Gelir Tuzağına" yakalanmanın önemli bir işareti olarak kabul ediliyor

Ama başta da söylediğimiz gibi, ekonominin ötesinde odaklanılması

gereken son derece önemli başka başlıklar var: Sosyal gelişkinlik, hayattan memnuniyet, sağlık, mutluluk gibi... Ve bu başlıklarda konumumuz en hafif tabirle "ortalama" olarak değerlendirilebilir. Birleşmiş Milletler tarafından 1990 yılından bu yana yayımlanan ve gelişmişlik seviyesi konusunda dünyadaki temel araştırmalardan **İnsani Kalkınma Endeksi'nde (Human Development Index - HDI)** 69. sıradayız. Ülkelerin yaşam kalitesini üç alt başlık altında (temel insani ihtiyaçlar, refah temelleri ve hoşgörü ile fırsatlar) inceleyen **Toplumsal İlerleme Endeksi'nde (Social Progress Index)** ise 58. konumdayız. Kişisel özgürlük (71.), hoşgörü (95.), basın özgürlüğü (117.) gibi göstergelerde ülke sıralaması daha da aşağıya iniyor ne yazık ki.

Birleşmiş Milletler'in kişisel mutluluğumuza dair de bir fikri var ve bize pek de mutlu olmadığımızı söylüyor. Kişi başı gelir verilerine sosyal destek, tercih özgürlüğü ve cömertlik gibi psikolojik faktörler eklenerek hazırlanan **Dünya Mutluluk Raporu'nun (World Happiness Report)** sıralamasında Türkiye 158 ülke arasında 76. Tam da bu noktaya dair Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) hazırladığı **Daha İyi Yaşam Endeksi (Better**

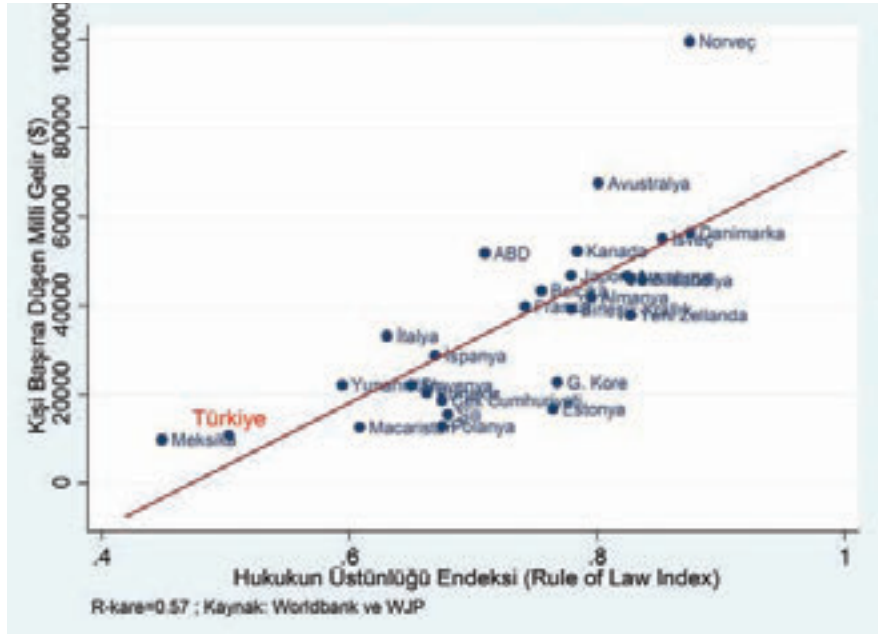
Life Index) de önemli bilgiler veriyor. Endeksteki hayattan memnuniyet sıralamasında 32. sıradayız. Bir anda sıralamada yükseldiğimizi düşünmeyin, zira araştırmada zaten belirli bir gelişkinlik düzeyindeki 36 ülke yer alıyor (34 OECD ülkesi ile Brezilya ve Rusya). Yine aynı araştırma Türkiye’de insanların OECD ortalamasına göre çok daha fazla çalıştığını ancak daha az kazandığını, iş dışında sosyal hayata vakit ayıramadığını da gösteriyor.

Felaket Tellallığı mı Gerçeklerle Yüzleşebilmek mi?

Kötümser bir tablo çizip felaket tellallığı yapmanın elbette büyük bir faydası yok ama kendi durumunu gerçek anlamda görebilen bireyler ve toplumlar, kendilerini değiştirebilir ve uzun vadeli planlar yapabilirler. Ve sürdürülebilir kalkınma, tam da böyle gerçekçi tespitler ve uzun vadeli hedeflerle gerçekleştirilebilir. Kısa vadeli planlamalar ise, aslında her zaman insani ve çevresel kapasiteden çalmak anlamına gelir...

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın geçtiğimiz Nisan ayında vurguladığı gibi “ekonomi üç yıldır patinaj çekiyor”. Ama işte bu patinajın temelinde, merkezi karar almanın önündeki bürokrasi değil, üzerinde durulan “cepten yeme” alışkanlığı ve rahatlığı yatıyor. Ve hem insani hem de biyolojik olarak cepten yemenin tabii ki bir sınırı var...

Ve bu ikilemi aşabilmenin yolu, sürdürülebilir ve üretken, temeline bilgiyi koyan yeni bir ekonomi ve kalkınma modelinden geçiyor. Ancak bu da birbirini tanımadan nefret eden, kutuplaşmış bir toplum değil, müreffeh, hoşgörülü, yeni fikirlere açık, destekleyici bir toplum gerektiriyor. Tespitin klişeliği sizi yormasın, ancak ilerleyen sayfalardaki pek çok değerlendirmenin “**eğitim**” vurgusuyla sona erdiği konusunda

Selçuk Şirin, kalkınma için gerekli basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü ve eğitim şartlarına dair yazısında, bir ülkede hukukun üstünlüğü arttıkça, o ülkede kişi başına düşen gelirin ciddi bir şekilde yükseldiğini vurguluyor.

şimdiden uyaralım. OECD endeksinde öğrenci becerileri sıralamasında sondan üçüncü olmamızın, yaşam koşullarına bir yansıması olmaması mümkün olabilir miydi?

Seçtikten Sonra...

Bu dergi bir genel seçim sürecinin tam ortasında yayınlanıyor. Elinize geçtiğinde ya seçime birkaç gün kalmış olacak ya da oyunuzu vermiş ve 7 Haziran seçimlerinin sonuçlarını görmeye başlamış olacaksınız. Ancak biz dosyayı hazırlarken, tabii ki aklımızda seçimler ve endeksler hep bir aradaydı. Çok kısa bir süre önce İngiltere seçimlerinde, tüm partilerin seçim manifestolarında ve tartışmalarında yeni ekonominin, temiz teknolojilerin, yenilenebilir

enerjinin ve ekolojinin hiç de azımsanmayacak bir yer kapladığını gördük; ne yazık ki bizim ülkemizde, tüm seçim kampanyası boyunca, bu gerçek sürdürülebilir kalkınma başlıkları görece olarak çok az yer kapladı. Yine de bütün o kısır tartışmaların yanı sıra, “yeni ekonominin” hukukla, katılımcılıkla, demokrasiyle, fikir özgürlüğüyle ve tabii gerçek bir eğitim sistemiyle ilişkisi üzerine sözlerin çoğaldığını görmemizin ufak da olsa mutluluğunu yaşadık...

Seçim öngörülerinden ve sonuçlarından tamamen azade biçimde hazırladığımız bu dosyanın temel amacı da zaten bu bakış açısını büyütmek, genişletmek; tartışmayı daha fazla boyutla zenginleştirmek; çok farklı kesimlerin konuya ilgisini yoğunlaştırmak. Türkiye’nin geleceğinin, ilerleyen sayfalardaki başlıklara, araştırma sonuçlarına odaklanmaktan geçtiğine ve bunun da bir grup karar vericinin aklına fikrine bırakılmayacağına; tartışmanın selametinin hem boyut hem de düzey olarak genişlemesine bağlı olduğuna inanıyoruz. Dolayısıyla seçim sonuçları tabii ki önemli ama işlerimiz asıl şimdi başlıyor gibi...

OECD Endeksi'nde Türkiye: “Ara Sıra Karşılaştırma Yapmak Gerek”

Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Türkiye dahil 34 üye ülkeye Rusya ve Brezilya'yı katarak 2011'den bu yana “Daha İyi Yaşam Endeksi” isimli bir çalışma hazırlıyor. Yaşam kalitesi ve refahı ölçen endekste 11 ana başlık yer alıyor: Barınma, maddi durum, çalışma koşulları, sosyal ilişkiler, eğitim, çevre, siyasete sivil katılım, sağlık, hayattan memnuniyet, güvenlik ve iş-yaşam dengesi. Sıralamalar internet üzerinden incelenebildiği için kolaylıkla diğer ülkelerle karşılaştırma yapabilmek imkanı veriyor. EKOIQ Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay da, söz konusu endeksi değerlendirirken, “Gerçekten ne durumda olduğumuzu görmek için ara sıra başımızı kaldırıp konumumuzu uluslararası normlarla karşılaştırmakta yarar var” diyor.

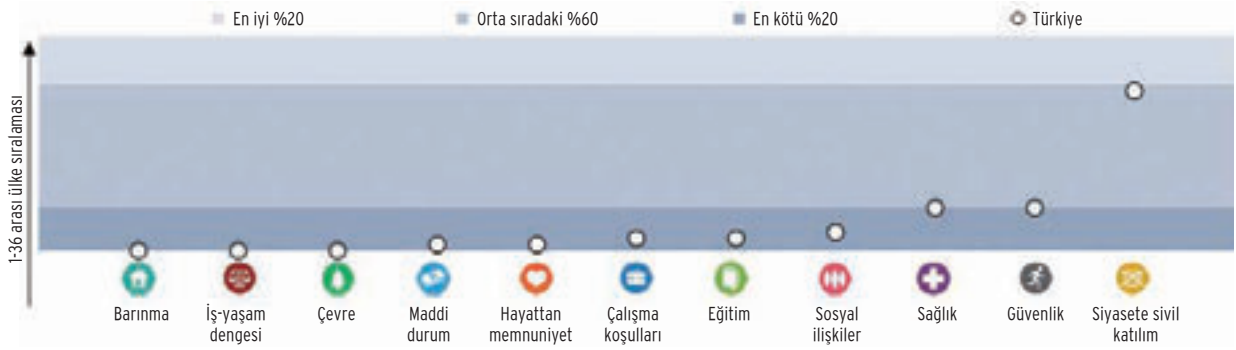
Yunanistan feci bir ekonomik krizin ortasında. “Yeni Türkiye”de her şey çok iyi gidiyor. Ama “Hayatından memnun musun?” diye sorulduğunda Yunanlılardan farkımız yok! Yunanistan 36 ülke arasında 10 puan üzerinden 4,7 ile son sırada. Türkiye ise 4,9 puanla 35. sırada.

Bu verileri OECD'nin 36 ülkede yaptığı “**Better Life Index**” araştırmasının sonuçlarından aldım. Bu çalışmada 11 ana konu ele alınmış ve Türkiye 11 konunun 10'unda en alt % 20'lik dilim içinde. Sivil katılım konusunda ortadayız, bunun da iki nedeni var. İlk neden seçimlere katılım oranımızın Avrupa ülkelerine nazaran çok daha yüksek olması. İkinci neden ise “Hükümet kanunlar yazılırken sivil topluma ve halka danışıyor mu” sorusuna hükümet üyeleri ve bürokratların cevap vermiş olması. Eminim bu soruya sivil toplum cevap verecek olsaydı sonuç çok farklı olurdu.

Sonuçlara kısaca baktığımızda yaşam kalitemizde ciddi sorunlar olduğunu görüyoruz. Sağlık, OECD ortalamalarına yaklaştığımız bir konu. 36 ülke arasında 28. sıradayız.

Türkiye'nin endeksteki karşılaştırmalı yeri

Türkiye'de halkın %67'si sağlığının iyi olduğunu düşünüyor. OECD'de bu oran %69. Bu göstergede gelir grupları arasında farklılıklar var. Örneğin geliri en üst %20 düzeyinde olanların %75'i sağlığının iyi olduğunu söylerken geliri en alt %20'de olanların %61'i sağlığının iyi olduğunu söylüyor. Bugün Türkiye'de doğan bir çocuk ortalama 75 yıl; kız çocuklar 77; erkek çocuklar ortalama 72 yıl yaşayacak. OECD ortalaması ise 80 yaş.

Lise Eğitimi Oranında En Gerideyiz

Eğitim FE-LA-KET! Ve bu sonuçlar 4+4+4 uygulamasının başladığı yıl belirlendiğinden bu uygulamanın olumsuz etkileri henüz göstergelere yansımada. Türkiye'de lise eğitimini tamamlamış yetişkin oranı %32. Bu çalışmanın kapsadığı 36 ülke içinde **en düşük oran** ve %75 olan OECD ortalamasının yarısından da düşük. Erkeklerin %36'sının lise diploması var ama 2013'te kadınlarda bu oran %27'e düşüyor (4+4+4 uygulamasından sonra okuldan ayrılan kız öğrencilerde ciddi bir artış olduğunu düşünürsek durum daha da kötüye gidiyor). OECD ortalamasında erkek ve kadın arasındaki fark %1. Diplomalı yetişkinlerde cinsiyet farkı en büyük olan ülkemiz ve bu konuda da sonuncuyuz. 25-34 yaş arasına baktığımızda lise diploması

36 ülke arasında en uzun çalışma saatleri Türkiye'de. Ülkemizde yılda 1855 saat çalışılırken OECD ortalaması yılda 1765 saat. Haftada 50 saat ve üstü çalışanların oranı Türkiye'de %43 iken OECD ortalaması %9.

olanların oranı %43'e yükseliyor. Ama bu konuda da %82 olan OECD ortalamasının hâlâ çok altındayız.

Kömürün Faturası Çocuklara

Türkiye'de konutundan memnun olanların oranı %67 ve bu konuda da 36 ülke arasından 36. sıradayız. OECD'de bu konut memnuniyeti %87 oranında. İçinde tuvaleti olan evde yaşayanların oranı OECD'de %97,9 iken Türkiye'de bu ortalama %87,3'e düşüyor ve yine en dipteyiz. Çevre hem sağlık hem de yaşam kalitesini belirleyici en önemli unsurlardan biridir hiç kuşkusuz. Ve Türkiye bu konuda da 36. sırada. Halkımızın %33'ü yeşil alanlara erişiminin olmamasından şikayetçi. Hava kirleticileri arasında **PM10** (Particle Pollution), akciğerin en derinlerine yerleştiğinden ağır sağlık sorunlarına neden oluyor. **Dünya Sağlık Örgütü** PM10 sınır değerlerini 20 µg/m3 olarak belirlemiştir.

Türkiye'de PM10 değerleri 35 µg/m3 düzeyinde ve hava kirliliği konusunda 35. sıradayız. Ucuz olduğu için ısıtmada kömür kullanımı çocuklarımızı hayat boyu kronik akciğer hastalığına mahkum etmiş görünüyor. Önümüzdeki yıllarda bunun maddi ve manevi yükünün çok ağır olacağından hiç kuşku duymayın.

İş ve Özel Yaşam Arasındaki Denge özellikle çocuklu aileler için ciddi bir sorun. Uzun çalışma saatleri insan sağlığını ve iş güvenliğini olumsuz etkilediği gibi stresin artmasına da neden oluyor. 36 ülke arasında **en uzun** çalışma saatleri Türkiye'de. Türkiye'de yılda 1855 saat çalışılırken OECD ortalaması yılda 1765 saat. Haftada 50 saat ve üstü çalışanların oranı Türkiye'de %43 iken OECD ortalaması %9.

Seçim sürecinde hükümet Türkiye'de ne kadar iyi yaşadığımızı anlatırken muhalefet partileri olumsuzlukları anlatıyordu. Gerçekten ne durumda olduğumuzu görmek için ara sıra başımızı kaldırıp konumumuzu uluslararası normlarla karşılaştırmakta yarar var. Better Life Index raporunun verileri 2013 yılında toplanmış ve karşımıza çıkan resim üzücü. 2013-2015 arası bu konularda iyileşme sağlanmış mıdır? Son iki yıl içinde memnuniyetimizi artıracak gelişmeler olduğunu düşünüyor muyuz? Sizce bugün nerelerdeyiz?

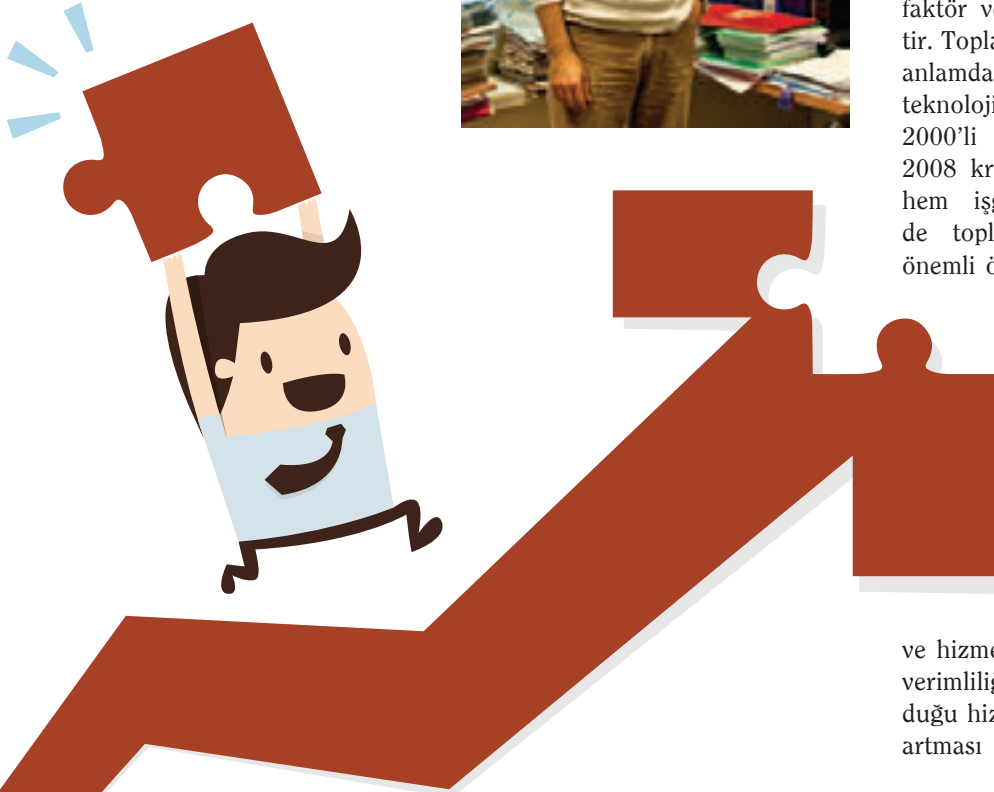
KÜRESEL REKABETTE 45.

Gerekli Sıçrama İçin Reçete Hazır Ama...

Rekabette neredeyse her şeyin başı verimlilik. Ve Türkiye 2000'li yıllarda verimliliğini önemli ölçüde artırdı. Ancak tam da ortalama verimliliği artıracak ciddi bir değişim içine girilmesi gereken yıllarda iyileşmeler durdu. Bu aşamadan sonra yapılması gereken iyileştirmeler konusunda pek bir anlaşmazlık görünmüyor. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Rekabet Endeksi'nde 45. sırada gözüken Türkiye'nin durumunu, TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu Direktörü İzak Atıyas EKOIQ için yorumladı.

Küresel rekabetin en önemli belirleyicilerinden biri verimlilik. Verimlilik genel olarak iki biçimde ölçülebilir: **İşgücü verimliliği** ve **toplam faktör verimliliği**. İşgücü verimliliği basit olarak katma değer in çalışan sayısına oranı olarak hesaplanır. Toplam faktör verimliliği ise girdi olarak sadece işgücünü değil, kullanılan sermayeyi de göz önünde bulundurur ve üretim birimlerini (şirketler, ülkeler) kullanılan girdiler eşitken üretebildikleri katma değere göre karşılaştırır. Yani hangi birim aynı miktarda girdi kullanarak daha fazla üretim yapıyorsa, onun toplam faktör verimliliği daha yüksektir. Toplam faktör verimliliği bir anlamda ülke veya şirketlerdeki teknoloji düzeyini ölçer. 2000'li yıllarda, özellikle de 2008 krizine kadar Türkiye'de hem işgücü verimliliği hem de toplam faktör verimliliği önemli ölçüde arttı. Bu durum, Türkiye'nin zaten geçirmekte olduğu yapısal değişime önemli katkıda bulundu. Yapısal değişim terimi ile ülkelerde verimliliği genellikle düşük olan tarım kesiminin özellikle istihdamdaki payının azalması, buna karşılık sanayi ve hizmetlerin (özellikle işgücü verimliliğinin görece yüksek olduğu hizmet sektörleri) payının artması kastedilir. İşgücünün

tarımdan sanayi ve hizmetlere kayması hem ortalama verimliliği hem de tarımdaki işgücü verimliliğini artırır. Yaptığımız analizler, özellikle son 20-30 yılda ortalama işgücü verimliliğinin artmasında bu yapısal değişimin katkısının yüksek olduğunu gösteriyor. Bir anlamda sanayi ve hizmetler, tarımdan kopan işgücünü istihdam edebilmiş, böylece ortalama verimliliğin artmasına katkıda bulunabilmiş. Buna karşılık özellikle toplam faktör verimliliği 1990'larda çok yavaş arttı. 2000'li yılların özellikle ilk yarısında bu gösterge de önemli artışlar kaydetti.

Bu nasıl oldu? Bir yandan uluslararası ortam ve artan uluslararası likidite yardımcı oldu. Bir yandan bu yıllarda Türkiye'de kurumsal çerçevede de önemli iyileşmeler kaydedildi. Örneğin rekabet politikası etkin bir biçimde uygulandı, böylece piyasaya yeni giren şirketler pazar paylarını artırabilirdi. Kamu kurumları genel olarak

özel sektörün farklı unsurlarına eşit mesafede davrandı, ayrımcılık görece sınırlı kaldı. Bu anlamda Türkiye, Avrupa Birliği adaylık sürecinin getirdiği kurumsal iyileşme gereksinimlerinin büyük yararını gördü. Belki de bu etkenler sayesinde **Anadolu Kaplanları** olarak adlandırılan illerdeki şirketlerin verimliliği görece hızlı bir biçimde arttı, bu illerin üretim, istihdam ve ihracat içindeki payı yükseldi. İstanbul, Bursa, Kocaeli gibi geleneksel sanayi merkezlerinde verimlilik hâlâ daha yüksek ve bu merkezler hâlâ üretim ve ihracatın

**Dünya Bankası
Grubu'nun İş Yapma
Kolaylığı 2015 raporu
2014 yılında 51.
2015 yılında 55. sıraya
geriledi**

Küresel Rekabet Endeksi'nin Altbaşlıkları

Temel Gereksinimler	56
Kurumlar	64
Altyapı	51
Makroekonomik ortam	58
Sağlık ve ilk eğitim	69
Üretkenlik Geliştiriciler	45
Yükseköğrenim ve eğitim	50
Mamul piyasası verimliliği	43
İş piyasası verimliliği	131
Mali piyasaların gelişmişliği	58
Teknolojik hazırlık	55
Piyasa büyüklüğü	16
İnovasyon ve Derinlik	51
İş dünyası derinliği	50
İnovasyon	56

büyük bir bölümünü gerçekleştiriyor. Ancak aradaki farklar bir miktar azaldı. Yani bu dönemde büyüme daha kapsayıcı oldu ve ülkede kutuplaşma azaldı.

Ciddi Bir Değişim Şart Ama...

Ancak bu iyileşmelere rağmen Türkiye'nin yüksek teknoloji bir büyüme patikasına girdiğini söylemek çok zor. İhracatta otomotiv gibi orta düzeyde teknoloji içeren ürünlerin payı arttı ama yüksek teknoloji içeren ürünlerin payı hâlâ çok düşük. Türkiye'nin ihracat ürünlerinin teknoloji düzeyi arttı ama hâlâ fazla sofistike ürünler ihracat etmiyoruz. Özellikle küçük ölçekli şirketlerde verimlilik, örneğin Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinin çok gerisinde. Yani yapısal deği-

şiklik çok iyi ama aynı zamanda büyüme macerasının görece daha kolay olan bir aşamasına tekabül ediyor.

Dolayısıyla Türkiye'nin daha kişi başına yüksek milli gelir düzeylerine ulaşabilmesi için zaten yeni bir sıçrama içine girmesi lazımdı. Bir yandan daha fazla araştırma-geliştirme ve inovasyon ile daha ileri teknolojilere kaymak, bir yandan da özellikle küçük ölçekli işletmelerin, belki çok ileri teknolojiler kullanarak değil ama ortalama verimliliği artıracak ciddi bir değişim içine girmesi gerekiyordu. Bu da muhtemelen **egitimde bir sıçrama ve kayıt dışılığın azalması** anlamına geliyordu.

Şu anda Türkiye'nin bu değişimin hazırlığı içinde olduğunu söylemek çok zor. Krizden sonra ama özellikle son 2-3 yılda kurumsal iyileşmeler tamamen durdu, **AB hedefi zayıfladı**. Bağlımsız olması gereken **kamu kurumlarının daha yakın siyasi kontrol altında** olduğuna dair çok belirti var. Genel olarak **güven azaldı, kutuplaşma arttı**. Yatırımcıların kurallara ve hukuka güvenini azaltacak birçok gelişme oldu. Ekonomide reform çabası büyük ölçüde durdu. Verimlilik göstergelerinde de önceki döneme göre son birkaç yıldır ciddi bir duraganlık var.

Neler yapılması gerektiği konusunda pek anlaşmazlık olduğunu sanmıyorum. Yapılması gerekenlerin bir kısmı teknik olarak kolay, bir kısmı ciddi kapasite ve koordinasyon gerektiriyor. Ama her şeyden önce kuralların adil bir biçimde oluşturulacağına, ayrımcı olmayan bir biçimde uygulanacağına ve genel olarak hukukun üstünlüğüne dair bir beklentinin oluşması gerekiyor. Kuşkusuz böyle bir beklentinin oluşması için ise her şeyden önce siyasetin tepesinde bu yönde bir istek gerekiyor.

“Sistemimiz Yaratıcılığı ve Yenilikçiliği Törpülüyor”

Kendi alanda yapılmış en kapsamlı ve saygın araştırma olan Küresel İnovasyon Endeksi'nde Türkiye'nin yeri 54. sırada. İnovasyona Türkiye'de verilen önemi ve yapılması gerekenleri değerlendiren MEF Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Erhan Erkut “Eğitim sistemimizde köklü bir değişiklik yapılmadan Türkiye'den inovasyon çıkmasını beklemek hayalperestlik olur” diyor.

Cornell Üniversitesi, INSEAD ve Birleşmiş Milletler'in bir yan kuruluşu olan Dünya Fikri Mülkiyet Organizasyonu tarafından yayınlanan **Küresel İnovasyon Endeksi**'nde Türkiye 2013 sıralamasına göre 14 sıra birden yükseldi ve 143 ülke arasında 54. sırada yer aldı. Bu yükseliş sevindirici olmakla birlikte Macaristan, Slovakya, Suudi Arabistan, Hırvatistan, Moldova, Bulgaristan, Tayland ve Yunanistan gibi ülkelerin Türkiye'nin üzerinde yer alması üzücü. Belki daha da üzücü sonuç, Türkiye'nin Avrupa'daki 39 ülkenin sadece altısından daha iyi bir inovasyon notuna ulaşabilmesidir.

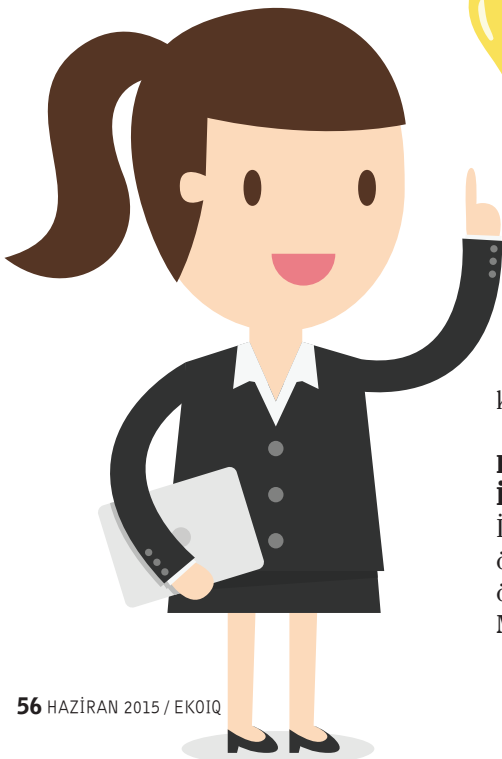
IMF sıralamasına göre toplam ekonomi büyüklüğünde Türkiye'nin hemen üzerinde yer alan 10 ülkeden sadece üçünün (Hindistan, Meksika, Endonezya), hemen altında yer alan 10 ülkeden sadece ikisinin (Nijerya ve Arjantin) inovasyon endeksi Türkiye'ninkinden daha düşük. İnovasyonun ekonominin motoru olduğunu düşünürsek bu endekslere göre ekonomi büyüklüğü sıralamasında yukarılara gitmemiz zor olabilir, hatta arkamızdaki bazı ülkelerin bizi geçmesi bile mümkün.

Patent Sayılarında İyi Gibiyiz Ama...

İnovasyon girdilerine dair göz önüne alınması gereken bir diğer önemli araştırmaysa **Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)** tarafın-

dan hazırlanan 2014 tarihli patent araştırmadır. Türkiye burada endüstriyel tasarım başvuru artışında, %10,3'lük oranla, Ukrayna ve İran'dan sonra dünya üçüncüsü. Sayısal olarak dünyanın en çok başvuru yapan dördüncü ofisi. Marka konusunda da, başvuru sayısında beşinci sırada. Teknolojik buluşlar açısından büyük önem taşıyan patent konusunda 21'inci Ama bu rakamları değerlendirirken şu noktaları da göz önünde tutmak gerek: **1)** Sıralamada yukarılarda olmak için çok fazla patent gerekli değil. 2,6 milyon patent başvurusunun %81'inin ilk beş ülke (Çin, ABD, Güney Kore, Japonya, Almanya) tarafından yapıldığını dikkate alırsak, patent sayısı sıralamasında 20. olmak ile 30. olmak arasında fazla bir fark olmadığını takdir edebiliriz. **2)** Sadece Türkiye'de alınan bir patent, ciddi bir fikri mülkiyet koruması getirmez. Dünya piyasalarına açılmayı planlayan bir girişimcinin uluslararası patentlere ihtiyacı vardır. ABD'de tescillenmiş Türkiye kökenli patent sayısı sadece 203.

Buna karşılık İsraililer ABD’de 7237, İngilizler 12.807, Kanadalılar 13.675, Çinliler 15.093, Almanlar 30.551, Güney Koreliler 33.499, Japonlar ise 84.967 patent almışlar. ABD’lilerin ise kendi ülkelerinde aldıkları patent sayısı 287.831. Bu rakamlarla kıyaslandığında ABD’de Türkler tarafından alınmış 203 patent pek yüksek görünmüyor.

3) Türkiye’nin patent sayısındaki büyük artışın iki nedeni var:

- Birincisi çok bariz: geçmişte çok az patent alıyorduk. Bir yıl bin patent alıp bir sonraki yıl iki bin patent alırsanız yıllık patent sayınız %100 artmış olur. Ama başkalarının yüz bin patent aldığı bir dünyada bu %100’lük artışın pek bir önemi olmaz.

- İkinci neden ise, TÜBİTAK’ın yeni ödüllendirme sistemi. TÜBİTAK oluşturduğu girişimci ve yenilikçi üniversite endeksinde yüksek puan alan üniversitelere teknoloji transfer ofislerini (TTO) kurabilmeleri için yılda 1 milyon TL seviyesinde bir destek veriyor. Patent sayısı ise bu endeksin kriterlerinden birisi. Üniversiteler TTO desteği alabilmek için öğretim üyelerini patent almaya teşvik ediyor. Patent masrafları zaten TÜBİTAK tarafından ödendiğinden, bu aktivitenin öğretim üyelerine veya üniversiteye bir maliyeti de olmuyor.

4) Patent, inovasyon girdisi olarak değerlendirilir. Fakat patentin ekonomiye katkısı olabilmesi için fikrin ticarileştirilmesi gereklidir. Türkiye’de girişimciliğin ne kadar geri olduğunu düşünürsek, patent sayısındaki artışa büyük bir önem atfetmemiz zorlaşır. Ülkede girişimciliğin önünde birçok engel vardır. Bu engelleri ortadan kaldırıp ekosistemi güçlendirmeden patentleri ticari olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ayrıca patentin işe yarayacağı donanım merkezli girişimcilik Türkiye’de henüz hemen hiç varlık

gösteremedi. Türk girişimciliği erken döneminde sadece e-ticaret ve mobil uygulamalar üzerinde gelişti. Şu ana kadar Türkiye’de görülen en büyük iki çıkış olan **Gittigidiyor** ve **Yemeksepeti** girişimlerinin patent ile kurulmadığını hatırlamakta yarar var. Özetle, önemli olan patent değil, patentin girişime dönüşmesidir ve şu anki konjonktürde patent sayısının artması fazla bir önem ifade etmez.

OECD Ortalamasının Yarıısı

İnovasyon konusunda bir başka göstergesi ise ülkelerin **GSYİH’den inovasyona ayırdığı pay**. Bu oran-

Küresel Temiz Teknoloji Endeksi’nde (2014) Türkiye 40 ülke arasında 31. sırada. Endekste “Türkiye temiz teknolojiyi destekleyen çok az devlet politikasına sahip ve hâlâ özel finansmana erişim sıkıntısı çekiyor” deniliyor.

Küresel İnovasyon Endeksi’nden Çarpıcı Sıralamalar

Kurumlar	92.
Politik istikrar	124.
Basın hürriyeti	126.
İşten çıkarma maliyetleri	128.
İflas işlemleri	112.
İnsan sermayesi	54
Eğitime ayrılan kaynak	113.
Altyapı	75.
E-katılım	111.
İşletme sofistikasyonu	110.
Bilgi çalışanları	85.
İnovasyon bağlantıları	102.
Bilginin içselleştirilmesi	118.

lar Avrupa Birliği’nde %2, OECD’de %2.4, ABD’de %2.8, Türkiye’de ise %0.95.

Türkiye’de bu oran 2000’den bu yana ikiye katlanmış durumda ama hâlâ OECD ortalamasının yarısı bile değil. İşgücü içindeki araştırmacı sayılarında da durum pek iç açıcı değil. 1000 kişiye düşen araştırmacı sayısı Türkiye’de 3 iken OECD ve AB ortalamasında 7, ABD’de ise 8.

Ar-Ge’nin motoru lisansüstü öğrencileridir. YÖK’e göre 2011-12 akademik yılında Türk üniversitelerinden mezun öğrencilerin sadece %4,2’si yüksek lisans, %0,7’si doktora ve %0,7’si tıpta ihtisas programlarını bitirmiş. Ülkemizdeki lisansüstü öğrenci sayısı dünyadaki araştırma üniversiteleri ile kıyaslandığında çok düşük kalıyor. Bunun nedenleri açık. Araştırma geleneği ve kültürü zayıf olan birçok üniversite araştırmaya yatkın lisans mezunu üretmiyor; lisansüstü öğrencilerine üniversitelerin ödeyemediği ücretler en kalifiye araştırmacıları çekebilmekte yetersiz kalıyor. Üniversitelerinden yüksek lisans ve doktora dereceleri ile mezun olanların iş olanakları kısıtlı ve gelir beklentileri düşük oluyor ve en iyi lisans mezunları en iyi lisansüstü eğitimini alabilmek için yurt dışına gidiyor. Daha fazla inovasyon için lisansüstü öğrenci sayısını artırmanın yollarını bulmamız gerekiyor.

Genelde eğitim sistemimiz yaratıcılığı, yenilikçiliği ve inisiyatif almayı desteklemiyor, tam tersine törpülüyor. Eğitim sistemimizde köklü bir değişiklik yapılmadan Türkiye’den inovasyon çıkmasını beklemek hayalperestlik olur. Mutlaka tek tük başarı hikayeleri çıkacaktır - **en çorak toprakta bile çiçek yetişir**. Fakat ülke çapında bir inovasyon hamlesi istiyorsak, işe mutlaka ilköğretimden (hatta okul öncesinden) başlamamız gereklidir.

Kalkınmanın özgürlük, adalet ve eğitim ile ne alakası var diyebilirsiniz. Ancak artık ekonomiler dönüşüyor ve kalkınma için gereken yeni ekonomi sistemi bu üç ayrı maddeden başarılı bir karışıma gereksinim duyuyor. Türkiye'den neden marka çıkmadığını düşünürken "bizde deha yok" diyenlere kulak asmayın. Esasında ne kadar özgürlük, o kadar refah! New York Üniversitesi (NYU)'nde davranışbilim ve istatistik dersleri veren ve NYU-Şirin Araştırma Laboratuvarı'nda çalışmalarını sürdüren Doç. Dr. Selçuk R. Şirin, Türkiye'nin Basın Özgürlüğü, Hukukun Üstünlüğü ve Eğitim endekslerindeki durumunu kalkınma bağlamında EKOIQ için değerlendirdi.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE 149.

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNDE 59.

EĞİTİMDE 43.

Yeni Ekonomi ve Kalkınma İçin Üçü Bir Arada

Doğal kaynaklar, jeopolitik konum, tarımsal zenginlikler eski ekonominin dinamikleriydi. Ama artık lokomotif özgürlük, adalet ve eğitim olan yeni bir ekonomik rekabet var. Peki Türkiye bu yarışta nerede?

Eskiden **WhatsApp**'ın bizim en büyük beş şirketimize bedel olduğunu vurguluyordum ama artık her geçen gün benzer uygulamalar çoğalıyor. Çocuklar için bir tür madencilik oyunu olan **Minecraft**, Türkiye'deki bütün taşkömürü madenlerinin değerinden daha yüksek bir meblağa satıldı. Ancak benzer karşılaştırmaları sadece teknolojiyle sınırlandırmamak gerekir. Dünya genelinde fındık üretiminin %85'ini Türkiye karşılıyor. 2014 yılındaki rekor ihracattan gelen ciro 2,32 milyar dolar ama bu fındığı Nutella markasında kullanan Ferrero'nun yıllık cirosu bunun tam 5 katı.

Peki bizden neden bir dünya markası çıkmıyor? Bu soruya yönelik "bizden deha çıkmıyor" gibi bireyci yanıtlar duysanız da inanmayın. Zeka ve yetenek tüm ülkelere eşit dağılan bir faktördür. Ama girişimden anlayan kime sorsanız yukarıdaki sorunun tek bir yanıtı vardır: Ekosistem! Bir ortamda özgürce tahayyül, adil rekabet ve beceri sa-

hibi bireyler olduğu zaman ancak yeni bir marka (inovasyon) ortaya çıkıyor.

Marka Neden Önemli?

Türkiye bu yüzyılın başında dünyadaki makro dengelerin de etkisiyle oldukça iyi bir ekonomik büyüme yakaladı. Ancak son yedi yıldır kişi başı milli gelir 10 bin dolar seviyesine çakılmış durumda. Kabaca "orta gelir tuzağı" denen bu çıkmazdan kurtulmamız yeni ekonomiye dahil olmamıza bağlı. Nitekim bu verilerden yola çıkan, the Economist dergisinin 2025 dünya ekonomisi projeksiyonunda Türkiye önümüzdeki 10 yılda üç basamak kaybederek 20. sıraya düşüyor.

Türkiye eğer önümüzdeki 10 yılda the Economist tarafından öngörülen ekonomik düşüşü değiştirmek istiyorsa yeni bir kalkınma hamlesi yapmak, yeni markalar yaratmak, yani katma değeri yüksek ürünler ortaya koymak zorunda. Dünyada inovasyona dayalı ekonomilere baktığımızda üç ortak özellik görüyoruz. İlk olarak bu ekonomilerde bilgiye ulaşmanın önünde ekonomik ve siyasal engeller yok. İkinci olarak, adil rekabet ve ortaya çıkan değerın kıymeti yasal güvence altında. Üçüncü olarak da yeni ekonomi,

bireylerin becerisine eskisinden çok daha fazla oranda bağlı.

Bilgiye Özgürce Ulaşmak Tercih Değil, Zorunludur!

Katma değeri yüksek ekonomi aynı zamanda bilgi ekonomisidir. Bilgi ekonomisinin esası da bilgiye ulaşmanın önündeki ekonomik ve yasal engelleri kaldırmaya dayalıdır. Bireyler sınırsız hayal kurabildiğinde, kurdukları hayalleri özgürce geliştirdiklerinde ve ortaya çıkarttıkları fikirleri serbestçe paylaştığında inovasyon ortaya çıkıyor. Bu çerçevede Türkiye'nin karnesi zayıf. **Sınır Tanımayan Gazeteciler** örgütünün Basın Özgürlüğü raporunda 180 ülke arasında **149. sıradayız!** Türkiye'de hem bilgiye ulaşmak pahalı hem de bilgiye ulaşmanın ve bilgiyi paylaşmanın önünde ciddi yasal ve ekonomik engeller var. Detaylarını "**Bilgisiz inovasyonla NASDAQ hayalleri kurmak**" başlıklı yazımda (*Hürriyet*, 13.05.2014) sunduğum veriler durumu özetliyor. Bir ülkedeki bilgiye ulaşma özgürlüğü, o ülkedeki inovasyon seviyesinin neredeyse yarısını açıklıyor ve inovasyon seviyesi de doğrudan milli geliri belirliyor. Özetle ne kadar özgürlük, o kadar refah!

Yeni Ekonomide Kalkınmanın Temeli Adil Rekabet!

Rekabet ancak adil ve yasalarla garanti altına alındığı ortamlarda yeşeriyor. Yasal güvence altına alınmış adil yarışma koşulları olduğu zaman insanlar ekonomik hayatta daha verimli oluyor. Yabancı sermaye, hukukun işlemediği ülkelere ya gitmiyor ya da gidince uzun vadeli yatırıma girişmiyor. Bu alanda da karnemiz maalesef zayıflarla dolu. **2014 Hukukun Üstünlüğü Endeksi** verilerine göre Türkiye 99 ülke arasında 59. sırada! Bir ülkede hukukun üstünlüğü arttıkça, o ülkede kişi başı milli gelir ciddi bir şekilde yükseliyor. Yeni ekonomide huku-

PISA 2003-2012 Matematik Alanı Başarı Sıralamamız							
2003		2006		2009		2012	
Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
1	Finlandiya	1	Tayvan-Çin	1	Şanghay-Çin	1	Şanghay-Çin
2	Kore	2	Finlandiya	2	Singapur	2	Singapur
3	Kanada	3	Hong Kong	3	Hong Kong	3	Hong Kong
35	TÜRKİYE	43	TÜRKİYE	43	TÜRKİYE	43	TÜRKİYE
Katılan ülke sayısı: 41		Katılan ülke sayısı: 57		Katılan ülke sayısı: 65		Katılan ülke sayısı: 65	
PISA 2003-2012 Fen Alanı Başarı Sıralamamız							
2003		2006		2009		2012	
Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
1	Finlandiya	1	Finlandiya	1	Şanghay-Çin	1	Şanghay-Çin
2	Kore	2	Hong Kong	2	Finlandiya	2	Hong Kong
3	Kanada	3	Kanada	3	Hong Kong	3	Singapur
33	TÜRKİYE	42	Bulgaristan	41	Dubai (BAE)	41	İsrail
34	Uruguay	43	Uruguay	42	İsrail	42	Yunanistan
35	Tayland	44	TÜRKİYE	43	TÜRKİYE	43	TÜRKİYE
Katılan ülke sayısı: 41		Katılan ülke sayısı: 57		Katılan ülke sayısı: 65		Katılan ülke sayısı: 65	
PISA 2003-2012 Okuma Becerisi Başarı Sıralamamız							
2003		2006		2009		2012	
Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
1	Finlandiya	1	Kore	1	Şanghay-Çin	1	Şanghay-Çin
2	Kore	2	Finlandiya	2	Kore	2	Hong Kong
3	Kanada	3	Hong Kong	3	Finlandiya	3	Singapur
35	TÜRKİYE	37	TÜRKİYE	41	TÜRKİYE	41	Türkiye
Katılan ülke sayısı: 41		Katılan ülke sayısı: 57		Katılan ülke sayısı: 65		Katılan ülke sayısı: 65	

kun üstünlüğü ihdas edilmeden refah seviyesini artırmak mümkün değil.

Çocuklarımızın Yeni Ekonomide Rekabet Becerileri Yok!

Yeni ekonominin itici gücünün eğitim olduğunun en iyi kanıtı ise OECD'nin en bilinen markasının eğitim performans endeksi **PISA** olmalıdır. Bu testin amacı her ülkenin 15 yaş grubu gençlerinin yeni ekonomiye ne denli iyi hazırladığını ölçmektir. Üç yılda bir yapılan PISA'ya en son 2012 yılında dünya ekonomisinin %90'ını temsil eden 65 ekonomi katıldı.

Türkiye PISA'ya son 12 yıldır toplam dört defa katıldı. Verdiğimiz tabloda özetlendiği gibi fen bilgisi, matematik ve okuma becerileri alanlarında maalesef ilk 40 ekonomi arasında yer almıyoruz. Son 12 yılda OECD'nin yapmış olduğu bu sıralamalarda bırakın ileri gitmeyi -puan artırmış olmamıza rağmen-

geri gittiğimiz bile söylenebilir.

PISA'nın özel bir testi olan yaratıcılık ve problem çözme becerisinde ise durumumuz daha da kötü. Yeni ekonominin dayandığı bu temel analitik beceride ileri seviyede yaratıcılığa sahip gençlerimizin oranı yalnızca %2,2! Oysa bu oran OECD'de ortalama olarak %11,4, yeni ekonominin yıldızı Güney Kore'de %28!

Özetle, Türkiye eski usul tarımla, bildik turizmle ya da inşaat ve duble yollarla geleceği 10 bin dolarlık milli gelir sınırına geldi. Son yedi yıldır orada çakılıp kalmamızın nedeni buradan öteye gitmek için yapmamız gereken yapısal reformlarda geç kalmış olmamız. O nedenle ülkede refahı artırmak için bilgiye ulaşmanın önündeki engelleri kaldırmak, hukukun üstünlüğünü ihdas etmek ve çocuklarımızı yeni ekonominin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırmak dışında bir seçeneğimiz yok.

SAĞLIK HARCAMALARINDA OECD'DE 34.

Sağlık Dönüştü Ama Neye?

2003 yılında yürürlüğe giren Sağlıkta Dönüşüm Programı ile Türkiye'de gerçekten de büyük bir dönüşüm yaşandı. Program sağlık hizmetlerine erişim sırasında önemli sorunlara yol açtı. Bir yandan sağlık hizmetine başvuru körüklenirken diğer yandan da rutin sağlık hizmetine ulaşamayan hastalar acil servislere akın etti. Sonuç mu? Türkiye, tüm dünyada nüfusundan fazla acil servis başvurusu yapılan tek ülke konumuna ulaştı. Bu, verilerle de destekleniyor: 2012 verilerine göre Türkiye'nin toplam sağlık harcamalarının GSYİH'ye oranı %5,4. Bu rakam Türkiye'yi OECD ülkeleri arasında 34., yani sonuncu yapıyor. Bu dönüşümün sonuçlarını, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kayıhan Pala'ya sorduk.

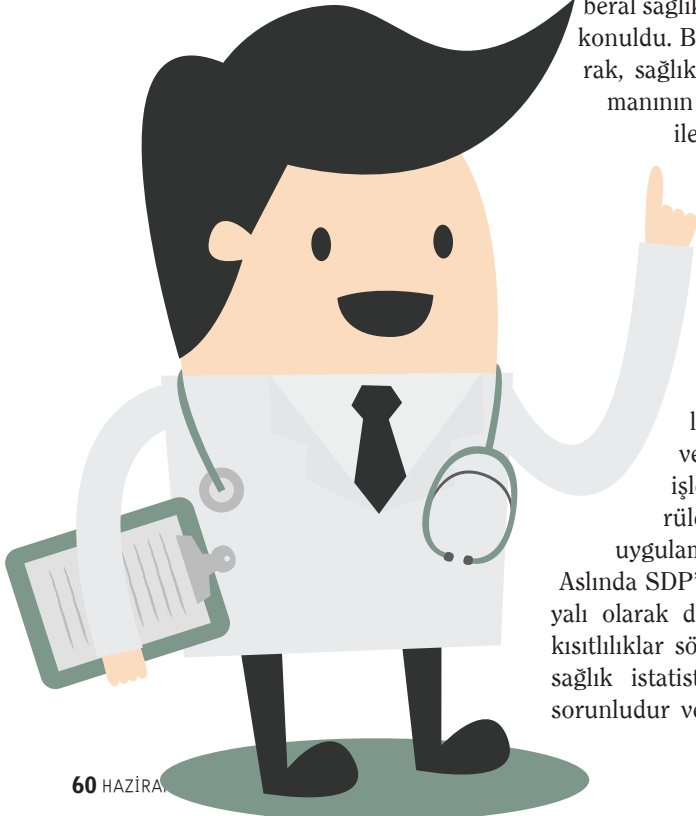

Türkiye'de 2003 yılında Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) adıyla neoliberal sağlık reformları yürürlüğe konuldu. Bu reformlar temel olarak, sağlık hizmetlerinin finansmanının genel sağlık sigortası ile sağlanması, kamusal birinci basamağın tasfiye edilerek sağlık ocaklarının kapatılması ve bunun yerine birinci basamağın özelleştirilmesi yaklaşımına uygun bir aile hekimliği modeline geçilmesi ve kamu hastanelerinin işletme haline dönüştürülerek piyasalaştırılması uygulamalarını içeriyordu.

Aslında SDP'nin etkisini veriye dayalı olarak değerlendirmekle ilgili kısıtlılıklar söz konusu. Ülkemizde sağlık istatistikleri uzun yıllardır sorunludur ve veri kaynakları ara-

sında çelişkiler vardır. Örneğin Türkiye İstatistik Kurumu tarafından toplanan veriler ülkemizde bebek ölüm hızının Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanan değere göre en azından %57 daha yüksek olduğunu gösteriyor. Sağlık Bakanlığı yurt çapındaki tifo olgu sayısını 2008 yılı için toplam 183 olarak yayınlamıştı. Oysa aynı yıl içerisinde yalnızca Van Ercek salgınında tanı konulan tifo olgu sayısı 867'dir.

SDP; genel sağlık sigortasının prim, katkı payı ve temel teminat paketi sınırlaması gibi özellikleri nedeniyle sağlık hizmetlerine erişim sırasında önemli sorunlara yol açtı. Bir yandan sağlık hizmetine başvuru körüklenirken, diğer yandan da rutin sağlık hizmetine ulaşamayan hastalar acil servislere akın etti ve 2014'te acil servis başvuruları 100 milyona ulaştı. Bugün Türkiye, tüm dünyada nüfusundan fazla acil servis başvurusu yapılan tek ülke konumunda.

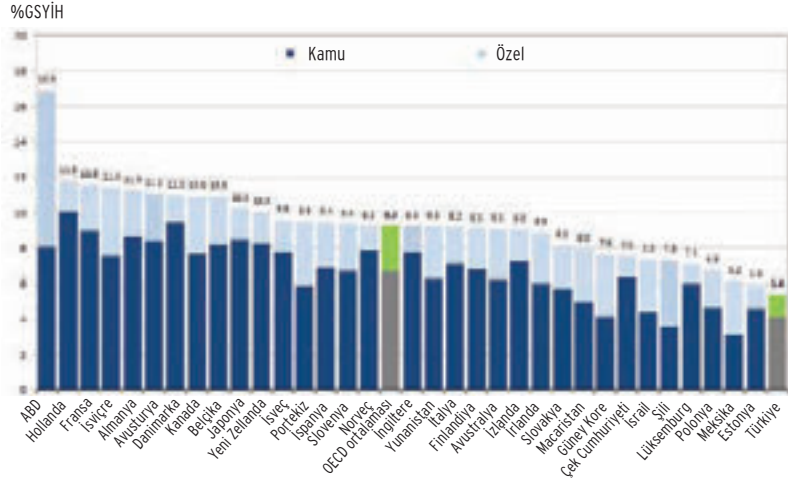
SDP ile Sağlık Bakanlığı hekime başvuran hasta sayısını hızla artırdı ancak sağlık hizmetlerinin kalitesinde herhangi bir artış ortaya çıkmadı. Örneğin kalp krizi (akut miyokart enfarktüsü) nedeniyle hastane başvurularından sonraki 30 gün içerisinde hayatını kaybedenlerin oranı Türkiye’de %10,7 iken bu ölümlerin OECD ortalaması %7,9’dur. Türkiye verisi OECD ortalamasından %35 daha yüksektir. Benzer biçimde ani inme (felç) sonrasındaki 30 gün içerisindeki ölüm oranı %11,8’dir ve bu oran ile Türkiye bütün OECD ülkeleri içerisinde Meksika ve Slovenya’dan sonra en kötü üçüncü orana sahiptir. Kontrol altına alınmayan diyabet olgularının oranı OECD ortalamasından yaklaşık on kat daha yüksek, astım nedeniyle hastaneye yapılan başvuru hızı OECD ortalamasından dört kattan fazla yüksektir (OECD Reviews of Health Care Quality: Turkey 2014: Raising Standards, OECD Publishing).

Türkiye’de sağlık hizmeti kalitesi ile ilgili içler acısı durum, Sağlıkta Dönüşüm Programı adıyla yürütülen neoliberal sağlık reformlarının iflasını tescilliyor. Bu nedenle, Türkiye’de sağlığı, içinde bulunduğu kötü durumdan çıkarmanın yolu, temel amacı kâr maksimizasyonu olan neoliberal sağlık politikaları-

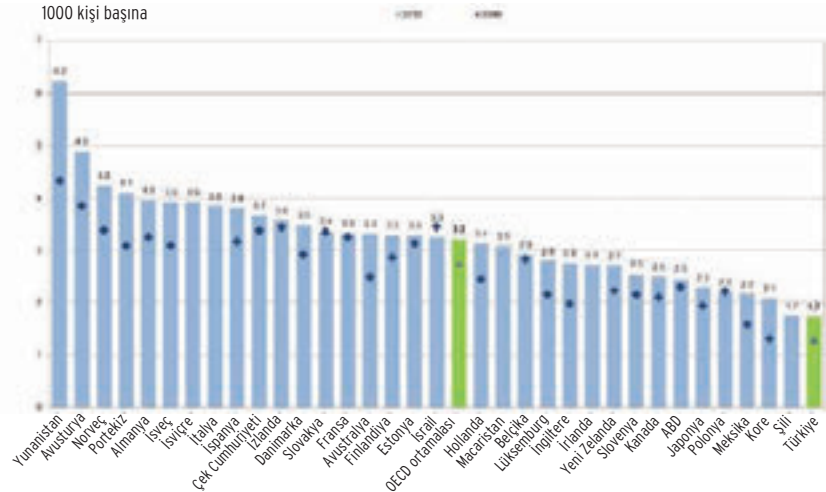
nın terk edilmesinden geçmektedir. Sağlık hizmetleri koruyucu, tedavi edici ve esenlendirici (rehabilite edici) hizmetler olarak üçe ayrılır ve Türkiye’nin sağlık alanındaki gereksinimi; bu üç hizmetin bütünlük olarak örgütlendiği, finansmanı ağırlıklı olarak kamu tarafından karşılanan, sağlık hizmetleri ağırlıklı olarak kamu tarafından sunulan, basamaklandırılmış ve sevk sisteminin geçerli olduğu ulusal bir sağlık sistemidir.

Ortalama yaşam beklentisinde 33.
1000 kişiye düşen doktor sayısında 34.
1000 kişiye düşen yatak sayısında 31.

OECD Sağlık İstatistikleri 2014 raporunda OECD ülkeleri arasında kamu ve özel sektör sağlık harcamalarının GSYİH’ye oranı

2000 ve 2012 (ya da verisi olan en yakın yıl) yıllarında OECD ülkelerinde 1000 kişiye düşen doktor sayısı

Save the Children’in Dünyada Annelerin Durumu 2015 raporunda Türkiye, toplam 179 ülke içinde 65. sırada yer alıyor. Rapor, anne ölüm hızı, beş yaş altı çocuk ölüm hızı, çocukların eğitim hayatında geçirebildikleri tahmini süre, kişi başına düşen gayrisafi milli gelir ve kadınların meclise katılımları altbaşlıklarından hareketle ülkeleri sıralıyor.

KADININ TOPLUMDAKİ YERİNDE 125.

Kalkınmanın Can Damarı Kesilirse?

Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi 2014 raporunda Türkiye ne yazık ki 125. sırada görünüyor. Tek başına bu istatistik durumun vahametini kanıtıyor. Durumla ilgili görüşlerine başvurduğumuz Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) Başkanı Gülden Türktan, “Biliyoruz ki ekonominin gelişmesi için kadının ekonomi içinde aktif görev alması olmazsa olmaz bir kriterdir” diyor.

Gerek global verileri ortaya koyan Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi'ne, gerekse AB ile kıyaslanan Türkiye rakamlarına baktığımızda ortaya çıkan tablo ne yazık ki, ülke olarak kadının toplumda olması gereken yerde bulunmadığımızı gösteriyor. “Eğitime ulaşım”, “iş yaşamına katılım ve fırsat eşitliği”, “siyasi hayatta yer alma”, “sağlık ve hayatta kalma” başlıklarında hazırlanan **Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi 2014** raporunda Türkiye ne yazık ki 125. sırada. Yani kadın-erkek arasındaki eşitsizliği ortaya koyan endekste 142 ülke arasında en kötü tabloyu çizen ülkelerden biriyiz.

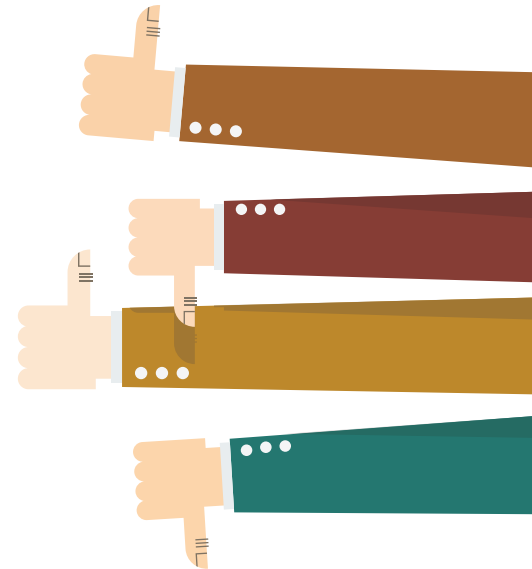
Kadının ekonomide güçlenmesi adına çalışan bir sivil toplum kuruluşu olarak, bizler biliyoruz ki ekonominin gelişmesi için kadının ekonomi içinde aktif görev alması olmazsa olmaz bir kriterdir. Şirketlerin neticeleri ve sürdürülebilirliği için kadınların şirketlerde gö-

rev almasının yanı sıra, şirketlerin yönetim kurullarında, tepe yönetici olarak ve üst yönetimlerde yer almasının şirketlere olumlu katkısı olduğunu da yine muhtelif araştırmalar ortaya çıkarmış durumda.

Öncelikle küresel ekonomi açısından değerlendirirsek **OECD Kadınların Ekonomik Güçlenmesi 2012 raporunda** belirtildiği üzere dünya

çapında tüm kayıtlı küçük işletmelerin içerisinde kadınlara ait işletmelerin oranı %38. Aynı rapora göre, Afrika, Asya, Doğu Avrupa ve Latin Amerika'da kadınların sahip olduğu işletmelerin sayısı hızla artıyor. Bu artış istihdam yaratma ve yoksulluğun azaltılması konusunda büyük etki sağlıyor. Yani, kadının küçük işletme sahibi olması hem kadının kendisini üretken yapıyor, hem de istihdam sağlıyor.

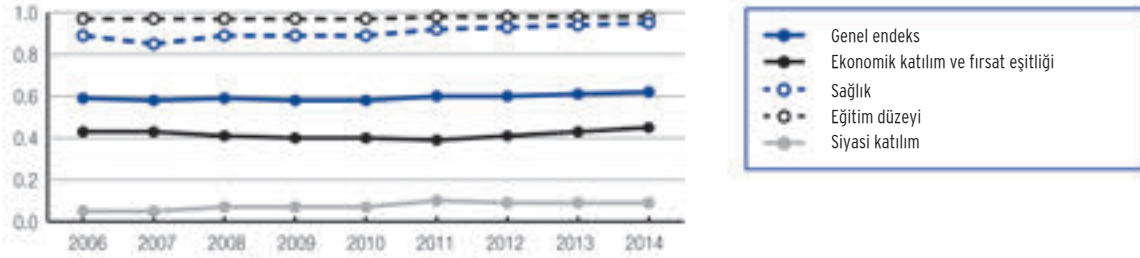
Dünya Bankası ekonomik büyüme ve yoksulluğun azalması için kapasite oluşturulabilmesi bakımın-

Endekste Türkiye'nin 2006-2014 arası trendi

Trend 2006-2014

dan daha yüksek kadın işgücüne katılım oranlarının gerektiğini, **Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı 2009 raporunda** ortaya koydu. Rapor, uluslararası deneyimler, kadınlar ile erkekler arasında daha fazla ekonomik eşitlik sağlanması yolu ile yoksulluğun azaltılması, daha yüksek GSYİH ve daha iyi yönetim arasında bir ilişki olduğunu gösteriyor. Yapılan araştırmalarda, **“kadınlar yaş ve eğitim durumlarına göre bekle-**

nen seviyelere yükseltilebilirse, hane halkı geliri %25’e kadar artabilecektir” deniyor. Yani, bugün itibarıyla, son beş senedir kadın ekonomiye katılması halinde ülkenin büyümesinin olumlu gelişme göstereceğini net olarak bilmekte ve öngörebilmekteyiz.

Durumu **TÜİK Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri 2013 Raporu’na** göre incelediğimizde ise, şöyle bir netice ortaya çıkmaktadır: 2013 yılında Türkiye’de erkek istihdamı %65, kadın istihdamı ise %27. İstihdam edilen kadın erkek nüfus birlikte ise %46. Bu rakamı süratle artırabilecek tedbirleri almak zorundayız. Bilhassa genç işsizliği ve kadın işsizliği belki de ülkenin en öncelikli konularından biri.

Bağımsız denetim, vergi ve danışmanlık firması **Grant Thornton** tarafından her yıl yapılan **Kadın Yöneticiler Araştırmasında** Türkiye ortalaması geçen seneye göre bir puan artış ile %26’ya ulaşmış durumda. Bu sonuç, 2014’e göre ufak bir artışa işaret etse de 2012 ve 2013’e göre önemli bir düşüş var. Araştırmaya katılan 35 ülkenin yönetimlerinde rol alan kadınların oranı %22. 2013 ve 2014 yıllarının global ortalaması olan %24’e göre iki puanlık düşüş var. Türkiye’de ise 2014’e göre 1 puanlık artış yaşanırken, 2013’e göre 4 puanlık, 2012’ye göre ise 5 puanlık düşüş göze çar-

pıyor fakat Türkiye ortalaması yine de 35 ülkenin ortalamasının 4 puan üzerinde.

Cinsiyete göre kazanç eşitsizliklerini ortaya koyan OECD’nin **“Bir Bakışta Toplum, 2014 Raporu”na** göre, İskandinav ülkeleri ve merkez Avrupa ülkelerinde bu eşitsizlik aziken Şili, İsrail, Meksika, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye’de cinsiyete dayalı kazanç eşitsizliği yüksek oranlara sahip. 2010 yılında OECD ülkelerinde kazanç ortalamaları değerlendirmesi, nüfusun en zengin ve en fakir kesimleri arasındaki uçurumun %10 civarında olduğunu ispatlıyor.

Ekonomide fırsat eşitliği dışındaki verilere baktığımız zaman yine göreceğimiz ki durum farklı değil. Örneğin, Avustralya hariç tüm OECD ülkelerinde kadınlar ve erkekler sağlık hizmetlerine ulaşmada eşit durumdadır. **Toplumsal cinsiyet uçurumunun en yüksek olduğu ülkeler ise Şili, Portekiz ve Türkiye.** Sonuç olarak, kadınların toplumsal hayatın birçok alanında dışlandıklarını söyleyebiliriz. İskandinav ülkeleri ve merkez Avrupa ülkelerinde mevcut durum farklı olmasına rağmen sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada kadının toplumsal yaşama katılımında pozitif dönüşümlere gerek var. Bu dönüşümü sağlamakta ise hem kadınlara hem de erkeklere büyük görev düşüyor.

Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi 2014 raporunda Türkiye 125. sırada (142 ülke arasında)

Raporda:

Ekonomik katılım ve fırsat eşitliği	132
- İşgücüne katılım	128
- Benzer işe ücret eşitliği	87
- Tahmini gelir	126
- Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	111
- Profesyonel ve teknik meslek mensupları	102
Eğitim düzeyi	105
Siyasi katılım	113

TRAFİK SIKIŞIKLIĞI (İSTANBUL) 1.

“Çözüm ‘Teknik’ Değil,
‘Etik’ Olmalı”

Türkiye'nin trafik sorununu, diğer ülkelerle kıyaslayabilecek yeterli endeksler olmasına karşın, Avrupa'nın en büyük navigasyon sistemleri firmalarından biri olan TomTom'un hazırladığı trafik sıkışıklığı endeksinde dünya genelinde 218 şehir arasında 1. sırada İstanbul'un yer alması gerçekten irkiltici. Araştırmaya göre İstanbul'da, trafikte geçen zaman olarak akıcı trafiğe göre %58'lik gecikme yaşanıyor. Bu oran akşam trafiğinde %109'a çıkıyor. İstanbul'daki bu yoğun trafik ve ulaşım sistemi sorunları, ülke genelindeki idari mantığın bir sonucu olarak görülebilir. Ulaşım Plancısı, Şehir Yüksek Plancısı ve Mimar Erhan Öncü, “Trafik sorunu için, kaldırımsız yolları barındıran teknik çözümler değil, kentli mutluluğunu merkeze koyan etik çözümler gerekli” diyor.

Kentlerde yaşayan nüfus hızla artarken kent içi ulaşım-daki sorunlar da katlanarak büyüyor. Kamu ve aile bütçelerinin büyük bir bölümünü oluşturan ulaşım harcamaları, sorunu çözmek bir tarafa, günü kurtarmaya bile yetmiyor. Hava kirliliği, zaman kaybı, artan kazalar ve ölümlerin faturası gün geçtikçe kabarıyor, kentlerde geri dönülmez hasarlar oluşuyor. 70'li yıllarda yaşanan petrol krizleri ardından ortaya konan “yeni” ulaşım yaklaşımları aradan 40 yılı aşkın bir süre geçmesine ve herkes tarafından bilinmesine rağmen ülkemizdeki uygulamalarda dikkate alınmıyor ve bu yaklaşımlara aykırı projelere devam ediliyor. Ulaşım sorunlarını ortaya çıkaran koşulların önlenmesi ve etkilerinin azaltılması için gereken çözümlerin bilinmesine rağmen uygulanmaması artık “teknik” olmaktan çıktı, “etik” bir sorun haline geldi.

Kentsel Rantın Yarattığı Sorunları Çözmek İçin...

Çözümler teknik değil, etikdir, çünkü kentlerin planları bilimsel ve teknik kurallara göre planlanamıyor, planlansa bile varoluş sebepleri “plan revizyonları” ile rant dağıtımlarına indirgenmiş olan belediye meclisleri planları hemen yeniden “yapıyor”. Çıkarıcı yamalarla kent planlarına eklenen yoğunluklar, karar verici gruplar için ranta dönüşürken kentin ulaşım altyapısına eklenen yeni trafik hacimleri çözümleri zorlaştırıyor, artan sıkışıklığın ve altyapı

yetersizliğinin gerektirdiği yeni yatırımların maliyeti rantla ilişkisi olmayan sıradan kentlilerin, hatta diğer kentlerde yaşayanların omuzlarına yükleniyor. Kente ilişkin kararları doğrudan etkileyen çıkar çevrelerinin istediği değer artışlarının yarattığı sorunların çözülmesi, kentlerimizdeki ulaşım planlamasının temel işlevi ve birincil yükümlülüğü haline geldi.

Kentlerimizde yaygın olarak kullanılan bir başka etik olmayan yaklaşım biçimi de ulaşım karar ve projelerinin “planlı kentsel gelişme” görünümü altında ortaya konan gelişmelerde yatırımcıların risklerini azaltarak kentsel rantı desteklemek, **değer artışlarını garanti altına almak** biçiminde görülüyor. Bu yaklaşımda kamunun ulaşım yatırımları bazen yatırımların öncesinde (3. Köprü, Kuzey Otoyolu, 3. Havalimanı gibi), bazen de değer artışı yaratacak özel kesim girişimiyle birlikte gerçekleştiriliyor. Kamu kaynakları ile yapılan ulaşım altyapı yatırımları ile özel kesime yönelik değer artışlarının garanti altına alınması örneklerine, ilgili bakanlıkların doğrudan yaptıkları yatırımların yanı sıra Özelleştirme İdaresi ve TOKİ projelerinde de çok sık rastlanıyor.

Bir başka etik olmayan “bilinçli”

seçim de “teknik” çözümlerde insanlara, kentlilere değil, **motorlu taşıtlara odaklanan projelerin** geliştirilmesi. Bu vahşi pazarda temel amaç insanlara daha iyi bir kent ve hizmetler sunulması değil, ticari çıkarların artırılması olduğu için, mevcut düzenin devamını sağlayacak taşıtlara ve özellikle otomobil sahipliği ve kullanımını artırmaya yönelik yeni yollar, köprüler, tüneller ve katlı kavşaklar öncelikle yapılıyor. 70’li yıllardan bu yana büyük oranda terk edilen taşıt odaklı politikalar ve projeler kentlerimizde hâlâ geçerliliğini sürdürüyor; kentlilerin yaşam alanları daraltılarak otomobillere yer açılıyor, insanların yukarılarda yaşamaları için yapılan yüksek katlı binalar daha çok araç ve yol gerektiriyor ve bu kısır döngü spirali artarak genişliyor.

Toplu ulaşım için yapılan büyük maliyetli politik yatırımların kabul edilebilir verimlilik düzeyleri altında işletilmesi de yeterince sorgulanmıyor. 70 bin yolcu kapasiteli metrolar 10-15 bin yolcu düzeyinde işletiliyor.

İnsanları Görmeyen Kentler ve Ulaşım Sistemleri

Kentlerimizdeki ulaşım çözümleri insanları, kentlileri görmüyor, onların gereksinmelerini dikkate almayan ulaşım altyapısı ve işletmesi planlanıyor ve uygulanıyor. Büyük yatırım bedelli ulaşım projeleri arasında kaldırımları olmayan çok şeritli yollar, yayalara ve özellikle hareket engellilere uygun olmayan altyapı yatırımları öne çıkıyor. Toplu ulaşım için yapılan büyük maliyetli politik yatırımların kabul edilebilir verimlilik düzeyleri altında işletilmesi de yeterince sorgulanmıyor. Saatte bir yönde 70 bin yolcu kapasiteli metrolar 10-15 bin yolcu düzeyinde, 12-18 bin yolcu kapasiteli hafif raylı sistemler 3-5 bin yolcu düzeyinde işletiliyor. Birçok kentte belediye otobüsleri özel halk otobüsleri ve hatta bazı kentlerde minibüsten daha düşük verimlilikle iş görüyor. Özel işleticilerle paylaşılan hatlar ve hizmetlere bakıldığında kamu işletmelerinin zarar eden “sosyal hizmetlere” odaklandığı, özel işleticilere kazançlı ticari hizmetlerin verilmesiyle sistemde çapraz sübvansiyon olanaklarının ortadan kaldırıldığı açıkça ortaya çıkıyor.

TomTom sıralamasında dünya genelinde en sıkışık trafik İstanbul’da

Sıralama	Şehir	Ülke	Sıkışıklık yüzdesi	Sabah trafiği	Akşam trafiği
1	İstanbul	Türkiye	%58	%76	%109
2	Meksiko	Meksika	%55	%93	%89
3	Rio de Janeiro	Brezilya	%51	%72	%81
4	Moskova	Rusya	%50	%77	%103
5	Salvador	Brezilya	%46	%62	%75
6	Recife	Brezilya	%45	%81	%82
7	St. Petersburg	Rusya	%44	%67	%96
8	Bükreş	Romanya	%41	%78	%82
9	Varşova	Polonya	%40	%69	%75
10	Los Angeles	ABD	%39	%60	%80

“Hedef Atıkların Tamamını Geri Kazanmak Olmalı”

Türkiye’deki atık yönetimi ve geridönüşüm sektörü bugün 5 milyar Euro’luk bir pazar haline geldi. 2010 yılına kadar %35 olan geridönüşüm oranı ise 2012 yılından sonra %40’a yükseldi. 2023 yılına kadar oranın %60’lara ulaştırılması hedefleniyor. Ancak hâlâ gelişmiş ülkelerin gerisindeyiz. PAGEV (Türk Plastik Sanayicileri Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı) Yönetim Kurulu Başkanı Yavuz Eroğlu’na göre, temel sorun geridönüşümün kaynağında yapılmamasıyla başlayan atık yönetimi eksikliği.

Geridönüşüm, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla yaygınlaşıyor. Türkiye’de geridönüşüme verilen önem ve dolayısıyla geridönüşüm çalışmaları da düzenli olarak artış eğilimi gösteriyor. Artık geridönüşüm sadece çevresel boyutu ile değil, ekonomik boyutu ile de giderek dikkat çekiyor. Ancak yine de gelişmiş ülkeler ile aynı seviyelere ulaşabilmemiz için önümüzde katetmemiz gereken yol oldukça uzun.

Bugün Türkiye’de çevre lisanslı ve geçici faaliyet belgeli yaklaşık 362 ambalaj atık toplama ayırma tesisi (TAT) ve yaklaşık 414 adet geridönüşüm tesisi (GDT) faaliyet gösteriyor. Türkiye’deki atık yönetimi ve geridönüşüm sektörü bugün 5 milyar Euro’luk bir pazar haline geldi. Cam, metal, lastik, kağıt ve kompozit olmak üzere evsel ve sanayi kaynaklı ambalaj atıklarının 2010 yılına kadar %35 olan geridönüşüm oranı 2012 yılından sonra %40’a yükseldi. 2023 yılına kadar oranın %60’lara ulaştırılmasını hedefliyoruz.

Her ne kadar ilerliyoruz olsak da gelişmiş ülkelerin yine de gerisindeyiz. Çünkü bizler geridönüşümü kaynağında yapıyoruz. Oysa, kaynağında ayrıştırmayı geridönüşümün ilk adımı olarak görüyoruz. Tüketicilerimizin işlevini tamamlamış ambalajları cinslerine göre ayırması ve geridönüşüm yolculuğunu başlatması gerekiyor. Tabii bu ayırım, sürecin sadece başlangıcı. Kaynağında ayrılmış atıkların yerel yönetimlerimiz tarafından aynı titizlikle toplanması ve geridönüşüme iletilmesi zinciri tamamlayacak diğer halkalar. Bu nedenle ülke olarak işlevsel bir atık yönetimine sahip olmamız gerekli.

Atık Gömme Yasaklanmalı

Türkiye’de durum böyleyken, dünyada her yıl ortaya çıkan 2,1 milyar ton atığın bir bölümü geri dönüştürülüyor; büyük bir bölümü ise düzenli çöp depolama alanlarına gömülüyor. Gerçi bizler atıkların toprağa gömülmemesi, hatta gömülme işleminin yasaklanması gerektiğine inanıyoruz, çünkü katı atıkları geri dönüştürerek tekrar kazanabiliriz ve ekonomimize katkı sağlayabiliriz.

Bugün Almanya, Danimarka, Avusturya, Norveç, İsviçre gibi ülkelerde **atık gömmek yasaklanmış durumda** ya da çok az oranda gömme işlemi yapılıyor. Bu uygulama sayesinde atıkların neredeyse tamamı geri kazanılıyor ve kullanılıyor. Böylece geridönüşüm ve enerji dönüşümü konusunda en verimli sonuçlara ulaşıyorlar. Örneğin, Almanya’da 2001 yılında toprağa gömmenin yasaklanması kararı alındı ve uygulamaya 2005 yılında geçildi. 2005 yılında geridönüşüm ve geri kazanım oranı %50 iken, gömme yasağı ile birlikte geri dönüştürülemeyen atıklar enerji geri kazanımı amaçlı da kullanılmaya başladı ve bu oran 2011 yılında %99,8’e ulaştı. Sonuç olarak Almanya’da toprağa gömme yasağı altı yılda dönüşümü %100 artırmış oldu.

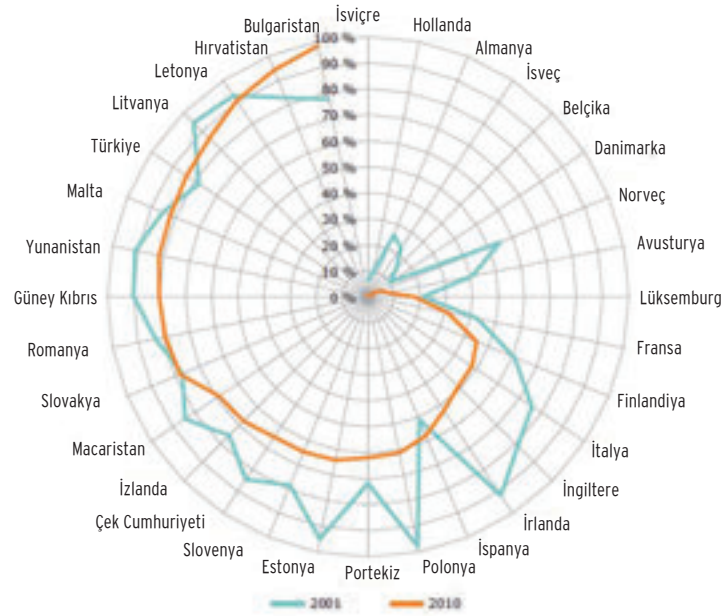
Avrupa Birliği’nin son dönemde yayınladığı “**Döngüsel Ekonomi Belgesi**” bu konuda AB’nin stratejisini de ortaya koyuyor. Stratejik olarak geri dönüştürülecek malzemelerin gömülmemesi gerektiği belirtiliyor. Ayrıca bu doğrultuda 2020 yılında geridönüşümü mümkün olmayan maddelere enerji dönüşümünün uygulanacağı, 2025 yılında ise %0 top-

rağa gömme, %40 geridönüşüm ve %60 enerji dönüşümünün gerçekleşeceği öngörülüyor. Türkiye’de geridönüşüm mevzuatları da AB ile uyumlu ancak uygulama konusunda sıkıntılarımız var. Olumlu örnekleri uygulamaya geçirmeliyiz. Böylece hem 2023 yılı hedeflerimize ulaşırız hem de çevreye karşı sorumluluklarımızı yerine getiririz. Ancak ülkemizde geridönüşümün gelişimi ve artması konusunda sıkıntılarımız mevcut. Örneğin ülkemizde işlevsel bir “atık yönetimi” uygulamasının olmaması gelişmiş ülkelere göre sürdürülebilirlik açısından sektörümüzün önündeki en büyük engel. Aslında atık yönetimi konusunda tüketicilere ve yerel yönetimlerimize önemli görevler düşüyor. Ancak tüm paydaşların etkin bir biçimde dâhil olduğu bir atık yönetim sisteminin olmaması yerel yönetimlerimizin bu sorumluluğunu yerine getirirken çeşitli zorluklarla karşılaşmasına sebep oluyor.

Kaynağında ayrıştırılmayan ancak geridönüşümü mümkün olan malzemeler düzensiz atık toplama alanlarında birbirine karıştırılmış olarak depolanıyor. Günümüzde atıklar maalesef bilinçsiz yöntemlerle toplanıyor ve bunun sonucunda bazı atıklar geridönüşüm şansını da yitiriyor. Sonuç olarak yerel yönetimlerimizle birlikte hareket ederek çözümler üretmemiz gerekiyor.

Ayrıca atık depolama alanları deniz kıyılarına yakın yerlere konumlandırıldığında çeşitli sebeplerle bu atıklar denize karışabiliyor. Kıyı kirliliği de hem bu atıklar hem de bilinçsizce denize atılan diğer atıklardan kaynaklanıyor. Üstelik bu sorun sadece ülkemizin sorunu da olmuyor, kıyı atıkları akıntılar ve diğer sebeplerle denizlere karışarak ülke sınırlarını aşıyor. Türkiye’nin denize karışan atıkları başka ülkelerin sahillerini kirletirken, diğer ülkelerden de bizim kıyılarına ulaşan ve sorun yaratan

32 Avrupa ülkesinin 2001 ve 2010’da çöplüklerde çöp depolama oranları

Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı, “Çöpleri idare etmek” raporu, 2013

atıklarla mücadele etmemiz gerekiyor. Çoğu zaman okyanuslarda bir kıyıda diğerine yüzen atıkların kaybolduğu sanılıyor ama aslında kaybolmuyor, sadece güneş ışınları ve dalgaların mekanik etkisi ile çok küçük parçalara ayrılıp gözden kayboluyorlar. Ancak söz konusu atıkları artık görmüyor olmamız onların yok olduğu anlamını taşımıyor. İşin gerçeği tehlike daha da büyüyor. Zira bu küçük tanecikleri denizlerimizdeki balıklar yiyor ve balıkları da biz. Dolayısıyla insan sağlığı da büyük bir risk altına girmiş oluyor.

“Tüketicilerin de Sorumluluğu Var”

Türkiye’de bugün yıllık ortalama 762 milyon ton atık üretiliyor. Üretilen miktarın yaklaşık 3,5 milyon tonu ambalaj atığı. Yani geridönüşüm için kullanılabilir değerli atık. 2014 yılında bu atıkların sadece 1,2 milyon tonu yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından belgelendirile-

Türkiye’de mevzuatlar AB ile uyumlu ancak uygulamada sıkıntılarımız var. Olumlu örnekleri uygulamaya geçirecek hem 2023 hedeflerimize ulaşırız hem de çevreye karşı sorumluluklarımızı yerine getiririz.

rek geridönüşüme kazandırılabilir. Ancak hedef tamamını geri kazanmak. Bu konuda en büyük sorumluluk ise tüketicilere düşüyor. Son dönemde PAGÇEV olarak hazırladığımız “kamu spotu” ile kamuoyunun geridönüşüm konusundaki farkındalığını artırmayı hedefliyoruz. Bu sayede atıklarının evde ayrıştıran tüketiciler hem çevreyi koruyacak, hem de ekonomiye katkı sağlayacak. İlerleyen dönemlerde gerek kamuoyu gerekse yönetimlerimizle daha büyük adımlar atacağımıza, hem çevreye hem de ekonomiye katkımızı sürdüreceğimize inanıyorum.

“Yolsuzlukta Malum Şüpheli Siyasi Partiler”

Uluslararası Şeffaflık Derneği'nin 1995'ten bu yana yaptığı Yolsuzluk Algı Endeksi'nde bu yıl Türkiye 11 sıra gerileyerek 64. oldu. Böylece son altı yıldaki ilerleme de sıfırlanmış oldu. Uluslararası Şeffaflık Derneği Yönetim Kurulu Başkanı E. Oya Özarslan, 2013 yılında hazırlanan Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre halkın yolsuzluğun en yaygın olduğunu düşündüğü kurumların başında meclis ve siyasi partilerin yer aldığını hatırlatıyor. Özarslan'a göre yapılması gereken, seçim sonrası partilerin reform önerileri ve eylem planları geliştirmesi.

Yolsuzluk bugün Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri haline geldi. Gerek uluslararası ölçekte yapılan araştırmalar gerekse Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak bizim kamudan özel sektöre kadar çeşitli alanlarda yaptığımız araştırmalar yolsuzluk riskinin endişe verici boyutlarda olduğunu gösteriyor. Yolsuzluk Algı Endeksi'nde bu sene 11 sıra gerileyerek 64. olan Türkiye'nin puanı 50'den 45'e düştü. Bu 5 puanlık düşüş, Türkiye'yi puanı en çok gerileyen ülke haline getirdi. Puanındaki bu ani düşüş ile Türkiye'nin son altı yıldaki ilerlemesi de sıfırlanmış oldu. Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak, “Türkiye’de Yolsuzluk: Neden, Nasıl ve Nerede?” başlıklı bir kamuoyu araştırması yaptık. Türkiye'nin tüm bölgelerinde,

toplam iki bin kişiyle yürütülen kamuoyu araştırmasının sonuçlarına göre; katılımcıların %67'si, son iki yıl içerisinde yolsuzluğun arttığını; %54'ü ise önümüzdeki iki yıl içerisinde yolsuzluğun artacağını düşünüyor.

Yine bu araştırmaya göre katılımcıların %55'i mevcut hükümetin yolsuzlukla mücadeledeki çabalarını etkisiz buluyor. Yolsuzluğun nedenlerine ilişkin soruda katılımcıların verdiği cevaplar, dokunulmazlıklar ve yolsuzluğun cezasız kalmasının büyük bir sorun olduğuna işaret ediyor.

Genel seçimlere yaklaştığımız şu günlerde özellikle siyaset alanında yolsuzluk riskine dikkat çekmek isterim. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2013 yılında hazırladığı Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne

göre halkın yolsuzluğa en yatkın olduğunu düşündüğü kurumlar arasında meclis ve siyasi partiler ilk sıralarda yer alıyordu. Bu görüşün bugün de değişmediğini kamuoyu araştırmamızın sonuçlarında görüyoruz.

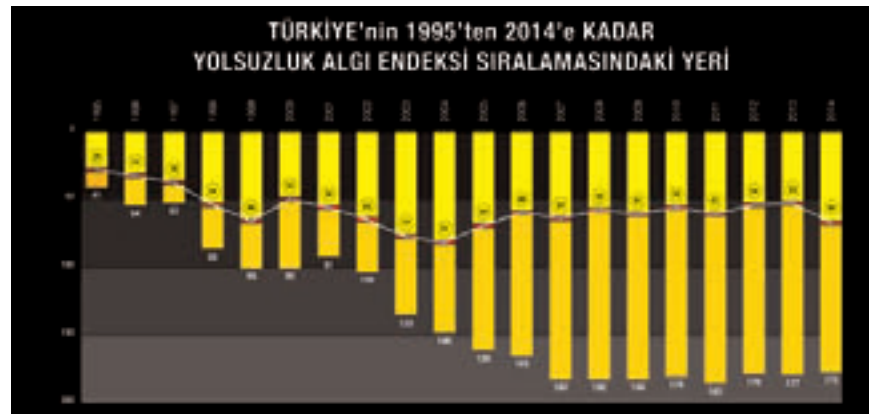
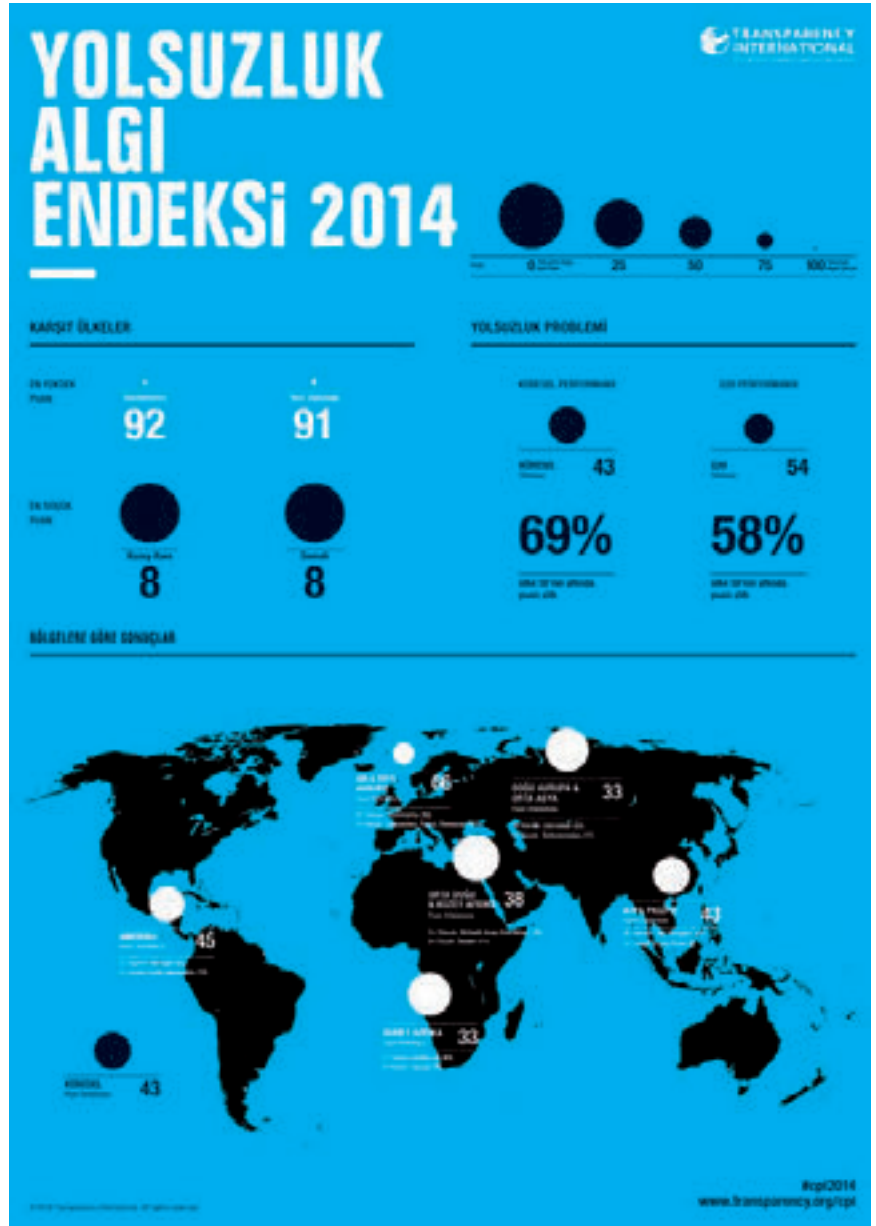

2013'te hazırlanan Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre halkın yolsuzluğa en yatkın olduğunu düşündüğü kurumlar arasında meclis ve siyasi partiler ilk sıralarda yer alıyor. Dünyanın birçok ülkesinde mal varlığı ve seçim kampanyası bütçelerine dair bilgiler açıkken, Türkiye'de değil.

Türkiye'de hâlâ bir **siyasi etik yasası** bulunmazken, çıkar çatışmalarının önlenmesi ve siyasetin finansmanının etkili denetimi yapılamazken hem bu algının ortaya çıkması hem de gerçeklik kazanması ne yazık ki şaşırtıcı değil. Dünyanın birçok ülkesinde mal varlığı ve seçim kampanyası bütçelerine dair bilgiler açıkken, Türkiye'de değil. Dolayısıyla siyasetin bir zenginleşme aracı olarak kullanılmasını engelleyecek bir sivil izleme mekanizmasından bugün yoksun olduğumuz açık.

Yolsuzluk riski ve riskin önlenmesi yalnız siyaset ve kamu sektörü için geçerli olan bir sorun da değil. Aynı zamanda özel sektörde yolsuzlukla mücadelenin zayıf olduğu alanlardan biri. Yine bu yıl yaptığımız araştırmalardan birinde BIST-100 şirketlerinin, yolsuzlukla mücadele programının şeffaflığı başlığı altında ortalama %28 puan aldığını gördük. Dünyanın en büyük çok-uluslu şirketlerine ilişkin aynı araştırmanın ortalama puanı ise %70. Oranlar karşılaştırıldığında BIST-100 şirketlerinin oldukça geride kaldığını söyleyebiliriz.

Bu huzursuz edici tablonun düzelmesi için, yolsuzlukla mücadele öncelikli bir politika haline gelmeli, gerek iktidar gerekse muhalefet partileri seçim sonrasında Türkiye'de şeffaflık ve hesap verebilirliği geliştirmek üzere reform önerileri ve eylem planları hazırlamalıdır.

ORGANİK TARIMIN PAYINDA 43.

“Organikte İç Piyasaya İhtiyaç Var”

IFOAM ve FIBL'in 2014 raporuna göre Türkiye organik tarım yapılan alan açısından 164 ülke arasında 15. sırada görünüyor. 2009-2012 arasında organik tarım arazilerindeki artış açısından 81 ülke arasında 4. konumda. Bu anlamda durum fena değil ancak daha yapacak çok iş var, çünkü genel tarım alanlarına oran başlığında Türkiye 43. sıraya geriliyor. Ayrıca organik tarımın büyük oranda ihracat odaklı gelişmesi de önemli bir sorun.

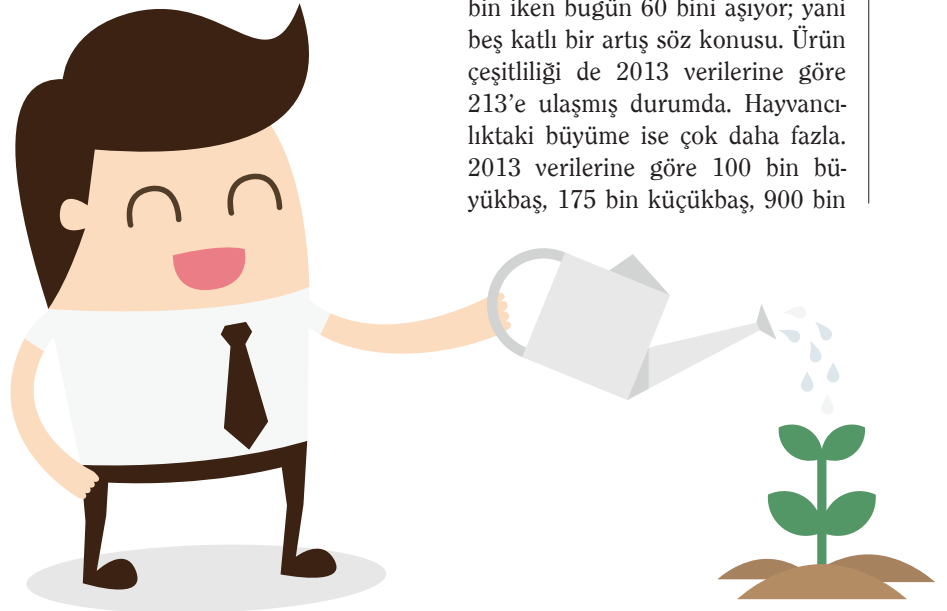
Buğday Derneği Eşgenel Müdürü Batur Şehirlioğlu, bunun temel sebebinin, Türkiye'de organik tarımın yurtdışından gelen taleple başlaması olduğunu söylüyor. Oysa Avrupa ve ABD'de ekolojik tarım, hayvan hakları, sağlıklı beslenme ve doğa koruma, hem tüketici hem de üretici yönünden, tabandan başlayan bilinçli ve örgütlü bir hareket kimliğine sahip.

Ecology and Farming dergisi editörü Peter Brul'un araştırmasına göre dünya organik ürün pazarının değeri, 2011 yılında 70 milyar dolara ulaşmıştı. %84'ünü gıda ve içecek sektörünün oluşturduğu bu değerın önümüzdeki yıllarda hızla artması bekleniyor. Türkiye'deki sektöre yönelik sağlıklı veriler daha çok alan bazlı ve miktara yönelik. İhracat verileri sağlıklı olmamakla birlikte 2013 resmi rakamlarına göre 46 milyon dolar. Ancak ihracatçı birliklerine göre gerçek değer bunun üstünde. İç pazara yönelik ise sağlıklı bir veri bulunmuyor.

Üretim miktarlarına baktığımızda organige geçiş süreci ürünleri dahil 2002'de 310 bin ton olan toplam üretim, 2013'te 1,62 milyon tona çıkmış, yani 11 yılda %422'lik bir artış söz konusu. Türkiye'nin başlıca

organik ürünleri ise, buğday, yonca, diğer tahıl ve yem bitkileri, bakliyat, pamuk, mısır, zeytin, incir, üzüm, kayısı ve elma olarak sıralanabilir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre 2002'de organik üretim yapan çiftçi sayısı 12 bin iken bugün 60 bini aşıyor; yani beş katlı bir artış söz konusu. Ürün çeşitliliği de 2013 verilerine göre 213'e ulaşmış durumda. Hayvancılıktaki büyüme ise çok daha fazla. 2013 verilerine göre 100 bin büyükbaş, 175 bin küçükbaş, 900 bin

kanatlı varlığı söz konusu. Türkiye, organik arıcılıkta da 2013 verilerine göre 750 üretici ve 95 bin kovan ile gelişmeyi sürdürüyor.

Ekolojik Çiftliklere Pozitif Ayrımcılık Gerekli

Uluslararası boyutta karşılaştırmalı veriler ise sadece üretim alanı bazında söz konusu. Dünyada toplam tarım alanları içinde organik tarımın payı %0.9. Bu değer AB ülkelerinde %5,6, AB üyesi olmayan ve Rusya gibi ülkeler katıldığı zaman Avrupa genelinde %2,3, Türkiye’de ise %2’nin çok az üstünde. **IFOAM (Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu)** ve **FIBL’in (Organik Tarım Araştırma Enstitüsü)** 2014 yılı **Dünya Organik Tarım araştırma raporuna** göre; 2012 yılı sonu itibariyle dünya genelinde 37,5 milyon hektar alanda organik tarım yapılıyor. Organik tarım yapan 164 ülke arasında Türkiye 523.627 hektar alan ile 15. sıradayken organik tarımın payı sıralamasında 43. sırada yer alıyor. 2009-2012 arası verileri karşılaştıran ilgili rapora göre, Türkiye organik tarım arazisi artışı gösteren 81 ülke arasında 4. konumda.

Aynı rapordaki 2012 verilerine göre **üretim hariç doğadan toplamada**

ise organik alan 180 bin hektar. Araştırmaya göre 2012 verileri dikkate alındığında Türkiye 57.259 üretici ile Avrupa’da birinci, dünyada 6. sırada. Türkiye ayrıca arı kovanı sayısı, doğadan toplama, tahıl, meyve, zeytin ve üzüm üretiminde de alan bazlı olarak dünyada ilk sıralarda.

Türkiye’de organik tarım büyük oranda ihracat merkezli ve ne yazık ki iç pazar çok yavaş geliyor. Etkenler çok olmakla birlikte temel sebep, Avrupa ve ABD’de ekolojik tarım, hayvan hakları, sağlıklı beslenme ve doğa koruma hem tüketici hem de üretici yönünden, tabandan başlayan bilinçli ve örgütlü bir hareket iken Türkiye’de organik tarımın yurtdışından gelen talep ile başlaması. Türkiye’de henüz herhangi bir mevzuat çıkmadan, yabancı firmalar ile sertifikasyon firmaları şube açmaya ve ekolojik ürün ihraç etmeye başlamışlardı. Halen bürokratlar ve piyasa aktörlerinin birçoğu için ekolojik ürün yurt dışı odaklı bir ihracat kalemi. Tüketicilere yönelik yeterli tanıtım, eğitim, bilgilendirme çalışması yapılmıyor. Sürüm az olduğu için birim ürün başına lojistik maliyetleri son derece yüksek. Alım gücümüz de düşük olduğu için fiyatlar tüketiciye paha-

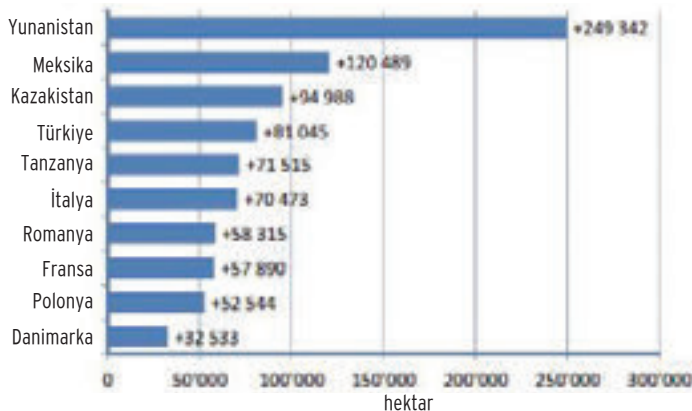
Organik tarımın payı, 2012

Ülke	Oran
1. Falkland Adaları	%36,34
2. Lihtenştayn	%29,60
3. Avusturya	%19,70
4. İsveç	%15,58
5. Estonya	%15,25
6. İsviçre	%11,98
7. Samoa	%11,80
8. Çek Cumhuriyeti	%11,50
9. Letonya	%10,77
10. Fransız Guyanası	%10,60
43. Türkiye	%2,16

lı geliyor. Türkiye’de gıda başta olmak üzere birçok sektörde yetersiz uygulama ve denetimler nedeniyle tüketicinin belge ve sertifikalara güveni olmaması da ayrı bir sorun. Organik tarımda AB ülkelerinde bile olmayan bürokrasi de pazarlamayı zorlaştırıyor, üreticiyi yıldırıyor. İç pazarın gelişmesi aynı zamanda üreticinin içinde olduğu, onun taleplerinin de dikkate alındığı uzun soluklu bilimsel araştırmaları ve sağlıklı istatistiki veri toplamayı da gerektiriyor.

Ekolojik gıda üretim ve talebinde bir sıçrama olması, ancak organik tarımın hükümetin öncelikleri arasında yer alması ile mümkün. İç pazara yönelik üretim yapan ve bunu pazarlamaya çalışan ekolojik çiftliklerin daha fazla desteklenmesi, mümkünse alan değil, üretilen miktar. hatta satış miktarı üzerinden **pozitif ayrımcı bir destek politikası** gerekiyor. Tüketicinin ise sadece “kanser”den korktuğu için organik tüketen tüketici değil; bütüne bakarak (biyoçeşitlilik, su kaynakları, küresel iklim değişikliği, hayvan refahı vb.) savunucu olan, sorumluluk alan “tüketici” olması gene her şeyin başı olan eğitim sistemine bağlı.

En yüksek organik tarım arazisi artışı gösteren 10 ülke, 2012

ÇALIŞMA KOŞULLARINDA 34.

“Zenginleşme ve Kalkınmanın Bedeli Emek Kıyımı Olamaz”

OECD hazırladığı İyi Yaşam Endeksi'nin “çalışma” alt başlığına göre Türkiye’de çalışma yaşında olanların yarısı çalış(a)mıyor; çalışanlarsa OECD ülkelerine göre çok daha fazla çalışıyorlar. Türkiye, 34 OECD ülkesi ile Rusya ve Slovenya’nın değerlendirildiği endeksin bu alt başlığında krizin vurduğu Yunanistan ve İspanya’nın ardından 34. sırada. İş kazalarını, işçi ölümlerini ve işsizlik verilerini değerlendiren Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi Berna Güler Müftüoğlu, “Kaynağını nimetlerin bireyselleştirilmesinden, maliyetlerin ve risklerin ise toplumsallaştırmasından alan bir toplumsal gelişme kabul edilemez” diyor.

Saygın iş dergisi Forbes’un hazırladığı 2015 yılı dünyanın en zenginleri listesinde birinci ve üçüncü sırada Amerikalı, ikinci sırasında ise Meksikalı isimler yer alırken sıralamada Türkiye’den 32 isim yer aldı. Oysa OECD’nin sosyal adalet liginde en son sırada Türkiye yer alırken Meksika son dan ikinci ve ABD son dan beşinci sırada bulunuyor. Bu doğrultuda daha adaletli gelir dağılımına sahip ülkeler (İzlanda, Norveç, Danimarka) dünyanın en zenginleri sıralamasının başında yer almaması şaşırtıcı olmasa gerek. İşin özü: Kapitalist toplumsal gelişme, **kaynağını nimetlerin bireyselleştirilmesinden, maliyetlerin ve risklerin ise toplumsallaştırmasından** alır.

Dünyada daha fazla üretmek ve rekabetçi olmak; ileri teknolojiyi üretmek, yüksek nitelikli emek gücünü elde etmektir. Türkiye geri ve orta yoğunluklu teknoloji üretir-

ken daha az nitelikli emek gücüne sahip olması ile birlikte rekabetçi olma özelliğini sadece emek yoğun alanlara ve ucuz emek gücünün varlığına dayandırıyor. Öte yandan 2015 Ocak TÜİK verilerine göre işsizlik %11,3 oranına ulaştı. **DİSK-Ar**’ın araştırmasına göre resmi işsizlere, umudu olmadığı için ya da diğer nedenlerle son dört haftadır iş arama kanallarını kullanmayan, işe başlamaya hazır olduğu halde

bu nedenle işsiz sayılmayanlar da (umutsuzlar ve diğer) dahil edildiğinde işsizlik oranı %18,5’e çıkıyor. İşinden memnun olmayan ya da daha fazla çalışmak istediği halde düzgün işler bulamadığı için çaresiz kısa süreli işler yapanlar (eksik ve yetersiz istihdam edilenler) ilave edildiğinde işsizler, gizli işsizler ve çaresizlerin geniş işgücü içindeki payı %22 oluyor. Geçici bir işte çalışıp iş bittiği için işsiz kalanlar, toplam işsizlerin %38’sini oluşturuyor. 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı ise %30.

Türkiye’de haftalık çalışma süresi Avrupa Birliği ülkeleri ile kıyaslandığında 12 saat daha fazla iken beş kişinin yapacağı işi dört kişi yoğun ve sıkıştırılmış saatlerde yapıyor. Öte yandan yaklaşık 15 milyon kişi bankalara borçlu olup kredi kartı yasal takibe girenlerin sayısı geçen yıla göre 15 bin artarak 2,01 milyon kişidir. Asgari ücret Ocak 2015’te

net 949,07 TL'dir. Ancak Türk-İş'in yapmış olduğu araştırmada dört kişilik ailenin açlık sınırı 1307 TL olup, yoksulluk sınırı 4259 TL'dir. Yaklaşık 22 milyon kişinin çalıştığı Türkiye'de çalışanların %50'si kayıt dışı çalışırken, sendikal örgütlülük ise %4,5'te kalıyor. İşsizlik, düşük ücret, yoğun ve uzun saatler çalışma, borçluluk; en kötü işlerde örgütsüz ve güvencesiz çalışmaya razı olmayı beraberinde getiriyor.

Emek Kıyımıyla Kalkınma

Diğer yandan ucuz ve en az maliyetle üretim yaparak rekabet koşullarının yaratılması, kötü düzenlemiş çalışma koşullarının oluşturulması önlenebilir iş kazalarına, yani **iş cinayetlerine** neden oluyor. **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi**'nin verilerine göre son 12 yılda 14 bin 455 emekçi hayatını kaybetti. TBMM'nin Nisan ayı raporuna göre yılın ilk üç ayında en az 351, Mart ayında ise en az 139 işçi yaşamını yitirmiştir. Yıllık bazda bakıldığında emekçiler başta inşaat olmak üzere, maden ve tarım sektöründe iş cinayeti nedeniyle hayatlarını kaybetmektedirler. Ekonominin itici faktörü olduğu iddia edilen inşaat sektöründe ve kalkınma yolunda enerji ihtiyacını karşılayan madencilik sektöründe, üretim, insan hayatı hiçe sayılarak bütün hızıyla devam ediyor. Ne yazık ki **Soma ve Ermenek gibi maden faciaları** unutulmaya yüz tutarken adalet arayan işçi aileleri gerçekleşmeyen adaletin sağlanması için vicdan nöbeti tutmaya devam ediyor. Sözün özü: Zenginleşme ve kalkınmanın bedelinin yoksulluk

Sendikalaşma oranında %4,5 ile OECD ülkeleri arasında sonuncu (2012).

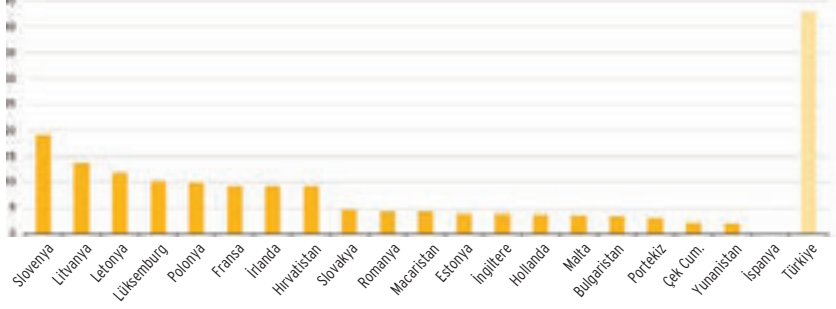
Haftada 50 saat ya da daha fazla çalışanların oranı

Kaynak: OECD, "How's Life 2013" raporu

Asgari ücrete yakın (ücretin %105'inden az) maaş alanların toplam çalışanlar içindeki payı, 2010

Kaynak: Eurostat

ve emek kıyımı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Peki ne yapılması gerekir? Üreten kendisi olan emekçileri yoksulluk ve borçlanma kısıcından kurtaracak, insan onuruna yakışır, yaşam hakkını koruyan ve geliştiren işlerin yaratılmasına ihtiyaç var. Emekçilerin mücadeleleriyle kazanılmış olan ancak günümüz politikaları ile işlevsizleştirilen sendikaların önündeki barajları derhal kaldırılması gerekir. Örneğin ABD'de işyerlerinde can güvenliği için yapılan iç denetimde sendikaların kontrolü ve eksiklikleri bildirmeleri güvenlik tedbirlerinin alınmasında önemli bir rol oynuyor. Batı Avrupa'da olduğu gibi hak kayıplarının görünür kılınmasında, demokratik baskı gücü oluşturmada gösteri yürüyüşü gibi kitlesel eylemlilik hakkının özgürce yerine getirebileceği yasal düzenlenmelere ihtiyaç var. Sosyal

yardımlar ve aile temelli iğdiş edilmiş sosyal politikalara değil, emek eksenli sosyal politika uygulamalarının hayati önem taşıdığı gerçeğini görmek gerekir. 2012 yılında çıkarılan **6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası** ile dışardan işçi sağlığı ve iş güvenliği denetiminin satın alınmasına olanak sağlayan Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri derhal kapatılmalıdır. Tehlikelerin erken haber alınmasını ve önlemlerin uygulanmasını sağlayacak olan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimlerinin, görevlerini ve mesleki bağımsızlıklarını koruyacak iş güvencelerinin sağlanması gerekiyor; ayrıca meslek odalarının sürece katılımı da önemli bir ihtiyaç. Ve elbette devletin denetim mekanizmasını aktifleştirmesi ve demokratik, örgütlenmiş bir toplumu engelleyen bariyerleri kaldırması gereklilik değil, gerçek bir zorunluluk.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDE 51.

Seragazı Karnemiz Kırıklarla Dolu

Germanwatch ile Küresel İklim Ağı-Avrupa'nın (Can Europe) birlikte hazırladığı İklim Değişikliği Performans Endeksi'nde Türkiye "çok kötü ülkeler" kısmına girerek 61 ülke arasından 51. oldu. Endeks, salım seviyesi, salım seviyesinde sağlanan iyileşme, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve devlet politikaları kriterlerine göre hazırlanıyor. Verileri yorumlayan Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim Derneği'nden iklim değişikliği uzmanı Gamze Çelikiylmaz Aydemir iklim değişikliği ile mücadele etmek ve seragazı salımını azaltmak için yapılması gerekenlere dikkat çekiyor.

İklım değişikliği, gelmiş geçmiş en büyük küresel çevre felaketlerinden biridir. Bu konunun küresel bilimsel araştırma otoritesi olan **Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)** verilerine göre dünyanın geri dönüşü olmayacak küresel iklim felaketlerinden korunabilmesi için küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutması gerektiğini biliyoruz. IPCC 2013 Raporu, 2°C'nin altında kalma senaryosunun gerçekleşebilmesi için küresel karbon bütçesine şu ana kadar gerçekleşmiş emisyonların üzerine en fazla 990 GTCO₂ daha eklenebileceğini belirtiyor. Bu senaryonun gerçekleşebilmesi için küresel seragazı emisyonları 2020 yılına kadar zirveye ulaşp, ondan sonra inişe geçmek zorunda. Bu da ancak fosil yakıt kaynaklı enerji tüketiminin azaltılması ve mümkünse fosil yakıtların devreden çıkartılması ile gerçekleşebilir. IPCC raporları ve ilgili makaleler, bu senaryonun gerçekleşebilmesi için kömür rezervinin en az %80'inin, petrolün

%30'unun, doğalgazın ise yarısının (%50) kullanılmaması gerektiğini gösteriyor. Bu amaca ulaşmak için sadece gelişmiş ülkelerin değil, gelişmekte olan ülkelerin ve Türkiye gibi geçiş ekonomilerinin de üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerektiği açık bir gerçek.

Fosil Yakıtlardan Kaçabilmek

Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de seragazı emisyonları 1990 yılından itibaren ekonomik gelişme ile birlikte artış gösterdi. Nisan 2014 tarihli Ulusal Envanter Raporu'na göre 1990-2102 yılları arasında Türkiye'nin seragazı emisyonları %133,4 artarak yaklaşık 440 Mton/yıla ulaştırdı ve Türkiye'yi dünya emisyonlarının yaklaşık %1'ini oluşturur hale getirdi. Türkiye'de seragazı emisyonlarının 2012 yılı rakamları ile 308,6 milyon tonluk kısmı (%16,52), yani %81,2'si enerji sektöründen kaynaklanıyor. Enerji sektörünü 62,77 Mton ile endüstriyel süreçler; 36,22 Mton ile (%9,53) atıklar ve 32,28 Mton

ile (%8,49) tarım sektörü kaynaklı emisyonlar takip ediyor. Enerji sektörü kaynaklı emisyonların %85'ini ise fosil yakıtların yakılmasından kaynaklı emisyonlar oluşturuyor. Ulusal envanterdeki enerji sektörü kategorisini ise elektrik üretimi, petrol rafinasyonu, ulaşım ve bazı üretim sektörleri gibi emisyonu yoğun sektörler meydana getiriyor. Özetle, Türkiye'nin seragazi emisyonlarını düşürmek istiyorsak bu sektörlerde fosil yakıt tüketiminden kaçınmanın yollarını aramamız gerekiyor.

Elbette Türkiye de pek çok ülkede olduğu gibi enerji arz güvenliği ve enerjide bağımsızlık gibi nedenlerden dolayı mümkün oldukça yerel kaynaklara yönelmeye çalışıyor, kaynak çeşitliliği için yeni yollar arıyor ve mümkün olan en ucuz ve sürekli enerji tedarikçisi ülkelerle anlaşma imzalamaya gayret gösteriyor. Ve yine pek çok ülkede olduğu gibi enerji arz güvenliği çevresel sürdürülebilirliğin önüne geçiyor. Oysa unutulmamalıdır ki, sürdürülebilir temiz yakıtlar, yenilenebilir enerji teknolojileri ve enerji verimli üretim ve ulaşım teknolojileri aslında hem ülkenin enerji arz güvenliğini destekler, hem enerjide dışa bağımlılığı ortadan kaldırır, hem de Kyoto Protokolü gibi uluslararası anlaşmalardaki mevcut ve gelecek yükümlülüklerimizi yerine getirmemizi sağlar.

Bu Grafik Nasıl Geri Çekilebilir?

Türkiye, 2009 yılında Kyoto Protokolü'nü imzalamış, ancak diğer Ek 1 ülkelerinden farklı olarak seragazi azaltım hedefi koymamıştı. Ancak bu durumun özellikle 2015 sonunda gerçekleşecek Paris Taraflar Toplantısı ile değişmesi ve tüm dünya ülkeleri ile birlikte bağlayıcı bir emisyon azaltım hedefi konması bir zorunluluk haline geldi. Bu yönde ilk adım 2012 yılında "Seragazi Emisyonlarının Takibine Dair Yönetmelik" ve ardından gelen ilgili

İklim Değişikliği Performans Endeksi'nde yeni sanayileşen ülkeler sıralaması

Sıra	Ülke	Puan	Sıra	Ülke	Puan	Sıra	Ülke	Puan
9	Fas	65.73	37	Güney Afrika	54.63	49	Brezilya	48.51
18	Meksika	61.30	38	Cezayir	54.46	50	Singapur	47.27
23	Endonezya	59.57	45	Çin	51.77	51	Türkiye	46.95
24	Mısır	59.19	47	Tayland	50.61	52	Malezya	46.84
31	Hindistan	56.97	48	Arjantin	49.61	54	Tayvan	45.03

İklim Değişikliği Performans Endeksi'nde OECD ülkeleri sıralaması

Sıra	Ülke	Puan	Sıra	Ülke	Puan	Sıra	Ülke	Puan
4	Danimarka	77.76	16	Belçika	61.89	36	Avusturya	55.39
5	İsveç	71.44	17	İtalya	61.75	40	Polonya	54.36
6	İngiltere	70.79	18	Meksika	61.30	42	Hollanda	53.27
7	Portekiz	67.26	22	Almanya	59.66	43	Yeni Zelanda	52.56
10	İrlanda	65.15	26	Çek Cumhuriyeti	57.99	44	ABD	52.33
11	İsviçre	65.05	27	Norveç	57.88	51	Türkiye	46.95
12	Fransa	64.11	28	İspanya	57.34	53	Japonya	45.07
13	İzlanda	63.07	29	Lüksemburg	57.25	55	Kore	44.15
14	Macaristan	62.82	32	Finlandiya	56.76	59	Kanada	38.81
15	Slovakya	62.50	35	Yunanistan	55.89	60	Avustralya	35.57

Türkiye'nin portföyünde halen çok fazla yeni kömür santrali var. Mevcut finansal destekler yenilenebilir enerji kaynakları yatırımlarına yönlendirilebilirse, ilk yatırım maliyeti konusunda soru işaretleri yaratan yenilenebilir enerji teknolojileri daha kolay uygulanabilir.

tebliğ sayesinde atıldı. Yönetmelik kapsamında emisyonu en yüksek üretim sektörlerine 2016 yılından itibaren yıllık seragazi emisyonlarını hesaplama ve raporlama zorunluluğu getirildi. Yönetmeliğin kapsamının ileriki yıllarda diğer üretim sektörlerine genişlemesi bekleniyor. Bunun dışında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, pek çok kilit kurum ile birlikte iklim değişikliği ile ilgili uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli izleme, raporlama ve doğrulama sistemlerinin iyileştirilmesi amacı ile gerek uluslararası, gerekse yerel finansman kaynaklı pek çok proje

yürütüyor. Bu sayede Paris Taraflar Toplantısında alınabilecek olası bağlayıcı kararlara Türkiye'nin hazırlıklı olması hedefleniyor. Ayrıca, Avrupa Emisyon Ticareti sistemine (EU ETS) entegrasyon ve Türkiye karbon borsasının kurulması için de çalışmalar devam ediyor.

Elbette Türkiye'nin son 25 yıllık seragazi emisyonlarının artış grafiğinin aşağı çekilmesi ve bununla ilgili doğru kararların verilmesi için atılması gereken daha pek çok adım mevcut ve acilen harekete geçilmesi gerekiyor. Çünkü Türkiye gibi geçiş ekonomilerinde artan enerji talebi nedeniyle her yıl yeni bir santral yapılıyor ve bu santrallerin ortaya çıkardıkları emisyonlar santralin tüm ömrü boyunca devam ediyor. Yerel kaynak olduğu için sıkça kullanılan ancak ısı değer olarak uluslararası standartların çok altında olan linyit kömürü kullanan termik santrallerin yerine dağıtık üretim (distributed generation) yapan rüzgar, güneş ve biyokütle entegre tesisleri gibi sistemlere

geçiş için fizibilite çalışmaları yapılması acil bir durum. Maalesef halen Türkiye'nin portföyünde çok fazla yeni yapılacak kömür santrali var. Mevcut finansal destekler yenilenebilir enerji kaynakları yatırımına yönlendirilebilirse, ilk yatırım maliyeti konusunda soru işaretleri yaratan yenilenebilir enerji teknolojileri daha kolay uygulanabilir. Sektörel olarak yine en yüksek emisyon payına sahip olan sektörlerden ulaşım için motorlu toplu taşıtlar yerine hafif raylı sistem ağlarının geliştirilmesi gibi temiz teknolojilere geçilmesi de değerlendirilmeli.

Türkiye, üretim sektöründe seragazi emisyonlarının azaltılması için attığı adımları, enerji sektöründe elektrik üretimi konusunda da atabilir ve elektrik üretiminde KWh başına düşen emisyonlarını sınırlandırmayı başarabilirse, hem enerjide dışa bağımlılıktan kurtulmakta önemli bir adım atmış, hem de uluslararası seragazi azaltım yükümlülüklerini yerine getirmekte çıkış yolu yakalamış olacak. Beraberinde getireceği çevresel kalitenin artırılması, toprak ve su kaynaklarının korunması, işgücü yaratılması gibi çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik adımlarının da genel olarak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunacağı açık...

Biyolojik Cari Açığımız da Büyüyor

Bir ülkenin geleceğinde, en az GSMH kadar öneme sahip olan Ekolojik Ayakizi konusunda Türkiye'nin durumunu sorduğumuz WWF Türkiye İletişim Direktörü Özgür Gürbüz, "Türkiye'nin, diğer ülkelerden temin ettiği biyolojik kapasite de giderek artıyor" diyor. Bu da bir başka cari açık biçimine işaret ediyor aslında...

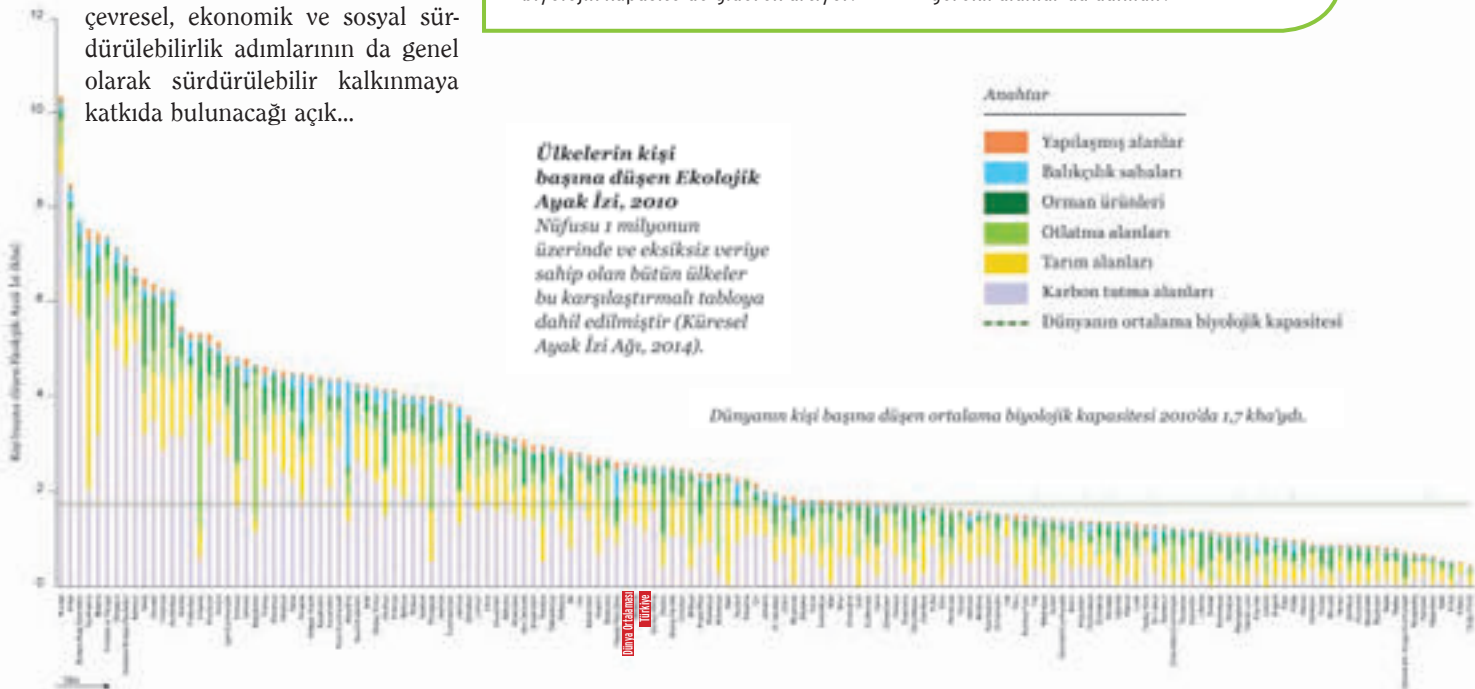
Türkiye'de 2007 yılında 2,7 kha olan tüketimin Ekolojik Ayakizi dünya ortalamasına eşit, Akdeniz ülkelerinin ortalamasından daha düşük. Türkiye'de tüketimin Ekolojik Ayakizi, kişi başına düşen küresel biyolojik kapasitenin 1,5 katı. Bu durum, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de sürdürülebilir olmayan bir yaşam biçiminin işareti. Türkiye'nin ulusal biyolojik kapasitesi kişi başına 1,3 kha (küresel hektar). Biyolojik kapasitemiz dünya ortalamasının altında olduğu için, ulusal ekolojik açığımız küresel açıktan çok daha yüksek. Ekolojik kapasite ihtiyacının kısmen ülke dışından tedarik edildiğini gösteriyor. Türkiye'nin, diğer ülkelerden temin ettiği biyolojik kapasite de giderek artıyor.

Tüketimin kişi başına düşen Ekolojik Ayakizi küçük miktarlarda artarken, üretimin kişi başına düşen Ekolojik Ayakizi'nde 1961'den bu yana küçük bir düşüş oluşmuş durumda.

1961 ve 1988 yılları arasında Türkiye'nin ülke dışına gönderilen biyolojik kapasitesi dışarıdan alınandan fazlaydı. 1988 yılı ise Türkiye'nin net biyolojik kapasite ihracatçısı olduğu son yıl. Türkiye, 1989'dan beri net biyolojik kapasite ithalatçısı konumuna geçti. Türkiye'de yaklaşık 30 yıldır tüketimin Ekolojik Ayakizi sınır ötesi kaynaklara dayanıyor ve sürekli artıyor. Günümüzde ithalat yoluyla karşılanan ekolojik ürün ve hizmet talebi, "Tüketimin Ayakizi"imizin yaklaşık % 20'si.

Ekolojik Ayakizi Nedir?

Mevcut teknoloji ve kaynak yönetimiyle bir bireyin, topluluğun ya da faaliyetin tükettiği kaynakları üretmek ve yarattığı atığı bertaraf etmek için gereken verimli toprak ve su alanıdır. Ekolojik Ayak izi "küresel hektar" (kha) ile ifade edilir. Buna altyapı ile atık karbondioksitin (CO²) emilimini sağlayacak bitki örtüsü için gerekli alanlar da dahildir.

Sokağın Müziği

—“Açık Radyo.”
949

KİŞİ BAŞINA GELİRDE 66.

“Türkiye 3. Kez Orta Gelir Tuzağına Takıldı”

Ekonomik büyüklük, sürdürülebilir kalkınma açısından belki tek başına her şeyi göstermeyen ama göz ardı edilmemesi de mümkün olmayan bir veri. Bu anlamda sık sık dile getirildiği üzere Türk ekonomisi şu an itibarıyla dünyanın en büyük 18. ekonomisi olarak görünüyor. Ancak IMF verilerine göre ve çok daha doğru bir sonuç olan kişi başı gelire bakıldığında bir anda 66. sıraya geriliyoruz. Önemli iktisadi parametrelerden biri olan Gelir Dağılımı Eşitliği konusunda da benzer bir sıraya sahibiz. Sıralamalarda yükselişin önündeki temel engel ise, Orta Gelir Tuzağı olarak tanımlanıyor. Türkiye'nin tarihinde Menderes ve Özal dönemlerinden sonra üçüncü kez orta gelir tuzağına takıldığını vurgulayan ekonomist Dr. Mahfi Eğilmez, tek çözüm olarak yapısal reformları öneriyor.

Dünya çapında bir kıyaslama sunan IMF'nin cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) endeksine göre Türkiye 800 milyar dolarla 18. sırada yer alıyor. Kişi başına gelirden ise 10.482 dolarla 66. sıradayız. Satın alma gücü paritesine göre GSYİH endeksine bakarsak Türkiye 1,5 trilyon dolarla 17. sıraya geliyor. Kişi başına gelir sıralamasında da 19.610 dolarla 61. oluyor.

GSYİH sıralamasına bakıldığında Türkiye'nin yeri fena değil. Ama son üç yıldır büyümemiz neredeyse durduğu için patinaj yapmaya başladık ve daha ileri gidemiyoruz. Bir de tabii dolar kuru çok etkiliyor. Bu hesap Türk lirasıyla yapıp sonra dolara çevrildiği için dolar liraya karşı değer kazandıkça Türkiye'nin GSYİH rakamı da kıyaslamalarda düşüyor.

Kişi başına gelirdeyse oldukça gerilerdeyiz. BM'nin hazırladığı **İnsani Gelişmişlik Endeksi**'ne de bakarsak da Türkiye 69. konumda. Türkiye aşağı yukarı endekslerde son altı yıldır bu civarda yer alıyor. Kişi başına gelir 10-11 bin dolar civarından yukarı sıçrayamıyor. Dolayısıyla bu durum tam olarak “orta

gelir tuzağı” denen tabire uyuyor. Dünyanın cari fiyatlarla toplam bütçesi 77,3 trilyon dolar ve genel nüfus 7,3 milyar insan olduğuna göre herhangi bir dünyanın kişi başına ortalama geliri 10.876 dolar diye hesaplanmış. Türkiye'nin 2014 sonu itibarıyla 10.482 dolar. Demek ki dünya ortalamasının altındayız. Orta gelir tuzağı tam da bu demek.

Ülke olarak buradan çıkamıyoruz.

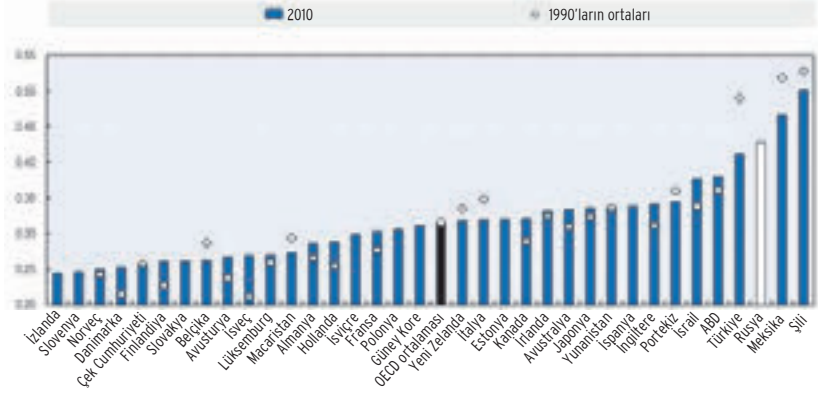
2001 Sonrası İki Temel Reform

Bu eşiği aşmak için öncelikle neden burada tıkanıldığımızı anlamamız gerekiyor. Türkiye ekonomisi üçüncü defa bu noktaya geldi. Üçüncü defa sığıyor gibi olduk, sonrasında takıldık. İlki **Menderes dönemi**, ikincisi **Özal dönemi**, üçüncüsü de mevcut dönem. Bu dönemlerde yeni organizasyonlar oluşturulduğu için orta gelir tuzağını aşmaya yaklaştık. Mesela Menderes, tarıma traktör, hasat makinası, biçerdöver gibi tarım araçlarını soktu. Bunlarla büyük gelir artışı yarattı ama sonrasında duruldu. Özal ise borçlanmayı keşfetti. Türkiye önceden **Düyun-u Umumiye korkusuyla** borçlanmıyordu. Özal dönemindeki büyük borçlanma, onun sonucu altyapı yatırımları, barajlar, yollar vs. ile Türkiye yine sığır gibi yaptı ama yine takıldı. Mevcut dönemdeyse müthiş özelleştirmeler yapıldı, gelirler artırıldı, inşaat sektörü desteklendi, Türkiye yine sığır gibi oldu ancak yine çıtaya takılıp kaldı. Mühim olan bu 10 bin doları 20 bine, 30 bine taşıyabilmek. Bunu söz konusu üç dönemde de yapamadık.

Bunu yapabilmek için yapısal reformlara ihtiyaç var. Bu noktada tartışmaya hiç yer yok. Türkiye 2001 krizinden sonra iki yapısal reform yaptı. Bir tanesi bugün bizi ayakta tutan nedenlerden biri olan **bankacılık reformudur**. İkincisi de kamu maliyesinde bütçe açığı ve kamu borcunun düşürülmesi sonucu elde edilen disiplindir. Bunlar ekonomiyi ve sistemi düzelten reformlardı. Fakat yeterli değil. Türkiye'nin yapısal reformlar yapması gerekiyor. Nedir yapısal reform? Bu uzun konuyu en basit haliyle söylemek gerekirse şunu vurgulayabiliriz: **Bir ülke orta gelir tuzağından buluş yapmadan, inovasyon yapmadan, teknolojiye katkı sunmadan çıkamaz**. Buluş

Gelir adaletsizliği, Gini katsayısı

Kaynak: OECD, "How's Life 2013" raporu

Türkiye 2001 krizinden sonra iki yapısal reform yaptı. Bir tanesi bugün bizi ayakta tutan nedenlerden biri olan bankacılık reformudur. İkincisi de kamu maliyesinde bütçe açığı ve kamu borcunun düşürülmesi sonucu elde edilen disiplindir. Bunlar ekonomiyi ve sistemi düzelten reformlardı.

yapmamış hiçbir gelişmiş ülke yoktur. Bizim böyle bir buluşumuz yok. Onu yapabilmemizin bir tek yolu var, bugüne kadar yanlış yürüttüğümüz eğitim sistemini değiştirmek. Güney Kore bu yöntemle **Samsung'u** üretti, otomotivde büyük atılım yaptı. Ve birdenbire gelişmiş ülkeler arasına katıldı. Bunu yapmazsanız sistem düzeliyor gibi oluyor, toparlıyorsunuz ancak sonrasında orada kalıyorsunuz. Bunları yapmadan Ticaret Kanunu'nu değiştirerek, Hal Yasası'nı çıkartarak bir şeyler toparlanır ama ekonomiyi sıçratmak mümkün değil.

Gelir Dağılımında Ortalardayız

Gelir dağılımına gelirsek, bunu ölçmek için kullanılan yöntemlerden biri **Gini Katsayısı**'dır. 0-1 arasında hesaplanan bu değer 0'a yakınsa o ülkede gelir adaletli dağılmıştır, 1'e yakınsa adaletsizlik büyüktür. Türkiye'nin katsayısı 0,40. Bu kötü bir gelir dağılımı oranı ama yine de ortalardayız; bizden çok daha kötüleri de var. 0'a en yakın olanlar ku-

zey ülkeleri ve eski sosyalist ülkeler. Türkiye parlak bir yerde değil. Gelir dağılımı konusunda üst gelir gruplarından 1'er, 2'şer puan daha fazla vergi alıp, alt gruplarda çeşitli düzeltmeler yapmak lazım, çünkü biliyoruz ki üst gruplarda elde edilen gelirler oldukça yüksek. Ama bu vergi artışını da insanları yıldırman ve ekonomiyi öldürmeden yapmak gerekiyor. Alt gruplar için asgari ücret -bunu siyasi partiler söyledi diye önermiyorum- 1100-1200 liraya çıkartılabilir. Bu gelir artışı, harcamaları da biraz artırarak ekonomiyi canlandırır. Bence yapısal reformlarla ekonominin büyümesi daha normal oranlara getirildiğinde gelir dağılımı da yavaş yavaş düzeliyor. Bizim vergi yapımız büyük ölçüde fakirlerle zenginleri ayırmayan KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilere dayanıyor. Bunlar adaletsiz vergiler. Esas olarak gelir vergisi gibi dolaylı vergileri biraz artırıp alt gelir gruplarına aktarım yaparak gelir dağılımında düzelme-ye katkı yapmak gerekiyor.

Türkiye Hayırsever Bir Ülke mi?

Kurumsal sosyal sorumluluk alanında çalışan Berkay Orhaner bu soruyu “araştırmalara göre ne yazık ki hayır” diye yanıtıyor. Dünya Bağış Endeksi 2014 verilerine göre, 150 ülke arasında 128. sıradayız. Nüfusun büyük çoğunluğunun Müslüman olması dolayısıyla yardımlar belki başka kanallarla gerçekleşiyor diyorsanız, dünyanın en büyük Müslüman nüfusunu barındıran Endonezya’nın aynı indekste 13., İran’ın ise 19. sırada olduğunu söyleyerek avunmanızı önleyebiliriz.

Günlük yaşantımızın pek çok alanı yardım ve iyilik yapmayla ilişkilidir. Çocuğumuz olduğunda etrafa tatlı dağıtırız, çocuğın dişleri çıkınca bereketli olsun diye bulgur pişirir ikram ederiz, adağımız yerine gelirse bir fakiri doyururuz, dini bayramlar zaten etrafımıza yardım etmek ve ikramda bulunmak üzerine şekillenmiştir, düğünler yeni evli çifte yardım toplama amacı güder, cenaze törenlerine bile gelenlere ikramda bulunulur. Eminim bu listeye farklı adetlerin etkisiyle nice yeni maddeler eklenebilir; fakat var olanlar azalmaz.

Kurumsal düzeyde ise hayırseverlik tarih boyunca vakıflar üzerinden şekillenmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün yayınladığı **Tarihte İlginç Vakıflar** kitabında yaz aylarında soğuk su dağıtanlardan, fakirlerin evlerini tamir edenlere kadar çok çeşitli amaçlarla hayırseverleri bir araya getiren vakıfları görmek mümkündür. Vakıflar halen hayırseverlik etkinliklerinin merkezinde yer alıyorlar. Türkiye’deki en zengin ailelerin hemen hepsi, eğitim, sağlık, spor ve diğer alanlara yönelik desteklerini vakıflar üzerinden sağlıyor.

Geleneksel olarak zengin kişilerden ve devletten hayırseverlik beklenmiştir. Bu beklentiye Sanayi Devrimi sonrası güçleri gittikçe artan şirketler de dahil oldular. Artık en az bireyler ve devlet kadar şirketlerin de yardıma muhtaç kişilere el uzatması, toplumun refahına katkıda bulunması bekleniyor. Dolay-

sıyla hayırseverliği bireysel ve kurumsal olmak üzere iki ana ekseninde inceleyebiliriz.

En Son Kime İyilik Yaptınız?

Türkiye, tarihindeki hayırseverlik örnekleriyle ve kültüründeki yardımseverlik özellikleriyle övünen bir ülkedir. Fakat uygulandığı ülkelerde yaklaşık 1000 kişi ile yürütülen kapsamlı bir çalışma, Türkiye’nin hayırseverlik karnesine oldukça düşük bir not veriyor. Araştırmada katılımcılara hayırseverlikle ilgili üç temel soru soruluyor. Buna göre katılımcılara son bir ay içerisinde herhangi bir kuruluşa para yardımında bulunup bulunmadıkları; bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak çalışıp çalışmadıkları ve ihtiyacı olan tanımadıkları bir yabancıya yardım edip etmedikleri soruluyor. Katılımcıların verdikleri yanıtların ölçülmesiyle ortaya **Dünya Bağış Endeksi (World Giving Index)** çıkıyor. Endekste yer alan bazı ülkelerin 2014 sonuçları Tablo 1’de görülebilir:

Yaklaşık 150 ülkenin yer aldığı listede Türkiye ancak 128. yardımsever ülke olabiliyor. Belki de ülkemizde hayırseverlik daha çok sadaka vermek veya yardım göndermek olarak algı-

landığı için, Türkiye'deki katılımcıların notu özellikle gönüllü çalışma konusunda oldukça düşük görünüyor. Akıllara Türkiye'de hayırseverliğin daha çok din üzerinden şekillendiği ve insanların özellikle Ramazan ayında veya diğer önemli dini günlerde hayır işlemeye meyilli oldukları, dolayısıyla bu endeksin Türkiye'yi yeterince iyi anlayamadığı gelebilir. Fakat listede Müslüman nüfus barındıran diğer pek çok ülke üst sıralarda bulunabiliyor. Örneğin dünyanın en büyük Müslüman nüfusunu barındıran **Endonezya 13. sırada**, komşumuz **İran ise 19. sırada** yer alıyor.

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı'nın 2005'te yayımladığı Türkiye'de Hayırseverlik Araştırmasının bulguları ise bireylerin hayırseverlik etkinliklerine yaklaşımlarını ortaya koyuyor. Araştırma sonuçları Türkiye'nin Dünya Bağış Endeksi'ndeki düşük notunu doğrular nitelikte. Buna göre halkın sadece %20'si yoksullara yardım etmenin tüm vatandaşların görevi olduğunu düşünüyor. Araştırmaya katılanların %56'sı geride kalan bir yıl boyunca herhangi bir kişiye herhangi bir maddi yardımda bulunmadığını söylüyor. "İhtiyaç sahiplerine yardım etmek kimin görevidir?" sorusuna katılımcıların %38'i "devletin" yanıtını veriyor.

Ya Şirket Hayırseverliği?

Küresel ekonominin kontrolünü çoktan devletlerin elinden almış olan şirketler, aynı zamanda günümüzün en önemli hayırseverleri. Şirketler sağlık, eğitim, spor ve kültür alanında fark yaratabilecek vakıfların en önemli destekçileri konumundalar.

Türkiye'nin en çok bağış yapan şirketleri "**Gönlü Zenginler Araştırması**" adı altında listeleniyor. Bu listenin üst sıralarında tahmin edilebileceği gibi Türkiye'nin en ünlü ve zengin aileleri bulunuyor.

Tablo1: Dünya Bağış Endeksi (World Giving Index)

Ülke	WGI Sırası	Yabancı Birisine Yardım Etme (%)	Para Bağışlama (%)	Gönüllü Çalışma (%)
ABD	1	79	68	44
Malezya	7	63	60	41
Hollanda	12	54	70	34
Endonezya	13	48	66	40
Danimarka	18	55	62	23
İran	19	62	52	24
İsrail	32	40	53	28
İtalya	79	47	28	9
Japonya	90	26	24	28
Yunanistan	120	43	9	10
Ermenistan	124	44	9	7
Türkiye	128	38	12	5
Çin	128	36	13	6
Yemen (sonuncu)	135	36	4	3

Tablo2

Sıra	Türkiye'de En Çok Bağış Yapan Şir.	2013 Bağış Tutarı (~Milyon TL)	2013 Toplam Gelir (Milyon TL)	Gelir-Bağış Oranı (%)
1	Koç Holding	240	66.181	0,36
2	Doğuş Holding	136	8.644	1,57
3	Fiba Holding*	116	4.274	2,71
4	Bilkent Holding	87	1.621	5,36
5	Acıbadem Grubu	70	1.446	4,84
6	Anadolu Grubu	43	11.800	0,36
7	Rönesans Holding	37	4.480	0,82
8	Enka	36	12.459	0,28
9	Sinpaş Holding	33	522	6,32
10	Eren Holding*	30	5.378	0,55
	* 2012 verileri			Ortalama: %2,32

Tablo 2'de 2013 verilerine göre, Türkiye'nin en büyük bağışçıları ve bağışladıkları miktarlar var. Bu bilgiye ek olarak tabloda bu şirketlerin aynı yıl elde ettikleri toplam gelir miktarları da görülebiliyor. Böylece şirketlerin yıllık kazançlarının ne kadarını hayırseverlik için kullandıklarını hesaplayabiliyoruz. Bu verilere göre, Türkiye'nin en fazla miktarda bağış yapan şirketleri, ortalama olarak kazançlarının

%2,3'lük kısmını hayırseverlik etkinliklerinde kullanıyor.

Peki acaba, ilk tabloda görüldüğü gibi, dünyanın bireysel hayırseverlikle ilgili şampiyonu konumunda yer alan ABD'de şirket hayırseverliği ne durumdadır? Bir önceki tabloyu ABD'nin verileriyle oluşturursak ilginç bir sonuçla karşılaşırız: Şaşırtıcı bir şekilde ABD'deki hayırseverlik şampiyonu on şirketin yaptıkları bağışların şirket gelirlerine

oranı %2,32 olan Türkiye ortalamasının çok altında yer alarak %0,18 düzeyinde kalıyor.

Bu noktadan hareketle Türkiye'deki şirketlerin hayırseverlik konusunda ABD'ye göre çok daha cömert olduğunu söyleyebilir miyiz? Nasıl oluyor da şirket hayırseverliği konusunda ABD'li şirketlerin bile önünde yer alabilen Türkiye, bireysel hayırseverlik konusunda çok gerilerde kalıyor?

Ahir Zamanda Hayırseverlik

Artık herkesin herkesi tanıdığı, kimsenin aç kalmadığı, herkesin birbirinin yardımına koştuğu o eski zamanlarda yaşamıyoruz. Yardım etmek ve iyilik yapmaya ilişkin isteklerimizi günümüz gerçekliklerine uygun olarak yeniden ele almamız gerekiyor. Dünyanın önemli metropollerinde hayırseverlik ile ilgili etkinlikler yepyeni yöntemlerle gerçekleştirilebiliyor ve kurumsallaştırılıyor. Mesela her geçen gün toplum refahına katkıda bulunan **sosyal girişimcilik projelerinin** sayısı artıyor ve saygın üniversiteler sosyal girişimciliğe özel bölümler açıyor. Türkiye'de ise hayırseverlikle ilgili yeterince yaratıcı ve kapsayıcı girişimlerle maalesef istenilen düzeyde karşılaşmıyoruz. Özellikle istekli bireylerin gönüllü çalışmalar yapabilecekleri ortamlar oldukça kısıtlı. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlar gönüllü kişilerin birlikte bir amaç uğruna emek harcayabilecekleri koşulları oluşturmakta halen yetersiz kalıyor. Her ne kadar ikramda bulunmak ve yardım etmek gibi davranışlar günlük hayatımızın merkezinde yer alıyor da olsa, bu kültürü bireysel hayırseverlik ekseninde daha sistemli uygulayabileceğimiz yapıları henüz yeterince oluşturabilmiş değiliz.

İyi de Kime Nasıl Güveneceğiz?

Maalesef Türkiye'nin son 30 yıllık geçmişi, hayırseverlik ile ilgili ça-

Tablo3

Sıra	ABD'de En Çok Bağış Yapan Şir.	2013 Bağış Tutarı (~Milyon USD)	2013 Toplam Gelir (Milyon USD)	Gelir-Bağış Oranı (%)
1.	Novartis	453	57.900	0,78
2.	Wells Fargo	187	91.247	0,20
3.	Wal-Mart	183	469.162	0,04
4.	Bank of America	175	100.078	0,17
5.	General Electrics	124	146.874	0,08
6.	JPMorgan Chase	115	108.184	0,11
7.	Coca-Cola	98	48.017	0,20
8.	Citi	78	90.769	0,08
9.	ExxonMobil	73	449.886	0,02
10.	Caterpillar	56	65.875	0,08
				Ortalama %0,18

lışan sivil toplum kuruluşlarının skandallarıyla dolu. İnsanların temiz duygularla iyilik yapmak için güvendikleri kuruluş adlarının yolsuzluk iddialarına karışması, hayırseverlik yapma iddiasındaki kurumların şeffaflıkları ve hesap verebilirliklerine gölge düşürüyor. Türkiye'deki yardım kuruluşlarının pek çoğunu kolaylıkla siyasi veya dini topluluklarla ilişkilendirebiliyoruz. Bu ilişkilerden rahatsız olanlar, kendilerine şaibeli olmadığını düşündükleri bir aracı kurum bulmakta güçlük çekiyor. Bir yere yardım gönderirken veya para bağışlarken istemeden de olsa yaptığımız yardımın yerine ulaşip ulaşmayacağından kuşku duyar haldeyiz.

Peki, **Stratejik Hayırseverlik** dsek? Hayırseverlik ve strateji sözcükleri yan yana geldiğinde kimilerine göre bir oksimoron oluşturabilir çünkü strateji bir kazanım elde etmek için geliştirilir. Hayır işlemek ise karşılık beklemeden yapılan yardım anlamında kullanılır. Dolayısıyla bu iki kavram birbirinden zıt amaçlar içeriyor gibi anlaşılır. OECD'nin 2014'te yayınladığı gelir eşitsizliğine ilişkin raporunda, Meksika'dan sonra Türkiye, servetin en adaletsiz şekilde paylaşıldığı ülke olarak göze çarpıyor. Bu açıdan bakınca Türkiye'deki

şirketlerin gelirlerinin bir kısmını topluma geri kazandırmaktaki bonkörlükleri oldukça sevindirici. Fakat şirketleri cömert olan bir toplumun bireylerinin hayırseverlik konusunda istekli olmamaları bir tezat oluşturuyor. Belki de bu çelişkiyi anlamak için **Prof. Melisa Ararat**'ın sıklıkla dile getirdiği farklı hayırseverlik anlayışlarını düşünmemiz lazım. Hayırseverlik "fakirlere ve ihtiyacı olanlara yardım etmek" olarak algılandığında (**İng: Charity**) fakirlik normallaştırılmış bir kavram oluyor. Oysa hayırseverliği, insanların karşılaştığı olumsuz koşulları yok etmek için, toplumsal refahı geliştirme çabası (**İng: Philanthropy**) olarak algılasak, iyilik yapmaya ilişkin iyi niyetimiz birikimli ve akılcı bir enerjiye dönüşebiliyor.

İşte hayırseverlik ve stratejiyi tam bu noktada birleştirmek lazım. Kurumların ve bireylerin toplumsal faydayı artırmak ve sürdürülebilir kılmak amacıyla ayırt edici becerilerini akılcı bir şekilde kullanmaları için yeni ve yaratıcı yöntemler keşfetmek, iyi niyetli insanları hayal kırıklığına uğratmayacak dürüst yaklaşımlar benimsemek gerekiyor. Yoksa iyilik yapıp yapıp denize attıkça ancak çevreyi kirletmiş olacağız.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ ÖDÜLLERİ SUSTAINABLE BUSINESS AWARDS

"2015"

Yılın Sürdürülebilir İş Liderleri Seçiliyor!

Başvurular **1 Mayıs 2015'te** başlıyor!

Sürdürülebilirlik Akademisi

@surakademisi

Nominasyon için:

www.surdurulebilirisodulleri.com

KİŞİBAŞI GÜNEŞ ENERJİSİ KURULUMU 0,9 W

“Güneş, Yeni Bir Kalkınma Göstergesi Olacak”

Genel olarak yenilenebilir enerji, özel olarak güneş enerjisi kullanımının, 21. yüzyılın önemli sürdürülebilirlik göstergelerinden biri olacağı konusunda neden şüphe edelim ki? Dağınık, dolayısıyla demokratik; sıfır karbonlu, dolayısıyla temiz; diğer tüm kaynaklardan daha fazla yerel istihdam yaratan güneş enerjisi alanında, Türkiye'nin durumunu, Türkiye güneş enerjisini alanının en önemli takipçilerinden, Solarbaba platformunun kurucusu Ateş Uğurel değerlendirdi. “Kişi başına düşen güneş enerjisi kurulumu Türkiye için şu anda sadece 0,9 W/kişi. Bu da güneş enerjisiyle çalışan bir hesap makinesinden daha kötü durumda olduğumuzu gösteriyor maalesef” diyen Uğurel yine de, sıkı politikalarla hızlı bir büyümenin mümkün olabileceğini düşünüyor.

Dünyada gerçek anlamda güneş elektriği santrali (GES) kurulumları 2000'li yılların başında başladı, buna önderlik eden ülke de çok cömert teşvik rakamları ile Almanya oldu. Sonra diğer Avrupa ülkeleri de Almanya'yı takip etti. Teşviklerin kademeli olarak kaldırılmasının yanı sıra küresel ekonomik kriz, buna ek olarak da birçok Çinli üreticinin üretim kapasitelerini beş katına çıkarması, güneş enerjisi maliyetinde önemli düşümlere sebep oldu. Bu da doğal olarak çok farklı ülkelerin güneş enerjisi oyuncusu olarak sahaya çıkmasına yol açtı. Bir sonraki tetikleyici faktörün de, Japonya'daki **Fukuşima nükleer enerji** santralinde 2011'de yaşanan kaza olduğunu söylemekte sakınca yok. Facia sonrası çok hızlı bir şekilde yüzünü güneşe dönen **Japonya**, bu atılımıyla bugün ilk üç ülke içinde. Ancak bu etki sadece Japonya ile sınırlı değil; sözgelimi

gelişkin güneş enerjisi deneyimiyle Almanya, bütün nükleer reaktörleri kapatma kararını hızla aldı. Onu birçok Avrupa ülkesi takip etti sonrasında...

Bugün dünyadaki en büyük dört güneş enerjisi pazarı ile dünyadaki en büyük dört ekonomik güç son iki yıldır aynı; 2015'te de benzer bir

tablo bekleniyor. Bu ülkeler, **Çin, Amerika, Japonya ve Almanya.**

Yanda verdiğimiz grafikte kurulu güç açısından en büyük 10 ülkeyi görebilirsiniz. Bir başka önemli parametre de elbette o ülkedeki nüfus ve kişi başına düşen güneş enerjisi kurulumu. Bunu **Watt/kişi** olarak verdiğimizde Türkiye'nin maalesef **güneş enerjisiyle çalışan bir hesap makinesinden daha kötü** durumda olduğunu görüyoruz: **Sadece 0,9 W/kişi.** Bu Almanya için, 473,8 W/kişi. Kaç kat fark olduğunu hesaplamayalım, zaten çok gelişmiş bir ülke diyorsanız, Güney Kore (23,9) veya Portekiz'e (34,7) bakalım. Durum fazla değişmiyor.

Güneş Zengin İşi mi, Zenginleşme İşi mi?

Bugüne kadar ülkemizin güneş enerjisi alanında, büyük doğal potansiyeline rağmen bir türlü doğru düzgün ve istikrarlı bir gelişme gösterememesinin önündeki en büyük engel olarak hep yatırım maliyetinin yüksekliği bahanesi dile getirildi. Ancak hızla düşen maliyetler sonucunda son 1-2 yılda artık bunu dillendiren de pek kalmadı. Peki gerçekten sadece zengin ülkeler mi güneş enerjisi yatırımı yapıyor?

Örneğin Hindistan: Ülkede milyonlarca kişi fakirlik içinde yaşıyor, elektrikleri de mevcut değil. Şimdi Hindistan'da bu kişiler için **off-grid** (şebeke bağlantısız) güneş enerjisi sistemleri kurulmaya başlandı. Yeni hükümet kendine **100 GW GES** hedefi belirledi.

Örneğin Peru: Hükümet açıkladığı sosyal programla on binlerce fakir Peru köylüsünün evlerine bedava güneş elektrikli sistemi takılacağını duyurdu. Bu aslında alternatif bir kırsal kalkınma modeli olarak kabul edilmeli...

Örneğin Afrika: Hiçbir şebeke hattı olmayan köyler, kasabalar ve hatta şehirlerin artık en ucuz ve en temiz enerji kaynağı güneş enerjisi. Başta

Grafik 1

Kaynak: <http://map.ren21.net/#tr>

Sıralama	Ülke	Toplam Kurulu Güç (GW)	Nüfus (milyon kişi)	Kişi Başına Kurulu Güç (W/kişi)
1	Almanya	38,20	80,62	473,8
2	Çin	28,20	1357,00	20,8
3	Japonya	23,30	127,30	183,0
4	Amerika	18,30	318,90	57,4
5	İtalya	17,60	59,83	294,2
6	Fransa	5,67	66,03	85,9
7	İspanya	5,36	47,27	113,4
8	İngiltere	5,11	64,10	79,7
9	Avustralya	4,14	23,13	179,0
10	Belçika	3,07	11,20	274,1
	G. Kore	1,2	50,22	23,9
	Portekiz	0,363	10,46	34,7
	Türkiye	0,07	77,00	0,9
	Meksika	0,06	122	0,5
	Brezilya	0,02	200	0,1

Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası gibi kurumlar olmak üzere birçok ülkenin de destek verdiği bağış programları ile yüzbinlerce evin temel ihtiyaçları (cep telefonu, aydınlatma, TV, radyo, buzdolabı) artık tamamen güneş elektrikli sistemleri ile sağlanıyor. Kuraklıkla boğuşan ülkelerde de güneş enerjisi ile arıtılmış deniz suyu kullanılmaya başlandı.

Demek ki güneş enerjisi bir zengin oyuncu değil; tam tersi mevcut fakirlikten çıkmak için güçlü bir araç olarak da kullanılabilir bir yeni araç...

Demokrasi ve Güneş

Peki acaba demokrasi ve insan hakları ile güneş enerjisi kullanımı arasında da lineer bir korelasyon mevcut mu? Bunu tam olarak doğrulamak mümkün değil ancak sosyal gelişkinlik göstergelerinde önde olan ülkelerin başta güneş enerjisi olmak üzere tüm temiz enerji kaynaklarına ve enerji ve-

rimliliğine daha fazla ilgi ve destek verdiğini gözlemliyoruz. Belki sadece birkaç yıl sonra bir ülkedeki kurulu güneş enerjisi santral gücü ile vatandaş başına kurulu güç artık **yeni bir gelişkinlik göstergesi** olarak karşımıza çıkacak top100 listelerinde.

Eğitimden ARGE'ye, şeffaflıktan inovasyon ve patente kadar pek çok sosyal kalkınma göstergesi ilk 20 içinde Türkiye yer almıyor. Aslında şu andaki vahim duruma rağmen, güneş enerjisi alanında, diğer parametrelerden daha hızlı şekilde bir istisna yaratma şansımız var. Uzun vadeli stratejik bir planlama ve güçlü siyasi destek ile Türkiye'nin oldukça kısa bir sürede dünya solar şampiyonlar liginde ilk 10 içinde yerini alabileceğini düşünüyorum. Güneş kolektörlerinde (sıcak su üretimi) bunu becerdik, üstelik de hem kullanım hem de yerli üretim olarak. Güneş elektrikliğinde de bunun üstesinden gelmememiz için temel bir engel yok... ○

Taahhütlerimiz, Ormanlar, Plastikler ve Mercanlar...

Arka Bahçeniz Kuşlar İçin Bir Nimet olabilir

Araştırmacılar şehirlerdeki park ve koruların yaban hayat için çok önemli alanlar olduğunu belirtiyorlar. Bununla birlikte bu matrisi oluşturan habitatlar arasındaki alanların kullanımı ise ayrı ve kritik bir konu. Park ve korular Belediyeler tarafından kolayca düzenlenebiliyor ve korunabiliyor. Ancak kişilere ait bahçelerin durumu maalesef öyle değil. Bahçelerimizi daha iyi düzenleyip buraları küçük ekolojik alanlar haline getirebilsek yaban hayat için habitatlar arası geçiş koridorları oluşturabiliriz. Bu alanlar özellikle kuşlar için önemli barınak alanları. Kuşları bu alanlara çekmek için en büyük yardımcılarımız ise öncelikli ağaçlar. Arka bahçemizin bir oyun veya barbekü alanından çok daha fazla kullanım potansiyeli olduğunu unutmayalım!

Biodiversity News @

BiodiversityNew

<http://t.co/jKKHbDkSuf>

Paris 2015'e Doğru 36 ülkeden BM'ye Taahhüt

31 Mart ülkelerin BM'ye seragazi

emisyonlarını azaltma taahhütlerini göndermeleri için son gündü. Verilen sözler bu yıl Aralık ayında Paris'te yapılacak toplantıda varılması beklenen anlaşmanın göstergesi olarak BM açısından büyük önem taşıyor. Küresel emisyonların %30'unu salan Kanada'dan Gabon'a, Meksika'dan İsviçre'ye, AB ülkeleri dahil tam 36 ülke bu süre içinde BM'ye taahhütlerini sundular. Dünya üzerindeki 196 ülkenin 160 tanesi, başka bir ifadeyle

37 milyar ton emisyonundan sorumlu 160 ülke ise henüz taahhütlerini göndermiş değil.

Carbon Brief @CarbonBrief

<http://t.co/7dCbbAtHyw>

Biyçeşitliliğin ve İklim Değişikliğinin Koruyucusu: Ormanlar

Ormansızlaştırmanın önüne geçmek daha iyi bir gelecek için atılacak ilk adımlardan birisi! Dünyaca tanınan birçok firma da zaten bugünlerde tedarik zincirleri içinde kritik bileşenlerden biri olan ormanları koruma konusunda stratejiler geliştiriyor. Bu sayede dünyamıza iki büyük kazanç sağlanıyor: **Biyçeşitliliğin korunması** ve **iklim değişikliğiyle mücadele...** Tabii firmaların bu takdir edilir çabası günün sonunda tamamıyla sürdürülebilir ürün ürettikleri anlamına gelmiyor, zira ormandan elde ettikleri, sadece kağıt için hamur ve palmye yağı ile sınırlı, yani girdilerinin küçük bir

Özgür ÖZTÜRK
ozgur.ozturk@akcansa.com.tr

kısmı. Kritik nokta ormansızlaştırmanın tarım ile birlikte anılması, ormandan tarıma çevrilen alanlarda su ve toksik madde kullanımlarında hassasiyet gösterilmesi. Bu yönde büyük çaba var.

Bir başka kayda değer gelişme de firmaların “Orman Yönetimi Sertifikasyonları” gibi 3. Partilere verdikleri promosyonlar ile orman kaybının da ötesine geçip ekosistem kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmaları. En büyük palmiye yağı kullanıcıları firmaların %96’sı halk ormanı kurma taahhüdü vermiş durumda; bu da konunun ne kadar ciddiye alındığının bir başka göstergesi.

UN Environment @UNEP
<http://t.co/QG5Io6SI84>

Denizlere Attığımız Plastik’in Gıda Zincirimizi Zehirlediğini Biliyor muyuz?

Okyanus ve denizlerimize her yıl 8 milyon ton plastik atıyoruz. Şişe, misina, torba ve daha niceleri... Tüm bu maddeler deniz suyu ve güneş etkisi, dalga hareketiyle milyarlarca küçük, hatta mikro parçaya bölü-

nüyor ve yüzlerce mil taşıyorlar. Oluşan birikimlerin dev su kütlelerinde yarattığı kirliliğin boyutu maalesef tahminlerimizin çok ötesinde. Araştırmalar insan eliyle oluşan bu kirliliğin deniz canlıları ve ekosistemlerine etkisinin sonrasında dönüp dolaşıp yine insanı vurduğunu gösteriyor. Nasıl mı? Tabii ki ebola ve benzeri onca felakete rağmen hâlâ ısrarla anlamadığımız **gıda zincirinin** etkisiyle...

WBG Environment@WBG_Environment
<http://t.co/KMG2gEWIXb>

Alpler’de Buzul Erimesine Çare Bulundu

Haziran ayı ortalarında Avusturya Alpleri’ndeki **Pitztal Buzulu** erimeye başlar. Kayak köyü sahipleri ve yerel halk için dört aylık bu erime dönemi tahmin edersiniz ki, can sıkıcıdır. Bir gün Kayak köyü radikal bir karar alır: Buzulun erimesini önlemek için dev plastik battaniye ısmarlanır. 0,1 km² büyüklüğündeki dev battaniye kayak alanına serilir. Girişim olumlu sonuçlanır: Serilen battaniye erimeyi yavaşlatmıştır.

Şimdi aynı yöntem Almanya ve İsviçre’deki bazı kayak merkezlerinde de deniyor. Bir taraftan da Insburg Üniversitesi’nde buzul bilimcileri erimeyi daha da yavaşlatacak farklı tip malzemeler üzerine çalışıyorlar. Tüm bir dağı battaniye ile sarmak pek tabii mümkün olmaz ancak bu yaratıcı bir fikir ile kayak merkezlerinin daha mutlu ve umutlu olduğunu söyleyebiliriz!

CECHR @CECHR
<http://t.co/NIRCsw3RTv>

Mercan Resifleri 2015’te Renklerini Kaybedebilir

ABD Federal Ajansı, 2015’te küresel ısınma sebebiyle tüm dünyada mercan resiflerinin toplu ölümlerini öngörüyor. Bu, mercanların tarihte global ölçekte üçüncü kez beyazlaması olarak tezahür edecek gibi. Araştırmacılara göre bu büyüklükteki bir beyazlama sadece sıcaklık değişimi sonucunda gerçekleşebilir. Okyanuslarda depolanan ısı ve devam eden küresel ısınma, El Nino olmadan bile mercanların beyazlamasına sebep olacak kadar sıcaklığı artırıyor. 2014 senesinde okyanuslar şimdiye kadarki kayıtlı en yüksek sıcaklıklara ulaştı. Büyük beyazlama olayları onlarca yıl kalıcı olabiliyor ve hatta bazı durumlarda resifler bir daha asla eski haline dönmeyebiliyor. Bu son küresel ölçekteki beyazlama daha önceki iki olayda olduğu gibi Pasifik’te başlayıp Hint Okyanusu, güneydoğu Asya ve Karayipler’e doğru yayılıyor.

(Haber: Sophie Yeo, Yeşil Gazete için çeviren: Mine Tekman)
Yeşil Gazete @yesilgazete
<http://t.co/0Dtm3rvnmf>

Kadıköy'ün “Esencanları” Hem Öğretiyor Hem Eğlendiriyor

Kadıköy Belediyesi'nin organik atıklar konusunda çocukları bilinçlendirmek amacıyla başlattığı “Muhteşem Dönüşüm, Solucanlarla Kompost” Projesi tüm hızıyla devam ediyor. “Esencan ile Kompost” adını da taşıyan çalışma kapsamında şimdiye kadar 24 okulda yaklaşık 600 öğrenciye teorik ve pratik eğitim verilmiş durumda...

 Eylül AKINCI

Organik atık nedir? Organik atıkların kaynağında ayrıştırılması, gerek çevreye gerekse ekonomiye neler kazandırır? Atıklar nasıl yeniden besin haline gelirler, yani kompostlaşırlar? Hiç şüphesiz, bu bilgilerin küçük yaşlarda edinilmesi, atık yönetimi ve geridönüşüm konusunda farkındalığın yaratılması açısından büyük önem taşıyor. Hava, su, sıcaklık ve mikroorganizmaların etkisiyle parçalanarak diğer canlıların kullanılabileceği besinler haline gelen ve atık yönetiminde %65 gibi yüksek bir orana sahip olan organik atıklar ile ilgili bu bilgiler, ne yazık ki yaygın olarak verilmiyor. İşte buradan hareketle ilköğretim okulu öğrencilerini bilinçlendirmeyi amaçlayan Kadıköy Belediyesi, “Muhteşem Dönüşüm Solucanlarla Kompost” Projesini başlattı.

2012 yılından bu yana devam eden ve çocukların aklında kolay kalması için “Esencan ile Kompost” adını da taşıyan çalışma kapsamında şimdiye kadar 24 okulda 594 öğrenciye teorik ve pratik eğitim verilmiş durumda.

Söz konusu projenin çıkış noktasının “Atık Yönetimi ve Çevre Eğitimi Projesi” (AYÇEP) olduğunu dile getiren Proje Yöneticisi **Binnazlı Saka**, şu bilgileri paylaşıyor: “İlçemiz ilköğretim okulu öğrencilerine yönelik olarak 2010-2011 eğitim döneminde gerçekleştirilen AYÇEP kapsamında öğrencilere ambalaj atıkları, bitkisel atık yağlar, atık piller, elektronik atıklar gibi konularda bilgilendirme yapıldı. Ancak, atık karakterizasyonunda önemli bir paya sahip olan ‘organik atıklar’ konusunda ayrıntılı bir çalışma ve uygulamalı eğitim olmadığından,

öğrencilere konu ile ilgili detaylı bilgi aktarılamadı. Bu nedenle hem bu eksikliği tamamlamak hem de Kadıköy ilçesi sınırlarında bulunan ilköğretim okullarında eğitim gören öğrencileri organik atık yönetimi konusunda bilinçlendirerek, sağlıklı ve temiz bir çevre oluşturabilmelerine katkı sağlamak amacıyla olan 'Muhteşem Dönüşüm Solucanlarla Kompost' ya da çocuklar için akılda kalıcı olması için solucanların Türkçe ve Latince isimlerini birleştirerek oluşturduğumuz diğer adı 'Esencan ile Kompost' projemizi hazırladık." İlk eğitimlerin Mart 2012'de ilçe sınırlarında bulunan ve AYÇEP projesinin tamamlandığı resmi ve özel ilköğretim okulları ile belediye anaokullarından seçilen pilot okullarda başladığını söyleyen Saka, talepler doğrultusunda da projenin devam ettiğini aktarıyor.

Üç Aylık Heyecanlı Bekleyiş...

Gelelim eğitimin şekline ve kapsamına... Proje uygulayıcıları **Suzan Bodur** ve **Nihan Ayışık**'ın gözetiminde verilen eğitimler, İstanbul Göztepe'deki Özgürlük Parkı Hizmet Birimi içerisinde bulunan Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü Kompost Eğitim Birimi'nde gerçekleştiriliyor. Projenin ilk uygulama adımı olarak, belirlenen okullarda projeyi yürütecek öğretmenlere tanıtım sunumu yapılıyor, bir dönem boyunca yapılacak eğitim ve uygulamalar ile eğitim takvimi paylaşılıyor. Ardından karar verilen bir tarihte ilk ve ortaokul öğrencilerine yönelik olarak 45 dakika, anaokulu öğrencilerine yönelik olarak da 20 dakika süre ile sadece çizgi resimlerden oluşan teorik bir sunum gerçekleştiriliyor. Söz konusu sunumlarda öğrencilere çevre, organik atıklar, kompost ve solucanlar ile ilgili bilgiler veriliyor. Bu süreç de tamamlandıktan sonra sıra, uygulamalı eğitime geliyor. Öğrenciler, solucanların yaşayacağı ve kompostlaştırmayı gerçekleştire-

cekleri kutuyu hazırlıyorlar. Sonra da sıra Esencanlarla tanışmaya geliyor... Kimi ilk kez gördüğü bu minik hayvanlardan biraz çekinse de kısa süre sonra büyük bir merakla eline alıp inceliyor; sonra da onları yeni yaşam alanlarına yerleştiriyorlar. Evlerinden getirdikleri çay posası, elma kabuğu, salatalık, havuç gibi organik atıkları kutuya ekleyen çocuklar, 15 günde bir buraya gelip solucanları beslemeye ve kompostlaşma sürecini takip etmeye devam ediyorlar. Ve hasat... Üç ay devam eden beslemelerin ardından kutu içerisinde oluşan kompost alınıyor ve paketlenerek "Çevre Günü Etkinlikleri" kapsamında projeye emek veren öğretmenlere ve öğrencilere dağıtılıyor. Öğrencilerin elde ettikleri kompostu öğretmenleri ve aileleri ile birlikte çiçek ve fide dikiminde kullandıklarını söyleyen Nihan Ayışık, "Böylece hem çevre hem de hayvan sevgisini bir arada yaşıyorlar, **geridönüşümün aslında doğada var olduğunu, doğanın bize her şeyi öğrettiğini fark ediyorlar**. Ayrıca solucanlarla kompostlaştırmanın apartmanlar için

5 Aşamalı Uygulamalı Eğitimde Neler Yapılıyor?

1 Üretim Hazırlığı: Solucanların yaşayacağı ve kompostlaştırmayı gerçekleştirecekleri kutunun ve yataklıkların hazırlanması.

2 Esencan ile Tanışma: Solucanların, hazırlanan kutudaki "yataklık" adı verilen yeni yaşam alanlarına yerleştirilmesi.

3 Besleme: Kutulardaki yataklıklara solucanlar yerleştirildikten sonra öğrenciler tarafından getirilen organik atıkların ilave edilmesi.

4 Haftalık Beslemeler: Öğrencilerin 15 günde bir organik atıklar getirerek solucanları beslemesi ve hem kutuları hem de kompostlaşma sürecini takip etmeleri.

5 Hasat: 3 ay boyunca devam eden beslemelerin ardından kutu içerisinde oluşan kompostun alınması.

uygun bir yöntem olduğunu ve mutlak atıklarının tümünün geri dönüştürülerek organik atıklarında azaltılabileceğini öğreniyorlar" diyor. Projeye katılan okullara teşekkür plakeleri, projeyi yürüten öğrencilere ise "Esencan Dostu" madalyaları verildiğini de ekleyen Ayışık, "Ayrıca her türlü atık kullanılarak 'Solucanlar ve Kompost' konulu resim yarışmaları düzenleniyor, başarılı olan öğrenciler ödüllendiriliyor ve tüm resimler sergileniyor" bilgisini de paylaşıyor. ○

Ağacın Hikayesinde “Ben” ve “Doğa” Ayrımı Yok

Eserlerinde ağaç yontu işlerini de kullanan ressam ve heykeltıraş Ayhan Tomak, doğa ile insanın birbirinden ayrı olmadığına vurgu yapıyor. Yaşamı bütüncül görme üzerine paylaşımlarını ağaçların diliyle sanatına aktaran Tomak, ağaç ile ayna tutuyor hepimize...

 Dilek EKŞİ, eksdilek@gmail.com

Yüzyıllar öncesinin masalları ve efsaneleri sürdürülebilir olmayı başarmışlar. Peki, zamanı ve mekanı ortadan kaldıran, insanlığın kültürel hafızasında daima canlı olan bu anlatuların içindeki sihir neydi ki, günümüze kadar gelebildiler? Cevaplardan biri, insana ayna tutacak hikayeleri içlerinde saklamaları olsa gerek. İlginç olan, masallarda zorda kalmış insana yardıma gelen sadece hemcinsi değildir. Ona yardımcı olan bir ağaç, bir kuş, bir taş da olabilmektedir. Dinlediklerimizde, desteğin doğadan gelmesini hiç de garipsemeyiz, çünkü çocukken “ben” ve “doğa” ayrımını yapmayız; hayatın dengesinin bütüncül bir yaşam olduğunu masal bize anlatır. Ancak büyüdüğümüzde bu masalların içinde geçen olaylar, çocukluğumuzun anılarında sıkışıp kalır ve fantastik filmlerin büyülü dünyasında geçenleri bir misafir gibi izleriz. Hele ki, günümüz dünyasında bilinçli olarak bütüncül bir yaşam içinde olduğumuzu ve hatta dokunduğumuz malzeme için “Ağaç mı, değil mi?” diye soracak kadar doğadan uzak kaldığımızı fark edemeyiz. Ancak öyle bir isim var ki, bizlere “İnsan ve doğa ayrı değil” bakış açısıyla ağaçların hikayelerini anlatıyor: Ayhan Tomak... Ressam ve heykeltıraş olan Tomak, aynı zamanda ağaç yontu işlerini de eserlerinde kullanan bir sanatçı... Sürdürülebilir sanat içinde geridönüşümlü malzeme kullanmak, üretilen eserlerin karbon ayakizini hesaplamak veya tema olarak iklim değişikliği, aşırı tüketim gibi konuları işlemek, akla gelebilecek anahtar sözcükler olsa da Ayhan Tomak, sanatçının hayata bakış açısında öncelikle bir felsefesinin olması gerektiğinden bahsediyor. “Sanatçı hangi vizörden bakıyorsa, o bakışa uygun işleri çıkarıyor” diyor.

Doğanın Dili Bilindiğinde İşbirliği Artar

Sürdürülebilirlik kavramında, şirketlerin vizyonunu belirlemesi önceliklidir. Diyelim fastfood üreten bir işletme, “insanların sağlığına katkı sağlayacak

yiyecekler üreteceğiz” kararını alırsa, bu bir vizyondur ve bunu gerçekleştirecek alt hedefler belirlenir. Ne üreteceği, nasıl üreteceği, üretim sürecinde tedarikçilerin kimler olacağı, tamamıyla bu vizyon çerçevesinde değişir. Bu kapsamda bir sanatçının ürettiği eserlerin ve bir ticari işletmenin verdiği hizmetlerin sürdürülebilirlik kavramına yaklaşım ilkelerinde benzerlikler vardır.

“Doğa, insandan farklı değildir. İnsan, duyguları ile nasıl tepki veriyorsa, ihtiyaçlarını nasıl dile getiriyorsa doğa da aynı şekilde davranır.” İşte bu bilinç içselleştirilmedikçe, sürdürülebilir bir sanattan veya sürdürülebilir bir hizmetten bahsetmek pek mümkün değildir.

Ağaç yontusunda da hangi türden, hangi yaşta ağaçla konuştuğunuzu bilmeniz gerekir. Yaşlı kayının hamuru yumuşaktır; sanki tevazu vardır hislerinde. Halbuki genç kayın yontulmaya öyle kolay izin vermez, serttir. Rüzgarda kalmış ağacın gerginliğini almak gerekir; tıpkı derimize sürdüğümüz krem gibi ağacın yüzeyine bezir yağı sürersek, ipeksi bir dokunuşa kavuşur. Bazen bir ağaç, bir ağaca öykünebilir. Diyelim; bir kavak ağacının yakınlarında birçok meşe ağacı varsa kavak çoğunluğa uyabilir ve onlar gibi oldukça sert olabilir. Ormanda ağacın hayatta kalma rekabeti, insan hayatının inişleri çıkışları gibidir; gökyüzüne güçlü dallarını uzatan ağacı bir sarmaşık sarıp sarmalayıp zaman içinde kurutabilir.

Okul bahçesindeki ağacın gövdesine çakılmış çivilerin geriye bıraktıkları izler, o ağacın yara izleridir. Tıpkı insanın derisi gibidir, bakım yapılmazsa yara düzgün kapanmaz, bir işaret bırakır. Bu, ağacın hikayesi olur. Başka bir örnek; yamru yumru büyümüş kökler taşkınlıkla sağa sola genişleyebilir, ağacın kanserli hücreleri olabilir, bu, hikayesi olur. Bir ağacın gövdesinin bir tarafına Karadeniz rüzgarı vurmuştur, lifleri gergindir; diğer tarafı daha yumuşak rüzgarlar almıştır, iki yüzün lifleri aynı değildir. Bu, ağacın hikayesi olur. Sanayi ağacı ile orman ağacının dili farklıdır.

Ve Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun “Yaşamak” adlı şiiri akla gelir:

“Kimi eskidiği için yaşar
Kimi yaşadıkça eskir
Ne tohumda keramet
Ne toprakta
Ne başakta
Marifet yaşamakta”

Endüstriyel ağaçlar, zamanı geldiği vakit kesilir, ama ormanda hür büyüyen ağaçlar yaşadıkça eskir, hikayeler biriktirir. Ağacın nasıl bir yaşam serüveni geçirdiğini anlamak bir incelik. Bu incelik, yaşamın birbirine bağlı bütünsel ilişkiler ağı içinde olduğunu idrak edebilen bir anlayış oluşturur ki, doğaya hükmedici değil, doğanın diliyle konuşan bir algıyı şekillendirir. Bu algı da bütünü görme biçimini geliştirir.

Çölde buz pisti yapıldığını farz edelim... Maliyetli bir iştir ve bu tercih, çölün doğasına uyum göstermeyen bir çalışmadır; gün olur ki sürpriz bir aksaklıkla bir anda tesis çökebilir. Yerelin özelliklerine uyumlu yaratıcı tasarımlar ise ancak ani değişikliklerde esneklik ve direnç göste-

Ayhan Tomak, sanatçının hayata bakış açısında öncelikle bir felsefesinin olması gerektiğinden bahsediyor ve “Sanatçı hangi vizörden bakıyorsa, o bakışa uygun işleri çıkarıyor” diyor.

Sanatçı, "Hayat Ağacı" çalışmalarında henüz suyunu atmamış genç ağaçları kullanır ve eser tamamlanmış olsa da nemini atıp bir dengeye gelinceye kadar hareketliliğini sürdürür, simgesel olarak da hayatın canlılık olduğunu ifade eder.

Örneğin ağaçlar, Eylül ayında uykuya girerler ve öz suları çekilir, canlı değildirlir. Ne zaman Şubat gelir, canlanmaya başlarlar. Yazın en çok su ile doldukları zamandır, işte o zaman ağaçları kesmek gerekir, canlıdırlar ve damarlarında öz suları olduğu için ağacı istenildiği gibi yontmak da zordur. Yanlış zamanda kesilen ağaçları kurutmak için buharla veya ilaçlarla yıkama gibi birçok maliyetli işlemden geçirmek gerekir. Doğanın dili bilindiği zaman işbirliği artar, gerilim de, maliyet de azalır.

Atölyeler Düzenliyor

Doğanın dilini çok iyi bilen Ayhan Tomak da haftanın bazı günlerinde bir orman köyünde köylülerle beraber ortak bir yaşam geçiriyor ve köylülerin doğa ile iletişimlerini gözlemleyerek sanatına yansıtıyor. Ihlamur, meşe, kayın, kızıl ağaç, zeytin gibi ağaçları kullanıyor. Ayrıca, ahşap yontusu üzerine atölye çalışmaları düzenliyor. Bu atölyelere bilgisayar programcısı, muhasebeci, avukat, iç mimar gibi çok farklı meslek gruplarından kişiler katılıyor. Katılımcıların ilgi alanına göre ağaçların desen, damar yolları ve dokularını tanıma, ortam ve malzemenin nemi, iç mekan ışık açıları gibi teknik detayları da içine alan konular işleniyor.

Tomak'ın çalışmalarının ana hedeflerinden biri, doğanın ritmini ve uyumunu malzemesine geçirmek. Örneğin; Anadolu masallarında geçen "Şahmaran" çalışmasında, ağaç parçaları olarak meşenin, genç kayının ve yaşlı kayının birbirine geçişlerini sağlayarak kıvrımlı bir figür oluşturur ve gövdesindeki kurtçukların bıraktığı izlerden esinlenerek bu izleri devam ettiren yontularla hikayesini tamamlar. Bir başka örnekte; ağaç bir masanın masa kenarları, akışkan ve kıvrımlı bir dalgalanma yapar; lifler ve ağaç parçaları uyum içinde birbirine kaynamıştır. Fonksiyonel tasarım çalışmalarında, ağaç yontusunun estetiği içine yerleştirilen aynalar, duvarda aynanın kendisini de fark ettirir, halbuki normalde aynaya ayna olduğu için bakmayız. "Hayat Ağacı" çalışmalarında ise henüz suyunu atmamış genç ağaçları kullanır ve eser tamamlanmış olsa da nemini atıp bir dengeye gelinceye kadar hareketliliğini sürdürür, simgesel olarak da hayatın canlılık olduğunu ifade eder.

Doğa ve bizler; aynı güneşi, aynı toprağı, aynı suyu, aynı havayı soluyoruz, benzer özelliklerimiz var ve kocaman bir ağırm ayrılmaz parçalarıyız, birbirimizi etkiliyoruz. Ayhan Tomak da bir sanatçı olarak yaşamı bütüncül görme üzerine paylaşımlarını ağaçların diliyle sanatına aktarıyor ve bizlere ağaç ile ayna tutuyor. ○

11. GERİ DÖNÜŞÜM, ÇEVRE TEKNOLOJİLERİ
VE ATIK YÖNETİMİ ULUSLARARASI FUARI

11-13 Haziran 2015

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi, İstanbul

Avrasya'nın Lider Çevre Teknolojileri Fuarı

Türkiye • Balkanlar • BDT Ülkeleri • Orta Doğu • Afrika

katı atık

atık su

atık gaz

yeşil enerji

rewistanbul.com

Organizasyon

Üniversiteliler “Yeşil Mağaza” İçin Yarışıyor

Unilever Türkiye ile WWF-Türkiye'nin üniversite öğrencilerine yönelik hayata geçirdiği “Yeşil Mağaza Proje Yarışması”, gençlerin sürdürülebilir iş yapış biçimlerini, satış teşkilatını ve bütçe yönetimini deneyimlemelerini amaçlıyor. Yarışmanın detaylarını Unilever Kuzey Afrika, Ortadoğu, Türkiye, Rusya, Ukrayna&Belarus Bölgesi Liderlik Geliştirme Direktörü İrem Özbalyalı'dan dinledik...

 Füsun AKAY

“Yeşil Mağaza” isimli yarışma projenizin çıkış noktasını anlatır mısınız?

Unilever olarak sürdürülebilirliği sadece üretimde değil, her aşamada sağlamak istiyoruz. Bu sebeple hammadde tedarikinden fabrikalarımıza ve tüketicilerimizin ürün kullanımına kadar tüm değer zinciri boyunca çalışıyoruz. Bugün, değer zincirimizi analiz ettiğimiz zaman Unilever olarak çevresel ayaklarımızın ortalama %21'inin hammadde tedarikinden, %2'sinin üretimden, %70'inin tüketici kullanımından ve %4'ünün satış noktalarından oluştuğunu görüyoruz. İşte bu noktadan hareketle, Unilever Türkiye olarak tüketiciyle bulduğumuz kilit nokta olan mağazaların da sürdürülebilirlik kriterleri taşıması için paydaşlarımız nezdinde farkındalık yaratmayı amaçlıyoruz. “Yeşil Mağaza Proje Yarışmamız” da bu anlayışın bir

sonucu olarak doğdu. Bu harekete geleceğin profesyonelleri olan üniversite öğrencilerini de katmak, gençlerde iş yapış şeklini değiştirmenin doğa üzerindeki baskının azalmasına yol açacağına dair farkındalık ve bilinç yaratmak istedik. Ayrıca, gezegenimizin en önemli sorunlarından biri olan enerji verimliliği ve doğal kaynak tüketiminin azaltılması yönünde de gençlerin desteğini yanımıza almayı arzu ettik.

Yeşil Mağaza Projesi, ülkemizin önde gelen eğitim kurumlarında okuyan üniversite öğrencilerinin, WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) rehberliğinde “Yeşil Mağazalar” tasarımlarını, mağazanın nasıl sürdürülebilir olacağına karar vermelerini ve Unilever bilgi birikiminden yararlanmanın yanı sıra sürdürülebilir iş yapış biçimlerini, satış teşkilatını ve bütçe yönetimini deneyimlemelerini amaçlıyor.

Şu an projenize dahil olan kaç ekip bulunuyor? “Yeşil Satış Noktası” olmanın kriterlerini ve yarışmanın işleyişini anlatır mısınız?

Yeşil Mağaza Projemiz kapsamında Bilkent, Sabancı ve Özyeğin Üniversitesi öğrencilerinden oluşan üç ayrı ekip bulunuyor. Bu ekipler, kendi tasarlayıp kurdukları mağazaları işletiyorlar. Süreç, Mart ayında başladı ve Mayıs ayındaki finalle sona erecek. Proje kapsamında en sürdürülebilir mağazayı tasarlayan ve kuran, en yüksek ciroya ve kârlılığa erişen, en yaratıcı promosyonu yapan ekip yarışmayı kazanacak.

Projemizde puan kazanabilmek için gerekli kriterler, WWF-Türkiye tarafından standart olarak belirlendi. Bu kriterlerin her biri aynı zamanda “Yeşil Satış Noktası” olma kriteridir. Ayrıca, bu kriterlerin bazıları, projemize direkt olarak hitap etmesi ve bu projede uygulanması neredeyse imkansız olsa bile, yaratıcılığı engellemek amacıyla herhangi

bir eleme yapmadan, olduğu gibi paylaşıldı.

Her bir öğrenci ekibi; **enerji kullanımı, su kullanımı, atık yönetimi, kimyasal ve kirlilik azaltımı, sürdürülebilir mobilya ve yapı malzemeleri, poşet kullanımı, iletişim, eğitim, sosyal sorumluluk ve inovasyon** gibi belirlenen kriterlerin alt başlıklarını göz önünde bulundurarak mağazasını tasarladı ve işletmeye başladı. Belirlenen kriterler üzerinden yapılacak puanlamayla yarışma sonunda en fazla puanı alan ekip birinci ilan edilecek.

Bildiğimiz kadarıyla yarışmayı kazanan ekip, projesini globaldeki üst yöneticilere de sunacak. Bundan sonraki süreç ne şekilde işleyecek? Söz konusu projenin mağazalarda hayata geçirilmesi planlanıyor mu?

Bu projenin çıkış noktası; halihazırda “**Sürdürülebilir Yaşam Planı**” doğrultusunda satış noktalarımızı Yeşil Satış Noktası’na dönüştürme vizyonumuzdur. 2012 yılından beri birçok satış noktamızı yeşil uygulamalara geçirdik. Bu yıl da yeni bir açılım olarak üniversite öğrencilerinin bize katacağı yeni ve yaratıcı fikirlerle bu uygulamaları daha ileri götürebileceğimize inandık. Öğrencilerin kendi fikir ve uygulamalarından yola çıkılarak tasarladığı mağazalarda başarıyla uygulanmış yeşil tasarımlar, yeşil süreçler (atık sistemi, enerji kullanımı vb.) ve satış stratejileri mikro ölçekte tekrar edilebilir bir satış modeli olarak değerlendirilecek.

Yarışma sonunda şampiyon olan ekip, Londra’da projesini Unilever’in globaldeki üst düzey yöneticilerine sunma imkanı elde edecek. Kazanan ekibe ayrıca, **Unilever’de staj imkanı** sunacağız. Sürdürülebilir mağazadan elde edilen gelirin tamamı ise kazanan üniversitenin burs fonu aracılığıyla yeni öğrencilere aktarılacak. ○

Yarışmacılar, Deneyimlerini EKOIQ ile Paylaştı

Sabancı Üniversitesi “Mondo Verde” Ekibi: Öncelikle Green Store Project’te sıfırdan bir işletme kurduk. Bu, gerçek iş dünyasını deneyimleyebilmek için bize çok büyük bir olanak sağladı. Dükkanımızla ilgili tasarım, finans, organizasyon, satış ve pazarlama gibi her adımda kendi kararlarımızı verdik ve **sonuçlarıyla da yüzleşiyoruz**. Bugüne kadar okulda teoride öğrendiklerimizi pratiğe döküp sonuçlarıyla çok hızlı bir şekilde karşılaşılabilmek için çok şanslıyız. Projeye seçtiğimiz günden itibaren büyük bir heyecanla hazırlıklarımızı yaptık ve dükkanımızı aynı heyecanla işletiyoruz. Her geçen gün daha da artan motivasyonumuzla hem kampüsümüzde çevre duyarlılığı uyandırmak hem de yarışmayı kazanmak için elimizden gelenin fazlasını yapıyoruz. Hedefimiz tabii ki yarışmayı kazanıp Londra’da projemizi anlatmak! Bu yolda bize destek olan Unilever, WWF-Türkiye ve Sabancı Üniversitesi’ne çok teşekkür ediyoruz...Green Store, bir öğrenci için üniversite hayatında gerçekleştirebileceği en güzel proje olmalı!

Bilkent Üniversitesi “Green Everest” Ekibi: Bilkent Üniversitesi 3. sınıf Endüstri Mühendisliği öğrencileri olarak bugüne kadar çok sayıda yarışmaya, vaka çözümüne ve eğitime katıldık. Katıldığımız tüm bu etkinlikler tam olarak gerçek olmayan, somut

sonuçlardan ziyade, soyut sonuçlar elde edilebilen türdendi. Project Green Store, yaşadığımız tüm bu tecrübelerden daha farklı bir proje. **Katılma amacımız da farklılığı ve özgünlüğüyle bizde yarattığı bu heyecandı**. Bu proje öğrencilere sadece gerçek bir satış, finans ve pazarlama fırsatı vermesinin yanı sıra doğayı koruma konusunda hem bilinçlenmek hem de insanları bilinçlendirmek için çok güzel bir ortam hazırlıyor. Bu yüzden, Project Green Store bizim için hayatımız boyunca unutamayacağımız bir tecrübe oldu ve olmaya da devam ediyor. Böyle bir fırsatı bize sunduğu için hem Unilever’e hem de WWF-Türkiye’ye çok teşekkür ederiz. Umarız proje amacına ulaşır ve yeşil mağazaların sayısı her geçen gün daha çok artar.

Özyeğin Üniversitesi “Green Era” Ekibi: Unilever ve WWF-Türkiye işbirliği ile gerçekleşen bu projede çevreci, geri dönüştürülebilir, yeşil bir mağaza yaratma fırsatını elde ettiğimiz için çok mutluyuz. Mağazanın geri dönüştürülebilir ve çevreci malzemelerden yapılması üniversitemizde de bir farkındalık yaratmamızı sağlıyor. Mağazanın tasarım aşamasından sonra tamamen sorumluluğu bizlere ait bir şekilde Unilever ürünlerini satmamız ise üniversitemizin de bizlere kazandırmaya çalıştığı **girişimci profilini mezun olmadan önce pratiğe dökmemizi sağlıyor**. Bu proje yarattığı farkındalık ve girişimcilik fırsatıyla takımımız içerisinde gelecekte girişimci olmak isteyen, sosyal sorumluluk ve çevre konularındaki projelere daha çok gönüllü olmak isteyen arkadaşlarımız için büyük bir tecrübe olacak.

Dr. Uygur Özesmi
Change.org Doğu Avrupa
Batı Asya Direktörü

Betonda Boğulmak

İzmir Bayındır'ın bir dağ köyüne yerleştikten sonra betonda boğulmanın ne demek olduğunu daha iyi anladım. Eskiden güne egzoz kokusu, araba yıkama ve çevre yolundan geçen arabaların vınn vınn sesleri ve köşede sıkışan trafiğin kornaları ile uyanırken, bugün sabahları en az beş türden kuşun sesine, yaprakların hışırtısına ve bambu rüzgar çanlarının tınısına uyanıyorum. Eskiden hafta sonu geldiğinde sıkıntı basardı, doğaya kaçmanın yolunu arardık. İki saat trafiği göze alırsak **Belgrad Ormanı, Çamlıca Tepesi, Sapanca, Yalova**'ya kadar uzanır derin bir nefes alır veya biraz daha gayret edersek betondan İznik Gölü'ne kadar kaçardık. Bütün bu yol, betonda boğulmamak, biraz nefes almak içindi.

İstanbul'da Kadıköylüler diğer mahallelere göre bu açıdan daha şanslı elbette, çünkü onların **Fenerbahçe-Kalamış-Moda sahil şeridi** var. Uçsuz bucaksız ufka bakarken, sahil

şeridinin yeşilliğinde, denizin esintisinin ferahlığında nefes alma imkanları var. Hatta Kurbağalıdere'si bile var; her ne kadar hâlâ sağaltılmayı beklese de... Peki bu imkanları devam edecek mi, yoksa beton canavarı, Fenerbahçe-Kalamış sahilini yutup, Kadıköylüleri de boğacak mı? Kadıköylüler buna izin verecek gibi görünmüyor. Fenerbahçe-Kalamış'taki betonlaşma planlarını Kadıköylülere sormamalarının nedeni bu mu acaba? Zaten yanıtını biliyorlar da, vatandaşa rağmen, vatandaşa dayatarak mı yapmaya kalkışıyorlar? **Kadıköy Belediyesi** bütün yasal süreçleri işletirken, toplum odaklı belediyeçilik anlayışı içinde mahalleliyi bilgilendirmek, ayrıca

daha geniş kitlelerin desteğini almak üzere imza kampanyası başlatıldı. Belediye her konuda olduğu gibi önce o mahallenin sakinlerinin talep ve arzularını dinliyor. Bütün yerel ve ulusal yönetimler bunu yapsa, kararların çoğu toplum lehine olur. Zaten demokrasi anlayışı kararların bu kararlardan etkilenenlerle birlikte alınmasını şart koşar. Bu açıdan imza kampanyaları özellikle yerel kararlarda ciddi bir katılımcı demokrasi aracı olarak ortaya çıkıyor. Bu demokrasi aracını etkili biçimde kullanan Kadıköylüler nefes aldıkları en yakın yeri yine beton canavarına mı kaptıracaklar, yoksa bir araya gelen **57 bin kişi sahile betonu dokundurtmadan onu koruyabilecek mi?**

Not: Bu sayfalara yansımaları istediğiniz kampanyalarınızı bizimle paylaşmak isterseniz, İletişim Sorumlumuz Sırma Süren ile sirma@change.org'dan bağlantıya geçebilirsiniz.

Change.org'da Kampanya Başlatmak İçin Ne Yapmak Gerekli?

www.change.org sitesine girin, **Kampanya Başlat** kutucuğuna tıklayın; aşağıdaki soruların olduğu formu doldurun, **Kurallar** bölümünü dikkatlice okuyun; sonra isterseniz fotoğraf veya video ekleyip kampanyanızı başlatın.

- 1- Başlatacağınız kampanya kime yönelik? Biliyorsanız birey, kurum ya da hükümet organının adı ve varsa e-posta adresini yazın.
- 2- Muhataplardan ne talep ediyorsunuz?
- 3- Bu kampanya sizin için neden önemli? Bir başka deyişle, insanlar bu kampanyaya neden destek vermeli?

İmzalarla birlikte siteye giren herkes kampanyanızı görebilir; her imza veren de kendi sosyal medya hesaplarından arkadaşları ve takipçileriyle paylaşabilir. Kampanyanızın muhatabına ilk imzalayan 50 kişinin imzasını içeren bir e-posta gider. Sonrasında da düzenli olarak kampanyanızın durumuna dair bilgilendirme e-postaları iletilir.

change.org

Sahilime Dokunma!

Köşemizin bu ayki konuğu Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu. Change.org'da kampanya yürüten Nuhoğlu, Kalamış-Fenerbahçe sahilinin imara açılmasına karşı mücadele ediyor.

Change.org'da sadece bireyler kampanya başlatmıyor. Köşemizin bu ayki konuğu change.org/sahilimedokunma adresinde kampanyasını yürüten Kadıköy Belediyesi. Hızla büyüyen bu kampanya için Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu ile konuştuk. Sosyal medyada da çok aktif olan Kadıköy Belediyesi, change.org'da çok kısa sürede oldukça ses getiren imza kampanyasını Kalamış-Fenerbahçe sahilinin imara açılmasını öngören planı iptal için yürütüyor.

Sayın Nuhoğlu, Fenerbahçe-Kalamış sahilinin imara açılması Kadıköy ve Kadıköylüler için ne anlama geliyor?

Bu, uzun bir sahil şeridine set çekilmesi ve ciddi bir yapılaşma anlamına geliyor. Alanın yapılaşmaya açılması halkın denizden koparılması, ciddi bir yoğunluk ve trafik olarak bölgedeki yaşamı etkileyecek. Ayrıca bu koy, korunması gerekli doğal bir sit alanı, herkesin spor yaptığı, bisiklete bindiği, denizi seyrettiği bir sahil hattı. Yeni plan uygulanırsa alan tüm bu fonksiyonlarını yitirecek, yüzde 13'lük bir emsal artırım söz konusu. Bu da 15 bin metrekare alanın yapılaşmaya açılması demek. Karar, halkın kullandığı tüm alanların betonlaşması anlamına geliyor. Sahillere insanların ihtiyacı var. Buradaki marina büyürse çok fazla kirlilik olacak. Yelken sporları sekteye uğrayacak, yoğunlaşma ile birlikte su akıntıları azalacak.

Bildiğimiz kadarıyla bu karar Özelleştirme Müdürlüğü tarafın-

dan başkanlığımıza bildirildi. Karar aşamasında Belediye olarak sizinle irtibata geçildi mi?

Bu plan bize Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından iletildi. Prosedür olarak İBB'de askıya çıkıyor. Belli bir süre içinde projenin incelenip varsa itirazın İBB'ye yapılması gerekli. Ancak planlar yapılırken kesinlikle bizim ve Kadıköylülerin fikri alınmadı. Kentteki yaşamı etkileyecek konularda yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve vatandaşların fikirlerinin mutlaka alınması gerekli ancak son yıllarda birçok konuda olduğu gibi kentsel konularda da "ben yaptım oldu" şeklinde projeler üretiliyor.

İlk aşamada yasal itiraz hakkımızı kullandık, yasal itiraz olumsuz sonuçlanırsa plana dava açacağız.

Konuyla ilgili change.org'da da bir imza kampanyası başlattınız. Kampanya başlatmaya nasıl karar verdiniz?

Bu tür durumlarda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve sürece dahil edilmesi çok önemli. Elbette biz tüm yasal yollara başvuruyoruz ancak kentte yaşayan yurttaşların da bu konudaki tavrını ortaya koyması çok önemli. Kadıköy'de sosyal medya ve dijital iletişim araçları yaygın olarak kullanılıyor, change.org da

bu mecralardan biri. Bu yüzden change.org'da imza kampanyası başlattık. İmza kampanyası öncelikle konunun bilinmesi açısından çok önemli, sonrasında da projeye ne kadar itirazın söz konusu olduğunu görmemizi sağlıyor.

Hukuki süreç ve imza kampanyasından sonra yetkililerden sizinle irtibata geçen oldu mu?

Şu an bir gelişme söz konusu değil ancak Kadıköylüler kampanyayı duydukça daha fazla neler yapılabileceğini soruyorlar.

İmza kampanyasıyla ilgili geri dönüşler nasıl?

Birçok insanın aktif olarak kullandığı bir alan olduğu için ciddi bir itiraz söz konusu. İstanbul'daki yeşil alanların gün geçtikçe azalması, birçok kamu arazisinin imara açılması insanların tepkilerinin daha da artmasına yol açıyor. Önceliğin Kurbağalıdere gibi kangren olmuş sorunların çözümü olması gerektiği dile getiriliyor.

Sayın Nuhoğlu, on olarak okuyuculara change.org/sahilimedokunma adresindeki kampanyanızı çok kısa sürede 57.000'den fazla kişinin desteklediğini hatırlatalım. Destekçilerinize bir mesajınız var mı?

Birkaç hafta içinde bu rakama ulaşılması çok önemli ve değerli. İmza vererek destekleyen herkese teşekkür ederim. Bu kampanya gelişerek devam edecek, her türlü gelişmeyi yine change.org'daki kampanya aracılığıyla duyurmaya devam edeceğiz. ○

Küçük Çiftçilerin Geleceği Ekorasyonalist Yaklaşımında

Türkiye’de sürdürülebilir tarımsal kalkınma çalışmalarının hem pratik hem de teorik düzeyde önemli isimlerinden Cem Birder, geçtiğimiz ay Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü’nün toplantısı için Moldova’daydı. Kişinev’deki toplantıdan izlenimlerini paylaşan Birder, Moldova Sonuç Bildirgesi’nde öne çıkan başlıkları ve toplantıda sunduğu Ekorasyonalist Yaklaşım önerilerini paylaştı EKOIQ okurlarıyla...

 Cem BİRDER - Toprak Ana

Moldova’nın başkenti Kişinev’de 16 -17 Nisan tarihlerinde sessiz sedasız ancak önemli bir buluşma gerçekleşti. Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Örgütü *The Black Sea Economic Cooperation, BSEC* toplantısının başlığı “**Tarım Sektöründe**

Küçük Çiftçiler ve KOBİ’ler” idi. Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) sponsorluğu ile gerçekleşen etkinliğe tüm üye ülkelerin yanı sıra Almanya da katıldı. Moldova Ekonomi Bakanı Yardımcısı Dr. Tudor Copaci, KAS Türkiye Başkanı Dr. Colin Dürkop, KEİ

Yönetici Müdürü Meltem Güney ve ERENET Bilim Direktörü Dr. Antal Szabo tarafından yapılan açılış konuşmalarında sektörün daha kaliteli ve verimli üretimine yönelik finansman ihtiyaçlarının yanı sıra, bölgede küçük çiftçileri ve KOBİ’leri olumsuz etkileyen, kritik öneme

Toplantıya konuk olarak katılan Dr. Steffen Grossman, Almanya’da, tarım sektörü de dahil olmak üzere toplam işyerlerinin sayısal miktar olarak %95’inin ve toplam ekonomiye olan katkısı ile %51’inin aile işletmeciliğine ait olduğunu belirtti.

sahip bazı unsurlara vurgu yapıldı. Bunlar, (i) İklim değişikliği, (ii) **Büyük uluslararası şirketlerin yarattığı haksız rekabet**, (iii) **Rusya’ya uygulanmakta olan gıda ambargosunun direkt ve dolaylı etkileri** ve (iv) **AB sübvansiyonlarının dağılımı** olarak özetlenebilir.

Ev sahibi Moldova’nın yanı sıra, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Arnavutluk, Romanya, Rusya, Sırbistan, Yunanistan, Ukrayna ve Türkiye’den delegeler de sunumlar gerçekleştirdi.

Toplantıya konuk olarak katılan Dr. Steffen Grossman, Almanya’da, tarım sektörü de dahil olmak üzere toplam işyerlerinin sayısal olarak %95’inin ve toplam ekonomiye olan katkısı ile %51’inin aile işletmeciliğine ait olduğunu belirtti. 1970’lerde 1 milyon civarında olan çiftlik sayısına bugün yaklaşık 286 bin daha eklenmiş ve ortalama çiftçilik alanı son 40 yıl içinde beş misli artarak 586 dekara ulaşmış.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Örgütü üyesi ülkeler tarafından yapılan sunumlarda küçük çiftçiler ve KOBİ’ler adına benzer durumlara vurgu vardı:

- Son 25 yıl içinde merkez kontrollü ekonomilerden serbest pazar ekonomisine doğru geçişte ülkeler, kırsal alanlarda ve tarım sektörlerinde büyük değişimler yaşadı.

- Ekonomik olarak değerlendirildiğinde, tarım sektöründe daha

Kapitalist Yaklaşım	Ekorasyonalist Yaklaşım
1 Yoğunlaştırılmış kent nüfusu	Kırsal ve kent nüfusunda denge
2 Endüstriyel gıda hâkimiyeti	Geleneksel ve doğa dostu gıda sistemlerinin desteklenmesi
3 Ekonominin azami kâr ve daha zayıf kamu değerleri üzerinden gelişmesi	Etik ve ekoloji değerleri temelinde gelişen ekonomi
4 Küçük çiftçiler ve KOBİ’ler için yüksek borçluluğa olanak veren kredi sistemleri	Küçük çiftçiler ve KOBİ’ler için sürdürülebilirliği öncelik olarak hedefleyen finansman modelleri (ekonomi, ekoloji, tarım ve sosyokültürel unsurların uyumu)
5 Bilginin teknoloji ve yönlendirilmiş modern bilim temelli olarak gelişmesi	Bilginin geleneksel ve bağımsız bilimsel gerçeklik temelli gelişmesi
6 Daha çok tüketim	Daha az tüketim; alçakgönüllü yaşam tarzının değeri
7 Küresel ekonomi, standart eğitim, bilginin hızlı akışı	Daha yerel ekonomi, daha yerel eğitim, yavaş ve temiz bilgi
8 Statik kuralcı, merkezi kontrollü	Dinamik kurallar, dağınık yapıda kontrollü
9 Patentli tohumlar, özelleştirilmiş doğal kaynaklar	Geleneksel - atalık tohumların ve doğal kaynakların özgürce paylaşımı
10 Karar organlarının kısıtlanmış bağımsızlığı (örneğin, BM, WHO, DTÖ, birçok hükümetler)	Daha bağımsız ve akılcı kurumlar
11 Yasalar, hükümetler ve sözleşmeler içinde yer alan çelişkiler	Her alanda daha çok tutarlılık
12 Kriz ortamlarında zayıf çözüm önerileri	Öngörülebilir krizlerden önce sağlanan çözümler

büyük başarı; serbest ekonomi uygulamaları ve özelleştirilmiş (devlet kontrolünden ayrılmış) topraklara sahip olan ülkelerde gerçekleşti.

- Demirperde uygulamaları da dikate alındığında, birçok ülke için aşağıdaki maddeler ekonomik ölçekteki reformlar açısından önemli rol oynadı:

- Toprağın özelleştirilmesi.
- Serbest pazar uygulamaları.
- Gıda üretim ve dağıtım sistemlerinde serbestleşme, özelleştirmeler.
- Yerel ve merkezi yönetimlerin uyumlaşma süreci.
- Kırsal ve tarımsal destek programlarının gelişmesi.
- Kırsal alandaki gerçeğin, plan-

lanandan daha karmaşık olduğu anlaşıldı ve yaşanan gelişmeler umulduğu kadar iyimser neticeler oluşturmadı.

- KEİ Örgütü ülkelerinde küçük çiftçilere ait alanlar ortalama olarak 10-100 dekar. Geleneksel tahıl türleri ve karışık tür ekim (monokültür değil) ile elde edilen gelir ülke ortalamasının yaklaşık yarısı kadar ve bu gelir seviyesi bile öngörülebilir değil (garantisi yok).

- Küçük çiftçilerin büyük çoğunluğu özel bir eğitim sahibi değil; buna karşın geleneksel ve deneysel beceriler ön planda.

- KEİ Örgütü ülkelerinde genel olarak tarım sektörü iki alt-sektörden oluşuyor:

i) Düşük katma değerli tarım ürünleri (tahıllar, yağ bitkileri, şekerpancarı vb.) üreten ve yüksek-mekani-zasyon sebebiyle düşük miktarda iş gücü kullanan büyük ölçekli şirket tarımı,

ii) Daha yüksek katma değerli ürünler (meyve, üzüm, sebze, patates, fındık vb.) üreten, daha çok sayıda insana ihtiyaç duyan ve açık pazarlarda ürünleri satışa sunulan küçük çiftçi ve köylü tarımı.

● Genç nüfus çiftçiliği cazip bir iş alanı olarak görmüyor.

● Hasat kalitelerinde belirsizlik (hastalıklar, iklim değişikliği, kuraklık, sel vb.), artan uluslararası rekabet, sağlık ve çevre yasalarındaki katı düzenlemeler, yetersiz altyapı (sulama, bakım, depolama vb.) ve yaşlanmış makine parkı ve düşük yatırım imkânları küçük çiftçilerin son dönemde yaşadığı önemli sorunlar olarak gözükmüyor.

● Uluslararası ve büyük süpermarket zincirlerinin yarattığı sert rekabetçi ortam küçük çiftçilerin ürünlerini pazara (uygun ekonomik koşullarda ve bir takvim çerçevesinde) ulaştırma konusunda olumsuz sonuçlara yol açıyor.

● AB'nin Ortak Tarım Politikaları (*Common Agricultural Policy, CAP*) ticaretin önünde farklı vergilendirmeler ve kotalar oluşturuyor.

● Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası (*Black Sea Trade and Development Bank, BSTDB*), KEİ

Örgütü'nün finans kuruluşu olarak tarım sektörüne alternatif çözümler sağlıyor. Bugüne dek tarım sektörüne 135 milyon Avro kredi desteği verilmiş durumda.

Küçük çiftçilerin geleceğinde olumlu sonuçlar oluşturabileceğine inandığım üç projeyi toplantıda sunma imkânım oldu. Her üç proje de temelde **ekorasyonalist** yaklaşımı benimsiyor.

PROJE 1: Toprak Ana

Gelişen teknolojinin ve e-ticaret hacminin küçük çiftçilerin markalaşması, ürünleri istedikleri fiyatlardan, perakende müşterilerine aracısız ve direkt olarak satışına olanak sağlayan **www.toprakana.com.tr** projesi... Geleceğin gıda güvenliği ve gıdanın çeşitliliğini tarımsal biyoçeşitlilik esaslarında merkezi üretim yerine ülkenin farklı noktalarında üretim yapanların bir araya geldiği bilgi paylaşım ve e-ticaret platformu. Beşinci yılında devam eden proje sadece doğa dostu tarım ve temiz gıda üreticileriyle el ele...

PROJE 2: REAL (Raising Empathy for Agricultural Learning)

İngilizce "GERÇEK" başlığını taşıyan proje, "tarımsal bilgi için paylaşımı yükseltmek" temasını taşıyor. Proje ağındayken yer alan üreticiler hem bilgi sağlayan hem bilgi alan konumdadır. Kurulan elektronik bilgi

Küçük çiftçilerin geleceğinde olumlu sonuçlar oluşturabileceğine inandığım üç projeyi toplantıda sunma imkânım oldu. Her üç proje de temelde ekorasyonalist yaklaşımı benimsiyor: Toprak Ana, REAL ve İki Bina Projesi.

ağında her bilgi için "Güvenilirlik Endeksi" (GE) atayan kurum aynı zamanda sistem yöneticisi konumunda.

"A Bilgisi" sisteme üye olan bir üretici tarafından girilir. Örnek olarak, A bilgisi: *Haziran ayında her hafta birer kez ve toplam 3 kez, 1/10 oranında seyreltilmiş ıstırgan suyu Elma ağaçları için Karaleke ve Elma İçkurdu riskini %80 engelliyor.* Bu bilgi yönetici kurum tarafından mevcut bilimsel kaynaklar ve deneyim bilgileri taranarak değerlendirilir ve bilginin güvenilirlik seviyesine göre bir endeks numarası (GE) atanır; mesela "GE %75". Bilgi, ağ içinde ortak paylaşımına açılır. Sisteme üye olan her üretici bu bilgiye ulaşabilir ve ayrıca bilgi üzerine değerlendirme ve yorumlar ekleyebilirler. Yönetici kurum Güvenilirlik Endeksi (GE) sayısını bu yeni değerlendirmelere göre değiştirebilecektir.

PROJE 3: İKİ BİNA PROJESİ

Kırsalın sürdürülebilirliği için gerçekleştirilen standart projelerin en önemli yanılıgısı salt ekonomik çözümler yaratmaya çalışmak. Bugün tüm dünyada yaratılan "**hızlı ve çabuk tüketim**" kırsalın ve köyün "**mutluluk**" tanımını da değiştiriyor.

İki bina projesi, köylerde Köy Evi ve Geleneksel Köy Mamul Ürünleri Üretimhanesi kurulmak suretiyle yerel ekonomiyi güçlendirirken, köyün geleneksel değerlerini sosyal gücü ile birlikte yarınlara taşımayı hedefliyor.

Paraya zor kavuşanlar en yakın kasabaya, çabuk kavuşanlar ise büyük şehre göç edebilenin peşindeler. Sadece yerel ekonomilerin güçlenmesi, köyün gelişimine bu nedenle destek veremiyor; diğer önemli ihtiyaç eskiden olduğu gibi köyde mutlu, huzurlu ve renkli yaşamları güçlendirmek ve özellikle gençlerin köylerini terk etmeyi tercih etmelerini sağlamak. İki bina projesi, köylerde **Köy Evi** ve **Geleneksel Köy Mamul Ürünleri Üretimhanesi** kurulmak suretiyle yerel ekonomiyi güçlendirirken, köyün geleneksel değerlerini sosyal gücü ile birlikte yarınlara taşımayı hedefliyor. Çanakkale'ye bağlı Bayramiç ilçesinin Beşik köyünde geçtiğimiz yıl içinde onarılan ve yeniden düzenlenen iki bina bu projenin başlangıcını temsil ediyor.

KEİ toplantıları kadar, Kişinev'in yeşil parkları, alçakgönüllü insanları ve Krikova'nın *Atuan Mezarları*'nı hatırlatan uçsuz bucaksız tünelleri unutulmaz anılar ve dostluklar oluşturdu. Çok sıcak duygularla döndük Kuğu Fırtınası günü, İstanbul'a. Sbasibo Moldova! ○

KEİ Örgütü Moldova Sonuç Bildirgesinde Öne Çıkan Başlıklar

- 1) Üye ülkeler ulusal tarım stratejileri ve programları için öneriler sağlayacak.
- 2) Hükümetler küçük çiftçilerin tedarik zincirlerinde daha güçlü olabilmesi için kooperatifleri ve yeniden yapılanmaları desteklemeli.
- 3) Hükümetler "küçük çiftçi" tanımını netleştirerek, ulusal tarım stratejilerinde daha etkin ve rol model sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştirmeli.
- 4) Hükümetler tarım sektöründe tekeli tutumlara izin vermemeli.
- 5) Tarım sektöründe finansman koşulları özel tarım kredileri ve sigorta programları ile iyileştirilmeli.
- 6) Küçük çiftçilere ait bazı tarımsal etkinliklerin sübvansiyonlarla desteklenmesi ve bu şekilde tarımın güçlendirilmesine ilişkin ekonomik

- politikalar KEİ örgütü ülkelerin vazgeçilmez esasları içinde yer almalı.
- 7) Tarım sektöründe kalite unsurlarının geliştirilmesi rekabet gücünü artıran esas olarak kabul edilmeli.
- 8) Tarımda deneyim paylaşımları ve başarı parametrelerinin daha iyi anlaşılabilmesi için, politika geliştiriciler ve tarım sektörü idarecileri ile direkt ve periyodik iletişimler güçlendirilmeli.
- 9) Hükümetler, sınırlı kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için küçük çiftçilere ve KOBİ'lere yönelik bedelsiz danışmanlık hizmetlerini geliştirmeli. Ayrıca organik tarım gibi sertifikasyon bedelleri ve benzeri ücretler çiftçilerden alınmamalı.
- 10) Yenilikçi stratejiler ve iyi örnekler, genç nüfus ve kadın çiftçileri sektörde tutmak ve motive etmek için çoğaltılmalı ve desteklenmeli.

Forum İstanbul Bir İlke İmza Attı

Türkiye'nin önde gelen alışveriş merkezlerinden Forum İstanbul, 1760'tan beri tarafsız kontrol ve değerlendirme hizmeti sunan Lloyd's Register Grubu'nun Çevre Yönetim Sistemi Sertifikası'nı alan ilk AVM oldu. Forum İstanbul Müdürü Hakan Elmastaş da bu sertifikayı almak için hangi adımları attıklarını EKOIQ ile paylaştı.

Kısa bir süre önce LRQA-Lloyd's Register Quality Assurance tarafından verilen "Çevre Yönetimi Sistemi Sertifikası"nı aldınız. Öncelikle söz konusu kuruluş ve sertifikası hakkında ayrıntılı bilgi verir misiniz?

Lloyd's Register, 1760 yılından bu yana tarafsız kontrol ve değerlendirme hizmeti veren bir şirket. LRQA ise Lloyd's Register Grubu'un bir parçası olarak 1985 yılında yönetim sistemlerinin bağımsız belgelendirmesini yapmak üzere faaliyete geçmiş. 120 ülkede faaliyet gösteren LRQA, 50'den fazla akreditasyon kuruluşu tarafından tanınıyor.

Kalite, gıda güvenliği, iklim değişikliği, iş sağlığı ve güvenliği, çevre ve enerji, bilgi konularında ISO standartlarına göre belgelendirme yapan LRQA, kısa bir süre önce de Forum İstanbul'a "Çevre Yönetimi Sistemi Sertifikası"nı verdi.

Forum İstanbul, bu sertifikayı almak için ne zamandan bu yana çalışmalar yürütüyordu? Bu doğrultuda ne gibi düzenlemelere git-

tiniz, süreç nasıl işledi?

Forum İstanbul AVM yönetimi olarak, eko-verimliliği desteklemeyi ilke edindik. Eko-verimlilik konusunda uyguladığımız yöntemleri de referans olarak çevre yönetim sistemi için **NP EN ISO 14001** standardını kendi isteğimizle referans olarak seçtik; etkili bir çevre yönetim sisteminin kurulmasını ve çevre performansının sürekli olarak iyileştirilmesi konusunda çalışmalar gerçekleştirmeyi kendimize hedef olarak belirledik.

Eylül 2013'te başlayıp Aralık 2014'e kadar devam eden uzun, mücadelecilik ve zevkli süreçte, ilk olarak çevre politikamız belirlendi ve AVM'nin uygulaması gereken gereklilikler tespit edildi. Ardından çevre boyutları ile ilgili etkiler, uygulanması gereken yasal gereklilikler konusunda düzenlemelerimizi tamamladık ve

planlamamızı yaparak yol haritamızı oluşturduk.

Uygulama ve operasyon süreçlerinde ise kaynaklar, işlevler, sorumluluklar ve yetkilerin tespitinden sonra eğitim ve bilinçlendirme programlarıyla çalışmalarımızı sürdürdük. Uygulama süreci dahilinde; dokümantasyon, belge kontrolü, operasyon kontrolü ve acil durumlara hazırlık ve müdahale ekiplerinin de görevleri belirlenerek gerekli düzenlemeler hayata geçirildi.

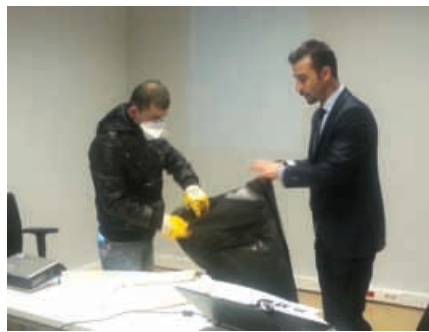
Bu süreçte LRQA-Lloyd's Register Quality Assurance tarafından yapılan çevre yönetiminin doğrulanması, izlenmesi ve ölçülmesi ile birlikte Forum İstanbul'un sertifikası için uygunluğu değerlendirildi, kontrol ve denetleme süreci tamamlandı. Sonunda da ISO 14001 Çevre Yönetimi Sistemi Sertifikası'nı alan ilk AVM olduk.

Son iki yıllık dönemdeki bu çalışmalarınızla gerek firmanıza, gerekse çevreye sağlanan katkılar neler oldu? Örneklerle açıklayabilir misiniz?

İstanbul'da 2009 yılından bu yana faaliyet gösteren ve kentin en gösterişli alışveriş merkezlerinden biri olan Forum İstanbul, yerli konuklar kadar yabancı turistlerin de yoğun ilgisiyle karşılaşılıyor. Forum İstanbul, hem E-5 hem de TEM üzerinden ulaşılabilen avantajlı konumuyla dikkat çekiyor. Ayrıca İstanbul'un binlerce yıllık tarihini gözler önüne seren Tarihi Yarımada bölgesiyle bağlantılı metro ulaşım hattında ve günde 1200 seferin yapıldığı Türkiye'nin en büyük otobüs terminalinin yanında olması da Forum İstanbul'u cazip kılıyor. Bayrampaşa, Fatih ve Eyüp ilçelerinin belirli kısımlarını kapsayan konumu ile Forum İstanbul, iki milyona yakın kişinin yaşadığı bir konumda yer alıyor. İşte içerisinde bulunduğumuz bölge sebebiyle geniş bir popülasyona ulaşmanın getirdiği sorumluluğun bilinciyle alışveriş merkezimizde uyguladığımız çevre yönetim sistemi ile kimyasal maddelerin kullanılması ve uzaklaştırılması, su tüketim boşaltımları, atmosfer emisyonları, gürültü, atık yönetimi, enerji tüketimi, malzeme satın alma tüketim ve depolanması konularında her bölüm ya da alandaki faaliyet, süreç ve ürünlerin analiz edilmesi hususlarında hem işletmemizde hem de birlikte çalıştığımız iş ortaklarımız ve tedarikçilerimizle, çevrenin korunması amacıyla sürdürülebilir gelişme ve ilkelere katkı sağlıyoruz.

Forum İstanbul olarak son iki yıldır çevre politikasının bir parçası olarak, alışveriş merkezinin günlük operasyonlarında önemli iyileştirmelere imza atarak su, atık ve enerji verimliliği açısından kendini geliştirmek için yeni stratejiler

ürettik. Bu dönemde alışveriş merkezimizin **elektrik tüketimi %29, gaz tüketimi ise %75 azaldı.**

Peki, AVM'yi ziyaret eden müşterilerinizin de sürdürülebilirlik konusunda farkındalığını artırmak için çalışmalarınız var mı?

Forum İstanbul olarak çevre ve

“Eylül 2013’te başlayıp Aralık 2014’e kadar devam eden uzun, mücadelecı ve zevklı süreçte, ilk olarak çevre politikamız belirlendi ve AVM’nin uygulaması gereken gereklilikler tespit edildi”

sürdürülebilirlik konusuna dikkat çeken çeşitli etkinliklere imza atıyoruz. Sürdürülebilir dünya için gerçekleştirilen “Dünya Saati” etkinliğine Forum İstanbul olarak her yıl katılırken, etkinlik kapsamında 1 saat boyunca kullandığımız enerjiyi düşürüyoruz.

Yine çevre bilincine dikkat çekmek amacıyla **Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG)** ile birlikte hayata geçirdiğimiz **“Katla katla uçak olsun, mesajın hedefi vursun!”** etkinliğine imza attık. Bu proje kapsamında geçtiğimiz Aralık ayı boyunca alışveriş merkezinde kurulan atık toplama ünitelerinde biriken kağıtlar, daha sonra geridönüşüme gönderilerek ihtiyaç sahibi çocuklar için kırtasiye malzemelerine dönüştü, TOG işbirliğinde ihtiyacı olan okullara destek sağlandı. ○

Sınırlar, Ayılar ve Deniz Çayırıları...

Fatma Gül Altındağ, bu sayıda da, Avrupa Komisyonu'nun "Çevre İçin Bilim Politikası" bülteninden üç makaleyi ele alıyor ve yepyeni bilgileri dimağımızla buluşturuyor...

 Fatma Gül ALTINDAĞ, altindagf@gmail.com

Gezegeenin Sınırları

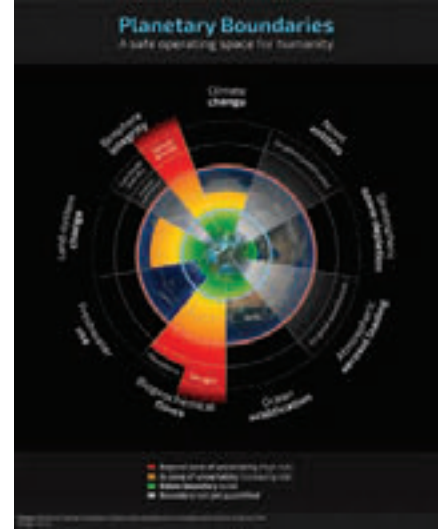
Sınır ya da hudut, insanlığın ortak hobisi gibi... Hem bireysel olarak hem kolektif olarak bayılıyorz bu işe. Birlikte sınırlar çiziyoruz, birbirimize sınırlar çiziyoruz; yetmiyor bireysel sınırlarımızı çiziyoruz. Böyle rahata erabiliyoruz, ancak bu şekilde kendimizi biraz olsun güvende hissedebiliyoruz. Sınırlar sanki bir ödül, modernleşmenin sonucu ulaşılmak istenen nihai bir amaç sanki sınırlar. Çok gelişmiş bir ülke olmanın ödülü, sınırlarına ne idüğü belirsiz kişilerin girmesinin engellenmesiyken, maddi ya da manevi bireysel ilerleyişin en büyük ödülü, kişisel sınırlarını belirlemeye hak kazanmak.

Bir gün bir uzaylı gelse, açıklamamızın mümkün olmadığı modern insana özgü bu "sınırcılık" hobisi, belki de ilk kez işimize yarayacak. Bilim insanları, 4,5 milyar yıl yaşındaki dünyaya, insanın yalnız 200.000 yıl var olarak verdiği zararı ölçebilmek için, gezegeenin sınırlarını çizmeye karar vermişler. 2009 yılında çizdikleri bu sınırların neresindeyiz diye bakmak için de yeni bir çalışma yapıp sınırları gözden geçirmişler.

16 Nisan tarihli bültende "Gezegeenin sınırlarının dokuzda dördü aşıldı" (Four of nine 'planetary boundaries' exceeded) başlığıyla yayınlanan makalede Ocak ayında **Science dergisinde** yayınlanan bu çalışmadan bahsediliyor. Makalede gezegeenin sınırları şöyle tanımlanıyor: "Gezegeenin sınırları, dünya üzerinde ani ve geri dönüşümlü değişikliklere yol açabilecek kritik küresel süreçlerin, insanın baskısına dayanabildiği bilimsel seviyelerdir".

Yapılan ilk çalışmada 9 küresel kritik sınır belirlenmiş: İklim değişikliği (climate change), biyo-çeşitlilik kaybı (loss of biodiversity), ozon tabakasının incelməsi (ozone depletion), okyanusların asitleşmesi (ocean acidification), biyokimyasal akış -nitrojen ve fosfor- (biogeochemical flows), ormansızlaşma (deforestation), tatlı su kullanımı, (fresh water use), atmosferik aerosol yüklemesi (atmospheric aerosol loading) ve kimyasal kirlilik (chemical pollution). Bu sınırlar aşılsa, dünya insan medeniyeti için daha az misafirperver bir yer olacak diye bir öngöründe bulunmuşlar. Her bir sınırın "Belirsizlik Bölgesi" (Zone of uncertainty) o sınır için risklerin insan refahına zarar verecek dereceye gelmesi demekmiş. Bütün sınırları bir araya koyduklarında da insan için güvenli bir işletim alanı sağlayabileceklerini, bu önleyici yaklaşımla dünyaya zarar vermeden medeniyetleri daha çok geliştirebileceklerini düşünüyorlarmış.

Şimdi sınırları gözden geçirdiklerinde, ilkin daha önceki tanımlarının ikisini yeniden tanımlamaya karar vermişler: "Biyo-çeşitlilik kaybı" yerine "Biyosfer bütünlüğü" (biosphere integrity) ve "Kimyasal kirlilik" yerine "Tuhaf oluşumlar" (Novel entities) tanımları uygun görülmüş. Böylece ilki, genetik biyo-çeşitliliğin yanında ekosistemin işleyişi üzerindeki insan etkisini de kapsamış ve ikincisi de yalnız kimyasalları değil radyoaktif maddeleri ve nano malzemeleri de içerebilmiş. Sonuçta görmüşler ki tanımlanan dokuz sınırdan dördü için belirsizlik

bölgesi artık geçilmiş. Bunlardan ilki, biyosfer bütünlüğü içinde tanımlanan "Tükenme oranı" (Extinction rate); ikincisi ormansızlaşma; üçüncüsü iklim değişikliği içinde tanımlanan "Atmosferik Karbondioksit" (atmospheric carbon dioxide) ve dördüncüsü, yani sonuncusu da nitrojen ve fosfor akışı.

En az bu sınırlar kadar önemli başka bir şeye daha karar vermişler: Sınırların çok fazla etkileşim içinde olduğuna ve birbirlerini beslediklerine. Çalışmanın bilimsel sonuçlarına dayanarak, **iklim değişikliği** ve **biyosfer bütünlüğünü**, diğer tüm alanları etkileyen ve tek başına dünyayı başka bir hale evirmeye gücü yetecek "Ana sınırlar" olarak tanımlamışlar ve kendilerine yakışır bilimsel bir dille karar vericileri uyarılmışlar. Dünyanın dört bir yanında türlü türlü sınırın hesabını yapmakta olan pek sevgili insan, gezegeenin sınırını öğrenebilir sanmışlar.

http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/four_out_of_nine_planetary_boundaries_exceeded_410na1

Bir Ayı Avladığında Ölen Öteki Ayılar

Üzüntülerinden ölmüyorlar, kalan diğer ayılar tarafından öldürülüyorlar. 23 Nisan tarihinde yayınlanan “Ayı avlanmanın bebek ayılar üzerindeki gizli etkisi, yeni çalışma ile gün yüzüne çıktı” (Bear hunting’s hidden impacts on cubs is highlighted in new study) başlıklı makalede, türleri avlayarak verdiğimiz zarara ek olarak doğalarında daha nelere sebep olabileceğimize dair ürkütücü bir çalışma yer alıyor. Bahsedilen zarar avlanmanın vahşi hayvanlar üzerindeki aşikâr zararlarının yanında bazı türler için SSI (*Sexually selected infanticide*) olarak kısaltılan cinsel seçimli bebek öldürmeyi tetiklemesi. SSI, çiftleşme imkanının kısıtlı olduğu zamanlarda genelde erkeklerin, nadiren de dişilerin çiftleşmek istedikleri bireyin yavrusunu öldürerek o yavrunun ebeveyniyle çiftleşme şansını artırması anlamına geliyor.

Makalede yer alan çalışma, SSI’nın erkekler için geçerli olduğu tahmin edilen İskandinav boz ayıları (*Ursus arctos*) için yapılmış. 1990-2011 yılları arasında İsveç’te 13.000 km²’lik ormanlık bir alanda 180 yetişkin dişi ve bu dişilerin 466 yavrusunun hayatta kalma serüvenleri gözlemlenmiş. Araştırmacılar, bu ayılar için herhangi bir zamanda “Avlanma baskısı” seviyesiyle hayatta kalma oranları arasındaki ilişkiyi değerlendirmişler. Avlanma baskısı dedikleri, avlanarak öldürülen hayvan sayısının, yasal olarak avlanmaya uygun hayvan sayısına oranıymış. Bu arada araştırmanın yapıldığı yerde anne-yavru yan yana oldukları vakit onları avlamak yasakmış, yalnızca “yalnız ayılar” avlanabiliyorlarmış.

Gözlem yaptıkları süre içinde, 1990-2005 yılları arası ortalama avlanma

Mayıs’ın ortalarından Temmuz ayına kadar sürebilen çiftleşme periyodu içinde kızışma dönemi 10-30 gün arasında değişebilen boz ayılar çok eşliler. Bir kaç ayı bir dişinin peşinden gidebilir ve yalnızca biri o dişiyile çiftleşebilir ya da bir dişi aynı günde iki farklı erkek ile çiftleşebilir ve dişiler, erkekler ile sadece çiftleşme döneminde bir araya gelirler.

baskısı 0,073 iken 2006-2011 yılları arasında bu oran 0,199’a yükselmiş. Bu durum avlanma baskısının az olmasıyla çok olmasının etkilerini karşılaştırabilmek açısından araştırmacılara avantaj sağlamış ve avlanma baskısının az olduğu dönemde nüfus artış oranının pozitif olduğunu görmüşler: Nüfus her yıl 1,082 oranında büyüyormuş. Avlanma baskısının yüksek olduğu dönemdeyse bu oran 0,975’e düşmüştü.

Gelgelelim ayıların sayısındaki bu düşüş yalnız avlanarak öldürülen ayıların sayısıyla açıklanamıyormuş. %80,9’unun çiftleşme mevsiminde öldüğü belirlenen yavru ayıların, hepsinin değilse de çoğunun aslında SSI’ya kurban gittikleri ortaya çıkmış. Eğer bu seks cinayetleri olmasaymış 2006-2011 yılları arasında yavruların %53,5 yerine hemen hemen hepsi (%96,8) hayatta kalabilirmiş.

Çalışmanın sonucunda çok ilginç başka bir sonuca daha varmışlar, avlanma baskısının yüksek olduğu dönemde nüfus artışını olumsuz etkileyen başka bir etmen çok az yavrunun dünyaya gelmesiymiş. Nedendir dersiniz? Bazı anneler, yavrularını SSI’den korumak için erkek aylardan kaçmışlar. Evet, bayağı kaçmışlar, bu yüzden de daha az doğurmuşlar. Araştırmacılar bu durumun beslenme kalitesini ve gelecekteki çoğalma imkanını da azaltmış olabileceğini düşünüyorlar.

Böylece en sevdiğimiz hobilerimizden ikincisini de tespit etmiş bulu-

nuyoruz: Durmaksızın birbirimize düştüğümüz yetmiyormuş gibi, kendi halindeki türlerin de düzenini bozmak. Bu çalışmadan çıkaracağımız ikinci sonucu da yazmadan duramayacağım: Şu hakir ömrümden insandan başka bir türü suçlayacağım aklıma gelmezdi ama erk her yerde erkmış meğer. Pek sevgili bir boz ayı da gün geliyor dişisini elde edebilmek için kumpas olsun diye gücünün yettiğine şiddet uygulayabiliyormuş. Ormanın en büyük canlısı olmasına, çarpıcı cüssesine rağmen sırf ürkekliğinden, korkaklığından insan ile karşı karşıya gelmemeye çalışması olsun, bizim yaşam alanlarımızdan beslenmeye çalışırken kendi kendine kurguladığı minik planlar ya da balı ekmeğe sürüp yemesi olsun, yani ne bileyim yalnızlığı üzerine kurulu yaşam tarzı olsun, kalbimizi çalmıştı boz ayı. İnsanla insana benzeyerek başa çıkmak da neyin nesil! Bu arada, eğer SSI olmasaymış boz ayıların nüfus artışı 1,055 oranında gerçekleşecekmiş ki söylediklerine göre bu oran avlanma baskısını bile bertaraf edebilecek bir oranmış. Hele bir de avlamasak ne biçim bayram ederdi boz ayılar! Kumpasa ve şiddette ihtiyaçları olmaz, aşk ile meşk ile geçerdiler belki ömürleri...

http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/bear_hunting_has_hidden_impacts_on_cubs_highlights_a_new_study_411na2_en.pdf

Deniz Çayırlarını Bağrımıza Basalım

23 Nisan tarihinde yayınlanan “Deniz çayırını çapa hasarından korumak: Yeni öneriler” (**Protecting seagrass from anchor damage: new recommendations**) başlıklı makalede gezegenin sınırlarını zorladığımız başka bir alanda bilim dünyasından çözüm önerileri geliyor. Deniz çayırları, balıklara pilot ekosistem görevi gördüğü, kıyıları koruduğu ve suyun arıtılmasını sağladığı için deniz ekibinin asli üyelerinden. Çalışmada yer alan verilere göre İtalya'nın *Sardinia bölgesinde* teknelerin çapa atmalarıyla yerlerinden sökülüp yok olan deniz çayırları, uygulanan tüm kısıtlamalara rağmen yok olmaya devam ediyor.

Dalıcıların araştırmaları sonucu elde edilen verilerin kullanıldığı çalışmada, deniz çayırlarını (*Posidonia oceanica*) koruyabilmek için geleneksel demir atma yönteminin etkisi ve demirleme alanının verimliliği değerlendiriliyor.

Çalışma için Sardinia kıyısı dışında, La Maddalena Archipelago National Park isimli ve korunmasına rağmen deniz çayırlarının tehlikede olmaya devam ettiği 50 kilometrelik bir alan seçilmiş. Araştırmacılar seçilen bu bölgede en çok teknelerin uğradığı Cala Portese ve Porto Madonna bölgelerine odaklanıp çapa atmanın yasak olduğu kontrol bölgeleri dahil olmak üzere çapalama alanlarının 300-500 metre kıyısında deniz çayırlarının rahatsızlığının had safhada olduğunu görmüşler.

Deniz çayırı, deniz zemininin ortalama %50-60'ını kaplıyormuş (Kontrol alanları için bu oran %80-90) ve turistik zamanlarda verilen zararın çayırları %34'e kadar yok ettiği oluyormuş. Kontrol alanları olan Cala Portese ve Porto Madonna bölgelerinde bu oran sırasıyla %34 ve %70 miş, tabii bu aslında kısıtlama-

Gezegenin sınırları, ayıların yavruları derken deniz çayırlarını önemsiz sanmayasınız. Belki biraz sıradan duruyorlar, sportif dalış sırasında bile “İçinde bir canlı çıkar mı acaba” haricinde pek ilgi çekmiyorlar ama aslında koca bir deniz ekosisteminin gizli kahramanları onlar.

ların hiç umursanmadığı anlamına da geliyormuş.

Geleneksel çapaların etrafında deniz çayırı yoğunluğunun az olduğunu da gözlemlemişler ve nedenini dalgalar ya da belki de hatalı kullanım nedeniyle çapaların yerlerinden oynayarak deniz çınarlarına zarar vermesi olarak yorumlamışlar. Ve sonuçta bu durumun üstesinden gelebilmek için bir takım önerilerde bulunmuşlar. İlk olarak çapalama alanlarının, dibi kum olan yerler gibi, deniz çayırlarının bulunmadığı yerler olarak belirlenmesi gerektiğini söylemişler. Sonra kullanılabilir şamandıra sayısına, kumlu alanın kapasitesine göre oraya demirleyebilecek maksimum tekne sayısının belirlenmesi gerektiğini eklemişler. Halihazırdaki tüm çapa sistemlerinin, deniz çayırına daha az zararlı olanlarla değiştirilmesi gerektiği-

ni ve denetim teknolojileri veya yasalarla sınırlamaların yapılması gerektiğini vurgulamışlar. Bunun yanında teknelere eğitim verilip, sonra tüm bu uygulamaların ya da herhangi bir yönetim stratejisinin etkilerini ölçebilmek için uzun vadeli bir gözlem planı tasarlanması gerektiğiyle bitirmişler.

Gezegenin sınırları, ayıların yavruları derken deniz çayırlarını önemsiz sanmayasınız. Belki biraz sıradan duruyorlar, sportif dalış sırasında bile “İçinde bir canlı çıkar mı acaba” haricinde pek ilgi çekmiyorlar ama aslında koca bir deniz ekosisteminin gizli kahramanları onlar.

http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/new_recommendations_for_protecting_seagrass_against_anchor_damage_411na3_en.pdf

Turkey Wind & Solar Forum

"The Opportunities Ahead"

16th June 2015
Istanbul, Turkey

Conference & Sponsors' Exhibition

For registration option please call us: +44 (0) 207 275 8020

BCG

THE BOSTON CONSULTING GROUP

Bronze Sponsor

Welcome to Turkey Wind & Solar Forum!

Like many industries globally, the Turkey Renewable sector is experiencing a crucial period of change and development to undertake steps towards a healthier and effective energy market. Reduction of complicated procedures, risks for private investors and regular search for smart, cost-effective technologies to improve market performance, have arisen. There are several important questions for this vital industry.

Based on strong market driven demands, EEL Events is proud to announce its 6th Turkey Wind & Solar Forum 2015. The 2015 edition will continue to discuss "The Opportunities Ahead" in the industry, focusing in particular chances for Turkey to emerge as a region of green energy sustainability and effectiveness. Our celebrated panel of experts will present comprehensive analysis and investigation of market expectations, development opportunities and potential solutions available in this exciting market-place.

Recently Supported by:

An intensive briefing for the financing, development and deployment market on the Turkey PV and Wind Power Industry.

Programme Highlights

Government plans and future strategies to attract foreign direct investments for the renewables

Sustainable financing for wind and solar energy market

Important legislation changes on renewable energy sources in Turkey

Solar Energy - local production: plans for government support of production

Feed-in Tariff legislations

Long term outlook and development of Wind market potential

How can the private sector be incentivised to further develop Turkey's position in the global renewable energy market?

Government plans and future strategies to attract foreign direct investments

Sustainable financing for wind and solar energy market

Insurance and risk management in renewable energy projects

Risk factors can be dealt in Solar and Wind Sector? Best Practices

Solar power plant connection to grid system

License-free PV projects:

What comes next in distributed PV power production?

Sustainable Brands 2015 İstanbul, Geleceğin Yenilikçi Markalarını Bir Araya Getirdi!

Dünyanın en önemli 50 konferansı arasında gösterilen global Sustainable Brands buluşmalarının İstanbul ayağı, Park Bosphorus Hotel'de 26-27 Mayıs tarihlerinde gerçekleşti. Sustainable Brands 2015 İstanbul'da bu yıl da marka dünyasında geleceği şekillendiren çalışmaların önde gelen liderleri yer aldı ve markaların sürdürülebilirlik ekseninde yeni değerleri nasıl yönettiği paylaşıldı. San Francisco merkezli küresel Sustainable Brands Platformu'nun dünya genelinde 2015 konferansları için belirlediği ve ilki Türkiye'de uygulanan **'How Now'** temasıyla gerçekleşen konferans, dünyanın ve Türkiye'nin güçlü sürdürülebilir markalarını ve paydaşlarını bir kez daha İstanbul'da buluşturdu. Geleceğin daha iyi markalarını şekillendiren, yöneten ve oluşturan marka liderleri bir araya geldi. Dünyadan ve Türkiye'den marka liderleri, oyunun değişen kurallarının ve de-

ğişen tüketici davranışlarının nasıl değerlendirilebileceğini ortak değer yaratarak kârlılığın artırılması için "Şimdi Nasıl" stratejileri oluşturmaları gerektiğini; yenilikçi çalışmalarını nasıl kullanacaklarını tartıştılar.

The Responsible Business ve **The Responsible Entrepreneur** kitaplarının ödüllü yazarı ve TED Talks konuşmalarıyla tanınan ünlü sosyal düşünce lideri **Carol Sanford**; Türkiye'de organik tekstil dünyasının ve global marka danışmanlarının yakından tanıdığı değişim lideri **Marci Zaroff**; yeni modellerin düşünürü, paylaşım ekonomisi uzmanı **Jerry Michalski**; fütürist **Roopie Mokka** ve marka stratejisti **Alex Pallete**, konferansın ilgiyle dinlenen konuşmacıları oldu

SB 2015 İstanbul Çatısı Altında Perakendeciler Buluştu

Sustainable Brands 2015 İstanbul Konferansı çatısı altında gerçekleşen dikkat çekici bir diğer etkinlik

ise; Türkiye'nin perakendecilerini buluşturan Sürdürülebilir Perakende Konferansı'ydı. Perakende sektörünün **LC Waikiki**, **Teknosa**, **Metro**, **n11.com** gibi önemli markalarının temsilcileri sürdürülebilir perakende için iyi uygulama örneklerini ve yol haritalarını paylaştılar. Sustainable Brands İstanbul 2016 yılında da Türkiye'nin ve dünyanın önemli sürdürülebilir markalarını buluşturacak.

Unilever Sürdürülebilir Yaşam Planı İlerleme Çalıştayı

Ortak değer yaratan ve katılımcı sürdürülebilir iş modellerinin benimsenmesi misyonuyla hareket eden Sürdürülebilirlik Akademisi, Unilever'in 2010 yılında hayata geçirilen ve yeni bir iş dünyası için taahhütler içeren 'Sürdürülebilir Yaşam Planı' kapsamında kaydedilen ilerlemeyi konuşmak üzere **'Etkiyi birlikte büyütüyoruz'** sloganıyla 21 Mayıs tarihinde İstanbul'da bir çalıştay gerçekleştirdi. Sürdürülebilir Yaşam Planı kapsamında sürdürülebilir kalkınmaya yönelik deneyimlerin, 100'e yakın fikir öneri tarafından tartışıldığı çalıştayda **sürdürülebilir tarım, alışverişçi davranış değişikliği, gıda atığını azaltma, sosyal ve iş yaşamında kadın** gibi sürdürülebilir yaşamın önemli parçalarını oluşturan konular irdelendi, bu alanlardaki geliştirme ve iyileştirmeler için yol haritaları tartışıldı.

Sürdürülebilir İş Ödülleri'ne Başvurular Başladı

Sürdürülebilirlik Akademisi'nin iş dünyasını sürdürülebilir gelecek için çalışmaya teşvik etmek için; lider ve kurumların örnek projelerini ödüllendirmek üzere başlattığı Sürdürülebilir İş Ödülleri'ne başvuru süreci başladı. İş dünyasında örnek uygulamalarla model oluşturarak ve ilham vererek değişimi teşvik etmek amacıyla ilki 2014 yılında verilen Sürdürülebilir İş Ödülleri bu yıl da farklı kategorilerde iş dünyasından başvurulara açık olacak.

Geçtiğimiz yıl Yeşil İş: Sürdürülebilir İş Buluşması sırasında, kamudan özel sektörden birçok temsilcinin bulunduğu törende verilen Sürdürülebilir İş Ödülleri'nde ödül sahipleri bu yıl da Yeşil İş 2015: Sürdürülebilir İş Buluşması'nda ödülleri alacaklar. Kurumlar **Karbon ve Enerji Yönetimi, Su Yönetimi, Sosyal Etki, Sürdürülebilirlik İletişimi, İşbirliği, Tedarik Zinciri Yönetimi, Atık Yönetimi, Çeşitlilik ve Dahil Etme** kategorilerinde geliştirdikleri projeler ve iyi uygulamalarla başvurabilecekler.

YEŞİL İŞ
GREEN BUSINESS

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ BULUŞMASI

2015

TÜRKİYE'NİN SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ BULUŞMASI

7. YILINDA

8-9 EKİM

Park Bosphorus Hotel İstanbul

7. yılında da Stratejik Çözüm Ortağı

Schneider
Electric

www.yesiliskonferansi.com

yesilis@surakademi.com

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Yesiliscin

@yesiliscin

Tarihsel ve Çevresel Sürdürülebilirlik Bir Arada Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi

The European Center For Architecture Art Design and Urban Studies ile Chicago Kütüphanesi tarafından verilen “Green Good Desing Award” (En İyi Yeşil Tasarım) ödülünün sahibi olan Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, tarih ile teknolojinin buluştuğu bir mekan... Türk-Japon dostluğunun bir eseri olan müzenin sürdürülebilirlik çalışmalarını Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi Müdürü İzzet Esen, EKOIQ'ya anlattı.

Öncelikle Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi hakkında biraz bilgi alabilir miyiz?

Kırşehir Kaman ilçesi, Çağırkan Köyü sınırları içerisinde yer alan Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, hemen yanında bulunan Japon Bahçesi, Japon-Anadolu Arkeoloji Enstitüsü ve yine yaklaşık iki kilometre uzağında bulunan Kalehöyük Kazı Alanı ile bir bütün oluşturuyor ve bu anlamda ülkemizde ve dünyada tek örnek olarak kabul ediliyor.

1986 yılında Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü Başkanı **Dr. Sachihiro Omura** tarafından başlatılan Kaman Kalehöyük kazılarında çıkarılan eserlerin, enstitü tarafından yerinde inceleme, restorasyon ve konservasyon gibi bilimsel çalışmalarını yapıldıktan sonra yerinde sergileme ihtiyacı ortaya çıktı. Bu nedenle ve Japon hükümetinin kültürel mirası koruma programı kapsamında hibe desteği ile 2008 yılında inşaatına başlanan, 2009 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığına teslim edilen müze, 2010 yılında Japon Altes Prensi Tomohito Mikasa ve Altes Prensesi Akiko Mikasa'nın

da katılımlarıyla açıldı.

Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, mimari olarak, Kalehöyük'ün fiziki formundan esinlenerek höyük görünümünde inşa edildi. Mimarisi, gelen ziyaretçilerin kazı yöntemlerini ve aynı anda kazıda çıkarılan eserleri görme imkanı sağlayacak şekilde tasarlandı. 1500 metrekare kapalı alana sahip müze; 830 metrekare açık ve 470 metrekare kapalı sergi salonları, eserlerin inceleme-araştırma-fotoğraflama ve restorasyonuna imkan tanıyan laboratuvar, audiovisual sergileme imkanı, konferans köşesi, kütüphane, depo ve idari bölümlerden oluşuyor.

ABD'de verilen “En İyi Yeşil Müze” ödülü aldığınızı biliyoruz. Bize bu ödülün bahsederseniz?

Green Good Desing Award (En İyi Yeşil Tasarım) ödülü, alanında saygın kurumlardan olan ve 1950'den itibaren faaliyet gösteren “The European Center For Architecture Art Design and Urban Studies” (Avrupa Mimari, Sanat Tasarımı ve Kent Çalışmaları Merkezi) ve **Chicago Kütüphanesi** tarafından veriliyor.

Müzemiz, höyük tarzında ve üzeri tamamen yeşil çim örtüsü ile kaplı özgün mimari tasarımı, hemen yanında bulunan Japon Bahçesi ve diğer yeşil alanlarla sağladığı uyumla fark yaratıyor. Bunun yanı sıra müze binası, ısıtma, soğutma, aydınlatma ve benzeri sistemlerde tüketim giderlerinin en aza indirilmesi amacıyla elektrik ve mekanik aksamalarının çevre ve iklim koşulları dikkate alınarak inşa edildi. Ve tüm bu özellikleri nedeniyle “Green Good Design Award 2010” (En İyi Yeşil Tasarım) ödülünü almaya hak kazandı. Bu anlamda da Türkiye’de bir ilktir.

Sürdürülebilir bir müze olma yolunda, bugüne kadar hangi çalışmalarını hayata geçirdiniz, özetleyebilir misiniz?

Eserlerin sergilenmesi, tanıtılması, ziyaretçilere yönelik uygulamalar alanındaki teknolojik unsurlarımız, müzemizin ilgi görmesine önemli katkılar sağlıyor. Bu anlamda örneğin **Hititli Prenses** anlatımlı “**Hologram**” sistemimiz, oldukça özgün ve ilgi gören bir uygulama. Örnekleri çoğaltılabilecek bu unsurların, olanaklar dahilinde geliştirilmesi ve devamlılıklarının sağlanması bu açıdan da oldukça önemli.

Olağan müzecilik faaliyetlerimizin yanı sıra burada eğitim faaliyetlerine, özellikle çocuk eğitimine büyük önem veriliyor. Bu kapsamda ve belirli dönemlerde Çömlekçi Çarkında Seramik Yapımı, Çivi Yazısı, Kil-Çamur Heykelcik Yapımı, Mozaik Tasarımı, Mühür Baskısı, Sokak Resmi Çalışmaları, Ebru Sanatı Çalışmaları gibi eğitim ve uygulama çalışmaları gerçekleştiriliyor. Bu etkinliklerimizin devamlılığı, sürdürülebilirliğimizin bir başka göstergesi. Bu yıl programladığımız bir başka sürdürülebilir uygulamamız, özellikle üniversite öğrencilerine yönelik sunum/konferans çalışmalarımız olacak. Bu kapsamda yakın çevremizde bulunan üniversitemizin farklı öğrenci gruplarına Anadolu arkeolojisi, Müzemiz ve bölgemizde yapılan arkeoloji kazı çalışmaları vb. konularında sunumlar yapılması planlandı. Bunlarla birlikte müzenin hizmete açıldığı tarihten itibaren sürekli artan ziyaretçi potansiyeli ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının ilgisi ile yine müzemizin özgün mimarisi, fiziki yapısı ve çevreye duyarlı özelliklerinin korunmasına yönelik çalışmalar, yeşil çim ile kaplı üst örtü özgün dokusunun bakımı ve diğer yeşil alanlarımızda mevsimsel çeşitliliğe

“Yeşil İklimlendirme” Daikin Altherma’dan

Höyük şeklindeki mimarisi Kalehöyük’ten esinlenilerek yapılan müzede, arkeolojik eserlerin zamana ve ortam koşullarına karşı korunması, buradaki kültür mirasının gelecek nesillere en iyi şekilde aktarılması amacıyla iklimlendirmeye özel bir önem veriliyor. Bu doğrultuda Kaman Arkeoloji Müzesi’nin iklimlendirmesinde **Daikin Altherma hava kaynaklı ısı pompası, sıcak su boyları ve güneş kollektörleri** olmak üzere üç farklı tip cihaza yer verildi. Müzede iki adet 16 kW HT cihaz, sıcak su ihtiyacını karşılamak için üç adet EKHVP500 Boyler ve 15 adet Daikin güneş kollektörü kullanıldı. Kaman Arkeoloji Müzesi’nde kullanılan yüksek sıcaklıklı ısı pompası, özellikle düşük dış hava sıcaklıklarında kapasite kaybı olmadan ısıtma yapabiliyor. Çevre performansı yüksek olan ürün ve hizmetlere verilen **Ecolabel ödülü** bulunan **Daikin Altherma**, kullandığı her 1 kilovatlık enerjiye karşılık en az 5 kilovatlık ısı üretiyor. Kurulum ve bakım ihtiyacı düşük olan ürün, inverter kompresör teknolojisiyle yüksek enerji tasarrufu sağlıyor. Isınma ve sıcak su ihtiyacının yanı sıra, aynı çalışma prensibi ile sıcak yaz günlerinde de soğutma yapabiliyor.

bağlı olarak yapılan düzenleme çalışmaları da sürdürülebilirliğimizin göstergesi olarak kabul edilebilir. Müze hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak isteyenler **kalehoyukarkeolojimuze.gov.tr** adresinden web sitesini ve Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi adresinden Facebook sayfasını ziyaret edebilirler. ○

Çevre Teknolojileri Haziran'da REW İstanbul'da

Bu yıl 11. kez düzenlenen Geri Dönüşüm, Çevre Teknolojileri ve Atık Yönetimi Uluslararası Fuarı REW İstanbul, 11-13 Haziran tarihlerinde, “Katı Atık, Atık Su, Atık Gaz ve Yeşil Enerji” alanlarında 2015’in en yeni ürün, teknoloji ve uygulamalarına ev sahipliği yapmaya hazırlanıyor. Fuarın düzenleyicisi İFO Fuarcılık’ın Pazarlama Müdürü Esin Bütünley Toy, fuarla ilgili EKOIQ’nun sorularını yanıtladı.

REW İstanbul’un bu yıl 11.’sini düzenliyorsunuz. Aradan geçen 10 yılı aşkın sürede, aslında geri dönüşüm, çevre teknolojileri ve atık yönetiminin hem Türkiye hem de bölgedeki nabzını tuttuğunuzu söyleyebiliriz. Bu 10 yılda ne gibi gelişmeler yaşandı bu alanda?

Bu yıl 11-13 Haziran’da Tüyap’ta gerçekleşecek olan REW İstanbul 11 yıldır Avrasya bölgesinin Çevre Teknolojileri alanında lider konumunu sürdürüyor. Yalnızca Türkiye değil Balkanlar, Bağımsız Devletler Topluluğu, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’nın buluşma noktası olmaya devam ediyor. Bu 11 yılda dünyanın en önemli pazarlarından birisi haline gelen çevre teknolojileri sektörü ve sürdürülebilirlik konusu Türkiye’de de gittikçe önem kazanmaya başladı.

Bu yıl T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı **Ulusal Geri Dönüşüm Strateji ve Eylem Planını** açıkladı. Hemen ardından **Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği** yürürlüğe girdi. 2

Nisan’daysa **Atık Yönetimi Yönetmeliği** Resmi Gazete’de yayınlandı. Bu gelişmeler de bize Türkiye’deki çevre teknolojileri algısının yaygınlaştığını ve doğal olarak sektörün çok daha canlı ve hareketli bir pazar halini almaya başladığını işaret ediyor.

Geçen yıl Organize Sanayi Bölgeleriyle ilgili detaylı bir çalışma yaptık. Bu çalışmaya göre Türkiye çapında bünyesinde 43.000 firma bulunan 273 Organize Sanayi Bölgesinin %76’sında çevre yönetim sistemi olmadığını, OSB’lerin %75’inde merkezi atık su arıtma, %78’inde evsel atık yönetimi, %92’sinde proses atık yönetimi, %92’sinde tehlikeli atık yönetimi, %91’inde ambalaj atığı yönetimi, %87’sinde çevre laboratuvarı olmadığını belirledik. Bu çalışma bize sanayi sektörünün çevre yatırımlarında nerede olduğunu gösterdi ve bilgilendirme çalışmalarımızı Organize Sanayi Bölgeleri bünyesinde daha yoğun bir şekilde arttırdık.

REW Fuarı’nın, çevre yatırımları konusunda yasal yükümlülük sahibi tüm muhatapların, ihtiyaç duydukları bilgiye ve yeni teknolojilere ulaşması konusunda nasıl bir fonksiyonu var sizce?

REW İstanbul’u geçen yıl 56 farklı ülkeden 10.203 profesyonel ziyaret etti. Fuarda 3 kıtadan 304 firma teknoloji, ürün ve hizmetlerini sergiledi ve yurtdışından gelen 894 sektör profesyoneli fuar boyunca satın alma ve yatırım görüşmeleri yaptı. Ayrıca geçen sene REW İstanbul’un konferansları sektörün kalbi olmaya devam etti. Bu yıl da geçen yıl olduğu gibi REW İstanbul yine hem fuarda yer alan teknoloji ve ürünlerle, hem de bünyesindeki panel ve seminerleriyle Çevre Teknolojileri konusundaki tüm yeniliklere ev sahipliği yapacak.

REW İstanbul, yalnızca ticari bir etkinlik olarak kurgulanmıyor bildiğimiz kadarıyla. Fuarda önceki yıllarda olduğu gibi konferanslar

ve söyleşiler yapılacak mı? Bu yıl düzenlenecek etkinliklerde hangi başlıklar ön plana çıkarılacak?

REW İstanbul her yıl bu alandaki en önemli kurum ve kuruluşları ağırlıyor. Geçen yıl Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Atık Yönetimi Panel'inin yanı sıra TÜDAM Değerlendirilebilir Atık Malzemeler Sanayiciler Derneği Ambalaj Çalıştay ve Çevre Mühendisleri Odası Stratejik Atık Yönetimi Planlaması konu başlıklı bir sunum gerçekleştirdi. Biyoenerji Derneği ise bir gün boyunca biyogaz ve biyoenerji konularında detaylı seminerler düzenledi. Bu yıl da geçen yıl olduğu gibi yine sektörün en önemli bileşenleri bir araya gelecek. İlgilenenler gelişmeleri www.rewistanbul.com internet sitemizden takip edebilir.

Bir de geçen seneki gibi, giriş bileti olarak, ziyaretçilerin yanlarında "atık" getirmesi şeklinde bir uygulama gerçekleştiriyorsunuz. Geçtiğimiz sene nasıl karşılandı bu uygulama ve neyi hedefliyorsunuz?

Geçen yıl ilk kez gerçekleştirdiğimiz "Atık Bilet" uygulamasıyla ziyaretçiler bilet yerine yanlarında getirdikleri cam, kağıt, plastik veya metal çöplerle fuara giriş yaptılar. Yurtiçinden ve yurtdışından yoğun ilgi gören bu uygulamamız bu sene de tekrar edilecek. Kaynağında ay-

Geçen yıl ilk kez gerçekleştirdiğimiz "Atık Bilet" uygulamasıyla ziyaretçiler bilet yerine yanlarında getirdikleri cam, kağıt, plastik veya metal çöplerle fuara giriş yaptılar. Yurtiçinden ve yurtdışından yoğun ilgi gören bu uygulamamız bu sene de tekrar edilecek.

rıştırma yoluyla sıfır atık hedefine dikkat çekmeyi amaçladığımız bu uygulama ile ziyaretçilerimizin yanlarında getirecekleri cam, plastik veya kağıt atıklar fuara giriş bileti yerine geçecek.

Ekleme ve vurgulamak istedikleriniz...

Avrasya'nın lider çevre teknolojileri fuarı REW İstanbul bu yıl 11-12-13 Haziran 2015 tarihlerinde TÜYAP Beylikdüzü Fuar ve Kongre Merkezi'nde düzenlenecek. **Katı Atık, Atık Su, Atık Gaz ve Yeşil Enerji** alanlarında 2015'in en yeni ürün, teknoloji ve uygulamalarına ev sahipliği yapacak REW

İstanbul'a, 27 ülkeden 300'ün üzerinde firmanın katılımı beklenirken, bu sene yurt içi ve yurt dışından 12 bin profesyonelin fuarı ziyaret etmesi öngörülmüyor

Üretimlerinden ötürü çevre yatırımı yapmakla yükümlü KOBİ'ler, ağır sanayi kuruluşları, atıkların yönetimi konusunda sorumluluğu bulunan belediyeler, Organize Sanayi Bölgesi yönetimleri, çevre teknolojileri konusunda makine ve ekipman üreten firmalar ile bu alanda iş kurmayı planlayan yatırımcılar için yılın en önemli fuarı olarak kabul edilen REW İstanbul'a online davetiye www.rewistanbul.com sitesinden alınabilir. ○

Semerkant'tan Eminönü'ne Aynı Hikaye...

Eminönü'nde 1734 hanın 4-5 yıldızlı otellere ve butik işletmelere dönüştürüleceği haberi geldiğinde Semerkant'taydım. Aynı günlerde Kapalıçarşı'da Sandal Bedesteni de boşaltıldı. Bütün bunlar olup bitirken restorasyon adı altında neredeyse yeniden inşa edilen Semerkant'ı gezmeyen olmam, turizm konusunda İstanbul'daki benzeri uygulamaları sorgulamama neden oldu.

Özbekler, Semerkant'ın muhteşem tarihi yapılarını, turist çekmek amacıyla, 1967'de restore etmeye başlamış. Aslında yapıları restorasyon değil de yeniden inşa etmek demek daha doğru olur. Özbek tarihçisi **Firdavs Naberayev**, yapılanları ünlü Amerikalı yazar ve gazeteci Stephen Kinzer'e şöyle anlatıyor: "Eskiden Semerkant'ta gezinmek çok romantikti. Masal içinde yaşıyor gibiydik. Uzmanlar, akademisyenler yapılan iyileştirmeleri engellemeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Hükümet tarihi yerlerin yeteri kadar 'şirin' olmadığına ve yeniden yapılmalara, iyileştirilmeleri gerektiğine karar verdi..."

Semerkant'ı gezerken şahit oluyorum ki tarihi binaların restorasyonu yapılırken binaların etrafı da turistler için "iyileştirilmiş." **Registan Meydanı** ile **Bibi Hanım Camii**'ni (Semerkant'ın iki önemli tarihi alanı) birbirine bağlayan Taşkent Caddesi üzerinde yayalar için geniş bir bulvar yapılmış ve her iki tarafına turistik eşya satan, kocaman vitrinli dükkanlar inşa edilmiş. Hemen yanı başında bulunan mahalle, koca duvarlarla çevrilmiş ve mahallenin turistik bölgeyle ilişkisi tümüyle

koparılmış. Böylece otantik hiçbir şeyden eser kalmayan saçma sapan bir bölge oluşturulmuş. Akşamları saat 18'de dükkanlar kapandığında, zaten ruhsuz olan bulvar ıssız, anlamsız, hatta hüzünlü bir alana dönüşüyor.

İstanbul'da da durum pek farklı değil. **Fatih Belediyesi**, Semerkant misali tarihi alanları "iyileştirme"ye meraklı. Bizans'tan kalma **1000 yıllık Tekfur Sarayı'na ahşap pencere ve alüminyum korkuluklar** takmışlar, üstüne üstlük bir de çatı yaptıırıp içine klima koydurmuş ve bütün bu yapılanları "restorasyon çalışması" olarak tanıtmışlardı. Şimdi de Tarihi Yarımada'nın han-

larını gözlerine kestirdiler. Tarihi hanlar 4-5 yıldızlı otellere, butik işletmelere dönüştürülecekmiş. Milyarlarca dolarlık turizm potansiyeli varmış ve herkes kazanacakmış.

Atilla Dorsay, bu girişimin başkanlığını yapan Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir'e şöyle tepki gösteriyor: "Rantı estetiğin önüne koyan, tarihsel bölge yönetiminin gereklerini hiç kavramamış, sadece yatırımı ve rantabileteyi düşünen (...) Fatih Belediye Başkanı sanki İstanbul'un gözbebeği olan bir yöreyi değil, bir yatırım şirketini yönetiyor!"

Turistler, Otele Bakmaya mı Gelecek?

İstanbul'a döndüğümde Mahmutpaşa'daki Kalcılar Hanı'nda gümüşçülerle konuştum. Haliyle onlar da bu gelişmelere oldukça tepkili. Esnaf, "Buraya otel yapılırsa daha mı güzel olacak? Burası 1500 yıllık bir han. İstanbul'un fethiyle kurulmuş. Hanlar boşaltılırsa otantik değerler, yaşanmışlıklar bitecek. Bu koku, bu hazzı alamayacağız. Buranın otantikliği bozulduğunda gelen turist otele bakmaya mı gelecek? Otel projesi gerçekleşirse sadece tarihi yapılar yok olmayacak. bu hanlarda, kültürel zenginliğimizin bir parçası olan el sanatları da devam ettiriliyor. Ve hanlar otele dönüştürüldükçe oradaki el sanatları da yok olacak.

Ailesi 120 yıldır gümüşçülük yapan bir esnafın tepkisi: "Ailemiz kuşaklar boyunca burada gümüşçülük yapmış. Şu anda kullandığımız tezgah 200 senelik. Aletlerin bazıları dedelerimizden kalma, 100 yıldır

Sibel BÜLAY
sibel.bulay@gmail.com

burada bu aletleri kullanıyoruz. Bu han gümüş üretiminin kalbidir. Buraya ilgi çok büyük. En meşhur artistinden krallara kadar herkes gelir; daha geçen hafta Avustralya Başbakanı buradaydı. Gümüşçüleri buradan çıkarırlarsa bu han da, bu meslek de bitecek. Tıpkı seneler önceki bakırcılar gibi... Hepsi gitti

ve tokmak sesi yok oldu. Bugün satılan bakırlar Çin'den geliyor. Üretimi bıraktık ve tüketime yöneldik. Bize otel değil, zanaatkarları koruyacak kanun gerek. Hanın bakımı, onarımı yapılmalı. Burası için bir şeyler geliştirilecekse meslek odalarıyla işbirliğine gidilmeli." Semerkant'ın masalsı güzelliğinin

yok edilmesini anlatan Firdavs, aynı sözleri İstanbul için söylemiş olabilir. Ama bizim için henüz geç değil. İstanbul denen büyüleyici kentin turizm stratejisinin yeniden düşünülmesi gerek. Binlerce yıllık tarihi, kültür birikimini son derece ilkel bir turizm anlayışına kurban etmeye hakkımız yok.

Soma'yı Unutmadık

Soma faciasının 1. yıldönümünde. 301 canı anmak için Soma'da buluştuk. Yürüyüş Ege Linyit Şirketi'nin önünden başladı, merkezdeki madenci heykeli önünde bitti ama aileler devam ederek mezarlığa dek yürüdüler.

Burada yaşanan faciadan sonra psikolojik destek konusunda ciddi bir eksiklik olduğu belirtiliyor. İşsizlik sigortası Temmuz'da bitecek. Ya sonra? Yeraltına tekrar inilecek ama faciaya sebep olan çalışma şartlarında ciddi bir iyileştirme sağlanmadan bu işi sürdürmek zorunda kalanlar çaresiz durumda.

Soma'da iş güvenliği ile bağlantılı ikinci önemli sorun da adalet. Suçun sadece mühendislere yüklenmesini istemiyor aileler; sorumluluğu olan herkesin yargılanması toplumsal vicdan açısından zorunlu. Somalılar bu amaçla 15 Haziran'daki duruşmayı bekliyorlar.

Üç kıtaya kıyısı bulunan tek deniz olan Akdeniz'in etrafındaki 22 ülkede örgütlenen 'Let's Do It (Haydi Yapalım) Grubu' üyeleri, 9 Mayıs'ta, aynı anda tüm bu ülkelerde **1 milyon gönüllüyle hem kıyı hem dip temizliği yaptı.**

Isparta ve Antalya sınırındaki Yukarı Köprüçay havzasında yapımı devam eden Kasımlar Barajı ve HES projesinin Değirmenözü'ndeki tünel ve santral binası inşaatları, imar planı onaylanmadan yapıldığı gerekçesiyle Manavgat Belediyesi'nce mühürlendi. **Belediye HES şirketine 1,2 milyon TL para cezası uyguladı.**

Pamukkale Üniversitesi Deniz Kaplumbağaları Araştırma, Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi'nde (DEKAMER) yaralı halde bulunan **Caretta caretta'ya, cerrahi operasyonla "3D çene protezi"** takıldı.

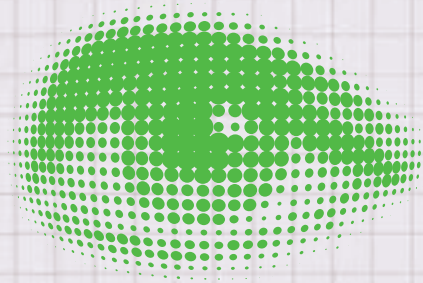
Adapazarı'nda Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi bahçesinde yapılacak Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi için bahçedeki **100'e yakın meşe ve çam ağacı, Sakarya Milli Emlak Müdürlüğü tarafından kesildi.**

Beşiktaş Belediyesi'nin **Abbasağa Parkı'na kafe inşaatı**, semt sakinlerinin tepkisini çekti. İnşaat durduruldu. Belediye Başkanı Murat Hazinedar, referandum mesajı verdi.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, **tıbbi ve aromatik bitkileri** 2015 yılında ilk defa destekleme kapsamına aldı. İlaç sanayi, gıda ve kozmetik gibi birçok sektörde kullanılan tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminde artış sağlamayı hedefleyen Bakanlık, aynı zamanda ülkemize özgü çeşitleri dünyaya da pazarlayacak.

Küre Dağları Milli Parkında ilk kez

GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

3. Havalimanı ve 3. Köprü güzergahında 11 farklı yeni kuş türü görüldü; Hollanda'nın kuzey kıyısında tuzlu suda tarım faaliyetlerinde başarı sağlandı; Son yıllarda astronot gıdasının hammaddesi olarak tanınan kinoa, Çanakkale'nin ardından Kırıkkale'de de ekildi...

 Gözde İVGİN

bir **su samuru** fotokapanla görünlendi.

Fatih Belediyesi'nden bir rant atağı daha geldi. Belediye, 654 yıllık geçmişe sahip Kapalıçarşı Hanlarının da bulunduğu 1734 binayı otele dönüştürmek istiyor.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin, doğa dostu enerji kaynaklarına dikkat çekmek amacıyla hayata geçirdiği **bölgenin ilk güneş enerji santrali** hizmete açıldı.

Ege mutfağının ünlü otları arasında yer almasına rağmen yabancı olması nedeniyle yüksek fiyatlara satılan **şevketi bostan bitkisinin**, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nün kültüre alma çalışması sonucunda tarla tarımına başlandı. Bilinçsiz toplama nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan şifa kaynağı bu bitkinin gelecek nesillere aktarılması amacıyla yürütülen proje kapsamında, **Sefrihisar, Urla, Çeşme, Kemalpaşa, Menemen, Aliğa, Torbalı, Kınık ve Selçuk** ilçelerinde uygulama sahaları oluşturuldu, üretim sahaları 300 dekarı geçti.

İstanbul Bahçeşehir'deki gölet alanının ihale ile satışa çıkması tartışma yarattı. **Bahçeşehir'deki sivil toplum örgütlerinin** temsilcileri bölgenin betonlaşacağını söylerken belediye, göletin satılmayıp, yeşil alanın artacağı iddiasında.

Domatesin ardından **çilek de Rusya'dan geri döndü.** 21 ton çileği Türkiye'ye geri gönderen Rusya, ürünün girişine, sağlıksız olduğu gerekçesiyle izin verilmediğini açıkladı.

ABD Federal Ajansı, 2015'te küresel ısınma sebebi ile tüm dünyada **mercan resiflerinin toplu ölümlerini öngörüyor.** 2015 yılında tarihte mercanların global ölçekte üçüncü kez beyazladığı fark edildi. Bu seferki beyazlama, El Nino'nun yaşanmadığı bir yılda meydana gelen ilk vaka olacak.

Mersin'in Erdemli ilçesinde ODTÜ tarafından yürütülen Deniz Ekosistem ve İklim Araştırmaları Merkezi Projesi kapsamında, Türkiye'de ilk defa **zamani ölçebilecek kabiliyete sahip şamandıra** yapıldı.

Kastamonu ve Balıkesir'de **kuş gri-bi görülen iki bölge karantina al-**

tına alındı. Vakaların entegre tesislerde değil yumurtacılar da olduğu, serbest gezen tavuklarda da risk bulunduğu belirtiliyor.

Türkiye'nin '**çekirdeksiz üzüm ambarı**' olarak bilinen Manisa ovasında, don nedeniyle, bir gecede 340 bin dekar bağ dondu. Çiftçiler, 50 yıldır böyle don görmediklerini söylüyor.

İstanbul'un kuzey ormanlarını tehdit eden **3. Havalimanı ve 3. Köprü** güzergahında yeni kuşlar görüldü. Gözlemcilerin kaydettiği 11 farklı kuş türünün arasında leylek, arı şahini, bozkır kartalı, şah kartal ve saz delicesi de var.

Hevsel Bahçeleri'nde tarım devam edecek. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi, TMMOB'un başvurusu üzerine, Hevsel Bahçeleri'nin 7 milyon 517 bin 732 metrekaresinin tarımsal niteliği korunacak alan statüsünden çıkarılması yönündeki kararın yürütmesini durdurdu.

Türkiye'nin otogarı olmayan tek ili **Bitlis'te** 2006 yılında yaptırılan ancak çeşitli sıkıntılar nedeniyle açılmayan **otogar binası kendi haline terk edildi.**

Çernobil faciasının yıldönümünde Türkiye'nin pek çok yerinde nükleere karşı protesto yürüyüşleri ve eylemler vardı. Protestolar tüm haftaya yayıldı. **En büyük katılımlı etkinlik Sinop'ta** düzenlendi.

Mersin'de hızarıcıda doğranmayı beklerken belediye görevlileri tarafından fark edilen ve yaklaşık **800 yıllık olduğu tahmin edilen zeytin ağacı**, yeniden dikilmesinin ardından filiz verdi.

İstanbul **Gaziosmanpaşa'da 13 mahallede 432 hektarlık riskli alan** için kentsel dönüşüm planı hazırlandı. Plan uygulanırsa nüfus 2,5 katına çıkıyor; sanayi bölgesi AVM ve rezidans oluyor.

Alanya iskelesinin kamu kullanımına kapatılmasına yönelik tepkiler sürüyor. Son olarak **Birleşik Haziran Hareketi Alanya Meclisi**, iskeleye örülen demir bariyerlerin hukuka aykırı olduğunu söyleyerek, bunun bir işgal olduğunu duyurdu.

İzmir'in Menderes **Karakuyu Köyü yakınlarında kurulması planlanan taş ocaklarına** karşı yöre halkının açtığı davaya Zirve Dağcılık ve Doğa Sporları Kulübü de dahil oldu.

Bakırköy'deki **tarihi baruthane binalarının da bulunduğu Ataköy sahiline** beton dökülmesi Bakırköy Kent Savunması tarafından protesto edildi.

Dersim'in Pertek ilçesine bağlı Koçpınar köyünde beş yıldır işlenen **mermer ocağı**, yöre halkının suç duyurusu ile başlayan dava sonucunda kapatıldı.

Dünyanın en büyük kanyonlarından **Ihlara Vadisi'ne özel 'çevre planı'** hazırlandı. Planla; vadiye çay bahçesi, büfe gibi günlük tesislerin yapılmasının önü açılıyor.

Tunceli'nin Ovacık ilçesinde **Türkiye Komünist Partili Belediye Başkanı Fatih Maçoğlu**, Hazineye ait yaklaşık 650 dönümlük araziye nohut, kuru fasulye ve patates ekti. Tamamen organik yetişecek ürünlerle bir de tohum bankası kurulacak.

İstanbul trafiği, 32 bin 520 adetlik dur-kalk ortalamasıyla dünyada 50 şehir arasında ikinci sırada yer aldı. Zirvede ise Tayland'ın Bangkok şehri var.

İzmit'in Gökçeören Köyü Sadıklar mevkiinde, ormanlık arazide, toplanması ve satışı yasak olan endemik bitkiler arasında yer alan yabancı orkide tohumlarını toplayan dört kişiye **'biyoçeşitliliğe zarar vermektan' kişi başı 38'er bin lira para cezası** uygulanacağı bildirildi.

GDO'lu ürünlerin %80'inde kullanılan yabancı ot ilacı etken maddesi **Glifosat'ın insanda 'muhtemelen' kansere yol açtığı** açıklandı. Türkiye'de de yaygın olarak kullanılan yabancı ot ilaçlarının uygulama kuralları ve dozajı çok önemli. Bu konuda denetim ve analizlerin yetersiz olması da sıkıntı yaratıyor. Glifosat, Türkiye'ye ithal edilen bazı ürünlerde de bulunuyor.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü **15 ayı, 109 yaban keçisi ve 4 çengel boyuzlu dağ keçisinin** de aralarında olduğu birçok yabancı hayvan türünün 1 Mayıs-15 Aralık tarihleri arasında avlanmasına izin verildiğini açıkladı. WWF Türkiye, yaban hayat sembollerinin av turizmine kurban edilmesine yol açacak ihalelerin iptal edilmesi talebiyle bir basın açıklaması yayınladı.

Kaz Dağları'nı tehdit eden projelere karşı yapılan **2. Kaz Dağları Buluşması**, 8-9-10 Mayıs'ta Evciler köyüne bağlı Ayazma'da yapıldı. Binlerce yaşam savunucusu ve köylü bir araya geldi.

Nepal'in başkenti Katmandu'da meydana gelen 7,8 büyüklüğündeki depremin bilançosu her geçen gün artıyor. İTÜ Maden Fakültesi'ndeki görevinden emekliye ayrılan **Prof. Dr. Naci Görür**, Nepal depremi sonrası uyarılarda bulundu ve Türkiye'nin de Nepal'den farklı olmayabileceğini söyledi.

Dünya Gurme Şehirler Ağı kapsamında düzenlenen **1. Uluslararası Enginar Festivali**, mayıs ayı başında yapıldı. Festivalde Urla'nın sakız enginarı tanıtıldı ve enginar tarlalarına konut inşa edilmemesi, topraklarda sağlıklı gıdalar yetiş-

tirilmesi isteği yinelenildi.

Muğla'nın Marmaris İlçesi'nde, Barcelona Sözleşmesi'yle koruma altına alınan **Posidonia çayırının kirlilik durumunu** tespit amacıyla inceleme başlatıldı.

Çevre aktivistlerine yönelik cinayetler, bir önceki yıla göre %20 artış gösterdi. **Kayıtlara geçen cinayet sayısı 116.**

Dünyanın açlık sorununa çare ümidiyle, yeni uygulamalar ve teknolojiler deniyor. Bunlardan sonuncusu da tuzlu suda tarım. Hollanda'nın kuzey kıyısındaki Texel adasında devam eden **tuzlu suda tarım** faaliyetlerinde başarı sağlandığı açıklandı. Buna göre; bazı patates türlerinin tuzlu suda çok daha hızlı yetiştiği ortaya çıktı. Şimdi, havuç, çilek, soğan ve marul deniyor.

Maraş'ın Göksu ilçesine bağlı **Fındık Köyü**, Göksun Irmağı üzerine kurulan ve yapımı 2012'de tamamlanan Adatepe Barajı'nın sularının kontrolsüz şekilde yükselmesi sonucu, **sular altında kaldı.**

3. Boğaz Köprüsü projesinin de içinde olduğu **Kuzey Marmara Otoyolu Projesi** kapsamındaki

bağlantı yolları ihalesi, 2. kez iptal edildi.

İzmit Körfezi yine kızıla büründü. Kirlilikten kaynaklandığı belirtilen **'Alg Patlaması'** nedeniyle sahil şeridi koyu kahverengi bir renk aldı.

Son yıllarda **astronot gıdasının hammaddesi** olarak tanınan kinoa, Çanakkale'nin ardından Kırıkkale'de de ekilmeye başlandı.

Soma ve Ermenek'te yaşanan maddenin yerli kömürü tartışmaya açarken, Türkiye'de yakılan 100 kalori kömürün sadece 29 kalorisinin şebekeye iletiildiği, 71 kalorisinin havaya gittiği belirlendi. **Enerji ve İklim Uzmanı Önder Algedik**'in hazırladığı kömür raporuna göre 1990 yılında %30,4 olan kömürün enerjideki payı 2012 yılında %31,4'e çıktı. Doğalgaza rağmen kömür tüketiminde azalma olmazken kömürden elde edilen enerjide %136'lık artış yaşandı.

Kaynaklar: Milliyet, BirGün, Özgür Gündem, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, AA, Yeşil Gazete, Hürriyet, Cumhuriyet, Haberler.com, Dünya, Sabah, Zete Dijital Gazete

 eKO
2015 DESIGN

YEŞİL MOTİVASYON

www.ekodesignkonferansi.com

**EKODESIGN 2015'E
KATILAN ve KATKI
SUNAN HERKESE
TEŞEKKÜRLER!**

YEM YAPI-ENDÜSTRİ
MERKEZİ

Ana Sponsor

Konuşmacı Sponsoru

Bilgi Ortağı

Destekleyen Kurumlar

Hizmet Sponsoru

İletişim Sponsorları

Düzenleyen

Açıklamalı Tohumculuk Terimleri Sözlüğü

Yazar: Mehmet Uyanık

Yayımlayan: Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği, 2015

Tohumculuk ve ilgili kavramlara yönelik Türkçe açıklamalarıyla beraber iki cilt halinde 1680 sayfa ve 11.500 maddeden oluşan detaylı bir sözlük hazırlandı. Tohumculuk Dairesi eski başkanlarından ve Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği (TSÜAB) Teknik Birim Başkanlığı görevinde de bulunan Dr. Mehmet Uyanık'ın 30 yılı aşkın bir sürede hazırladığı sözlük TSÜAB tarafından yayımlandı. Türkiye'de tarımcılığa dair bir başucu kitabı olma özelliği taşıyan ve tohumculukla ilgili kavramları son gelişmeler ışığında olabildiğince detaylı inceleyen eser TSÜAB'dan temin edilebilir.

Çıplak Ekonomi

Yazar: Charles Wheelan

Çeviren: Giray Ergin

Yayınevi: Pegasus, 2015

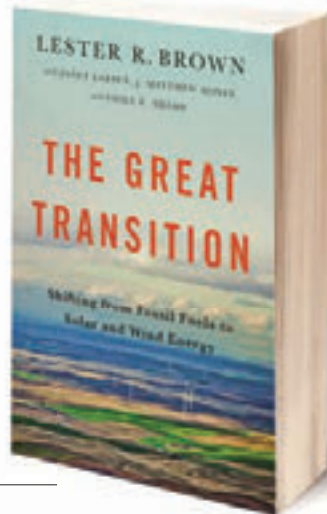
Yazılmış en eğlenceli “ekonomiye giriş” kitaplarından biri nihayet Türkçeye çevrildi. ABD’li ekonomist Charles Wheelan’ın 2002’de kaleme aldığı “Çıplak Ekonomi: Küresel Ekonomiyi Eğlenceli Bir Dille Okumak” adlı kitap toplam 11 dile çevrilmiş, çoksatınlar listelerinde uzun süre yer almıştı. Wheelan, küresel ekonomiyi sayısal değerler, uzun tanımlar, anlaşılmayan kısaltmalar yerine ilgi çekici anekdotlar ve öğretici örneklerle açıklıyor. Çıplak Ekonomi, tam da dünya ekonomisi, aktörler, kaynaklar dönüşürken yeni ekonomiden önce mevcut sistemi anlamak için başvurulması gereken eğlenceli bir ekonomi kitabı.

Büyük Dönüşüm (The Great Transition)

Yazar: Dr. Lester R. Brown

Yayınevi: W. W. Norton & Company, Nisan 2015

Çevre alanında dünyanın en saygın isimlerinden Dr. Lester R. Brown, yeni kitabı “Büyük Dönüşüm: Fosil Yakıtlardan Güneş ve Rüzgâr Enerjisine Geçiş” (*The Great Transition: Shifting from Fossil Fuels to Solar and Wind Energy*) ile enerji alanında yaşanan kökten değişimin çerçevesini çiziyor. Brown, “Yeni bir dünya enerji ekonomisi oluşuyor. Büyük oranda kömür ve petrole dayanan eski ekono-

mi, yerini güneş ve rüzgâr enerji temelli bir ekonomiye bırakıyor” diyor. Küresel çevre konularında 50’den fazla kitabın altında imzası olan ve kitapları yaklaşık 40 dile çevrilen, Dünya Politika Enstitüsü’nün (Earth Policy Institute) kurucusu ve başkanı Brown, Mayıs ayında *Tarla Sera* dergisine verdiği röportajda “Yenilenebilir enerji kaynaklarının en önemlisi rüzgâr. Şu an Avrupa tüm dünyayı bir ‘rüzgâr çağı’na sürüklüyor. Bugün Avrupa genelinde 40 milyon insan rüzgâr çiftliklerinde üretilen elektriği kullanıyor” yorumunu yaptı.

damla®

Doğal Kaynak Suyu

Gelecek için
bir damla fazlasını yaptık:

**Türkiye'de
bitkilerden üretilen
ilk su şişesi***

*%30'a yakını bitkilerden üretilen ve
%100 geri dönüştürülebilir şişe.

plantbottle™
bitkişişe™

%30'a yakını bitkilerden üretilen,
tamamı geri dönüştürülebilir yeni **BitkiŞişe™**
doğa için de, gelecek için de bir damla fazlası demek.

ENERJİYİ VE
EMEĞİ KORUYAN

eKO
KREDİ

Şekerbank

*Doğa
için
güzel
haber*

Enerji verimliliği yatırımlarının finansmanında Türkiye'de öncü rol edinen Şekerbank, EKOkredi ile bugüne kadar 62 bine yakın bireysel müşteri, esnaf, çiftçi, işletme ve KOBİ'yi enerji tasarrufuyla tanıştırdı. EKOkredi ile 17,6 milyar kilovatsaat enerji tasarrufu sağlandı, 3,9 milyon ton karbon salımı engellendi, 83 bini aşkın konut yalıtımı desteklendi ve 155 milyon metreküp doğalgaz tasarrufu elde edildi. Şekerbank, EKOkredi ile emeği ve enerjiyi koruyarak ülkemiz ekonomisine destek olmaya devam ediyor.